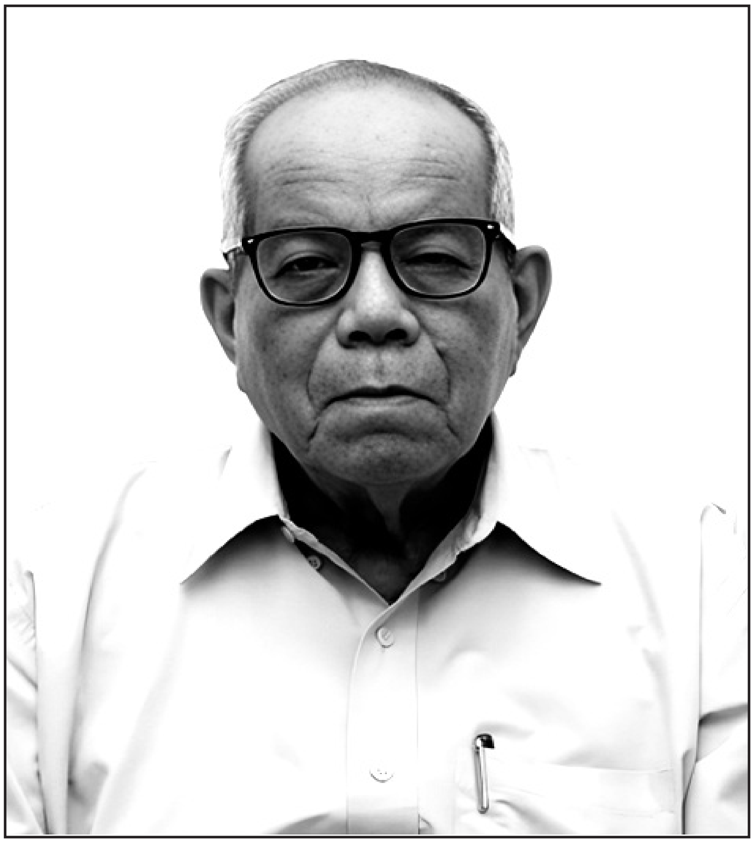

জন্ম ঃ ১ জানুৱাৰী, ১৯৩৭ চন
মৃত্যু ঃ ১৭ ডিচেম্বৰ, ২০২৫ চন

অৰ্পণ

আধুনিক দুলীয়াজানৰ
খনিকৰ তথা ঐতিহ্যমণ্ডিত
দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়ৰ
প্ৰতিষ্ঠাপক অধ্যক্ষ **পূৰ্ণকান্ত**
হাজৰীকা ছাৰৰ পুণ্য
স্মৃতিত...

অনুৰণন

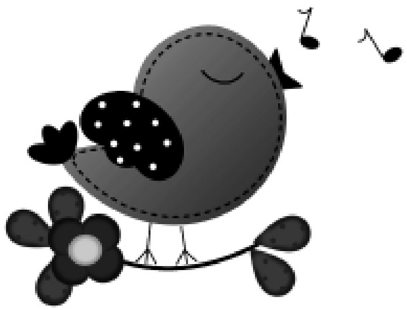

কৃতজ্ঞতা

অধ্যাপক জিতেন হাজৰিকা, ডাঃ ৰণোজ পেগু, ড° লোক বিকাশ গগৈ, গোপী তামুলী, জ্যোতি সিং পাঠক, ড° হেমন্ত দাস, ড° জিতুমণি বড়া, তপন দত্ত, দেৱজিৎ চাংমাই, পূৰ্ণিমা দেৱী বৰ্মন, বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই, মঞ্জিৎ কাশ্যপ, দিক্‌পল লাহন।

অংকিতা বৰুৱা, ড° মুন্‌মী কোঁৱৰ, নিৰুপমা দে, ভাগ্যলক্ষ্মী বৰুৱা, হিল্লোল দত্ত, অভিজিৎ সাহা, বিতু বুঢ়াগোহাঁই (অংগ সজ্জাকাৰী), সিদ্ধাৰ্থ গৌতম দত্ত (ৰঙীণ পৃষ্ঠা সাজোতা)।

কিৰণময়ী বড়া, ৰাম চন্দ্ৰ মেধি, হিৰণ্য কুমাৰ গগৈ, ত্ৰিদীপ লহকৰ, দেৱৰাজ প্ৰতিম বুঢ়াগোহাঁই, প্ৰিয়াংশু ভদ্ৰ, পাৰ্থ প্ৰতিম গগৈ, দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা ২০২৪-২৫ বৰ্ষ আৰু দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয় পৰিয়াল।

Ranoj Pegu
Minister
Education, Tribal Affairs (P)

Block-I, (Old CM Block)
1st Floor, Janata Bhawan
Dispur Guwahati -781006
Ph. No.: +91 99547-03825 (M)
0361-2237023 (Q)
E-mail : ranojpegu@gmail.com

MESSAGE

It gives me pleasure to extend my warm greetings to the students, faculty members, alumni, and staff of Duliajan College on the occasion of the publication of its Annual Magazine for the academic year 2024-25.

Institutions of higher education plays a vital role in shaping informed, skilled and responsible citizens. In the context of the rapidly changing educational landscape and the vision of the National Education Policy (NEP) 2020, I encourage the students to focus on holistic development by combining academic knowledge with skill development, innovation, ethical values and lifelong learning. Such an approach will empower them to meet future challenges with confidence and contribute meaningfully towards nation-building.

An annual magazine is more than a record of events, it is a reflection of the intellectual vibrancy, creativity and aspirations of the college community. 1 congratulate the editorial team and all contributors for their dedication in bringing out this publication, which showcases the talents, ideas, and achievements of the students and teachers alike.

With warm regards.

(Dr. Ranoj Pegu)

অধ্যাপক জিতেন হাজৰিকা
উপাচাৰ্য

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়
ডিব্ৰুগড় । পিন-৭৮৬০০৪ । অসম
দূভাষ ঃ ০৩৭৩-২৩৭০২৩৯
ইমেইল ঃ vc@dibru.ac.in

শুভেচ্ছা-বাণী

শিক্ষিত মানৰ সম্পদ সৃষ্টিৰে সমাজলৈ অৰিহণা যোগাই যোৱাৰ প্ৰয়াসেৰে বিগত ১৯৬৯ চনত অসমৰ তৈল-উদ্যোগ নগৰীৰূপে সুপৰিচিত দুলীয়াজানত প্ৰতিষ্ঠিত দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক মুখপত্ৰ **'অনুৰণন'**খনৰ **৪১** সংখ্যক সংখ্যাটি অনন্য ৰূপত তথা বৃহৎ কলেৱৰত প্ৰকাশ কৰি উলিয়াবলৈ মনস্থ কৰা হৈছে বুলি জানিবলৈ পাই স্বাভাৱিকতে আমি সুখী হৈছোঁ। মহাবিদ্যালয় এখনত শিক্ষাৰ্থীসকলে কেৱল আনুষ্ঠানিক শিক্ষাই লাভ নকৰে, তাৰ লগতে তেওঁলোক জীৱন সম্পৰ্কীয় বহু মূল্যৱান অভিজ্ঞতা আৰু পাঠ্যক্ৰম বহিৰ্ভূত অন্যান্য বহু শিক্ষাৰেও পৰিপুষ্ট হৈ উঠে। সম্প্ৰতি ভাৰ্চুৱেল পৃথিৱীখনে আমাৰ সকলোকে ইজনে সিজনৰ সৈতে সংযুক্ত হৈ থাকিবলৈ সুযোগ-সুবিধা প্ৰদান কৰিছে যদিও কলেজীয়া জীৱনৰ শিক্ষা লাভ কৰাৰ মাদকতা, স্বাদ বা অনুভৱ সেয়েহে সদায় সুকীয়া।

আমি আশাবাদী যে উৎকৃষ্ট মানৰ পঠনযোগ্য বিবিধ লেখা, অন্যান্য বহু প্ৰাসংগিক তথ্য-পাতি, আলোকচিত্ৰ আদি ভিন্ন ৰুচিসন্মত সমলেৰে সুশোভিত হৈ এইবাৰৰ **'অনুৰণন'**খনো আশানুৰূপভাৱেই সমৃদ্ধ হৈ উঠিব আৰু পাঠক সমাজখনেও প্ৰকাশটিক সাদৰেৰে আঁকোৱালি ল'ব।

সংশ্লিষ্ট সকলোলৈকে আন্তৰিক অভিনন্দন জনাই পঢ়ুৱৈৰ সমাজখনলৈও আমি শুভকামনা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

দিনাংক ঃ ২০ নৱেম্বৰ, ২০২৫

(জিতেন হাজৰিকা)

DULIAJAN COLLEGE

P.O. DULIAJAN - 786 602 , Dist. Dibrugarh, Assam

Phone : *0374-2800356*, **e-mail :** ***duliajancollege@yahoo.com,*** **Website :** ***www.duliajancollege.in***

NAAC Re-Accreditated (3rd Cycle) with B+ Grade

(Registered Under The Societies Registration Act. XXI of 1860)

Registration No. 279 of 1977-78

Under Section 2(F) and 12(B) of the UGC Act, 1956

Ref No. DC/PO/Misc/Message/2025/318 ***Date : 25/11/2025***

শুভেচ্ছাৰ একলম

দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়ৰ বহু প্ৰতীক্ষিত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাৰ্ষিক আলোচনী অনুৰণন'ৰ ৪১তম সংখ্যা প্ৰকাশৰ খবৰে আমাক আনন্দিত কৰাৰ লগতে গৌৰৱ আৰু আত্মতৃপ্তি লাভ কৰাত অৰিহণা যোগাইছে। 'অনুৰণন' কেৱল এখন আলোচনী নহয়; ই আমাৰ শিক্ষানুষ্ঠানৰ সৃজনশীল চেতনা, বৌদ্ধিক সাধনা, সাংস্কৃতিক পৰম্পৰা আৰু ছাত্ৰসমাজৰ মননশীল ভাবধাৰাৰ এক সুদৃঢ় প্ৰতিফলন।

১৯৭০ৰ দশকৰ আৰম্ভণিৰে পৰা যি যাত্ৰা আৰম্ভ হৈছিল, সেয়া আজি ৪১তম সংখ্যালৈ আহি এক দীঘলীয়া, গৌৰৱময় আৰু উজ্জ্বল ইতিহাসৰ সাক্ষী হৈছে। প্ৰজন্মৰ পৰা প্ৰজন্মলৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ চিন্তা-চেতনাৰ সুৰ, সাহিত্যিক অনুভৱ, বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভংগী, সামাজিক দায়বদ্ধতা আৰু নৈতিক মূল্যবোধৰ অনুৰণন বহন কৰি আহিছে এই আলোচনীয়ে। এই ধাৰাবাহিকতা দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়ৰ এক গৌৰৱময় পৰিচয়।

বিশেষ আনন্দৰ বিষয় যে 'অনুৰণন' আজি কেৱল আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰিসীমাত সীমাবদ্ধ নহয়; ই ইতিমধ্যে ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অন্তৰ্গত মহাবিদ্যালয়সমূহৰ মাজত এক সুকীয়া মৰ্যাদা অৰ্জন কৰাৰ লগতে ৰাজ্যখনৰ ভিতৰতো উজ্বলিবলৈ সক্ষম হৈছে। এই সাফল্যই আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সৃজনশীল দক্ষতা, সম্পাদনা কৌশল আৰু নান্দনিক বোধৰ উৎকৃষ্ট প্ৰমাণ বহন কৰে। এই গৌৰৱময় সাফল্যৰ আঁৰত যিসকলৰ নিৰলস পৰিশ্ৰম, অধ্যৱসায় আৰু নিষ্ঠা জড়িত আছে, তেওঁলোক সকলোকে মই আন্তৰিক অভিনন্দন আৰু কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ। বিশেষকৈ আলোচনী সম্পাদকসকল, লেখা আগবঢ়োৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল, আলোকচিত্ৰশিল্পী আৰু সকলো প্ৰত্যক্ষ-অপ্ৰত্যক্ষ সহযোগীসকলৰ অৱদান অমূল্য। অধ্যাপক-অধ্যাপিকাসকলৰ সুচিন্তিত পৰামৰ্শ আৰু অভিভাৱকসুলভ দিশ-নিৰ্দেশনাই এই আলোচনীক এক পৰিপূৰ্ণ ৰূপ প্ৰদান কৰিছে।

আজিৰ যুগটো তথ্য-প্ৰযুক্তিৰ যুগ। ডিজিটেল মাধ্যমৰ দ্ৰুত বিস্তাৰৰ মাজত এখন মুদ্ৰিত আলোচনী প্ৰকাশ কৰাটো এক বৃহৎ প্ৰত্যাহ্বান। তথাপিও 'অনুৰণন'-এ নিজৰ গুণগত মান, বিষয়-বস্তুৰ গভীৰতা আৰু নান্দনিক উপস্থাপনৰ জৰিয়তে পাঠকৰ মন জয় কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ই প্ৰমাণ কৰে যে সাৰ্থক চিন্তা, সাহিত্যিক গভীৰতা আৰু সৃজনশীলতাৰ কোনো বিকল্প নাই।

'অনুৰণন'ৰ পৃষ্ঠাবোৰত আমি সাহিত্য, বিজ্ঞান, সমাজ, সংস্কৃতি, ইতিহাস, পৰিৱেশ, মানৱিক মূল্যবোধ, সমসাময়িক সমস্যা আৰু ছাত্ৰ জীৱনৰ নানান অনুভৱৰ প্ৰতিফলন দেখিবলৈ পাওঁ। এই বৈচিত্ৰ্যই আলোচনীখনক অধিক জীৱন্ত আৰু প্ৰাসংগিক কৰি তুলিছে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ কলমেৰে প্ৰকাশ পোৱা ভাবনাবোৰে সমাজক ইতিবাচক দিশে আগবঢ়াই নিয়াৰ শক্তি বহন কৰে বুলি মই দৃঢ়ভাৱে বিশ্বাস কৰোঁ।

দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয় কেৱল পাঠ্যক্ৰমীয় জ্ঞান প্ৰদান কৰা এক শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠান নহয়; ই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক সুদক্ষ, সংবেদনশীল আৰু দায়িত্বশীল নাগৰিক হিচাপে গঢ়ি তোলাৰ এক পবিত্ৰ ক্ষেত্ৰ। 'অনুৰণন' এই লক্ষ্য সাধনৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ মাধ্যম। ই ছাত্ৰ সমাজক মুক্ত চিন্তা, যুক্তিবাদী দৃষ্টিভংগী আৰু সৃষ্টিশীল আত্মপ্ৰকাশৰ সুযোগ প্ৰদান কৰে।

মই আশাবাদী যে প্ৰকাশ পাবলগীয়া 'অনুৰণন'ৰ ৪১ সংখ্যাটিয়েও নিজৰ ঐতিহ্য অটুট ৰাখি নতুন উচ্চতা স্পৰ্শ কৰিব। ভৱিষ্যতৰ প্ৰতিটো সংখ্যাই যেন আগৰ সংখ্যাতকৈ অধিক উৎকৃষ্ট, অধিক গভীৰ আৰু অধিক অৰ্থৱহ হয়— এয়াই মোৰ কামনা। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে যেন সদায় সত্য, সুন্দৰ আৰু মঙ্গলৰ সন্ধানত নিজৰ কলম চলাই থাকে।

ড° লোক বিকাশ গগৈ

অধ্যক্ষ

দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়, দুলীয়াজান

তত্ত্বাৱধায়কৰ একলম...

'কামত কৃতিত্ব লভিবলৈ উপায় হৈছে অধ্যৱসায়'

— সত্যনাথ বৰা

জীৱনৰ আন এক নাম সংগ্ৰাম। এই সংগ্ৰামী জীৱনত আমি নিজকে সফল কৰি তুলিবলৈ অধ্যৱসায়ৰ নিতান্তই প্ৰয়োজন। একান্ত সাধনা আৰু অধ্যৱসায়ৰ যোগেদি আমি জীৱনৰ লক্ষ্যত উপনীত হ'ব পাৰিম। ছাত্ৰ জীৱনত সময়ৰ মূল্য বুজি পোৱাটো বহুত দৰকাৰী কথা। কাৰণ এই সময়ত সফলতা লাভ কৰিবলৈ কম সময়তে বহু দিশৰ অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজন। এই ক্ষেত্ৰত মহান বিজ্ঞানীসকলৰ জীৱনলৈ যদি লক্ষ্য কৰোঁ, তেন্তে দেখিম যে অধ্যৱসায়ৰ যোগেদি পাণ্ডিত্য লাভ কৰি তেওঁলোকে পৃথিৱীত নিজৰ নাম যুগমীয়া কৰি যাবলৈ সক্ষম হৈছে। গতিকে, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে মনত অদম্য প্ৰেৰণা আৰু শক্তি লৈ অধ্যৱসায়ৰ যোগেদি নিজৰ লক্ষ্যপ্ৰাপ্তিৰ বাবে অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিব লাগে। ছাত্ৰ জীৱনতেই অধ্যয়নৰ উপৰি সমাজৰ কল্যাণৰ কথাও ভাবিবলৈ আৰম্ভ কৰিব লাগে। কাৰণ সমাজৰ কথা বাদ দি আমি কেৱল নিজৰ ব্যক্তিগত কল্যাণৰ কথা চিন্তা কৰি জীৱনৰ লক্ষ্যত উপনীত হ'লেও; সেই জীৱনে এদিন আমুৱাব। তেতিয়া বহুতৰ মাজতো অকলশৰীয়া হৈ নিঃসংগ জীৱন কটাব লাগিব।

মনত বহুতো আশা আৰু সপোন লৈ উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে মহাবিদ্যালয়লৈ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল আহে। বিদ্যালয়ৰ পৰিবেশৰ পৰা আহি তেওঁলোকে এটা নতুন পৰিৱেশ আৰু নিয়মানুৱৰ্তিতাৰ মাজত নিজকে খাপ খোৱাই ল'বলগীয়া হয়। এই পৰিৱেশত কিছুমান ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নিজকে মিলাই লৈ বিদ্যায়তনিক দিশৰ লগতে অন্যান্য দিশ যেনে— নৃত্য, গীত, ছবি, খেল তথা সৃষ্টিশীল লেখাত মনোনিৱেশ কৰে আৰু ভৱিষ্যৎ জীৱনৰ আধাৰ গঢ়ে। একোখন মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক তেওঁলোকৰ প্ৰতিভাসমূহ প্ৰকাশ কৰিবলৈ এটা সুন্দৰ সুযোগ প্ৰদান কৰে। এই আলোচনীত জীৱনৰ প্ৰথম লেখা প্ৰকাশ কৰিয়েই বহুতো লেখকে নিজৰ সাহিত্যিক জীৱন আৰম্ভ কৰিছিল। গতিকে, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে এই সুবিধা গ্ৰহণ কৰিব লাগে আৰু নিজৰ অনুভৱ, অভিজ্ঞতা, চিন্তা মুকলি মনেৰে প্ৰকাশ কৰিবলৈ কুণ্ঠাবোধ কৰিব নালাগে।

দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়ৰ ২০২৪-২৫ বৰ্ষৰ আলোচনী 'অনুৰণন'খনি জোনমণি বড়োৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশ হৈছে। এই সংখ্যাটোত কবিতা, গল্প, প্ৰবন্ধ, গ্ৰন্থসমীক্ষা, চলচ্চিত্ৰ সমালোচনা তথা বিভিন্ন ক্ষেত্ৰৰ লগত জড়িত বিশেষ ব্যক্তিৰ সাক্ষাৎকাৰ অন্তৰ্ভুক্ত হৈ এক অনন্য ৰূপত প্ৰকাশিত হৈছে। আশা কৰোঁ, এই সংখ্যাত প্ৰকাশিত আলোচনীখনৰ লেখাসমূহে দুলীয়াজানৰ লগতে অন্যান্য পাঠককো ৰস প্ৰদান কৰাৰ সমান্তৰালকৈ নতুন চিন্তাৰ দিশ মুকলি কৰাত সহায়ক হৈ উঠিব।

— ড° মুন্মী কোঁৱৰ

সম্পাদকীয়

সাম্প্ৰতিক যুৱ সমাজ, জেন-জি (Gen Z) ৰাজনীতি-অৰ্থনীতি, ভূনীতি ইত্যাদি...

আজিৰ যুৱক-যুৱতীসকলে মানৱ ইতিহাসৰ অন্যতম বৃহৎ, বৈচিত্ৰ্যময় আৰু প্ৰভাৱশালী প্ৰজন্মক বিশ্বব্যাপী প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। দ্ৰুত প্ৰযুক্তিগত উন্নতি, বিশ্বায়ন আৰু অহৰহ সামাজিক পৰিৱৰ্তনৰ যুগত জীয়াই থকা যুৱক-যুৱতীসকল পূৰ্বতকৈ অধিক সজাগ আৰু সক্ৰিয়। ডিজিটেল মাধ্যম, শিক্ষা, আৰু বিশ্বায়নে জলবায়ু পৰিৱৰ্তন, সামাজিক ন্যায়, সমতা, আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় সীমাৰ বাহিৰলৈ গৈ অৰ্থনৈতিক সুযোগৰ দৰে বিষয়সমূহৰ প্ৰতি তেওঁলোকৰ সজাগতা বৃদ্ধি কৰিছে।

বৰ্তমানৰ যুৱক-যুৱতীসকল মূলতঃ জেনেৰেচন জেড আৰু মিলেনিয়াম জেনেৰেচন বা জেনেৰেচন y ৰ কনিষ্ঠ অংশ। মিলেনিয়ামসকলে এনালগৰ পৰা ডিজিটেল জগতলৈ পৰিৱৰ্তনক সেঁতুবন্ধন কৰিলেও জেনেৰেচন জেড সম্পূৰ্ণৰূপে ডিজিটেল যুগত ডাঙৰ হৈছে। এই প্ৰজন্মসমূহে একেলগে আজিৰ যুৱ জনসংখ্যাৰ মেৰুদণ্ড গঠন কৰে, সৃষ্টিশীলতা, অভিযোজন ক্ষমতা আৰু সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰবল আকাংক্ষা কঢ়িয়াই আনে।

জেন-জি (Gen Z) মুকলি মনৰ, বৈচিত্ৰ্যক মূল্য দিয়া আৰু জলবায়ু পৰিৱৰ্তন, সমতা আৰু মানসিক স্বাস্থ্যৰ দৰে সামাজিক বিষয়সমূহৰ প্ৰতি প্ৰতিক্ৰিয়াশীল হোৱাৰ বাবে জনাজাত। বৰ্তমান সময়ত কোনো এখন দেশৰ উন্নয়নৰ মূল চালিকা শক্তি হ'ল যুৱ-সমাজ। তাৰে ভিতৰত জেন-জি হৈছে অন্যতম। শেহতীয়াকৈ বিশ্বই দেশৰ বিভিন্ন ঠাইত দুৰ্নীতিৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদ কৰিবলৈ জেড প্ৰজন্মৰ উত্থানশীল কণ্ঠৰ সাক্ষী হৈ পৰিছে।

> জেন-জি Gen Z মুকলি মনৰ, বৈচিত্ৰ্যক মূল্য দিয়া আৰু জলবায়ু পৰিৱৰ্তন, সমতা আৰু মানসিক স্বাস্থ্যৰ দৰে সামাজিক বিষয়সমূহৰ প্ৰতি প্ৰতিক্ৰিয়াশীল হোৱাৰ বাবে জনাজাত।

জেন-জি মানে হৈছে ১৯৯০-ৰ দশকৰ শেষৰ ফালে আৰু ২০০০-ৰ দশকৰ আৰম্ভণিতে জন্মগ্ৰহণ কৰা প্ৰজন্ম, যি প্ৰযুক্তিৰ সৈতে পৰিচিত আৰু ডিজিটেল যুগৰ সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণকাৰী Gen-Z হৈছে ডিজিটেল যুগৰ প্ৰত্যাহ্বান আৰু সম্ভাৱনা, সামাজিক মাধ্যমৰ প্ৰভাৱ, শৈক্ষিক আৰু বৃত্তিমূলক সপোন, মানসিক স্বাস্থ্যৰ বিষয়সমূহ আৰু পৰিৱেশ/সামাজিক ন্যায়ৰ দৰে গুৰুত্ব বিষয়ে লিখিব পাৰি, যিয়ে এই প্ৰজন্মৰ আশা-আকাংক্ষা আৰু জীৱনশৈলীক প্ৰতিফলিত কৰিব, লগতে তেওঁলোকক সৃষ্টিশীল আৰু সচেতন কৰি তুলিব।

জেন-জি ইতিহাসৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সন্ধিক্ষণত আছে। ই কেৱল ডিজিটেল 'Like' আৰু 'Share'-তেই আবদ্ধ নহয়, জেন-জি বাস্তৱৰ পৰিৱৰ্তনৰ বাবেও সজাগ। জেন-জি পূৰ্বৰ প্ৰজন্মবোৰৰ দৰে নহয়। ইয়াৰ দৃষ্টিভংগী ভিন্ন। জেন-জি কেৱল চাকৰি বা স্থিৰ জীৱন নহয়, পৰিৱৰ্তন, সৃজনশীলতা আৰু নিজৰ পৰিচয় গঢ়ি তোলাত বিশ্বাস কৰে। জেন-জি, ডিজিটেল যুগৰ সন্তান। ইয়াৰ বাবে বিশ্বখন এক 'ক্লিক'তে উপলব্ধ। স্মাৰ্টফোন, ছ'চিয়েল মিডিয়া, আৰু ই-সাহিত্য আমাৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ অংশ।

২০২৫ বৰ্ষৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহত সমগ্ৰ নেপালত এক বৃহৎ পৰিসৰৰ বিক্ষোভ-আন্দোলন সংঘটিত হয়। প্ৰধানকৈ জেনেৰেচন জী-ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু যুৱ নাগৰিকসকলে ইয়াৰ উদ্যোগ লৈছিল। ইয়াৰ কাৰণ হ'ল চৰকাৰী দুৰ্নীতি আৰু স্বজনপ্ৰীতি, ছ'চিয়েল মিডিয়া প্লেটফৰ্মত চৰকাৰৰ নিষেধাজ্ঞা।

জেন-জি সমাজৰ সামাজিক ন্যায়, লিংগ সমতা, পৰিৱেশ সংৰক্ষণ আৰু মানসিক স্বাস্থ্যৰ প্ৰতি বিশেষ সচেতন। আগৰ প্ৰজন্মতকৈ তেওঁলোকে নিজৰ মতামত স্পষ্টভাৱে প্ৰকাশ কৰে আৰু অন্যায়ৰ বিৰুদ্ধে জনমত গঢ়ি তোলে। একে সময়তে, তীব্ৰ প্ৰতিযোগিতা, অনলাইন আসক্তি আৰু মানসিক চাপ জেন-জিৰ ডাঙৰ সমস্যা হৈ উঠিছে। শৈশিক্ষক দিশত জেন-জি ব্যৱহাৰিক জ্ঞান আৰু দক্ষতাভিত্তিক শিক্ষাত গুৰুত্ব দিয়ে। তেওঁলোকে কেৱল ডিগ্ৰী নহয়, বাস্তৱ জীৱনত কামত অহা দক্ষতা লাভ কৰিব বিচাৰে। তেওঁলোকে স্বাধীনতা, সমতা আৰু অৰ্থপূৰ্ণ কৰ্মক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়ে।

জেন-জি প্ৰজন্ম আধুনিক সমাজৰ এক শক্তিশালী চালিকা শক্তি। তেওঁলোকৰ প্ৰযুক্তিগত দক্ষতা, সামাজিক সচেতনতা আৰু সৃজনশীল চিন্তা-ধাৰাই ভৱিষ্যৎ সমাজ গঢ়াত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিব। সঠিক দিশনিৰ্দেশনা আৰু সহায় পালে এই প্ৰজন্মই সমাজত ইতিবাচক পৰিৱৰ্তন আনিব পাৰে।

আজিৰ সময়ত দেশৰ ভৱিষ্যত বৰ্তমানৰ যুৱপ্ৰজন্মৰ হাতত। অসমত Gen-Z (প্ৰজন্ম Z)ৰ প্ৰচলন বুলিলে মূলতঃ তেওঁলোকৰ জীৱনশৈলী, ভাষা, চিন্তা-ধাৰা আৰু ডিজিটেল আচৰণ বুজোৱা হয়।

প্ৰত্যাহ্বান আৰু মোকাবিলা ‘স্ক্ৰীণ এজাৰ’ বুলি সংজ্ঞায়িত জেনেৰেচন জেড ইয়াৰ পূৰ্বৰ পৰা যথেষ্ট পৃথক। কাৰণ, বাস্তৱতা সলনি হৈছিল— প্ৰত্যাহ্বান আৰু বাস্তৱক তেওঁলোকে কেনেকৈ গ্ৰহণ কৰে। ইজৰাইলৰ যুৱক-যুৱতীসকলে যি প্ৰচুৰতাৰ সংস্কৃতিত বাস কৰে, যিয়ে তেওঁলোকক জীৱনৰ সকলো ক্ষেত্ৰতে (কৰ্ম, অধ্যয়ন, প্ৰযুক্তি, গ্ৰাহক সামগ্ৰী, ছ’চিয়েল মিডিয়া) একাধিক পচন্দৰ সুবিধা প্ৰদান কৰে। ই এক প্ৰত্যাহ্বানৰ সৃষ্টি কৰে আৰু যিকোনো বিষয়ৰ ওপৰত সিদ্ধান্ত লোৱাটো কঠিন কৰি তোলে। যদিও সামৰিক সেৱা ব্যক্তিগত দায়িত্ব আৰু পৰিপক্কতা বৃদ্ধি কৰা এটা কাৰক, ডিচচাৰ্জ কৰা সৈনিকসকলে প্ৰায়ে নিজৰ ভৱিষ্যতৰ বিষয়ে অনিৰ্ণিত হৈ থাকে আৰু সিদ্ধান্তত উপনীত হ’বলৈ সময় লোৱাৰ প্ৰৱণতা থাকে। স্পষ্ট সামাজিক আৰ্হিত ডাঙৰ-দীঘল হোৱা দশম প্ৰজন্মৰ শিশুৰ দৰেই[২] প্ৰজন্মৰ যুৱক-যুৱতীসকলেও পঢ়া-শুনা আৰু কাম বিচাৰি উলিওৱাৰ ক্ষেত্ৰত অভিভাৱকৰ দ্বাৰা অত্যন্ত হেঁচা অনুভৱ কৰে। অভিভাৱকৰ ইচ্ছাই প্ৰায়ে এই প্ৰজন্মৰ সন্তানৰ বিচ্ছিন্নতা আনকি বিপৰীত কামৰ সৃষ্টি কৰে। শৈক্ষিক আৰু প্ৰতিষ্ঠিত অভিভাৱকসকলে নিজৰ সন্তানক শৈক্ষিক অধ্যয়ন হাতত ল’বলৈ হেঁচা দিয়ে আৰু জীৱনৰ বাবে স্পষ্ট দিশ বাছি ল’বলৈ হেঁচা দিয়ে। ক্ষন্তেকীয়া সিদ্ধান্ত ল’বলৈ পতিয়ন নিয়াবলৈ চেষ্টা কৰে আৰু পঢ়াৰ সময়ত পুঁজি দিয়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়ে (ফ’কাচ গ্ৰুপৰ পৰা মহিলা অধ্যয়নৰ পৰামৰ্শদাতা)।

পৰম্পৰাগত বৃত্তি হ্ৰাস, ছ’চিয়েল নেটৱৰ্কৰ প্ৰভাৱ, ইনষ্টাগ্ৰাম, টিকটক আৰু ইউটিউবৰ সমান্তৰালভাৱে ডিজিটেল বৃত্তিৰ অসংখ্যতাই নিয়োগৰ বিষয়টোৰ সন্দৰ্ভত পক্ষপাতিত্বৰ সৃষ্টি কৰে। ডিজিটেল জগত আৰু নেটৱৰ্কৰ জৰিয়তে বহু ধন উপাৰ্জন কৰাটো সম্ভৱ বুলি অনুভৱ কৰা হৈছে, যিটো ধাৰণা প্ৰকৃত বাস্তৱ আৰু ছ’চিয়েল মিডিয়াত উপস্থাপন কৰা বাস্তৱৰ মাজৰ বিদ্যমান ব্যৱধানৰ সৈতে জড়িত। যিয়ে প্ৰজন্ম জেডৰ ধাৰণা আৰু আচৰণত প্ৰভাৱ পেলায়।

ইয়াৰ জড়িয়তে জেড প্ৰজন্মৰ কৰ্মচক্ৰত প্ৰৱেশৰ সন্দৰ্ভত কেইটামান অন্তৰ্দৃষ্টি আৰু অৰ্থ উত্থাপন কৰিছে। আন্তঃপ্ৰজন্মৰ যোগাযোগ আৰু সফলতাৰ ভেটি হৈছে আন্তঃপ্ৰজন্মৰ পাৰ্থক্য চিনাক্ত আৰু গ্ৰহণ কৰা। প্ৰতিটো প্ৰজন্মৰ বাবে অনন্য জ্ঞান আৰু দক্ষতাৰ ক্ৰছ-পৰাগযোগ উৎপন্ন কৰাৰ ক্ষমতা। প্ৰযুক্তি ব্যৱহাৰৰ ধাৰণা এই প্ৰজন্মৰ কামৰ সৈতে একত্ৰিত হোৱাৰ এটা মূল উপাদান হ’ব আৰু সংস্থা আৰু ইয়াৰ পৰিচালকসকলৰ সৈতে ইয়াৰ আচৰণ আৰু সম্পৰ্কক প্ৰভাৱিত কৰিব। জেড প্ৰজন্মৰ বৈশিষ্ট্যৰ লগতে প্ৰবন্ধটোত আন্তঃপ্ৰজন্মৰ পাৰ্থক্য আৰু বৈচিত্ৰ্যৰ বিশ্লেষণো উপস্থাপন কৰা হৈছিল।

প্ৰজন্মৰ বৈশিষ্ট্যই লক্ষ্যণীয়ভাৱে প্ৰভাৱিত কৰিব বুলি আশা কৰা হৈছে যে সংস্থাসমূহে নতুন শ্ৰমিক, পৰিচালনা দক্ষতা আৰু পূৰ্বতে গ্ৰহণ কৰা আপাত-দৃষ্টিত পৰিৱৰ্তিত কৰ্ম আৰ্হিৰ সৈতে কেনে সম্পৰ্ক স্থাপন কৰিব। ইজৰাইলী ফ’কাচ গ্ৰুপৰ তথ্য আৰু বিশ্ব-সাহিত্যত পোৱা তথ্যৰ মাজত কৰা তুলনাই কৰ্মক্ষেত্ৰত সফলতাৰ কাৰক হিচাপে অধ্যয়নক ধাৰণা কৰা বিষয়টোৰ ওপৰত কৰা তুলনাই এইটো এটা নতুন ধাৰা নে কেৱল সীমিত পৰিঘটনাহে সেই সম্পৰ্কে গভীৰ গৱেষণাৰ ভিত্তি গঠন কৰে।

ক’ভিড-১৯ মহামাৰীয়ে বহু কামৰ ধাৰণাক প্ৰভাৱিত কৰিছে আৰু কিছু পৰিমাণে সম্ভৱ যে ই প্ৰজন্মৰ[৭] প্ৰজন্মৰ বহু এজেণ্ডাক প্ৰসাৰিত কৰিছিল যেনে দূৰ শিক্ষা আৰু কাম কৰা, প্ৰযুক্তিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতা বৃদ্ধি কৰা আৰু অন্যান্য দক্ষতাৰ ওপৰত যিবোৰ পূৰ্বতে প্ৰয়োজন নাছিল।

এই অধ্যয়নে ইজৰাইলৰ জেড প্ৰজন্মৰ বৈশিষ্ট্যৰ এক অন্বেষণমূলক অধ্যয়ন গঠন কৰে আৰু উপস্থাপন কৰা ধাৰাসমূহ নিশ্চিত কৰিবলৈ ইয়াক সম্প্ৰসাৰিত আৰু গভীৰ কৰাৰ প্ৰয়োজন। জেড প্ৰজন্মৰ বৈশিষ্ট্যৰ বিশ্লেষণে বিষয়টোৰ এটা দিশ গঠন কৰে।

জেন-জি প্ৰজন্ম সমাজ পৰিৱৰ্তনৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ শক্তি। সঠিক দিশনিৰ্দেশনা, নৈতিক মূল্যবোধ আৰু সুস্থ পৰিৱেশ পালে এই প্ৰজন্মই ভৱিষ্যৎ সমাজক অধিক উন্নত, সমান আৰু প্ৰযুক্তিগতভাৱে শক্তিশালী কৰি তুলিব। অসমত জেন-জি প্ৰজন্মে প্ৰযুক্তি-নিৰ্ভৰ, সচেতন, আৰু পৰিৱৰ্তনমুখী চিন্তাধাৰা লৈ সমাজত নতুন ধৰণৰ প্ৰচলন সৃষ্টি কৰিছে। ইহঁতে পৰম্পৰা আৰু আধুনিকতাৰ মাজত এক নতুন সেতু গঢ়ি তুলিছে। জেন-জি প্ৰতিবাদ কেৱল এটা অনুষ্ঠান নাছিল বৰঞ্চ আজিৰ যুৱক-যুৱতীসকল যে সক্ৰিয় পৰিৱৰ্তনকাৰী সেই কথা সোঁৱৰাই দিছিল। তেওঁলোকে নিজৰ নিশাবোৰ সুৰক্ষিত কৰি বহনক্ষম ভৱিষ্যত গঢ়ি তুলিবলৈ দৃঢ়প্ৰতিজ্ঞ। তেওঁলোকৰ ঐক্য, সৃষ্টিশীলতা আৰু সাহসে প্ৰমাণ কৰিলে যে কনিষ্ঠসকলে গঢ় দিয়াত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিব।

জোনমণি বড়ো

সম্পাদক, অনুৰণন

দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয় আলোচনী

৪১ সংখ্যক প্ৰকাশ, ২০২৪-২৫ বৰ্ষ

।। সূচীপত্ৰ ।।

সম্পাদকীয়

সাম্প্ৰতিক যুৱ সমাজ, জেন-জি (Gen Z)
ৰাজনীতি-অৰ্থনীতি, ভূনীতি ইত্যাদি...

শ্ৰদ্ধাৰ্ঘ্য লেখা

জুবিন গাৰ্গ
মণিষা চেতিয়া ।। ১৩

চৈয়দ ছাদুল্লা
উদয় গগৈ ।। ১৫

অনুভৱ তুলসী
ভাৰ্গৱ দৈমাৰী ।। ১৮

দীপক শৰ্মা
বিতুপন বাগলাৰী ।। ২০

পুৰণি আলোচনীৰ পাতৰ পৰা

দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয় ঃ সংগ্ৰামৰ এক সংক্ষিপ্ত দস্তাবেজ
গোপী তামুলী ।। ২২

কথোপকথন

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ।। ২৮

সাক্ষাৎকাৰ

পূৰ্ণিমা দেৱী বৰ্মন ।। ৩৩

স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য-সমাজ-সাহিত্য-সংস্কৃতি

আহোম যুগত নিৰ্মিত স্থাপত্য ভাস্কৰ্যৰ অনুপম নিদৰ্শনকাৰী কেইটামান মন্দিৰ আৰু দেৱালয়
পুষ্পাঞ্জলি গগৈ ।। ৩৮

সাংস্কৃতিক স্নায়ুবিজ্ঞানৰ দৃষ্টিৰে আমাৰ সমাজখন
দেৱাঞ্জন বৰঠাকুৰ ।। ৪১

পরশুরামের 'নিকষিত হেম'- রূপান্তরগামিতার গল্প ঃ একটি পাঠ-অভিজ্ঞতা
অভিজিৎ সাহা ।। ৪৭

যুগসন্ধিৰ মহীৰুহ কবি অমূল্য বৰুৱাৰ 'কুকুৰ আৰু 'বিপ্লৱী' কবিতাত সামাজিক নিষ্পেষণৰ বলিষ্ঠ প্ৰতিবাদ
বিতু বুঢ়াগোহাঁই ।। ৫৩

ৰোমাণ্টিক যুগ'ৰ অসমীয়া কবিতাত ভক্তি-ৰহস্যবাদী চেতনা
ত্ৰিদীপ লহকৰ ।। ৫৮

অসমৰ লোক-নাট্য অনুষ্ঠান আৰু ইয়াৰ 'বহুৱা' চৰিত্ৰ ঃ এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন
অৰ্চনা সোণোৱাল ।। ৬৩

পৰিৱেশ আৰু প্ৰকৃতি

জলবায়ুৰ পৰিৱৰ্তন আৰু আমাৰ পৰিৱেশত ইয়াৰ প্ৰভাৱ
পলাশ সন্দিকৈ ।। ৭৪

ৰাজনীতি

Youth Participation in Politics in Assam
Rethika kawshik ।। ৭৮

বিকেন্দ্ৰীকৰণ আৰু পঞ্চায়তীৰাজ ঃ তৃণমূল পৰ্যায়ত গণতন্ত্ৰক শক্তিশালী কৰা এক পদ্ধতি
পাৰ্থ প্ৰতিম গগৈ ।। ৮৩

জন্ম শতবাৰ্ষিকী বিশেষ

লুইতৰ পৰা মিছিছিপি হৈ ভল্গাৰ ৰূপ দেখা মানুহজন ঃ এক শৈক্ষিক বিশ্লেষণ
দেৱৰাজ বুঢ়াগোহাঁই ।। ৮৬

অৰ্থনীতিৰ চাবি-কাঠি

Poverty and Unemployment in Assam

Rituporna Borah।। ৯১

সৃজনশীল

মৃণালজ্যোতি পূৰ্নবাস কেন্দ্ৰ

কিৰণময়ী বড়া।। ৯৪

ভাষা

অসমীয়া ভাষাৰ উৎপত্তিৰ ইতিহাস

হিৰণ্য কুমাৰ গগৈ।। ৯৭

গল্প-কথা

ডাৱৰে ঢকা নীলিমা

ড° হেমন্ত দাস।। ১০৪

মধুমালতী, টোপনি যোৱা...

পঞ্চানন হাজৰিকা।। ১০৯

দুলীয়ানৰ গল্প

বিষাদ

শেৱালি শৰ্মা ।। ১১৬

শেষৰ ফোনতো

বন্তি দত্ত।। ১১৮

The Phan Tom Expedition

Priya Khanikar।। ১১৯

The unseeen victory

Manisha Kumari Gupta।। ১২১

Flashbacks

Kuki Saikia।। ১২৩

দুলীয়ানৰ কাব্য ।। (১২৫-১২৯)

দিপশিখা ৰাজকোঁৱৰ

ৰাজু বেজবৰুৱা

মনালিছা নেওগ

কৰিশ্মা বৰুৱা

দৃষ্টি মুখাৰ্জী

লাকী গগৈ

বিনীতা গোৱালা

Priya Khanikar

Sandhya Chetry

ৰঞ্জিতা দাস

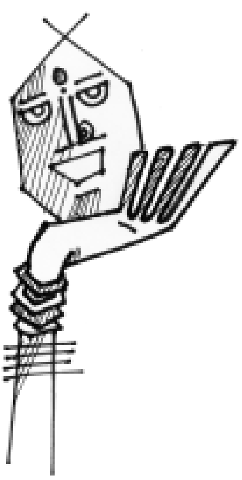

ৰঞ্জিতা কৰ্মকাৰ

পূজা ৰায়

প্ৰিতী কুমাৰী শাহ

প্ৰাসংগিক-বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি-ক্ৰীড়াঙ্গন

Role of library in development of the society

Jyotimoyee Talukdar।। ১৩০

The History of Completion of the Long Journey of the Assamese Newspaper

Priya Khanikar।। ১৩২

পকেট ঘড়ীৰ পৰা কৃত্ৰিম বুদ্ধিমত্তালৈ ঃ কোৱাণ্টাম বলবিজ্ঞান আৰু আমি

ড° নীলিমা গগৈ।। ১৩৪

বিশ্ব বিজয়ী 'উমা' ঃ বিশ্ব মহিলা ক্ৰিকেটত অগ্ৰণী অসমীয়া খেলুৱৈ

ইমন ভূঞা।। ১৩৭

মুখামুখি

দেৱজিৎ চাংমাই।। ১৪০

যুক্তি-চিন্তা

প্ৰকৃতিৰ ব্যাখ্যাত ধৰ্মৰ অনাহূত কৰ্তৃত্ব

ড° দীনেশ চন্দ্ৰ গোস্বামী।। **১৪৬**

প্ৰকল্প-পত্ৰ

সোণোৱাল কছাৰী জনগোষ্ঠীৰ লোকাচাৰ, ৰীতি-নীতি আৰু লোকবিশ্বাস

বিতু বুঢ়াগোহাঁই, শীতল দাস
যোগানন সোণোৱাল, নিৰজ কমল দাস,
অজয় ভূমিজ।। **১৫০**

ব্যতিক্ৰম ব্যক্তিত্ব

আধুনিক গ্ৰাম্য পৰ্যটনৰ বিকাশৰ বাটকটীয়া অভিযন্তা দিকপল লাহন আৰু **'গ্ৰাম্যানুভূতি'ৰ ভূমিকা**

জোনমণি বড়ো।। **১৭০**

বাৰ্তালাপ

মঞ্জিৎ কাশ্যপ।। ১৭৪

গ্ৰন্থকোণ

জাল কটা জুই

দিপশিখা ৰাজকোঁৱৰ।। **১৭৯**

'নয়নতৰাৰ পৃথিৱী'

শীতল দাস।। **১৮২**

অনুভৱৰ কলমেৰে

মোৰ দৃষ্টিত দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়

ববী বড়া।। **১৮৫**

ভ্ৰমণ কাহিনী

ৰামোজি ফিল্মচিটী এক ৰঙীণ দুনিয়া

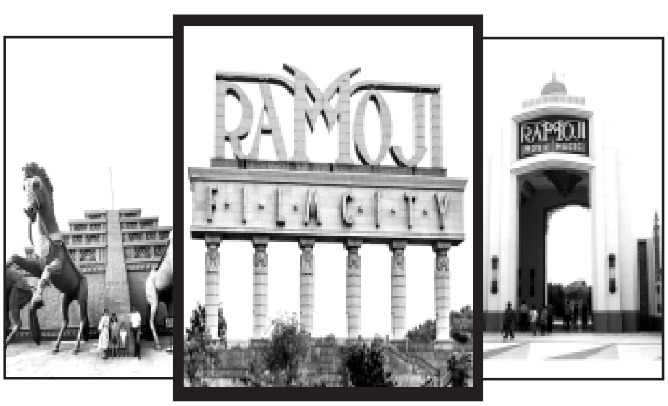

ড° দয়ানন্দ নাথ।। **১৮৮**

নীলা খামৰ চিঠি

প্ৰতি, প্ৰিয়তম অনিৰুদ্ধ

ভাৰ্গৱী কোঁৱৰ।। **১৯০**

অণুগল্প

দায়িত্ব

ববীতা দত্ত।। **১৯১**

শৈশৱতে দেখা সপোন

গুলাইনা কোঁৱৰ।। **১৯১**

চলচ্চিত্ৰ আলোচনা

নাৰী আৰু নাৰীত্বৰ উপাসনাৰে 'জিয়া'

প্ৰিয়ংকা খনিকৰ।। **১৯২**

ৱেব্ চিৰিজ আলোচনা

Little Mom

Amisha Singh ।। **১৯৫**

কাৰ্টুন

প্ৰিয়াংশু ভদ্ৰ।। **২০৩**

ৰক্ষা সাহা।। **২০৩**

আত্মপ্ৰকৃতি

অনিৰুদ্ধ চেতিয়া।। **২০৪**

নিয়মীয়া শিতান ।। (২০৫-২২৪)

চিত্ৰ বিথীকা
বিভাগীয় সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন
বাৰ্ষিক প্ৰতিভা বিকাশ সপ্তাহৰ ফলাফল
সম্পাদকৰ তালিকা
লেখক-লেখিকাৰ পৰিচিতি

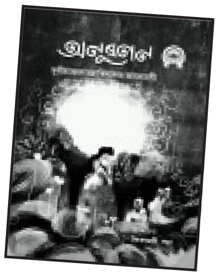 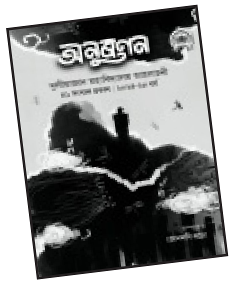

মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক আলোচনী 'অনুৰণন' সম্পৰ্কে ভিন্নজনৰ মতামত ...

দুলীয়াজান এখন খনিজ উদ্যোগত চহকী ঠাই বুলিয়েই পৰিচিত। এই ঠাইখনৰ মাজমজিয়াত থকা দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়খনো ঠাইখনৰ দৰেই জাকত জিলিকা। তাতোকৈ জিলিকা মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক আলোচনীখন। বিতু, কিৰণময়ী, জোনমণিহঁতৰ অক্লান্ত প্ৰচেষ্ঠাতেই আলোচনীখন পূৰ্বৰ তুলনাত যোৱা দুবছৰত বৃহৎ কলেবৰৰ হোৱাৰ লগতে মনোমোহা অংগ সজ্জা, ডিজাইনৰ হৈছে। এইক্ষেত্ৰত সম্পাদকসকল স্বাভাৱিকতে পৰিশ্ৰমী বুলিব পাৰি।

নবীন বৰুৱা, প্ৰকাশক-সাহিত্যিক (গুৱাহাটী)

আমাৰ তিনিচুকীয়াৰ নিচেই কাষতে দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়। মই নিজে কেইবাবাৰো মহাবিদ্যালয়খনৰ বহুকেইটা অনুষ্ঠানত অংশগ্ৰহন কৰাৰ সুবিধা পাইছো। মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনী 'অনুৰণন'খন সঁচাকৈয়ে সুন্দৰ। আমাৰ প্ৰান্তিয় অঞ্চলৰ মহাবিদ্যালয় এখনে বিগত চাৰিটা দশক ধৰি আলোচনী এখন প্ৰকাশ কৰি অহাৰ কাৰ্যটোৱেই আটাইতকৈ ইতিবাচক।

ডাঃ নীলাক্ষী চলিহা গগৈ, চিকিৎসক-সাহিত্যিক (তিনিচুকীয়া)

দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীখন আন আলোচনীতকৈ ব্যতিক্ৰম। আলোচনীখনৰ সম্পাদকসকল নিজেই কাৰিকৰী দিশটোত পাকৈত হোৱা বাবেই আলোচনীখনত প্ৰতিবাৰেই বাচকবনীয়া সাহিত্যৰ শিতানসমূহৰ সমাহাৰ দেখিবলৈ পোৱা যায়।

আৰণ্যক শইকীয়া, প্ৰশাসনিক বিষয়া-লেখক (গুৱাহাটী)

শ্ৰদ্ধাৰ্ঘ্য লেখা

জুবিন গাৰ্গ

(‘ইউকেলিপ্টাছ’ৰ দৰে ওখ হ’ব খোজা মানুহজন)

মণিষা চেতিয়া

প্ৰখ্যাত ভাৰতীয় সংগীতজ্ঞ, গায়ক, সুৰকাৰ, গীতিকাৰ, বাদ্যযন্ত্ৰ বাদক, অভিনেতা, পৰিচালক, চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাতা, কবি আৰু দানী জুবিন গাৰ্গৰ ১৯৭২ চনৰ ১৮ নবেম্বৰত মেঘালয়ৰ তুৰাত জন্ম হৈছিল।

জুবিন গাৰ্গৰ পিতৃ মোহিনী মোহন বৰঠাকুৰ এগৰাকী দণ্ডাধীশ আৰু গীতিকাৰ হোৱাৰ বিপৰীতে মাতৃ ইলি বৰঠাকুৰ এগৰাকী গায়িকা আছিল। তিনি বছৰ বয়সৰ পৰাই গান গাবলৈ আৰম্ভ কৰা গাৰ্গে ১১ বছৰ পণ্ডিত ৰবিন বেনাৰ্জীৰ পৰা তবলা শিকিছিল। গাৰ্গে যোৰহাটৰ কাৰ্মেল স্কুলত প্ৰাথমিক শিক্ষা সমাপ্ত কৰি পিছলৈ কৰিমগঞ্জ হাইস্কুল আৰু বিজনী বন্ধোভ স্কুলত অধ্যয়ন কৰে। তামুলপুৰ উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ পৰা মেট্ৰিক পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ যোৰহাটৰ জে বি কলেজত বিজ্ঞান বিষয়ত উচ্চতৰ মাধ্যমিক শিক্ষা গ্ৰহণ কৰে।

জুবিন গাৰ্গৰ সংগীত জীৱনৰ আৰম্ভণি হৈছিল ১৯৯২ চনত তেওঁৰ প্ৰথম এলবাম ‘অনামিকা’ৰ জৰিয়তে। অসমীয়া সংগীত জগতত মায়া (১৯৯৪), আশা (১৯৯৫), চান্দনী ৰাত (১৯৯৫), সপোনৰ সুৰ (১৯৯২), জোনাকী মন (১৯৯৩), বাঁহী (২০১১), বৰষুণ (২০০৬), ৰুমাল (২০০৮) আদি গীতৰ এলবামৰ লগতে বলীউড আৰু বাংলা সংগীত জগতৰ ভোটা তৰা হিচাপে তেওঁ খ্যাতি অৰ্জন কৰিছিল।

৩৮ হেজাৰ গীত বাণীবদ্ধৰ জৰিয়তে সুৰৰ মায়া জাল ৰচা জুবিন গাৰ্গ সংগীতজ্ঞৰ লগতে অভিনেতা হিচাপে অসমীয়া কথা ছবি 'তুমি মোৰ মাথোঁ মোৰ' (২০০০), 'দীনবন্ধু' (২০০৪), 'গেংষ্টাৰ' (বিশেষ ৰূপ), 'মন যায়' (২০০৮), 'মিছন চাইনা' (২০১৭), ডাঃ বেজবৰুৱা (২) (২০২৩) আদিত দুৰ্দান্ত অভিনয় কৰাৰ লগতে শেহতীয়াকৈ তেখেতে নিজা উদ্যোগত কেইবাখনো অসমীয়া ছবি যেনে— 'মিছন চাইনা', 'কাঞ্চনজঙ্ঘা', 'ৰৈ ৰৈ বিনালে' আদি নিৰ্মাণ কৰি অসমীয়া ছবি জগতৰ পুনৰুত্থানৰ বাট কাটি থৈ গৈছে।

তামিল, তেলেগু, হিন্দী, ইংৰাজী, অসমীয়া, মণিপুৰী, বাংলা, বড়ো, ডিমাচা, ৰাভা, তিৱা, গুজৰাটী, কানাড়া, মালায়ালম, মিচিং, নেপালী, ভোজপুৰীকে আদি কৰি প্ৰায় (চল্লিশটা ভাষাত)ভাৰতীয় ভাষাতে তেখেতৰ গীত বাণীবদ্ধ কৰা জুবিন গাৰ্গ যদিও এজন কণ্ঠশিল্পী ৰূপে পৰিচিত তথাপিও অসমৰ প্ৰেক্ষাপটত এজন ৰাজহুৱা ব্যক্তি, স্পষ্টবাদী ব্যক্তিত্বৰ বাবে প্ৰশংসিত আছিল। তেখেতে সামাজিক, ধৰ্মীয় আৰু সাংস্কৃতিক আদি বহুবোৰ বিষয়ত নিজৰ বলিষ্ঠ স্থিতি প্ৰদৰ্শন কৰি অসমৰ শাসকীয় চৰকাৰসমূহক থকাসৰকা কৰি আহিছিল।

ইউকেলিপ্টাছ গছৰ দৰে ওখ হ'ব খোজা, সাগৰৰ তলীত শুব খোজা সংগীতৰ নক্ষত্ৰ জুবিন গাৰ্গে অন্তৰৰ উষ্মা আৰু অন্যায়ৰ বিৰুদ্ধে গৰ্জনে মানুহৰ মাজত অধিক অনুৰণন ঘটাইছিল আৰু ভাষা, ধৰ্ম, সম্প্ৰদায়, জাতি বা ধৰ্ম নিৰ্বিশেষে তেওঁক প্ৰজন্মৰ মাজত এক আদৰ্শত পৰিণত কৰি তুলিছিল। তেখেতে প্ৰতিষ্ঠিত প্ৰতিষ্ঠানৰ ভণ্ডামিৰ বিৰুদ্ধে মুকলিকৈ গৰ্জন কৰিছিলে, নিজৰ মতক বেপৰোৱাভাৱে উপস্থাপন কৰিছিল, যিয়ে প্ৰায়ে বিতৰ্কৰ সৃষ্টি কৰিছিল, সমসাময়িক বিষয়বোৰত ৰাজনৈতিকভাৱে হয়তো ভুল কিন্তু সত্য বক্তব্য দিছিল, দুখীয়া আৰু সমস্যাজৰ্জৰ লোকসকললৈ সহায়ৰ হাত আগবঢ়াইছিল, প্ৰকৃতি আৰু জীৱ-জন্তুবোৰক আৱেগিকভাৱে ভাল পাইছিল— তেওঁৰ ব্যক্তিত্বই তেওঁৰ কোমল হৃদয়ৰ ফ্ৰেমত আবদ্ধ হৈ থকা লাখ লাখ লোকক অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল আৰু তেওঁলোকক তেওঁৰ একান্ত অনুৰাগী কৰি তুলিছিল।

৫২ বছৰীয়া এইগৰাকী কণ্ঠশিল্পী, সংগীত সুৰকাৰ, চলচ্চিত্ৰ পৰিচালক আৰু অভিনেতাৰ পৰিয়ালে সৰুতে তেওঁৰ নাম ৰাখিছিল জুবিন বৰঠাকুৰ। তেওঁৰ মাতৃয়ে বিখ্যাত জুবিন মেহতাৰ সংগীতৰ পৰা অনুপ্ৰাণিত হৈ তেওঁৰ নাম জুবিন ৰাখিছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত জুবিন বৰঠাকুৰ হ'লগৈ আমাৰ জুবিন গাৰ্গ। তেওঁ নিজে ধৰ্মৰ পৰিৱৰ্তে 'মানৱতাবাদ'ত বিশ্বাসী আছিল ।

তিনি বছৰ বয়সৰ পৰাই তেওঁ গান গাবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। যদিও তেওঁ অসমীয়া গায়ক হিচাপে জনপ্ৰিয়, কিন্তু তেওঁ পাশ্চাত্য সংগীত, লোকগীত বা শাস্ত্ৰীয় সংগীতৰ আধাৰত ৰচিত গীতেই হওক, জুবিন গাৰ্গে সংগীতৰ বিভিন্ন ধাৰাক নিজৰ কণ্ঠৰে জীপাল কৰি গৈছে আৰু সকলোতে তেওঁ পাৰদৰ্শিতা প্ৰদৰ্শন কৰিছে। আনহাতে, পৰৱৰ্তী সময়ত বেছিভাগ গায়কেই তেওঁৰ একক শৈলী অনুকৰণ কৰিছে।

নব্বৈৰ দশকৰ মাজভাগত তেওঁক বলীউড সংগীত জগতে আকৰ্ষণ কৰিছিল। তাৰ পিছত তেওঁ ছবি আৰু এলবামত কেইবাটাও জনপ্ৰিয় গীত উপহাৰ দিয়ে। কিন্তু অতি সোনকালেই তেওঁৰ বলীউডৰ প্ৰতি মোহভংগ হয় আৰু অসমলৈ উভতি আহি তেওঁৰ অসংখ্য গীতেৰে জনপ্ৰিয়তাৰ উচ্চ শিখৰত আৰোহণ কৰে।

প্ৰতিখন সমাজৰ শক্তি নিহিত হৈ থাকে তাৰ মানুহৰ মাজত। সমাজখনৰ অগ্ৰগতিৰ মূল হ'ল তেনে কিছুমান ব্যক্তি, যিসকলে নিজৰ নিঃস্বাৰ্থ পৰিশ্ৰম, সততা আৰু জনসেৱাৰ দ্বাৰা নিজৰ ঠাইখনক এক নতুন পৰিচয় দি থৈ গৈছে। অসমীয়া সমাজৰ শস্য-শ্যামলা মাটিত জন্ম লৈছিল এজন অসাধাৰণ ব্যক্তিত্বৰ অধিকাৰী, এজন জনহিতৈসী আৰু নৈতিকতাৰ ধ্বজাবাহী ব্যক্তি। তেওঁ আছিল অসমৰ প্ৰাণ— এক দীপ্তি। যাৰ জীৱন আছিল নিৰ্মলতা, অধ্যৱসায় আৰু সমাজৰ বাবে আত্মোৎসৰ্গৰ এক দৃষ্টান্ত। তেওঁৰে হৈছে হৃদয়ৰ গভীৰ কোণত সপোন জগাই তোলা অসমৰ সংগীত সম্ৰাট জুবিন গাৰ্গ।

জুবিনৰ প্ৰতিটো কামৰ উদ্দেশ্য আছিল মানুহৰ কল্যাণ হোৱা। প্ৰতিটো গীতৰ সুৰত আছিল সাধাৰণ মানুহৰ সৰলতা। তেওঁ ইউকেলিপ্তাছৰ দৰে হ'ব খুজিছিল। আকাশ চোৱাৰ সপোন দেখা হাৰ্টথ্ৰবে শিপা আৰু মাটিৰ অস্তিত্ব পাহৰা নাছিল। তেওঁৰ ব্যক্তিত্ব আকাশ আৰু সাগৰৰ দৰে আছিল বিশাল।

ইউকেলিপ্তাছ হোৱাৰ সপোন দেখা মানৱ দৰদীয়ে ২০২৫ চনৰ ১৯ ছেপ্টেম্বৰত একেবাৰেই আকাশৰ বুকুলৈ গুচি যায়। ছেইন্ট জ'নছ দ্বীপৰ সমীপত থকা ছিংগাপুৰ প্ৰণালীৰ বুকুত হোৱা এটা অস্বাভাৱিক পৰিস্থিতিত এইজনা অসমীয়া প্ৰাণে চিৰদিনৰ বাবে বিদায় লয়। জুবিনৰ শেষকৃত্য গুৱাহাটীৰ সমীপৰ সোণাপুৰত সম্পন্ন কৰা হয়। বৰ্তমান এই জুবিন ক্ষেত্ৰখন তীৰ্থক্ষেত্ৰলৈ পৰিৱৰ্তন হৈছে।

চৈয়দ ছাদুল্লা

(কবি, অভিনেতা, ঘোষক, সুৰকাৰ, নাট্যকাৰ, গীটাৰিষ্ট আৰু অনাতাঁৰৰ ঘোষক)

উদয় গগৈ

'এয়া আকাশবাণী ডিব্ৰুগড়' বুলি কৈ ৰেডিঅ'ৰ দৰ্শকৰ মন আলোড়িত কৰা যশস্বী সুৰকাৰ, কবি, অভিনেতা, ঘোষক, নাট্যকাৰ আৰু গীটাৰিষ্ট তথা অনাতাঁৰৰ ঘোষক চৈয়দ ছাদুল্লাই জন্মগ্ৰহণ কৰিছিল ডিব্ৰুগড়ত ১৯৪৮ চনৰ ১ ফেব্ৰুৱাৰীত।

সৰুৰে পৰা ৰেডিঅ'ৰ প্ৰতি বিশেষ টান থকা চৈয়দ ছাদুল্লাই ৰেডিঅ'ৰ গান শুনি আৰু ৰেডিঅ'ত ঘোষকৰ ঘোষণা শুনি তেখেতৰ ৰেডিঅ'ৰ এজন ঘোষক হ'বলৈ তীব্ৰ ইচ্ছা হৈছিল। সেয়ে কলেজীয়া শিক্ষা সম্পূৰ্ণ কৰি ১৯৬৯ চনত চৈয়দ ছাদুল্লাই ডিব্ৰুগড়ৰ অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰৰ বিভাগীয় শিল্পীৰ পদত যোগদান কৰিছিল। চৈয়দ ছাদুল্লাই ডিব্ৰুগড়ৰ অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰত যোগদান কৰা পাছত নতুনকৈ ৰাজ্যত আৰম্ভ হৈছিল ৰেডিঅ'ৰ প্ৰতি ৰাইজৰ আগ্ৰহ।

চৈয়দ ছাদুল্লা আকাশবাণী ডিব্ৰুগড় কেন্দ্ৰৰ প্ৰথমগৰাকী বাতৰি পঢ়োঁতা। তেওঁ দূৰদৰ্শন, নেচনেল জিঅ'গ্ৰাফিক আৰু ডিস্ক'ভাৰী চেনেলৰ সৰ্বমুঠ ১০০ খনতকৈ অধিক ডকুমেণ্টৰীৰ ঘোষক আছিল। আকাশবাণী ডিব্ৰুগড় কেন্দ্ৰৰ এসময়ৰ প্ৰতি দেওবাৰে সন্ধিয়া চাৰে সাতটা বজাত পোন্ধৰ মিনিটৰ বাবে প্ৰচাৰিত মনোৰঞ্জনধৰ্মী 'বৰ্ণালী' অনুষ্ঠান সঞ্চালনা কৰি অনুষ্ঠানটো অধিক আকৰ্ষণীয় আৰু জনপ্ৰিয় কৰি তুলিছিল। তদুপৰি আকাশবাণী ডিব্ৰুগড়ৰ পৰা প্ৰচাৰিত হোৱা কেইটিমান অনুষ্ঠান ডাকপখিলী, হেল্লো মন্দাকিনী আদিৰ আঁত ধৰি সকলো শ্ৰোতা-ৰাইজৰে এইসমূহ অনুষ্ঠান প্ৰিয় কৰি তুলিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

চৈয়দ ছাদুল্লাই থলুৱা, লোক, দেশী, বিদেশী সুৰৰ লগতে স্বকীয় মৌলিক সুৰৰ সমন্বয়েৰে অসমীয়া আধুনিক গীতক এক উচ্চ আসন আৰু মৰ্যাদা প্ৰদান কৰা গীতিকাৰসকলৰ ভিতৰত এজন লেখত ল'বলগীয়া গীতিকাৰ হিচাপে পৰিচয় দিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

ঊনবিংশ শকিতাত সাহিত্য, সংগীত, চিত্ৰকলা আদি সুকুমাৰ ক্ষেত্ৰত হোৱা ৰমন্যাস আন্দোলনৰ প্ৰভাৱ ভাৰতীয় সংগীতৰ জৰিয়তে বিশেষকৈ বংগীয় সংগীতৰ মাজেদি আহি অসমৰ সংগীততো পৰিছিলহি। সেই ধাৰা অব্যাহত ৰাখি চৈয়দ ছাদুল্লাই গীতৰ জৰিয়তে অসমীয়া শ্ৰোতাৰ মাজলৈ সুগম সংগীতৰ মাজেৰে প্ৰেম, যৌৱন, দেশ, সমাজ আদি সকলো কথা-ভাব উপস্থাপন কৰিছিল। এইজন প্ৰতিভাৱান ব্যক্তিৰ জন্ম হয় ১৯৪৮ চনৰ ১ ফ্ৰেব্ৰুৱাৰীত ডিব্ৰুগড়ত। তেওঁৰ পিতৃ আৰফান উল্লাহ আছিল এগৰাকী আৰক্ষী বিষয়া আৰু মাতৃৰ নাম আছিল আনৱাৰা বেগম। স্কুলীয়া শিক্ষা ডিব্ৰুগড়তে আৰম্ভ কৰি তৃতীয় শ্ৰেণীলৈকে পঢ়াৰ পিছত স্কুলীয়া শিক্ষা সমাপ্ত কৰে শ্বিলঙত। পুনৰ কলেজীয়া শিক্ষা ডিব্ৰুগড়ৰ কানৈ কলেজত আৰম্ভ কৰি একেখন কলেজৰ পৰাই বিজ্ঞানৰ বায়'কেমেষ্ট্ৰি বিভাগত স্নাতক ডিগ্ৰী লাভ কৰে। শৈশৱৰে পৰা সংগীতৰ প্ৰতি অনুৰক্ত চৈয়দ ছাদুল্লাই স্নাতক ডিগ্ৰী লাভ কৰাৰ পিছত ৰাজেন গোহাঁই আদিৰ লগলাগি বিভিন্ন অনুষ্ঠানত বাদ্য সংগত কৰি ফুৰিছিল। ১৯৬৫ চনত কানৈ কলেজৰ ছাত্ৰ হৈ থাকোঁতে তেওঁ সেই সময়ৰ অসমৰ জনপ্ৰিয় ৰক বেণ্ড 'দ্য কুইভাৰ্ছ'ৰ মুখ্য গীটাৰবাদক আছিল। ১৯৬৮ চনৰ ১৫ ফ্ৰেব্ৰুৱাৰীত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা ডিব্ৰুগড় অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰৰ ১৯৬৯ চনৰ ১৫ ফেব্ৰুৱাৰীত অনুষ্ঠিত কৰা প্ৰতিষ্ঠা দিৱসত তেওঁ আৰু তেওঁৰ বেণ্ড 'দ্য কুইভাছে' অংশগ্ৰহণ কৰিছিল। অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰৰ সম্প্ৰচাৰক হোৱাটো শৈশৱৰ সপোন আছিল বাবে সেয়া বাস্তৱত পৰিণত কৰিবলৈ গীতাৰ বাদকৰূপে সুখ্যাতি থকা ছাদুল্লাই আকাশবাণী কেন্দ্ৰৰ লগত পৰিচয় হৈ সেই বছৰতেই ঘোষকৰ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ তেওঁ অল ইণ্ডিয়া ৰেডিঅ'ৰ ডিব্ৰুগড় কেন্দ্ৰৰ অস্থায়ী ঘোষক হিচাপে ১৯৭১ চনৰ পৰা প্ৰায় পাঁচ বছৰ ধৰি ১৯৭৫ চনলৈকে আন্তৰিকতাৰে সেৱা আগবঢ়াইছিল। সংগীতৰ প্ৰতি থকা আকৰ্ষণ আৰু ৰেডিঅ'ৰ প্ৰতি থকা অগাধ প্ৰেমৰ বাবেই তেওঁ অসম আৰক্ষীয়ে আগবঢ়োৱা আৰক্ষী বিষয়াৰ চাকৰি ত্যাগ কৰি অল ইণ্ডিয়া ৰেডিঅ'ৰ ডিব্ৰুগড় কেন্দ্ৰত ষ্টাফ শিল্পী হিচাপে ১৯৭৫ চনত যোগদান কৰে। কৰ্মৰত দিনবোৰত চৈয়দ ছাদুল্লাই আকাশবাণীৰ ভালেমান অনুষ্ঠান তেওঁৰ পৰিচালনা আৰু কণ্ঠ মাধুৰ্যৰে জনপ্ৰিয় কৰি তুলিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। তেওঁৰ কাৰ্যকালত 'বৰ্ণালী', 'ডাক পখিলি' আৰু ''হেল্ল' মন্দাকিনী' (ফোন ইন অনুষ্ঠান) আদি অনুষ্ঠান প্ৰযোজনা আৰু উপস্থাপন কৰি জনপ্ৰিয় কৰি তুলিছিল। তেওঁৰ বঁটা বিজয়ী নাটক, তথ্যচিত্ৰ আৰু সংগীত ৰচনাসমূহে লিংগ সংবেদনশীলতা আৰু সমতাৰ দৰে ভংগুৰ সামাজিক বিষয়সমূহৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল। তেওঁ সামাজিক স্তৰ, ঘৃণনীয় সামাজিক কলংক, অন্ধবিশ্বাস পৰ্যৱেক্ষণ কৰাৰ লগতে এইসমূহৰ ওপৰত সজাগতামূলক অনুষ্ঠানৰ জৰিয়তে প্ৰচাৰ কৰি অসমৰ গাওঁ ৰাইজৰ মাজত সজাগতা সৃষ্টি কৰিছিল। সংবাদ মাধ্যমৰ ব্যক্তি হোৱাৰ বাবে তেওঁ নিজকে অত্যন্ত ভাগ্যৱান বুলি গণ্য কৰিছিল। তেওঁৰ নিষ্ঠা, আত্মবিশ্বাস আৰু অধ্যৱসায়েই সৃষ্টিশীল আৰু উদ্ভাৱনীমূলক কামসমূহ কৰি যাবলৈ প্ৰেৰণা যোগাইছিল। অসমৰ জনগোষ্ঠীয় সংস্কৃতিৰ সুগন্ধি আৰু চহকী ৰঙীণ সংগমৰ অনুভৱ আৰু অভিজ্ঞতাক তেওঁ সদায় নিজৰ সৃষ্টিৰ জৰিয়তে উপস্থাপন কৰিছিল। তেওঁ সদায় নিজৰ শ্ৰোতাসকলৰ সৈতে কেৱল ষ্টুডিঅ'ৰ মাইক্ৰ'ফোনৰ

তেওঁৰ কাৰ্যকালত 'বৰ্ণালী', 'ডাক পখিলি' আৰু ''হেল্ল' মন্দাকিনী' (ফোন ইন অনুষ্ঠান) আদি অনুষ্ঠান প্ৰযোজনা আৰু উপস্থাপন কৰি জনপ্ৰিয় কৰি তুলিছিল। তেওঁৰ বঁটা বিজয়ী নাটক, তথ্যচিত্ৰ আৰু সংগীত ৰচনাসমূহে লিংগ সংবেদনশীলতা আৰু সমতাৰ দৰে ভংগুৰ সামাজিক বিষয়সমূহৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল।

জৰিয়তেই নহয়, দূৰৱৰ্তী অঞ্চললৈ গৈ তেওঁলোকৰ মতামত আৰু পৰামৰ্শৰ লগতে তেওঁলোকৰ সমস্যাসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি ৰেকৰ্ডিং মাধ্যমৰেৰে অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰৰ জৰিয়তে প্ৰচাৰ কৰি সমস্যাসমূহ সমাধানৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট বৰঙণি আগবঢ়াইছিল। ১৯৭৫ চনৰ পৰা ১৯৮৩ চনলৈ ষ্টাফ আৰ্টিষ্ট, ১৯৮৩ চনৰ পৰা ১৯৮৫ চনলৈ মুম্বাই ৰেডিঅ'ৰ ষ্টাফ আৰ্টিষ্ট আৰু ১৯৮৫ চনৰ পৰা ২০০৮ চনলৈকে ডিব্ৰুগড় ৰেডিঅ'ৰ ষ্টাফ আৰ্টিষ্ট হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল। সুৰকাৰ হিচাপেও অসংখ্য জনপ্ৰিয় গীতত সুৰ প্ৰদান কৰা ছাদুল্লাৰ সুৰাৰোপিত কেইটিমান অতি জনপ্ৰিয় আৰু চিৰসেইজ গীত হ'ল— 'যোৱাৰ পৰত সৰা শেৱালি বুটলি', 'কাজিৰঙা কাজিৰঙা', 'বাৰুদৰ কোলাহলত' ইত্যাদি। ছাদুল্লাৰ এটা গীত ড° ভূপেন ভূপেন হাজৰিকাই সুৰ আৰু কণ্ঠ দি গাইছে। তেওঁ একাধাৰে সংগীত, সুৰকাৰ, সংগীতজ্ঞ, কণ্ঠশিল্পী, বাতৰি পাঠক, নাট্যকাৰ, প্ৰযোজক, অভিনেতা, ঘোষক, চিত্ৰনাট্য লেখক আৰু আবৃত্তিকাৰ হিচাপে নিজৰ প্ৰতিভাৰ উমান দি গৈছে। চৈয়দ ছাদুল্লা আছিল অল ইণ্ডিয়া ৰেডিঅ' ডিব্ৰুগড়ৰ প্ৰথম বাতৰি পাঠক। তেওঁ দূৰদৰ্শন, নেশ্যনেল জিঅ'গ্ৰাফিক আৰু ডিস্ক'ভাৰী চেনেলত সম্প্ৰচাৰিত ১০০ৰো অধিক তথ্যচিত্ৰৰ ঘোষক আছিল। তেওঁ অল ইণ্ডিয়া ৰেডিঅ'ৰ 'এ' গ্ৰেড গীতিকাৰ, প্ৰখ্যাত সংগীত ব্যৱস্থাপক, গীটাৰিষ্ট আৰু নাট্যকাৰ হিচাপে যথেষ্ট বৰঙণি আগবঢ়াই গৈছে। ছাদুল্লাই ঊষা মংগেশকাৰ, ড° ভূপেন হাজৰিকা, অনুপ জালোতা, পাৰবীন চুলতানা আদি বিখ্যাত কণ্ঠশিল্পীৰ গীতৰ বাবে গীটাৰ বজাইছিল। আকাশবাণী ডিব্ৰুগড়ৰ পৰা চল্লিছখনতকৈও অধিক তথ্যচিত্ৰ সম্প্ৰচাৰ কৰাৰ লগতে কেইবাখনো বঁটা বিজয়ী অনাতাঁৰ নাটক আৰু ধাৰাবাহিকৰ বাবে কাহিনী ৰচনা কৰিছিল। 'আপোন সুৰ বিচাৰি','দেৱতা', 'গান্ধী', 'বিচাৰ' আৰু 'উৰুখা' আদি তথ্যচিত্ৰৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু ৰাজ্যিক বঁটাৰে তেওঁক সন্মানিত কৰা হয়। ১৯৭৬ চনৰ পৰা দীৰ্ঘদিন ধৰি ডিব্ৰুগড় ৰেডিঅ'ৰ পৰা সম্প্ৰচাৰিত 'বৰ্ণালী' আৰু 'ডাক পখিলী' অনুষ্ঠানৰ বাবে তেওঁ শ্ৰোতা ৰাইজৰ পৰা উচ্চ প্ৰশংসা লাভ কৰিছিল। চৈয়দ ছাদুল্লাই আকাশবাণীৰ ভালেমান অনুষ্ঠান তেওঁৰ পৰিচালনা আৰু কণ্ঠ মাধুৰ্যৰে জনপ্ৰিয় কৰি তুলিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। সুৰকাৰ হিচাপেও অসংখ্য জনপ্ৰিয় গীতত সুৰ প্ৰদান কৰা ছাদুল্লাৰ সুৰাৰোপিত কেইটিমান অতি জনপ্ৰিয় আৰু চিৰসেউজ গীত হ'ল— 'যোৱাৰ পৰত সৰা শেৱালি বুটলি', 'কাজিৰঙা কাজিৰঙা', 'বাৰুদৰ কোলাহলত' ইত্যাদি। সুধাকণ্ঠ ড° ভূপেন হাজৰিকাই সুৰ আৰু কণ্ঠ প্ৰদান কৰা তেওঁৰ জীৱনৰ অন্তিমটি গীত 'এই মাটিতেই মিলি যাবলৈ দিবি মোক' গীতৰ গীতিকাৰ আছিল চৈয়দ ছাদুল্লা। প্ৰকৃতাৰ্থত চৈয়দ ছাদুল্লা আছিল এগৰাকী সুন্দৰ গীতাৰ বাদক, সুন্দৰ গীতৰ শ্ৰোতা আৰু নাটকত সুন্দৰ কণ্ঠ দিওঁতা। তেওঁ ভালেকেইখন অনাতাঁৰ নাটক আৰু চুটি-নাটক ৰচনা কৰি ডিব্ৰুগড় অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰ যোগে প্ৰচাৰ কৰিছে। এইগৰাকী শিল্পীয়ে আকাশবাণী কেন্দ্ৰৰ প্ৰতি আগবঢ়োৱা সেৱাৰ বাবে আকাশবাণী বিভাগে তেওঁলৈ দহটাকে আকাশবাণী বঁটা আগবঢ়ায়। চৈয়দ ছাদুল্লাই ৰচনা কৰা নাটককেইখনৰ ভিতৰত 'উৰুষা', 'অভিমন্যু' আদি নাটক বেছ জনপ্ৰিয় আছিল। তেখেতৰ 'উৰুখা' নামৰ অনাতাঁৰ নাটখনিয়ে ১৯৯৭ চনত সৰ্বভাৰতীয় শ্ৰেষ্ঠ নাটকৰ বঁটা লাভ কৰিছিল। চৈয়দ ছাদুল্লাৰ অনাতাঁৰ আলেখ্য 'এটা নতুন পথেৰে' খনে ১৯৭৬ চনত সৰ্ব ভাৰতীয় ক্ষেত্ৰত শ্ৰেষ্ঠ পুৰস্কাৰ লাভ কৰে। সেইদৰেই 'অলপ অশ্ৰু বিচাৰি', 'দেৱতা আৰু অন্যান্য', 'গান্ধীজী আৰু আজিৰ পৃথিৱী' নামৰ আলেখ্য কেইখনেও সৰ্বভাৰতীয় অনাতাঁৰ আলেখ্য হিচাপে শ্ৰেষ্ঠ পুৰস্কাৰ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। তেখেতৰ 'মাজুলীলৈ গৈছিলোঁ' নামৰ অনাতাঁৰ ধাৰাবাহিকখনি ডিব্ৰুগড় আৰু গুৱাহাটী অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰই খণ্ড-খণ্ডকৈ সম্প্ৰচাৰ কৰিছিল। চৈয়দ ছাদুল্লাই অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰৰ জৰিয়তে পৰিৱেশন কৰা প্ৰায় ১০৮টাকৈ গীতত সুৰ সংযোজন কৰিছিল। ছাদুল্লালৈ অসমীয়া ৰাইজ তথা চৰকাৰে নানান সন্মান যচাৰ উপৰিও তেখেতে সৰ্বভাৰতীয় ভিত্তিত দহোটাকৈ বঁটা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। তেওঁৰ অসমীয়া ভাষাৰ লগতে ইংৰাজী, হিন্দী, উৰ্দু আৰু বাংলা ভাষাত যথেষ্ট দখল আছিল। আবৃত্তিকাৰ হিচাপেও চৈয়দ ছাদুল্লাৰ অসমৰ এজন লেখত ল'বলগীয়া ব্যক্তি আছিল। অসমীয়া কবিতাৰ কেছেট এটিত প্ৰণবিৰাম বৰুৱাৰ পৰিচালনাত পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ এটা অনুবাদ কবিতা 'ভঙা কবিতাৰ গান' ঈশান বৰুৱা আৰু অমৰজ্যোতি চৌধুৰীৰ সৈতে চৈয়দ ছাদুল্লাই পাঠ কৰিছিল। যোৱা চাৰি দশক ধৰি তেওঁৰ কণ্ঠই অসমৰ শ্ৰোতা ৰাইজক মন্ত্ৰমুগ্ধ কৰি আহিছে। বৈবাহিক জীৱনত তেওঁ দুটি সন্তানৰ সৈতে এটি সুখী পৰিয়াল আছিল। তেওঁৰ পত্নীৰ নাম চায়েদা জুৰি ৰহমান। তেওঁৰ ঘৰ আছিল ডিব্ৰুগড়ৰ নালিয়াপুলৰ এম আৰ ৰোডত।

অসমীয়া সংগীত আৰু সংস্কৃতিলৈ অপৰিসীম অৱদান আগবঢ়োৱা প্ৰবীণ শিল্পীগৰাকীৰ চিকিৎসাধীন অৱস্থাত তেজৰ কৰ্কট ৰোগৰ গুৰুতৰ ৰূপ ক্ৰনিক লিম্ফোচাইটিক লিউকেমিয়াৰ বাবে হাইপ'ক্সিয়া সম্পৰ্কীয় জটিলতাই তীব্ৰ শ্বাস-প্ৰশ্বাসজনিত অসুবিধাৰ সৃষ্টি কৰাৰ ফলত ২০২৫ চনৰ ৩০ অক্টোবৰত দেহাৱসান ঘটে।

অনুভৱ তুলসী

(বিশিষ্ট কবি, সাহিত্যিক আৰু অনুবাদক)

ভাৰ্গৱ দৈমাৰী

সাম্প্ৰতিক কালৰ অসমীয়া কবিতাৰ ক্ষেত্ৰখন চহকী কৰাত অন্যতম ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি অহা বিশিষ্ট কবি, সাহিত্যিক, অনুবাদক অনুভৱ তুলসীয়ে ১৯৫৮ চনৰ ৩ ডিচেম্বৰত নগাঁও জিলাৰ তুলসীমুখত জন্মগ্ৰহণ কৰিছিল। অনুভৱ তুলসীৰ পিতৃৰ নাম লক্ষ্মীকান্ত শইকীয়া আৰু মাতৃ আছিল

লাৱণ্য শইকীয়া। তুলসীমুখত স্কুলীয়া শিক্ষা লাভ কৰাৰ পিছত ১৯৭৯ চনত নগাঁও কলেজৰ পৰা ইংৰাজীত সন্মানসহ স্নাতক ডিগ্ৰী লাভ কৰে। ইয়াৰ পিছতেই ১৯৮৪ চনত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰপৰা ইংৰাজী বিষয়ত স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী অৰ্জন কৰা অনুভৱ তুলসীয়ে নীলমণি ফুকন, হীৰেন ভট্টাচাৰ্য, নৰকান্ত বৰুৱা, অজিৎ বৰুৱা আদি আধুনিক কবিসকলৰ উত্তৰসূৰীৰূপে অসমীয়া কবিতাক শক্তিশালীভাৱে আগুৱাই নিছিল। তেওঁৰ প্ৰকাশিত কবিতা-সংকলন হৈছে 'নাজমা' (১৯৮৫) 'দোৱোণ ফুল' (১৯৯৬), 'জলমগ্ন দৃশ্যাৱলী' (১৯৯৬), 'কাব্যপীঠ' (১৯৯৭), 'নিৰ্জ্জান নেপথ্য' (২০০১), 'চৰাইৰ চকুত ফুলৰ বিছনা' (২০০৩), 'পানীকাউৰী' (২০০৫), 'জয় জয়তীৰ জয়' (২০০৬), 'জুইচোৰ' (২০০৭), 'জীৱনানন্দৰ দেহান্তৰৰ দৃশ্য' (২০০৮), 'দেওচেলেং' (২০১০), 'ডেম'ক্ৰেচি অব্ আমব্ৰেলাজ' (২০১০), ' ঢেঁকীয়াপতীয়াৰ পিতৃ' (২০১১), 'মাইহাং বাটিৰ চাঁদ' (২০১২), 'বৰষুণৰ খেতিয়ক' (২০১৫), 'মাটিভাষা (২০১৭), 'অনুভৱ তুলসীৰ শ্ৰেষ্ঠ কবিতা' (২০১৭), 'দিন ৰাতিৰ দুৱৰী' (২০১৮), ' ডিৰৰ্ড ' (২০১৮) আৰু 'বানান কৰি পঢ়া লুইতৰ পানী' (২০১৯)। আনহাতে, অনূদিত গ্ৰন্থকেইখন হৈছে 'আনা আখমাত ভাৰ কবিতা' (২০০১), 'বেলিসূতা সোণপৰুৱা '(২০০৬), 'সম্পৰ্ক ' (২০১২), 'পুৰাতন এই বীণখনি' (২০১৫), 'নজনা জুনুকা' (২০১৬) আৰু 'নৰা তগৰৰ গন্ধ' (২০১৮)।

তেওঁ ১৯৯৭ চনত 'দোৱোণ ফুল'ৰ বাবে মুনীন বৰকটকী বঁটা, ২০০২ চনত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সাংস্কৃতিক দপ্তৰৰ জ্যেষ্ঠ ফেল'শ্বিপ লাভ কৰিছিল। তদুপৰি ২০১৫ চনত অন্তৰ্লিপি সাহিত্য বঁটা, ২০১৭ চনত সাহিত্যজ্যোতি বঁটা, ২০১৭ চনত অসম সাহিত্য সভাৰ শতবৰ্ষীয় সাহিত্য সন্মান, ২০১৯ চনত 'পদ্মনাথ বিদ্যাবিনোদ স্মৃতি সাহিত্য সন্মান' আৰু ২০১৯ চনত 'জমিৰুদ্দিন সাহিত্য বঁটা' লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। তদুপৰি অনুভৱ তুলসীৰ কবিতা গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়, কটন বিশ্ববিদ্যালয় আৰু লক্ষীমপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ স্নাতকোত্তৰ অসমীয়া বিভাগৰ পাঠ্যক্ৰমত অন্তৰ্ভুক্ত হৈছে। অক্সফ'ৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়, পেংগুইন, সাহিত্য অকাডেমি, নেশ্যনেল বুক ট্ৰাষ্ট আদিৰ পৰা প্ৰকাশিত সন্মানজনক গ্ৰন্থতো তেওঁৰ কবিতা স্থান পাইছে।

তুৰস্কৰ ইস্তানবুল, গ্ৰীচৰ এথেন্স, আমেৰিকাৰ অষ্টিন, আৰু বাংলাদেশৰ ঢাকাত অনুষ্ঠিত বিভিন্ন বিশ্ব কবিতা মহোৎসৱত অংশগ্ৰহণৰ বাবে তেওঁ আমন্ত্ৰিত হৈছিল। তেওঁৰ কবিতা জাৰ্মান, ফৰাচী, হাঙ্গেৰী, উজবেক আদি ভাষালৈ অনুবাদ কৰা হৈছে।

পাবলৈ বৈ গ'ল অনেক স্বীকৃতি, লিখিবলৈ থাকিল অনেক কথা। এনেকৈয়ো বহু কথা, বহু পৰিকল্পনা আধাতে সামৰি পাঠকৰ প্ৰশংসা লৈ দূৰ-দূৰণিলৈ গুচি গ'ল কবি অনুভৱ তুলসী। মৃত্যুৰ আগলৈ কবিতা চৰ্চা কৰি যোৱা তুলসীৰ প্ৰকাশিত ২০ খন কাব্যগ্ৰন্থই পঢুৱৈ সমাজৰ ব্যাপক সমাদৰ লাভ কৰিছে।

শেষত, ২০২৫ চনৰ ১ জুলাই তাৰিখ মঙলবাৰে পুৱা ১০:০৫ বজাত উচ্চ ৰক্তচাপত আক্ৰান্ত হৈ গুৱাহাটীৰ জি এন আৰ চি হাস্পতালত শেষ নিশ্বাস ত্যাগ কৰে বিশিষ্ট কবি, অনুবাদক, গল্পকাৰ চলচ্চিত্ৰ সমালোচক অনুভৱ তুলসীয়ে।

তেওঁ ১৯৯৭ চনত দোৱোণ ফুল'ৰ বাবে মুনীন বৰকটকী বঁটা, ২০০২ চনত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সাংস্কৃতিক দপ্তৰৰ জ্যেষ্ঠ ফেল'শ্বিপ লাভ কৰিছিল। তদুপৰি ২০১৫ চনত অন্তৰ্লিপি সাহিত্য বঁটা, ২০১৭ চনত সাহিত্যজ্যোতি বঁটা, ২০১৭ চনত অসম সাহিত্য সভাৰ শতবৰ্ষীয় সাহিত্য সন্মান, ২০১৯ চনত পদ্মনাথ বিদ্যাবিনোদ স্মৃতি সাহিত্য সন্মান আৰু ২০১৯ চনত জমিৰুদ্দিন সাহিত্য বঁটা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। তদুপৰি অনুভৱ তুলসীৰ কবিতা গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়, কটন বিশ্ববিদ্যালয় আৰু লক্ষীমপুৰ মহাবিদ্যালয়ৰ স্নাতকোত্তৰ অসমীয়া বিভাগৰ পাঠ্যক্ৰমত অন্তৰ্ভুক্ত হৈছে। অক্সফ'ৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়, পেংগুইন, সাহিত্য অকাডেমি, নেশ্যনেল বুক ট্ৰাষ্ট আদিৰ পৰা প্ৰকাশিত সন্মানজনক গ্ৰন্থতো তেওঁৰ কবিতা স্থান পাইছে।

দীপক শৰ্মা

(আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় খ্যাতিসম্পন্ন বাঁহীবাদক)

বিতুপন বাগলাৰী

আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় খ্যাতিসম্পন্ন বাঁহীবাদক দীপক শৰ্মাই অসমৰ সাংস্কৃতিক জগতখনক বিগত কেইবা দশকধৰি বাঁহীত সুৰৰ যাদুৰে সকলোকে মোহাচ্ছন্ন কৰি আহিছিল। ১৯৬৮ চনৰ ২৩ আগষ্টত নলবাৰী জিলাৰ পানীগাঁও গৰেমাৰাত জন্ম লাভ কৰা বাঁহীবাদক দীপক শৰ্মাৰ পিতৃ আছিল প্ৰয়াত প্ৰমোদ শৰ্মা।পৰিয়ালটোৰ কনিষ্ঠ পুত্ৰ দীপক শৰ্মা সৰুৰে পৰা মেধাসম্পন্ন আছিল। গুৱাহাটীৰ অম্বিকাগিৰী নগৰত বসবাস কৰি থকা দীপক শৰ্মাৰ সৰুৰে পৰাই সংগীতৰ প্ৰতি ৰাপ আছিল। নিজ জন্মভূমিৰ ওচৰৰে বিহামপুৰ নিম্ন বুনিয়াদী প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত শিক্ষা জীৱন আৰম্ভ কৰা বাঁহীবাদক দীপক শৰ্মাই বনগাঁও উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ত হাইস্কুলীয়া জীৱন পাৰ কৰিছিল আৰু ১৯৮৫ চনত তেওঁ মেট্ৰিক পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ ১৯৮৯ চনত তেওঁ বেংকিং বিষয়ত সন্মানসহকাৰে বাণিজ্য শাখাত গুৱাহাটীৰ কমাৰ্চ কলেজৰ পৰা বি কম ডিগ্ৰী লাভ কৰিছিল।

মেট্ৰিকৰ ডেওনা পাৰ হৈয়ে দীপক শৰ্মাই বাঁহীবাদন শিকিবলৈ গুৱাহাটীলৈ আহিছিল। বিশিষ্ট বাঁহীবাদক প্ৰভাত শৰ্মাৰ পৰা তেওঁ লৈছিল বাঁহীৰ শিক্ষা। গুৱাহাটী বাণিজ্য মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা স্নাতক ডিগ্ৰী লাভ কৰাৰ সমান্তৰালকৈ দীপক শৰ্মাই কলকাতাৰ ৰবীন্দ্ৰ ভাৰতী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা ইনস্টুমেন্টেল মিউজিক বিষয়ত স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী লাভ কৰিছিল। ইয়াৰ লগতে লক্ষ্ণৌৰ ভাটখাণ্ডে সংগীত বিদ্যাপীঠৰ পৰা সংগীত বিষয়ত ডিগ্ৰী তেওঁ লাভ কৰিছিল। অল ইণ্ডিয়া ৰেডিঅ' গুৱাহাটীৰ বি হাইগ্ৰেডেড শিল্পী আছিল বাঁহীবাদক দীপক শৰ্মা। তাৰ পিছতে দীপক শৰ্মাই মুম্বাইলৈ সংগীত শিক্ষাৰ বাবেই যাত্ৰা কৰে আৰু তাতে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বাঁহীবাদক হৰি প্ৰসাদ চৌৰাছিয়াৰ তত্ত্বাৱধানত বাঁহী শিকে। মুম্বাইত দীপক শৰ্মা সাত বছৰ থাকে। তাৰ পিছতে তেওঁ স্বাধীনতাৰ স্বৰ্ণজয়ন্তী উপলক্ষে দক্ষিণ আফ্ৰিকা ভ্ৰমণ কৰে। ২০০০ চনত তেওঁ দক্ষিণ আফ্ৰিকা ভ্ৰমণেৰে প্ৰথম বিদেশ ভ্ৰমণ তথা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয়ভাৱে বাঁহীবাদন পৰিৱেশন কৰে।

পৃথিৱীৰ মুঠ ৪২খনতকৈও অধিক দেশত বাঁহীবাদন পৰিৱেশন কৰি সুখ্যাতি লাভ কৰা প্ৰয়াত দীপক শৰ্মাক আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ জৰ্জ ৱাশিংটন বিশ্ববিদ্যালয়ে ২০০৪ চনত সন্মানীয় ডক্টৰেট সন্মানো প্ৰদান কৰিছিল। প্ৰণিধানযোগ্য যে পাঁচ বছৰ বয়সতেই দীপক শৰ্মাই বিহামপুৰ বালক নিম্ন বুনিয়াদী বিদ্যালয়ৰ এটা অনুষ্ঠানত বাঁহী বজাই সকলোৰে মৰম আদায় কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। লাহে লাহে স্কুলৰ অনুষ্ঠান, নিজৰ গাঁৱৰ লগতে ওচৰ-পাঁজৰৰ গাঁওবোৰত অনুষ্ঠিত উৎসৱ-পাৰ্বণৰ অনুষ্ঠানবোৰলৈও বাঁহীবাদনৰ বাবে তেওঁক নিমন্ত্ৰণ কৰা হৈছিল। নৱৈ দশকত দীপক শৰ্মাই অষ্টম শ্ৰেণীত পঢ়ি থকা সময়তেই গুৰু আদ্য শৰ্মাৰ তত্ত্বাৱধানত তবলা বাদন শিকিবলৈ নলবাৰী আৰ্ট স্কুলত নাম লগাইছিল। মাজে মাজে নলবাৰী সংগীত বিদ্যালয়ত গুৰু নন্দেশ্বৰ শইকীয়াৰ তত্ত্বাৱধানত খোলবাদন শিকিছিল। এদিন সন্ধিয়া বাঁহী বজাই থাকোঁতে তেওঁৰ বাঁহীৰ মাত শুনি আকাশবাণী গুৱাহাটীৰ বিষয়া দীপক ভাগৱতীয়ে তেওঁক গুৱাহাটী আকাশবাণী কেন্দ্ৰৰ যুৱবাণীৰ বাবে ষ্টাফ আৰ্টিষ্ট হিচাপে যোগদান কৰাৰ পথ প্ৰশস্ত কৰিছিল। আকাশবাণী গুৱাহাটীৰ লগতে গুৱাহাটী দূৰদৰ্শনৰো স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত শিল্পী হৈ পৰিল দীপক শৰ্মা।

চৌৰাচিয়াৰ তত্ত্বাৱধানত বাঁহীৰ অনুশীলনত দীপক শৰ্মাই বিভিন্ন বিশিষ্ট সংগীত শিল্পীৰ সৈতে বাদ্য সংগত কৰাৰ সুযোগ লাভ কৰিছল। বিখ্যাত চলচ্চিত্ৰ অভিনেত্ৰী তথা প্ৰসিদ্ধ শাস্ত্ৰীয় নৃত্যশিল্পী মীনাক্ষি শেষাদ্ৰীৰ নৃত্যানুষ্ঠানবোৰত তেওঁ প্ৰায় তিনি বছৰ ধৰি বাঁহী সংগত কৰাৰ সুযোগ লাভ কৰিছিল। তেওঁৰ একোটা সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানত নিশাটোৰ ভিতৰতে চাৰি-পাঁচ হেজাৰ টকা অৰ্জন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

সংগীত সূৰ্য ড° ভূপেন হাজৰিকা আৰু জুবিন গাৰ্গৰ কেইবাটাও জনপ্ৰিয় গীতত বাঁহীবাদন কৰাৰ লগতে তিনিখন অসমীয়া ছবিত সংগীত পৰিচালনা কৰিছিল দীপক শৰ্মাই। তেওঁ ২০১৩ চনত 'জংকি পানৈ', 'জাতিংগা ইত্যাদি' (২০০৭) আৰু 'লুইতক ভেটিব কোনে' (২০১৩) আদি তিনিখন অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ সংগীত পৰিচালনা কৰাৰ লগতে জি টিভিত সম্প্ৰচাৰিত হোৱা 'কৰ্ম এণ্ড বাজিৰ'ৰ সংগীত পৰিচালনা কৰিছিল। ষ্টাৰ প্লাছযোগে সম্প্ৰচাৰিত হোৱা কেলেইডোস্কোপৰ আৱহ সংগীতৰ মুখ্য বাঁহীবাদকো আছিল। জীৱনকালত তেওঁ বহুকেইটা সন্মান আৰু স্বীকৃতি লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। ২০০৬ চনত এন ই টিভিৰ বছৰটোৰ শ্ৰেষ্ঠ সংগীতকাৰ, ২০০৭ চনত সংগীত প্ৰভা বঁটা, ২০০৭ চনত আছাম স্পৰ্টছ কালচাৰেল জুৰী এৱাৰ্ড, ২০০৮ চনত জেমছ অব্ আছাম, আজিম হাজৰিকা বঁটা (শিৱসাগৰ প্ৰেছ ক্লাব) আদি বিভিন্ন সন্মান তেওঁ লাভ কৰিছিল। অপূৰ্ব সৃষ্টিৰাজিৰ বাবেই তেওঁ লাভ কৰিছিল কেইবাটাও বঁটা। শেহতীয়াকৈ তেওঁ লাভ কৰিছিল জুবিন গাৰ্গ বঁটা।

এইখিনিতে উল্লেখ্য যে, 'হেৰ' বাঁহী তোক বৰ ভাল পাওঁ দেহি' মুখত এটা সুৰ আৰু ওঁঠত এটা প্ৰাণোচ্ছল বাঁহী। এই বাঁহীটোৱেই তেওঁৰ চিনাকি। এই বাঁহীটোৱেই তেওঁৰ প্ৰাণ। এই বাঁহীটোৱেই তেওঁ কোনোবা এটা পূৰ্ণিমাৰ ৰাতি ওঁঠেৰে সুৰৰ মূৰ্ছনা তুলি যেন বহু দূৰ-দূৰলৈ গুচি গৈছিল। তেওঁৰ বাঁহীৰ সুৰে প্ৰতিজন শ্ৰোতাক লৈ গৈছিল এখন জোনাক সৰা পৃথিৱীৰ বুকুলৈ। তেওঁৰ লাহী আঙুলিৰে বজোৱা বাঁহীৰ পৰা নিগৰা সুৰ আৰু শব্দৰ লয়লাস ছন্দৰ আঁচলত ধৰিয়েই কোনো কোনোজন ক'ৰবালৈ গুচি যাবলৈ বিচাৰিছিল নিজে নজনাকৈ আৰু পৰিভ্ৰমণ কৰিছিল সপোনে খেলা কৰা সুন্দৰতাৰ বুকুত। ওঁঠৰ গোপনত জোনাক সানিব পৰা বাঁহীটোৱেই সৃষ্টি কৰা সুৰেৰে সকলোকে মোহিত কৰা, জগত জিনিব বিচৰা প্ৰখ্যাত বাঁহীবাদক, হাঁহিমুখীয়া প্ৰাণোচ্ছল সুন্দৰ মনৰ ৰোমাণ্টিক আড্ডাবাজ দীপক শৰ্মাই সুৰৰ পৃথিৱীৰ মায়া এৰি ৩ নৱেম্বৰ ২০২৫ তাৰিখে অজান্তি মুলুকলৈ গতি কৰিলে। উত্তৰ-পূবৰ হৰিপ্ৰসাদ চৌৰাছিয়া ৰূপে পৰিচিত দীপক শৰ্মাই লাহী আঙুলিৰে বাঁহীত হাত বুলাই যাদুকৰী সুৰৰ গুঞ্জন-মূৰ্ছনা আৰু লহৰেৰে অসমবাসী তথা দেশবাসীক মোহাচ্ছন্ন কৰা দীপক শৰ্মাই উভতি নহাৰ বাটেৰে চিৰদিনলৈ গুচি গ'ল।

পুৰণি আলোচনীৰ পাতৰ পৰা...

[আমি দুদিনৰ আগতে আলোচনা কৰি কাউন্সিলৰ মাননীয় সদস্যসকলক ঘৰে ঘৰে গৈ লগ কৰাৰ আঁচনি ল'লোঁ। মোৰ ভাগত পৰিল পৰাগধৰ চলিহা, ককা নীলমণি ফুকন আৰু দেৰগাঁও কলেজৰ অধ্যক্ষ হৰকান্ত মহন্তদেৰক। পুৱাতে যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলোঁ। লগত ঘনশ্যাম খাটি। তেতিয়াৰ দিনত দুলীয়াজানৰ পৰা ডিব্ৰুগড়লৈ এখনেই বাছ। আমি কেনেকৈ গ'লোঁ তাৰ ব্যাখ্যা নিদি কি কৰিলোঁগৈ তাৰ বিষয়ে কওঁ।]

দুলীয়াজান মহাবিদ্যালয়

সংগ্ৰামৰ এক সংক্ষিপ্ত দস্তাবেজ

গোপী তামুলী

প্ৰাসংগিকতা ঃ

প্ৰায় দুমাহ কাল এক অস্বাভাৱিক কাহত ভুগিছিলোঁ। ডাক্তৰ, বৈদ্য একো বাদ নিদিলোঁ। কিন্তু মিছা। সঁচা কথা ক'বলৈ গ'লে মই এক প্ৰকাৰৰ চিন্তাত আচ্ছন্ন হ'লোঁ। বিৰক্তি, হতাশে মোক চিন্তিত কৰি তুলিলে। পৰিত্ৰাণ পাবৰ সন্ধানত ব্যস্ত হ'লোঁ। পালোঁ, এটি পথৰ সন্ধান। সেই পথক পাথেয় কৰি কাৰ্যসূচী ল'লোঁ। সেই মতে প্ৰায় চাৰি বজাত উঠি প্ৰাতঃক্ৰিয়া কৰি সাজু হ'লোঁ কামটো কৰিবলৈ। সময় তেতিয়া পুৱা ছয় বাজি পঁচিছ মিনিট। ঘটনাস্থল শোৱা কোঠা, মোৰ। ওৰহি গছৰ ওৰটো ইয়াতেই

ব্যক্ত কৰা ভাল। সেয়া হৈছে বিৰক্তিকৰ সময়বোৰ খন্তেকলৈ হ'লেও পাহৰি যোৱা অপচেষ্টা, ল'ৰামতীয়া সিদ্ধান্ত— 'কঁকাল ভাঙি এপাক নচাৰ।' নচা নহ'ল। কঁকাল ভাঙি নচাৰ আগমুহূৰ্তত আহিল আপদীয়া কাহটো। কামটো হ'লগৈ কঁকালহে ভাগিল। কঁকাল ডাঙি নচাৰ কামটো হ'ল। হ'লগৈ ডাক্তৰ ঔষধৰ কেকনি আৰু বিছনাত আশ্ৰয় লোৱা। আৰু ল'লোঁ। নয়নৰ 'লেখা' বিচাৰি দিয়া মাতৰ অকুণ্ঠ সোৱাদ। কেইবাদিনো। এদিন যদুমণি আহিল। প্ৰাক্তন ছাত্ৰ। তাক মোৰ সমস্যাটোৰ কথা ক'লোঁ। স্বাভাৱিক ভংগীৰে সি ক'লে—"ন প্ৰবলেম ছাৰ, ব্যৱস্থা কৰিছোঁ।" কৰিলে।

পাছদিনা আবেলি পৰত দুজনী ছোৱালী আহিল। এজনীয়ে ক'লে— "ছাৰ, এইজনী মোৰ বান্ধৱী, নাম কৰবী। চূড়ান্ত বৰ্ষৰ ছাত্ৰী।" আৰু তুমি পূৰালী? মোক সহায় কৰিবলৈ আহিছা। আহা তেন্তে মহাসমৰ আৰম্ভ কৰোঁ।

কৰিছিলোঁ কেইবাদিনো আমাৰ যুটীয়া ৰবি খেতি। কিন্তু হঠাৎ বন্ধ হ'ল উল্লিখিত প্ৰক্ৰিয়া। কাৰণ প্ৰথমে সংগদোষ। দ্বিতীয়তে মই বিছনাত পৰি উহঃ আহঃ ধ্বনি দি যোৱা দৃশ্যটো পূৰালীৰ ছাগে দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছিল। কেইবাদিনো তাই অনুপস্থিত। পাছতহে গম পালোঁ সেই কামবোৰ তাই ঘৰলৈ গৈ একান্তমনে অনুশীলনত ধৰিছিলগৈ।

যি কি নহওক, সিহঁতলৈ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ। সোণালী জয়ন্তী বৰ্ষৰ সকলো কাৰ্যসূচী সোণসেউজ হওক আৰু দুলীয়াজান কলেজ নিজ গতিপথত একোটাহঁত সোণালী সূৰ্য হওক। এই প্ৰত্যাশাৰেই। প্ৰবন্ধকাৰ।

আৰম্ভণ ঃ আমন্ত্ৰণ

ছান্দৈ আকাশত তৰাৰ নিশ্বাস সৰে।
সূৰুযৰ ৰং খহে
কাৰ জ্বলে জীৱন যৌৱন
পাহ কটা দূবৰিত বহি শিৰিশ গছত আউঁজি
মই আখৰ লিখিছিলোঁ।
"কিযে মনোমুগ্ধকৰ মোহনীয় পৰিৱেশ।"

লিখিবলৈ এৰি মই বক্তালৈ চালোঁ। হঠাৎ মুখৰ পৰা ওলাল— "কেনেকৈ সম্ভৱ হ'ল এই পৰম বিস্ময়।"

বিস্ময়ৰ কথা বাদ দিয়া। তোমাক বিচাৰোঁতে মোৰ অৱস্থা কাহিল। ভোকত প্ৰাণ যায়।

মই ঘৰলৈ আহিলোঁ। বক্তাক লৈ। মানে ছান্দৈলৈ।

ছান্দৈ।

চাউলখোৱা ৰেল ষ্টেচনৰ বিপৰীত দিশলৈ, অৰ্থাৎ উত্তৰলৈ থকা বাগানখন পাৰ হ'লে পোৱা যাব এবিটাৰ কাৰ্যালয়। তাৰ পৰা আৰম্ভ হৈছে প্ৰায় পঞ্চাছ বিঘা মাটিৰ সেউজীয়া পাহ কটা দূবৰিৰ বৰ্ণাঢ্য পৃথিৱী। তাৰ কাষতেই থকা সৰু গাঁওখনেই হৈছে ছান্দৈ। তাতেই চিনাকি হৈছিলোঁ ভবেন শইকীয়াৰ লগত। তেওঁ নগালেণ্ডত কনিষ্ঠ অভিযন্তা। মই তেতিয়া চাউলখোৱা এম ই স্কুলখনক হাইস্কুললৈ ৰূপান্তৰ কৰিবলৈ প্ৰচেষ্টা চলোৱা প্ৰধান শিক্ষক।

তাৰ পৰা আৰম্ভ হৈছে প্ৰায় পঞ্চাছ বিঘা মাটিৰ সেউজীয়া পাহ কটা দূবৰিৰ বৰ্ণাঢ্য পৃথিৱী। তাৰ কাষতেই থকা সৰু গাঁওখনেই হৈছে ছান্দৈ।

শইকীয়াৰ লগত আচম্বিতে চিনাকি হৈ প্ৰথমতে আপুনি, দুঘণ্টামানৰ পাছতেই তুমিলৈ পৰ্যৱসিত হ'ল। তইলৈ কেতিয়া নামিল গমকে নাপালোঁ।

পালোঁ ভবেনৰ আদেশ। মোৰ ঘৰতে থাক। বৌ অকলশৰীয়া। হেডমাষ্টৰ কৰি কেইটকা পাবি মোৰ জনা আছে। তোৰ যিটো চেহেৰা ভঁড়ালৰ ধানৰ একো হীনদেঢ়ি নহ'ব। থাকিলোঁ। মাকক আইতা বুলি মাতিছিলোঁ। চাদৰৰ কাপোৰৰ গাঁথিৰ পৰা অপ্ৰয়াসে বন্ধা পইচা নিয়াত ধৰা নপৰিলে বৌতি

বুলি মাতিছিলোঁ। আৰু অভাৰত পৰি স্বভাৱ নষ্ট কৰি বুঢ়ীৰ গাৰুৰ তলত ধৰা পৰিলে আইতা বৌ বাদ। কুটুনী বুঢ়ী বুলিবলৈ বাকী নাৰাখিছিলোঁ। ৰাখিছিলোঁ বীৰেন চুতীয়াক নিশাটোৰ বাবে। তেওঁ নেথাকিল। যোৱাৰ আগতে কৈ গ'ল অহাৰ কাৰণ। "হেৰা তামুলী, টেঙাখাত কলেজে তোমাক বিচাৰিছে। আজি-কালিৰ ভিতৰত অধ্যক্ষক লগ ধৰাগৈ।"

কেইজনমান মানুহক লগ ধৰিবলৈ নিৰ্দেশ দি প্ৰায় এক বছৰৰ পাছত মোলৈ এখন আমন্ত্ৰণী পত্ৰ আহিছিল।

"ভাইচাব্!

মই ৰিলত নামিলোঁ ঃ গড়াৰ আনন্দত তল পৰিল ব্যক্তি বিৰহ

দুলীয়াজান সেই সময়ত বিশেষ জনবসতিপূৰ্ণ নাছিল। টাউনো নহয়। টিপলিঙত শ্ৰীগোলোক চন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু ৰেল ষ্টেচনৰ কাষতে ঘিচা আগৰৱালা। পেট্ৰল পাম্পটো আছিল। ষ্টেচনৰ কাষতে এখন লিচু বাৰী। তাৰ পৰা আনন্দপাৰা তিনিআলিলৈ এখন বিৰাট বাঁহৰ বাৰী। ৰাষ্টাৰ দুয়োকাষে কিছু মানুহৰ বসতি। বৰুৱা গ্ৰান্টৰ পৰা বৰ্মা অইল কোম্পানীৰ নাম সলাই নতুনকৈ অইল ইণ্ডিয়া নামকৰণেৰে প্ৰতিষ্ঠিত হ'বলৈ ধৰিলে। ঠাইখন গাঁও নহয়।

তদুপৰি ডেকাচামে পুৱাতেই ঘৰ এৰি লেবাৰ অফিচৰ সন্মুখত চাকৰি বিচাৰি দিনটো খপেহি। কলেজৰ ভাব-চিন্তা তেওঁলোকৰ মনলৈ নাহে। অইলে মাটি-বাৰী লয় বিভিন্ন ঠাইত। বিভিন্ন মানুহ তাতো ব্যস্ত থাকে। কলেজ পাতিবলৈ আগবাঢ়ি অহা মানুহখিনিৰ বাহিৰে কলেজৰ প্ৰতি সময় খৰচ কৰিবলৈ তেওঁলোকৰ সময় নাই। মই প্ৰায় এমাহমান ঘূৰি-পকি অৱস্থাৰ বুজ ল'লোঁ। শেষত লেবাৰ অফিচত কোম্পানীয়ে দিয়া কোঠাটোত নিয়মীয়াকৈ বহি হাজৰিকাইময়ে বিভিন্নজনলৈ লিখোঁ। পঠিয়াওঁ।

অৱশেষত দুলীয়াজান হায়াৰ ছেকেণ্ডাৰী স্কুলত পাঠ কাৰ্যসূচী আৰম্ভ হ'ল। সেই স্কুলৰ শিক্ষকসকলে সহায়ৰ হাত আগবঢ়োৱাৰ উপৰিও পাঠদান কাৰ্যতো ব্ৰতী হৈছিল। পূৰ্ণকালীন প্ৰতিষ্ঠাপক শিক্ষক আমি তিনিজন যথাক্ৰমে পূৰ্ণকান্ত হাজৰিকা, বীৰেন চুতীয়া, শেষত ময়ো আছিলোঁ।

এফিলিয়েচন অভিসন্ধি ঃ প্ৰতিকাৰ আৰু ককাৰ কথাবোৰ

বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অনুমোদন পাবলৈ হ'লে কিছুমান চৰ্ত পূৰণ কৰিব লাগে। দুলীয়াজান কলেজে পাৰ্যমানে সেই চৰ্ত পূৰণ কৰিছিল।

আমি দুদিনৰ আগতে আলোচনা কৰি কাউন্সিলৰ মাননীয় সদস্যসকলক ঘৰে ঘৰে গৈ লগ কৰাৰ আঁচনি ল'লোঁ। মোৰ ভাগত পৰিল পৰাগধৰ চলিহা, ককা নীলমণি ফুকন আৰু দেৰগাঁও কলেজৰ অধ্যক্ষ হৰকান্ত মহন্তদেৱক। পুৱাতে যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলোঁ। লগত ঘনশ্যাম খাটি। তেতিয়াৰ দিনত দুলীয়াজানৰ পৰা ডিব্ৰুগড়লৈ এখনেই বাছ। আমি কেনেকৈ গ'লোঁ তাৰ ব্যাখ্যা নিদি কি কৰিলোঁগৈ তাৰ বিষয়ে কওঁ।

বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অনুমোদন পাবলৈ হ'লে কিছুমান চৰ্ত পূৰণ কৰিব লাগে। দুলীয়াজান কলেজে পাৰ্যমানে সেই চৰ্ত পূৰণ কৰিছিল।

শিৱসাগৰত গৈ চলিহা ছাৰক নাপালোঁ। যোৰহাটত গৈ নাপালোগৈ ককাক। দেৰগাঁৱত গৈ মহন্ত ছাৰক সকলো বিৱৰিলোঁ। তেখেতে কথা দিলে পাৰ্যমানে সহায় কৰিম বুলি। ঘূৰি আহি পুনৰ ককাৰ ঘৰত সোমাওঁতে কিছু পৰৰ আগতে তেখেত পালেহি বুলি গম পালোঁ। মই ভৰি দুখনত ধৰি কাকূতি ঘোষা গালোঁ। মোতকৈ চৰা খাটি, তেওঁ অষ্টাঙ্গে প্ৰণিপাত কৰি ককাৰ চৰণযুগল নেৰাই হ'ল। ককাই বিচুৰ্তি খাই ক'লে— "এৰ, এৰ, এৰ। ক'ৰ পৰা আহিছ তহঁতি? কি কাম?" উত্তৰত আমি

আমাৰ ক'বলগীয়াখিনি ক'লোঁ। ককাই ক'লে— "কালিলৈ মই লক্ষীৰ ৰূমতে বহিমগৈ।" (লক্ষীপ্ৰসাদ দত্ত ৰেক্টৰ)। তহঁতি পৰ্দাখন ধৰি ভুমুকিয়াই হোহকা-পিচলা কৰি থাকিবি। মই ভেকাহি মাৰি কম' কোন অ' সেইকেইটা? তহঁতি চুচুক-চামাককৈ সোমাই আহিবিহঁক।" কোৱা বাহুল্য যে দুলীয়াজান কলেজে এইবাৰ এফিলেচন পাবলৈ সক্ষম হ'ল।

বিজ্ঞান শাখাৰ ঘাটি মঞ্জুৰী ঃ খৰচ হ'ল অনেক শ্ৰমজল

কলেজত ক্লাছসমূহ নিয়মীয়াকৈ চলিছিল। পাঠদান কাৰ্যত শিক্ষকসকলো বৰ্তি হৈছিল। খেলা-ধূলা, সংগীত, নাটক আদিত দুলীয়াজান কলেজৰ নাম আছিল। আন্তঃকলেজৰ বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাত দুলীয়াজান কলেজৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নিজৰ নাম সন্নিৱিষ্ট কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। এসময়ত কলা শাখাটো ঘাটি মঞ্জুৰীলৈ উন্নীত হৈছিল। কিন্তু বিজ্ঞান শাখাটো সেই পৰ্বলৈ নিবলৈ ৰজাঘৰক বহুতো অনুনয়-বিনয় কৰা সত্ত্বেও ফল প্ৰাপ্তি নহ'ল।

কলেজত ক্লাছসমূহ নিয়মীয়াকৈ চলিছিল। পাঠদান কাৰ্যত শিক্ষকসকলো বৰ্তি হৈছিল। খেলা-ধূলা, সংগীত, নাটক আদিত দুলীয়াজান কলেজৰ নাম আছিল।

এই সংক্ৰান্তত আমাৰ অভিজ্ঞতাৰ কথা ইয়াতে কিছু দাঙি ধৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হ'ল। উল্লিখিত সময়ত মই গোটৰ সভাপতি আছিলোঁ। লগত ল'লোঁ অধ্যাপক নিত্যা দত্ত আৰু অধ্যাপক গকুল গগৈক। উঠিলোগৈ ৰুক্মিণী গাঁৱত স্থিত প্ৰাক্তন মুখ্যমন্ত্ৰী শ্ৰীযুত যোগেন হাজৰিকাৰ ভাড়াঘৰত। তেখেতক লগত লৈ বিভিন্ন ঠাইত বিভিন্নজনক দেখা কৰাৰ উপৰি তেতিয়াৰ ৰাজ্যপালৰ উপদেষ্টা মিঃ সুব্ৰমণিক বহু কষ্টেৰে লগ কৰি আমাৰ গোহাৰি জনাইছিলোঁ।

আনহাতে, ডিব্ৰুগড় চাৰ্কিট হাউচত তেতিয়াৰ প্ৰভাৱশালী কংগ্ৰেছ নেতা চাবুৱাৰ শ্ৰীপ্ৰভাত গগৈৰ সহযোগত প্ৰদেশ কংগ্ৰেছৰ সভাপতি হৰেন তালুকদাৰক অনুনয়-বিনয় কৰিবলৈ বাকী নাথাকিল। উত্তৰত তেখেতসকলে (আপোনালোকেও আমাৰ কংগ্ৰেছত যোগদান কৰক। কামটো হৈ যাব।)

মই আজিলৈকে কোনো ৰাজনৈতিক দলৰ সদস্য নাছিলোঁ, এতিয়াও। তেখেতৰ কথাত আমাৰ সঁজাতী দলটো যথেষ্ট বিব্ৰত হ'ল। যদিও বিজ্ঞান শাখা ঘাটি মঞ্জুৰীৰ আশাত বিনয়েৰে ক'লোঁ "আগতে আমাৰ অনুৰোধ ৰক্ষা কৰক, পাছত দেখিব সমষ্টিটোৰ যাঠি শতাংশ লোক আপোনালোকৰ দলভুক্ত হ'ব।"

হ'ল। তেখেতৰ কাৰণে নহয় ঘাটি মঞ্জুৰী পাবলৈ যিখিনি অৰ্হতাৰ প্ৰয়োজন সেই সকলোখিনি আমি সম্পূৰ্ণ কৰিছিলোঁ কেতিয়াবাই। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ৰিজাল্টো আশানুৰূপ। ফলশ্ৰুতিত বিজ্ঞান শাখাত ঘাটি মঞ্জুৰী পোৱা হ'ল।

তেলপথাৰ কৰ্ম পৰিষদ আৰু ইয়াৰ প্ৰাসংগিকতা ঃ

দুলীয়াজানত যুৱক সংঘ পাতি অইল ইণ্ডিয়াৰ কাম-কাজত সমালোচনা কৰিছিলোঁ। এই অঞ্চলৰ ৰাইজে কি বিচাৰে তাকো জনাইছিলোঁ। কিন্তু সেয়া অৰণ্য ৰোদনৰ বাহিৰে একো নহ'ল।

পুনৰ ১৯৭৭ চনত তেলপথাৰ কৰ্ম পৰিষদ নামেৰে এটা সংগঠন খুলি অইল ইণ্ডিয়া কৰ্তৃপক্ষক কেইটামান বিষয় বিবেচনা আৰু কাৰ্যকৰিতা কৰিবৰ কাৰণে আহ্বান জনালোঁ। সেয়া হ'ল ১০০ শতাংশ অসমীয়া নিযুক্তি, তেল পোৱা অঞ্চলত শিক্ষানুষ্ঠানসমূহক আৰ্থিক সাহায্য, বাট-পথৰ উন্নয়ন আৰু নিয়োগৰ পূৰ্বতে থকা ১ ঃ ৪ অনুপাতৰ বৃদ্ধি কৰি ১ ঃ ২৫ লৈ বৃদ্ধি কৰা ইত্যাদি।

এইবাৰ অইল কৰ্তৃপক্ষৰ ফালৰ পৰা সঁহাৰি নোপোৱাত জেনেৰেল অফিচৰ সন্মুখত আন্দোলনত বহি গ'লোঁ। তেতিয়া

আৰ চি ই জগন্নাথ আছিল। আন্দোলনৰ তৃতীয় দিনা কলেজৰফালে অহা শ্ৰীযুত দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্য (MD, AGCL) মোক দেখি গাড়ী ৰখাই ক'লে— "তামুলী, অনিল চৌধুৰী আহিছে। গেষ্ট হাউচত আছে। আপোনালোকক লগ কৰিবলৈ কৈছে।"

কথামতে আমি গ'লোঁ। মই, বীৰেন চুতীয়া, নিত্যা দত্ত, ধন (নৃপেন) বৰুৱা আৰু তৰুণ বৰদলৈ। আমি চেয়াৰমেনৰ লগত চা-চিনাকি হ'লোঁ। আন্দোলনৰ কাৰণসমূহ ব্যাখ্যা কৰিলোঁ। তেখেতে ক'লে— "ৰ'বচোন, মই অজিতক মাতোঁ।" মাতিলে টেলিফোনতে। টেলিফোনতে বাজি উঠিল চৌধুৰীৰ মাত। ভয় খাব নেলাগে, আহাঁ। তোমাৰ প্ৰতিপক্ষক ইয়াতে আৱদ্ধ কৰি থৈছোঁ। অৱশেষত শৰ্মা আহিল। শৰ্মা মানে শ্ৰীযুত অজিত কুমাৰ শৰ্মা। তেখেত আহিয়ে সংলাপ আওৱালে "আপোনালোকে মই আৰ চি হোৱাৰ দিনাই মোক অপমান কৰিলে।"

তেখেত অহাৰ লগে লগে আমি সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰিছিলোঁ আৰু অতি নম্ৰভাৱে মই কৈছিলোঁ দাদা, আমি সঁচাকৈ জনা নাছিলোঁ আপুনি আৰ চি হ'ল বুলি, জনা হ'লে কান্ধত তুলি নি আসনত বহুৱালোঁগৈহেঁতেন। প্ৰসঙ্গক্ৰমে তেখেতক যেতিয়া বকুলনীলৈ আমন্ত্ৰণ জনাইছিল তেতিয়া পাব্লিক ৰিলেচন অফিচাৰ ৰিণি চাখাম্বৰী বৰুৱাই কথাষাৰ মোক কোৱাত মই তেতিয়া গায়ন-বায়নৰ ব্যৱস্থা কৰি তেখেতক সন্মান যাচিছিলোঁগৈ।

যি কি নহওক, শৰ্মাই আমাৰ বক্তব্য শুনিলে আৰু কাৰ্যব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিবলৈ কথা দিলে। কথাটো এতিয়াই কোৱা ভাল, সেই বছৰতে অকল আমাৰ কলেজত পাঁচটা ক্লাছৰুম দিয়াৰ বাহিৰেও অন্যান্য শিক্ষানুষ্ঠানত অনুদান আগবঢ়াইছিল।

প্ৰেক্ষাগৃহ, কমনৰুম-বয়েজ এণ্ড গাৰ্লচ ঃ

অধ্যক্ষৰ দায়িত্ব লৈ মোৰ প্ৰথম কৰ্তব্য কৰিছিলোঁ শ্ৰেণীসমূহ যাতে নিয়মীয়াকৈ বহে, পাঠদানো সুকলমে চলে। বিষয়টো সিমান সহজ নাছিল। অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ সংগ্ৰামৰ ধামখুমীয়াত পাছতেই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল কলেজমুৱা হ'বলৈ অনীহা প্ৰকাশ কৰা দেখা গৈছিল। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অভাৱত শিক্ষক সমাজেও অসন্তুষ্টি প্ৰকাশ কৰিছিল। তথাপিও মই পাৰ্যমানে চেষ্টা চলাই পাঠদান নিয়মীয়া কৰাত প্ৰায় ৭০ শতাংশ কৃতকাৰ্যতাত আগবাঢ়িছিলোঁ।

অধ্যক্ষৰ দায়িত্ব লৈ মোৰ প্ৰথম কৰ্তব্য কৰিছিলোঁ শ্ৰেণীসমূহ যাতে নিয়মীয়াকৈ বহে, পাঠদানো সুকলমে চলে। বিষয়টো সিমান সহজ নাছিল।

মোৰ কঠোৰতা দেখি ইউনিয়নে কামটো ভাল পোৱা নাছিল। আৰু অভাৱৰ এখন দীঘলীয়া তালিকা মোলৈ প্ৰেৰণ কৰিছিল। সেই অভাৱৰ তালিকাত আছিল ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ জিৰণি ঘৰৰ অভাৱ, প্ৰেক্ষাগৃহৰ অভাৱ ইত্যাদি। ছাত্ৰীৰ জিৰণি কোঠাৰ ক্ষেত্ৰত তেতিয়া সাংসদ পৱন সিং ঘাটোৱাৰে তেওঁৰ পুঁজিৰ পৰা দুই লাখ টকা অনুমোদন কৰিলে।

বছৰৰ প্ৰথম দিনটোৰ প্ৰায় ৯ মান বজাত নবীন গোহাঁইক লগত লৈ তেতিয়াৰ এম ডি, পি কে বৰুৱা (MD, ACCL)ক লগ কৰিলোঁ। তেখেতে হাঁহি হাঁহি ক'লে— "গম পাইছোঁ, আপুনি কলেজৰ দায়িত্বত আছে। আগতে আহিব বুলি ভাবিছিলোঁ। কি লাগে কওক।"

"ল'ৰাৰ জিৰণি চ'ৰা।" —উত্তৰত মই ক'লোঁ। সেইটোনো কি বৰ কথা। হ'ব। হ'ল কথা মতে এমাহৰ ভিতৰত অসম গেছ কোম্পানীয়ে দুলীয়াজান কলেজৰ ছাত্ৰ জিৰণি কোঠা নিৰ্মাণ কৰি দিলে। আমাৰ সৌভাগ্য যে অইল ইণ্ডিয়াৰ উচ্চ শিখৰত থকা প্ৰশাসনিক বিষয়াৰ লগত আমাৰ সম্পৰ্ক বৰ মধুৰ আছিল। উদাহৰণ স্বৰূপে, মিঃ কে বি কানুগা, মিঃ কে চি ৰয়, মিঃ পি কে চৌধুৰী, মিঃ চি জি বেনাৰ্জী, সুৰজিত চলিহা, মিঃ এ কে শৰ্মা

প্ৰভৃতি ব্যক্তিসকলৰ লগত।

মোৰ ব্যক্তিগতভাৱে বন্ধুত্ব আছিল এতিয়াৰ চি এম ডি বিনয়ব্ৰত শৰ্মা। টেলিফোনত তেওঁক ক'লোঁ— "তুমি দিল্লীৰ পৰা আহিলে মোক দুলীয়াজানত লগ কৰিবা।" কিছুদিনৰ পিছত তেওঁ ক'লে— "তুমিহে মোক লগ কৰাহি। মই আৰ এণ্ড ডি অফিচত।" লগত প্ৰফেচৰ আই পি গোহাঁই, প্ৰফেচৰ নিৰঞ্জন বৰুৱাক লগত লৈ তেখেতক লগ কৰিলোঁ। ক'লোঁ— "আমাক এটা অডিটৰিয়াম লাগে।" তেখেতে ক'লে— "তোমালোকৰ কলেজত চোন অডিটৰিয়াম আছে।" মোৰ খং তুলি ৰং পোৱা শৰ্মাদেৱৰ উক্তি। শেষত তেওঁ চিৰিয়াচলি ক'লে— "কি কাৰণে তোমাক অডিটৰিয়ামটো দৰকাৰ, কিমান কেপাচিটী জনাই মোলৈ এখন আবেদন কৰা।" কৰিলোঁ। ফলশ্ৰুতিত ১২০০ কেপাচিটীৰ ঠাইত ৫০০ মান ধৰা এটা অডিটৰিয়ামৰ কাম এমাহৰ ভিতৰতে নিৰ্মাণ কাৰ্য আৰম্ভ হ'ল।

> **মই দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ সময়ত কলেজৰ পুথিভঁড়ালটো প্ৰথম মহলাৰ নিৰ্মাণ চলি আছিল। তাত কিছু আসোঁৱাহ ধৰা পৰিছিল।**

মই দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ সময়ত কলেজৰ পুথিভঁড়ালটো প্ৰথম মহলাৰ নিৰ্মাণ চলি আছিল। তাত কিছু আসোঁৱাহ ধৰা পৰিছিল। আৰু ওপৰৰ পৰা পানী পৰি কলেজখনৰ প্ৰৱেশ পথত বৰষুণ পৰি অসুবিধাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। সেইটো ডিফেক্ট আঁতৰাবলৈ হ'লে অফিচিয়েলি যাব লাগিব আৰু ইয়াত সময়ৰ কথাও জড়িত আছে। সৌভাগ্যৰ কথা যে, আনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ সুযোগ্য পুত্ৰ শ্ৰীপৰজ বকুল বৰুৱা তেতিয়া চিভিল ডিপাৰ্টমেণ্টৰ হেড হৈ আছিল। তেখেত সঘনাই আজৰি পৰত মোৰ ঘৰলৈ আহিছিল। একাপ ফিকা চাহ এঘণ্টা জুৰি খাইছিল আৰু মোৰ লগত সাহিত্য সংক্ৰান্তীয় বিষয় আলোচনা কৰিছিল। মই কলেজৰ লাইব্ৰেৰীৰ সংক্ৰান্তত তেখেতক অৱগত কৰিলোঁ। তেখেত গ'ল, চালে আৰু অতি সোনকালে সেইবোৰ নিষ্পত্তি কৰিলে।

কমাৰ্চ শাখাৰ ঘাটি মঞ্জুৰী অৱশেষত ঃ

অধ্যক্ষ বীৰেন চুতীয়াই ক'লে— "হেৰা তামুলী, ইমান কৰিলোঁ একো নহ'ল। এই মহাভাৰ তুমিয়েই লোৱা। সেই দায়িত্বভাৰ ল'লোঁ। অধ্যক্ষৰ দায়িত্ব লৈ বাধ্যত পৰিলোঁ। মনত পৰিল কলেজ আৰম্ভ হোৱা আগৰ কিছু কথালৈ। মই যেতিয়া লেবাৰ অফিচত কলেজক দিয়া অফিচটোত কাম বন আৰম্ভ কৰিছিলোঁ বা ক্লাছ কৰিছিলোঁ তেতিয়া জেপত ফুটাকড়ি এটাও নাছিল। সেই অফিচৰ কামতে থকা অইল কৰ্মচাৰীলৈ দৰমহাৰ নামত হেজাৰ হেজাৰ টকা খামত ভৰোৱা দেখিছিলোঁ। দেখিছিলোঁ কলা, বিজ্ঞান শাখাৰ শিক্ষকসকলে স্কেল মতে দৰমহা পাইছিল। অথচ কাষতে বহা কমাৰ্চৰ শিক্ষকজনে পাইছিল কোনোমতে চলিব নোৱাৰা পাৰিতোষিক। কথাষাৰে মোক বৰ আমনি কৰিছিল। এতিয়া স্বতন্ত্ৰৰীয়া দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰি অন্যান্য দিশৰ লগতে ইয়ালৈ পূৰ্ণ দৃষ্টি দিবলৈ বাধ্য হ'লোঁ। নানান কাৰ্যপন্থা অৱলম্বন কৰি অৱশেষত পৰম প্ৰাপ্তি লাভ কৰিলোঁ।

সেইদিনা কাহিলিপাৰাৰ ডি পি আই, অফিচত মোৰ লগত আছিল অধ্যাপক লোকবিকাশ গগৈ আৰু অধ্যাপক জে কে তিৱাৰী। কমাৰ্চ শাখাটোৰ ঘাটি মঞ্জুৰী পোৱাৰ মূলতে শ্ৰীযুত বি ডি মিশ্ৰ ছাৰ আছিল। এই কথা উল্লেখ নকৰিলে অনুচিত হ'ব, পদাৰ্থ বিজ্ঞানৰ অধ্যাপক শ্ৰীদীপ শইকীয়াৰ অৱদানৰ কথা। মই কেইবাবাৰো তেওঁক মিশ্ৰ ছাৰৰ ওচৰলৈ পঠাইছিলোঁ। শেষৰবাৰত শ্ৰী শইকীয়াই মোক কলেহি— "কাম ছাৰ কিছু আগবাঢ়িছে, আপুনি যাওক।"

গ'লোঁ। লগত গগৈ আৰু তিৱাৰীক লৈ। তাত থকা তৃতীয় দিনা বাঞ্চিত ফল লাভ কৰিলোঁ। ছাৰক মাত লগাই আমি আহিবলৈ ওলালোঁ। "ক'ত যায়, ৰ'ব। আজি বাছ বন্ধ। গণেশগুৰিলৈকে মোৰ লগত ওলাওক। আহক উঠকহি।" উঠিলোঁ। কিছুদুৰ গৈ নামিলোঁ। গাড়ী নচলে। ইন্ধনৰ অভাৱত। অভাৱ দূৰ কৰিলে তিৱাৰীৰ গ্ৰুপে ডিপুৰ পৰা কি বুদ্ধিৰে তেল আনিলেগৈ তেওঁলোকেহে জানে। সেই সময়ছোৱাত গাড়ীৰ কাষত আমি দুয়ো মাত্ৰ। ছাৰে সুধিলে "তামুলী, কেনেকুৱা পাইছা?" "কাৰ্গিল যুদ্ধ জয়ৰ আনন্দ ছাৰ।— "কাৰ্গিলৰ থিয় কিল পাকিস্থানৰ।" ছাৰৰ সংযোজন।

ক থো প ক থ ন

“কোন শ্ৰেষ্ঠ! শ্ৰেষ্ঠ কবিতা লিখিছোঁ বুলি আমাৰ ভাষাত কোনো কবিয়ে এতিয়ালৈকে কোৱা নাই। কিন্তু প্ৰত্যেক কবিয়েই এটা নহয় এটা ভাল অথবা সাৰ্থক কবিতা জীৱনকালত লিখি থৈ গৈছে। ‘হয়তো’ এদিন সময়ে নিৰূপণ কৰিব কোন শ্ৰেষ্ঠ। সময়তকৈ ডাঙৰ বিচাৰক বা নিৰূপক এই জগতত আন একো নাই।”

বিশিষ্ট যুৱ-কবি **বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁইৰ** সৈতে কথোপকথন

আপোনাৰ জন্ম আৰু শৈশৱৰ বিষয়ে কিছু কথা জনাব নেকি?

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ মোৰ জন্ম ধেমাজি জিলাৰ সুবাহী নামৰ এখন অতি পিছপৰা আৰু ভিতৰুৱা গাঁৱত। একেবাৰে অৰুণাচল প্ৰদেশৰ সীমান্তৱৰ্তী। মোৰ বাল্যকাল আৰু শৈশৱ বৰ মধুৰ। দুষ্টালিৰে ভৰা। বাল্যকালৰ বহু স্মৃতি আৰু অভিজ্ঞতাই মোক আজিও আলোড়িত কৰে। ৰোমাঞ্চিত কৰে। আমি সৰু হৈ থাকোঁতে ঠাইখন খুবেই পিছপৰা হৈ আছিল। বিদ্যুৎ ব্যৱস্থা নাছিল। আমি কেৰাচিন তেলৰ চাকি অথবা লেম্পৰ পোহৰত ৰাতি পঢ়িব লগা হৈছিল। ৰাস্তা-পদূলিবোৰ আছিল কেঁচা। এতিয়া অৱশ্যে ৰাস্তা-দলঙৰ দিশৰপৰা ঠাইখন আমাৰ সৰুকালৰ লগত আকাশসম পাৰ্থক্য আছে। এতিয়া পকা ৰাস্তা দলঙেৰে আমাৰ গাঁওখনক/অঞ্চলটোক দুৰ্গমৰ পৰা সুগম কৰি তুলিলে যেন ভাব হয়। শৈশৱৰ কথা কৈ শেষ নহয়। শৈশৱ এটা অসমাপ্ত কবিতা আচলতে। এই নামেৰে মোৰ এটা কবিতাও আছে। শৈশৱৰ ধেমালি আৰু অভিজ্ঞতা আধাৰিত কবিতাটোত মোৰ শৈশৱ জড়িত হৈ আছে। প্ৰতিজন মানুহৰে শৈশৱ আছে। শৈশৱৰ স্মৃতি আছে। স্মৃতিয়ে মানুহক খেদি ফুৰে। ল'ৰালিয়ে খেদে। সেয়ে মানুহ স্মৃতিপৰায়ণ। এই কথাষাৰ হীৰুদাইয়ো কৈ গৈছে। ময়ো ভাবোঁ তেনেকৈ। বৰ্তমান মোৰ সমস্ত ব্যক্তিসত্তাৰ আধাৰ, মোৰ শৈশৱ, মোৰ স্মৃতি আৰু মোৰ অভিজ্ঞতা।

আপুনি সাহিত্য (কবিতা) সৃষ্টিৰ সৈতে কেতিয়াৰ পৰা জড়িত আৰু আপোনাক কোনবোৰে সাহিত্য সৃষ্টিত প্ৰেৰণা যোগাই আহিছে?

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ সাহিত্য সৃষ্টিৰ বাবে যি পৰিৱেশ, যি নিৰ্দেশনা বা যি এক বাতাবৰণৰ দৰকাৰ, মোৰ জন্ম ঘৰখনত বা গাঁওখনত তেনে কল্পনা কৰাটোৱেই অসম্ভৱ। কিন্তু বিদ্যালয়ত পঢ়ি থকা অৱস্থাত যেতিয়া পাঠ্যপুথিত গল্প কবিতাবোৰ পঢ়োঁ, তেতিয়া সৃষ্টিৰ এটা তাড়না, এটা প্ৰৱণতা মনলৈ আহিছিল। ময়ো লেখক অথবা কবি হ'ব পৰা হ'লে ধৰণৰ এটা চিন্তাই মনক জোকাৰি তুলিছিল। আমাৰ গ্ৰাম্য পৰিৱেশ আৰু পৰিস্থিতিৰ লগত কোনো বাতৰি কাকত অথবা সাহিত্য আলোচনী পঢ়াৰ কাৰবাৰটো

সাহিত্য বা কবিতা সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত বহুতো অণুপ্ৰেৰক আছে। আছে অনুঘটক। মই দেখা জীৱনটো আৰু সমাজ-বাস্তৱৰ যি অভিজ্ঞতা সেয়া মোৰ সৃষ্টিৰ অন্যতম প্ৰেৰণা। মাতৃভাষা অসমীয়াতে মই যি দেখিছোঁ শুনিছোঁ মাতৃভূমি অসমৰ মাত কথা, লোক-জীৱনৰ আচাৰ-আচৰণ চৌপাশৰ প্ৰকৃতি জগতত ঘটনা-প্ৰৱাহেই মোৰ কবিতা সৃষ্টিৰ প্ৰেৰাণা-প্ৰৱাহ আৰু মানুহ। মূলতঃ মানুহকেন্দ্ৰিক অনুভৱ-উপলব্ধি সাহিত্য সৃষ্টিৰ অন্যতম উৎস প্ৰেৰণা।

খাপ খোৱা নাছিল। মই নৱম অথবা দশম শ্ৰেণীত থাকোঁতেহে প্ৰথম 'অনুভৱ'ৰ টুকুৰা এটাৰে কবিতা চৰ্চাৰ বাটত খোজ দিছিলোঁ। এখন স্মৰণিকাত প্ৰকাশ পাইছিল। ছপা ৰূপত নিজৰ কবিতা আৰু নাম দেখি কি যে শিহৰণ অনুভৱ কৰিছিলোঁ। সেয়াই আৰম্ভণি। মেট্ৰিক পাছ কৰি উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে মই ডিব্ৰুগড়লৈ আহোঁ। আৰু সৌভাগ্যবশতঃ ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ চৌহদতে থাকিবলৈ পোৱাৰ সুবাদতে মোৰ মাজত কিছুমান বৌদ্ধিক-মানসিক 'সা-বধূৰ্ন অথবি বিকাশে' আগবঢ়াই নিয়া যেন ভাব হয়। সেয়ে আজিৰ এই পৰ্যায়ৰ বাবে বিভিন্ন ব্যক্তিৰ ওচৰত মই বেলেগ বেলেগ ধৰণে সমৃদ্ধ, আৰু কৃতজ্ঞ। তেওঁলোকৰ সান্নিধ্য-সংস্পৰ্শ নোপোৱা হ'লে মই হয়তো কবিতা সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত আগবাঢ়িব নোৱাৰিলোঁহেঁতেন।

সাহিত্য বা কবিতা সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত বহুতো অণুপ্ৰেৰক আছে। আছে অনুঘটক। মই দেখা জীৱনটো আৰু সমাজ-বাস্তৱৰ যি অভিজ্ঞতা সেয়া মোৰ সৃষ্টিৰ অন্যতম প্ৰেৰণা। মাতৃভাষা অসমীয়াতে মই যি দেখিছোঁ শুনিছোঁ মাতৃভূমি অসমৰ মাত কথা, লোক-জীৱনৰ আচাৰ-আচৰণ চৌপাশৰ প্ৰকৃতি জগতত ঘটনা-প্ৰৱাহেই মোৰ কবিতা সৃষ্টিৰ প্ৰেৰাণা-প্ৰৱাহ আৰু মানুহ। মূলতঃ মানুহকেন্দ্ৰিক অনুভৱ-উপলব্ধি সাহিত্য সৃষ্টিৰ অন্যতম উৎস প্ৰেৰণা।

⏭ *আমি জানোঁ যে আপুনি বৰ্তমান শিক্ষাদানৰ দৰে মহৎ বৃত্তিৰ সৈতে জড়িত। এনে পৰিস্থিতিত কাব্য সাহিত্য চৰ্চাৰ বাবে কেনেদৰে সময় উলিয়ায়?*

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ মই শিক্ষাদানৰ লগত জড়িত। এগৰাকী শিক্ষক। এগৰাকী সৃষ্টিশীল লোক শিক্ষক হোৱাটো সৌভাগ্যৰ কথা বুলি মই বিশ্বাস কৰোঁ। শিক্ষাদানো একধৰণৰ সৃষ্টিশীল প্ৰক্ৰিয়াৰ দৰেই। নতুনত্ব আৰু নতুন চিন্তা-ধাৰণা প্ৰকাশ কৰাৰ এক উত্তম মাধ্যম। বিষয় আৰু পাঠ আধাৰিত অৱশ্যেই হ'ব লাগিব।

কাব্য চৰ্চাৰ বাবে মোৰ কোনো আচুতীয়া সময় অৱশ্যে নাথাকে। মনলৈ এটা ভাব আহে। হয়তো এটা সৃষ্টিৰ উঁহ। সেইটো মনতে লালন কৰোঁ নিজৰ ধৰণে। কেতিয়াবা হঠাৎ ভাষাৰ সহায়েৰে, শব্দৰ সহায়েৰে তাক প্ৰকাশ কৰোঁ। লিখি ৰাখোঁ। এনেকৈয়ে মাজে-সময়ে কেতিয়াবা-কেনেবাকৈ কবিতাবোৰ সৃষ্টি হয়। কবিতাবোৰ লিখা হয়। আত্মপ্ৰকাশ আৰু আত্মমুক্তিৰ মাধ্যম হিচাপে কবিতাই মোৰপৰা বেছি সময় দাবী কৰে। মইহে আজিকালি সময়ৰ ক্ষেত্ৰত কিছু ঢিলা কিজানিবা। সেয়ে আজিকালি কবিতা এটা লিখাৰ বাবে মোক অলপ সময়ৰ প্ৰয়োজন হয়। কবি এজন শিক্ষক হ'লে বা শিক্ষক এজন কবি হ'লে কথাটো ভাল। দুয়োটা সত্তাৰে এটাই আনটোক সমৃদ্ধ আৰু চহকী কৰে। ই শুভ লক্ষণ যেনেই লাগে। আমাৰ ভাষাৰ বহু কবি আৰু সাহিত্যিক পেছাগতভাৱে শিক্ষকতাৰ লগত জড়িত। ভাষা-সাহিত্যত মান নিৰূপণৰ ক্ষেত্ৰত এই দিশবোৰো কেতিয়াবা গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ পৰে যেন অনুভৱ হয়। শিক্ষকতা আৰু কবিতা চৰ্চা চলি আছে। ভালদৰে চলাই ৰাখিব খোজোঁ। দুয়োটাতে নিজক সমৰ্পণ কৰিছোঁ। এতিয়ালৈকে।

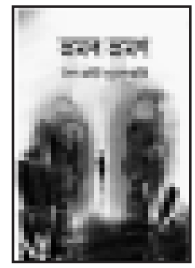

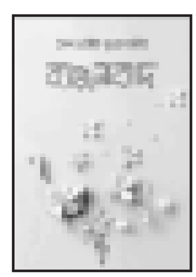

⏭ *আমি জ্ঞাত যে যোৱা দুটা দশক আপুনি নিৰৱচ্ছিন্নভাৱে কাব্য সাহিত্য চৰ্চাৰ সৈতে জড়িত। বৰ্তমান অসমীয়া কাব্য সাহিত্যৰ গতি-বিধি সম্পৰ্কে আপোনাৰ মতামত।*

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ যোৱা প্ৰায় দুটা দশক অসমীয়া কবিতা চৰ্চাত নিজক নিমগ্ন কৰি ৰাখিছোঁ। অসমৰ জগতৰ বহু প্ৰখ্যাত কবিৰ সান্নিধ্যৰে নিজকে

ধন্য মানিছোঁ। কবিতা লিখাৰ অনুশীলনে মোৰ ভাষা অসমীয়াক আৰু ভাল পাবলৈ, মৰম কৰিবলৈ মোক শিকালে। সেয়ে ভাষাটোৰে মই মোক প্ৰকাশ কৰি আহিছোঁ আৰু সাম্প্ৰতিক অসমীয়া কবিতাৰ গতি-বিধি লক্ষ্য কৰিবলৈও যত্ন কৰি আহিছোঁ। কিন্তু আমাৰ সীমিত জ্ঞান অভিজ্ঞতাৰে এটা কথা ক'ব খোজোঁ— অসমীয়া নব্য সাহিত্যৰ গতি-বিধি সম্পৰ্কে এজন পণ্ডিত বা সমালোচক আমাৰ ভাষাত আছে। তেওঁলোকে এই বিষয়ে যথাৰ্থভাৱে ক'ব পাৰিব।

কিন্তু এগৰাকী সংবেদনশীল ব্যক্তি হিচাপে সামাজিক-ৰাজনৈতিক বাস্তৱতাৰ প্ৰতি আমাৰ কবিতাৰ গতি লেহেমীয়া হৈছে যেন ভাব হয়। তাৰ প্ৰতি কবিসকল সজাগ বা সচেতন হোৱাৰ প্ৰয়োজন বোধকৰোঁ আছে।

▶▶| *সাম্প্ৰতিক সময়ত অসমীয়া কাব্য সাহিত্যই উত্তৰ আধুনিকতাবাদত খোজ দিছে। এই সময়ত অসমীয়া কাব্য সাহিত্যৰ প্ৰতি নৱপ্ৰজন্মৰ দৃষ্টিভংগী কেনেধৰণে হোৱা আপুনি দেখা পাইছে?*

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ অসমীয়া কবিতাৰ এটা দীঘলীয়া পৰম্পৰা আছে। মাধৱ কন্দলি, শংকৰদেৱ, মাধৱদেৱৰ পৰা এতিয়ালৈকে এই যি পথ পৰিক্ৰমাৰ মাজেৰে অসমীয়া কবিতা পাৰ হৈ আহিছে, আহোঁতে বহুতো ধাৰা বা বাদৰ মাজেৰে আহিবলগা হৈছে। এতিয়া উত্তৰ আধুনিকতাবাদ নামৰ এটা বাগধাৰাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈছে যদিও গঠনবাদ-নিৰ্মাণবাদেহে এতিয়া সাহিত্যত বেছি চৰ্চা আৰু গুৰুত্ব লাভ কৰা যেন মোৰ ভাব হয়।

নৱপ্ৰজন্মই উত্তৰ আধুনিকতাবাদী চিন্তা-ধাৰাৰে ভালেমান কবিতা লিখিছে। কবিতালৈ নতুনত্ব আনিছে। অভিনৱত্ব আনিছে। প্ৰকাশভংগীৰ ধৰণ বা শৈলীৰ নতুন ধৰণে সম্প্ৰৰীক্ষা কৰিছে। এই নতুনত্বৰ মাজেৰে নৱপ্ৰজন্মৰ কবিতাত উত্তৰ আধুনিকতাবাদী চিন্তা-দৰ্শনৰ উমান পাওঁ। পৰিৱেশ-পৰিস্থিতি বা সময়ৰ পৰিৱৰ্তিত অৱস্থাত নতুনত্বক আদৰি ল'ব পৰাটো আধুনিক, উত্তৰ আধুনিক মানুহৰ লক্ষণ। অৱশ্যে ৰোমাণ্টিক অসমীয়া কবিতাৰ এটা এৰাব নোৱৰা সমস্যা। উত্তৰ আধুনিক, গঠনবাদৰ মাজেৰে ৰোমাণ্টিকতা অনুশীলনো সাম্প্ৰতিক কালত কবিসকলৰ সৃষ্টিৰে হৈ থকা যেন লাগে।

উত্তৰ আধুনিকতাৰ প্ৰতি নৱপ্ৰজন্মৰ দৃষ্টিভংগী আৰু চিন্তা-চেতনা লৈ মই আশাবাদী। নৱপ্ৰজন্মই সৃষ্টিৰ মাজেৰে সমকালীন ঘটনা প্ৰৱাহক ধৰি ৰাখিবলৈ প্ৰয়াস কৰি আহিছে।

▶▶| *অসমত সাম্প্ৰতিক ৰাজনৈতিক প্ৰেক্ষাপটত গণমুখী কাব্য সাহিত্য চৰ্চা কৰাত জটিলতা সম্পকৰ্ত আপুনি কেনেধৰণৰ মন্তব্য প্ৰদান কৰিব?*

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ অসমৰ বৰ্তমানৰ ৰাজনৈতিক প্ৰেক্ষাপটত গণমুখী কাব্য চৰ্চাৰ ধাৰাত থকা জটিলতা সন্দৰ্ভত মোৰ মন্তব্য হ'ল— কবিতা মূলতঃ এক স্বাধীন কলা। কবিও স্বাধীন। গতিকে, শিল্প-কলা সৃষ্টিৰ বাবে জটিলতা থাকিব নোৱাৰে বা নালাগে। কিন্তু সাম্প্ৰতিক অসমৰ ৰাজনৈতিক প্ৰেক্ষাপটত শিল্প-কলা সৃষ্টিৰ বাবে অনুকূল নোহোৱা ধৰণৰ এটা পৰিৱেশ ৰচনা কৰিবলৈ বিচাৰি থকা যেন অনুমান হয়। কবিতাই মানুহৰ কল্যাণ বিচাৰে। মানুহৰ মুক্তি বিচাৰে। মানুহক আনন্দ আৰু শিল্পবোধ প্ৰদান কৰিব খোজে। কিন্তু চৌপাশৰ পৰিৱেশে যেন, শাসকৰ দমন নীতিৰে যেন সৃষ্টিৰ গৰাকীক বা কণ্ঠৰ স্বৰক নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব খোজে। কিন্তু ই শুভ লক্ষণ নহয় যেন লাগে। সৃষ্টিশীল লোকসকলে, শিল্পীসকলে, সাহিত্যকসকলে জটিলতাকো নেওচি সৃষ্টি কৰিব শিল্প-সাহিত্য। সৃষ্টিক কোনো জটিলতাৰে বাধা দি ৰাখিব নোৱাৰে। হয়তো সময়ে সেই জটিলতাকহে উফৰাই পেলাই দিব পাৰে। সময় বৰ শক্তিশালী।

▶▶| *অসমত সাম্প্ৰতিক ৰাজনৈতিক প্ৰেক্ষাপটত কবিতাই শোষণ, শাসন, বঞ্চনা, প্ৰৱঞ্চনাক নেওচি গণমুক্তিৰ বাবে জনমত গঠন কৰিব পাৰিছে বুলি আপুনি ভাৱেনে?*

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ ওপৰত কিছু কথা ইতিমধ্যে কৈছোঁ। কবিতাই সমাজ অথবা দেশ সলাই দিব নোৱাৰে কিন্তু মানুহৰ মাজত জনমত নিশ্চিতভাৱে গঠন কৰি পাৰে। মানুহৰ চেতনাক জগাই দিব পাৰে। মানুহক সজাগ কৰিব পাৰে।

গণমুক্তি, গণসজাগ, গণচেতনা, গণজাগৰণ মাধ্যম হ'ব পাৰে কবিতা। তাৰ বাবে আমাৰ অসমীয়া ভাষাৰ কবিতা আৰু অধিক শক্তিশালী হ'ব লাগিব বুলি অনুভৱ কৰোঁ।

▶▶| *বৰ্তমান সময়ত কবিতাৰ সৃষ্টিতকৈ কবিৰ সংখ্যা বেছি। এনেদৰে কবিৰ সংখ্যা অগণিতভাৱে বাঢ়ি অহা পৰিস্থিতিয়ে কাব্য সাহিত্যৰ জগতখনত কিদৰে প্ৰভাৱ পেলাইছে বুলি আপুনি ভাবে?*

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ বহুতে ইয়াক সমস্যা জ্ঞান কৰে। কবি আৰু কবিতাৰ সংখ্যা বাঢ়ি অহা কথাটো আচলতে আনন্দৰ কথাহে। কবিতাৰ চৰ্চা কৰিছে। ভালহে কথা। অসমীয়া ভাষাটোৰ অনুশীলন বঢ়া মানে ভাষাটো সমৃদ্ধ আৰু শক্তিশালী হোৱা বুলি ধাৰণা হয়। কবিৰ সংখ্যা অগণিতভাৱে বাঢ়িছে মানে ভাষাটোৰো চৰ্চা, অনুশীলন বাঢ়িছে। একেদিনাই কোনেও মহৎ কবিতা সৃষ্টি

কৰিব নোৱাৰে। মহৎ কবি হ'ব নোৱাৰে। বছৰ বছৰ জোৰা সাধনা আৰু কৰ্ষণেহে কবিক কবি কৰি তুলিব। কবিতাক কবিতা বুলি পাঠকেও গ্ৰহণ কৰিব লাগিব।

অৱশ্যে এটা কথা ঠিক যে প্ৰচণ্ড ভিৰৰ মাজত এটা ভাল কবিতা হেৰাই যাব পাৰে। অথবা বাঢ়ি অহা কবিৰ সংখ্যাৰ ভিৰত ভাল কবি এজনে আত্মপ্ৰকাশৰ সুযোগ বা সুবিধা নাপাব পাৰে। কিন্তু ভালৰ গুৰুত্ব, সময় আছে আৰু থাকিব। য'তেই যেনেদৰেই নাথাকক ভাল শিল্প-সাহিত্যই নিজৰ মান নিজতে অক্ষুণ্ণ ৰাখিব।

অধ্যয়ন-অনুশীলনৰ মাজেৰে, জীৱনৰ বৈচিত্ৰ্যময় অভিজ্ঞতাৰ মাজেৰে ৰচিত যিকোনো কবিতা, শিল্প, সাহিত্য চৰ্চাৰ লগত জড়িত সকলোৰে প্ৰতি মোৰ আন্তৰিক শুভবোধেই জাগে অনবৰতে।

কাব্য সাহিত্য চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত উঠি অহা প্ৰজন্ম কোন বাটেৰে আগবাঢ়িব লাগে? ন-শিকাৰুৰে কেনেধৰণৰ দিশসমূহ পৰ্যৱেক্ষণ কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে বুলি আপুনি ভাবে?

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ মই নতুনক পদ নিৰ্দেশনা দিব পৰা হৈছোঁ যেন নেলাগে। মাথোঁ যোৱা দুটা দশকৰ বৰ্ণময়, বৈচিত্ৰ্যময় অভিজ্ঞতাৰে ক'ব পাৰোঁ নিজাকৈ এটা পথ, এটা বাট বিচাৰি লোৱাটো অত্যন্ত জৰুৰী। কাব্যিক পথ পৰিক্ৰমাত নিজাকৈ এটা পথ নাথাকিলে হেৰাই যোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে। বহু কবি এইদৰে হেৰাই গৈছে। নিজাকৈ এটা ভাষা, নিজাকৈ এটা স্বৰৰ গৰাকী হ'বলৈ কঠোৰ অনুশীলন লাগিব। সাধনা লাগিব। কৰ্ষণ লাগিব। অধ্যয়ন, অনুশীলন, কৰ্ষণৰ জৰিয়তে সমাজ-বাস্তৱতাৰ প্ৰতি গভীৰ মনোযোগী মানুহৰ মানৱীয় সম্পৰ্কৰ বান্ধোন-বিচ্ছেদ, চৌপাশৰ ঘটনা-প্ৰৱাহৰ প্ৰতি সজাগ দৃষ্টিভংগীয়ে হয়তো এটা পৰ্যৱেক্ষণশীল অৱস্থাৰে সৃষ্টি প্ৰক্ৰিয়া গতিশীল আৰু পাঠকমুখী কৰিব যেন বিশ্বাস হয়।

উঠি অহা প্ৰজন্মই আগবাঢ়ি যোৱাৰ ক্ষেত্ৰত আমাৰ অসমীয়া ভাষাৰ কবিতাৰ পৰম্পৰা লগত প্ৰথমে পৰিচিত হওক। অসমৰ সমাজ-জীৱনক, লোক-জীৱনৰ ধৰণ-কৰণ মাত কথাবোৰ মনোযোগেৰে লক্ষ্য কৰিলে দেখিব— তাতো সোমাই আছে কিছুমান নিলিখা নিটোল কবিতা। কবিতাই লিখি থকাটো বিচাৰে। কবিতাই কবিক ধৰি ৰাখে। কবিসকল শব্দৰ সাধক আৰু খেতিয়ক। শব্দৰ ভঙা পতা খেল এখন কবিসকলে খেলে। অনুশীলনে খেলুৱৈ এজনক পাৰ্গত কৰি তোলে। কবিকো পাৰ্গত কৰি তুলিব কবিতা সৃষ্টিত। নতুনৰ প্ৰতি মই সদায় আস্থাশীল আৰু আশাবাদী। নতুনে চিন্তাৰ জোৱাৰ আনে। নতুনৰ সান্নিধ্যৰে (কবিতা) মানসিকভাৱে তৃপ্ত হৈ ভাল লাগে।

আমি জানিবলৈ পাইছোঁ যে আপুনি নৱগঠিত অসম আবৃত্তি আৰু সাংস্কৃতি পৰিষদৰ সৈতে জড়িত। এই অনুষ্ঠানটোৰে নৱপ্ৰজন্মক কেনেদৰে আগবঢ়াই নিব বুলি আপুনি ভাবে?

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ অসম আবৃত্তি আৰু সাংস্কৃতি পৰিষদৰ ডিব্ৰুগড় জিলাৰ সম্পাদকৰ দায়িত্ব দি থৈছে মোক। এই পৰিষদখন মূলতঃ আবৃত্তিকেন্দ্ৰিক। অসমৰ সকলো শ্ৰেণীৰ লোকক আবৃত্তিৰ অমৃত প্ৰদান কৰা পৰিষদৰ প্ৰধান কাম। আবৃত্তি যিহেতু এক ধৰণৰ শ্ৰব্য কলা গতিকে, আবৃত্তিৰ জড়িয়তে মানুহৰ

হৃদয়ত আবৃত্তিৰ মৌ-সুধা ঢালি মানুহক কবিতা আবৃত্তিৰ প্ৰতি আগ্ৰহী কৰি তোলাটোৱেই প্ৰধান উদ্দেশ্য। আবৃত্তিৰ লগতে অভিনয়, এংকৰিং, বাতৰি পৰিৱেশনৰ দিশবোৰতে আবৃত্তি পৰিষদে গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে। আবৃত্তিয়ে আচলতে কবিতাক প্ৰাণ দিয়ে। জীয়াই তুলে। আবৃত্তি পৰিষদৰ কবিতাক নতুন নতুন ধৰণে উপলব্ধি কৰিছোঁ। কবিতাৰ স্পন্দন শুনিছোঁ। অসম আবৃত্তি আৰু সাংস্কৃতি পৰিষদৰ এখন কেন্দ্ৰিয় যুৱ-সমিতি আছে। আবৃত্তিৰ লগতে অভিনয়, এংকৰিঙৰো অনুশীলন, কৰ্মশালাৰ জৰিয়তে নৱপ্ৰজন্মক আগুৱাই নিব পাৰি। নৱপ্ৰজন্মৰ জড়িত হ'লে আবৃত্তি পৰিষদ আৰু অধিক গতিশীল আৰু সক্ৰিয় হৈ উঠিব। আবৃত্তি কৰ্মশালা, অভিনয় কৰ্মশালা, আবৃত্তি প্ৰতিযোগিতাত অংশগ্ৰহণৰ জৰিয়তে নতুনে নিজৰ প্ৰতিভাৰ উমান ল'ব পাৰে। অসম আবৃত্তি আৰু সংস্কৃতি পৰিষদে ইতিমধ্যেই কেইবাটাও গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰ্যসূচী সম্পন্ন কৰিছে। ভৱিষ্যতলৈও তেনে অনেক কাৰ্যসূচীৰ মাজেৰে আবৃত্তি পৰিষদৰ চিন্তা-ধাৰা আগবাঢ়ি যাব। নতুনক সদায় আদৰণি জনাওঁ। আবৃত্তি পৰিষদলৈও নতুনৰ বাবে বাট সদায় মুকলি হৈ আছে আৰু মুকলি হৈ থাকিব।

কবিতাৰ লবী সম্পাদনাত আপোনাৰ মতামত কেনেকুৱা?

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ কবিতাত লবী। অলপ চিন্তা কৰিবলগীয়া বিষয়। লবীনো কি আচলতে! সকলোৱে এটা কমফৰ্ট জ'ন বিচাৰে। থাকিবলৈ। কাম কৰিবলে। আমি চাগে মানুহক সেই কমফৰ্ট জ'নটোকে নাম দি লৈছোঁ লবী। মানুহে ভালপোৱাজনক কাষতে বিচাৰে, তেওঁৰ সান্নিধ্য বিচাৰে, তেওঁৰ লগত চিন্তা-ভাবনাৰ মিল পালে সঘনে লগ পাব বিচাৰে। লগ পাওঁতে বা লগ ধৰোঁতে মানুহৰ মাজত এটা গ্ৰুপিং হৈ পৰে। ইয়ে নহয় জানো লবী! কবিতাতো ঠিক মোৰ বোধেৰে কাৰবাৰটো একেই। লবী যদিহে ইচ্ছাকৃত আৰু উদ্দেশ্যপ্ৰণোদিত হয় তেতিয়া ই সাহিত্যৰ বা কবিতাৰ ক্ষতি কৰিব পাৰে। অন্যথাই লবীয়ে বোধকৰোঁ কাকো অন্যায় বা অপকাৰ নকৰে। সংগ- সান্নিধ্যৰ প্ৰতি থকা দুৰ্বলতাই সাধাৰণতে লবী সৃষ্টি কৰে। লবীত নাথাকিও ভাল কবিতা লিখিব পাৰি। লবীয়ে অৱশ্যে লবীত অন্তৰ্ভুক্তসকলক চিন্তাৰ আদান-প্ৰদানৰ এটা সুবিধাও দিয়ে। কবিতাই কবিতাকেই বিচাৰে, লবী নিবিচাৰে।

কবিতাৰ বাহিৰেও আপুনি এজন কোমল মনৰ সংস্কৃতিবান ব্যক্তি হিচাপে সাহিত্য চৰ্চাক একাষৰীয়া কৰি যদি আমি চাবলৈ যাওঁ তেতিয়া আপুনি সাম্প্ৰতিক পৰিস্থিতিৰ কিদৰে বিশ্লেষণ কৰিব?

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ সাম্প্ৰতিক পৰিস্থিতি মানে বৰ্তমানৰ চৌপাশৰ ঘটনা-প্ৰৱাহকেই বুজোঁ। এজন কবিক, এজন শিক্ষকক বাদ দি এগৰাকী সচেতন নাগৰিক হিচাপে সাম্প্ৰতিক পৰিৱেশৰ প্ৰতি কিছু শংকা আছে। শংকাৰ শেষতো কিন্তু আশা আছে। সকলোৰে ভাল হ'ব। মানুহৰ কল্যাণ হ'ব। সমাজ-ৰাজনীতিৰ কিছুমান ঘটনাই মনত আঘাত দিয়ে। যোৱা এটা বছৰত বহুজন প্ৰিয় ব্যক্তিৰ অকাল অস্বাভাৱিক মৃত্যুৱে এতিয়াও মনত দুখ আৰু বেথা দি আছে। যন্ত্ৰণা দি আছে। বিশেষকৈ জুবিন গাৰ্গৰ অনাকাংক্ষিত মৃত্যুৱে সমগ্ৰ জাতিটোকে ব্যথিত কৰি তুলিলে। এটা গণদুখ আছে অসমীয়া জাতিৰ। ময়ো। জুবিন গাৰ্গ আমাৰ যৌৱনৰ কম্পনাংক আছিল। আলোড়ন আছিল। লাহে লাহে সেই গণ দুখৰ পৰা এটা স্বাভাৱিক অৱস্থালৈ জাতিটো আহিছে।

আদৰ্শহীন ৰাজনীতিকৰ দপদপনি, হিতাধিকাৰী সৃষ্ট আঁচনি, কৰ্মহীন আনুহৰ খোৱা-কামোৰা, দুৰ্নীতি, কেলেংকাৰী, হত্যা, ধৰ্ষণৰ দৰে বীভৎস ঘটনাবোৰ নঘটক। শিশুহঁত কুশলে থাকক, মাকবোৰ ভালে থাকক, মানুহ মানুহ হৈ থাকক। দানৱীয় অত্যাচাৰ নিপাত যাওক। মানুহৰ সৰ্বাংগীন কুশল আৰু কল্যাণৰ এখন পৃথিৱী বিচাৰোঁ। চৌপাশৰ পৰিস্থিতি ভাললে আহক। মানুহেই মানুহক বুজক। অনুভৱ কৰক। সকলো মানুহেই সংস্কৃতিৱান হ'লে আমাৰ একো আৰু আশা অথবা বেদনা বোধকৰোঁ নাথাকিব।

আপোনাৰ দৃষ্টিত বৰ্তমান শ্ৰেষ্ঠ কবি বুলি আপুনি কাক ভাবে?

বৈদ্য ব্ৰাইট বুঢ়াগোহাঁই ঃ শ্ৰেষ্ঠতাৰ নিৰূপণ কৰিব পৰাকৈ মই যোগ্য নহয়। সময় অথবা কালে হয়তো নিৰূপণ কৰিব। কোন শ্ৰেষ্ঠ! শ্ৰেষ্ঠ কবিতা লিখিছোঁ বুলি আমাৰ ভাষাত কোনো কবিয়ে এতিয়ালৈকে কোৱা নাই। কিন্তু প্ৰত্যেক কবিয়েই এটা নহয় এটা ভাল অথবা সাৰ্থক কবিতা জীৱনকালত লিখি থৈ গৈছে। 'হয়তো' এদিন সময়ে নিৰূপণ কৰিব কোন শ্ৰেষ্ঠ। সময়তকৈ ডাঙৰ বিচাৰক বা নিৰূপক এই জগতত আন একো নাই। 'সৃষ্টিশীলতাক কোনোধৰণৰ জটিলতাই বাধা দি ৰাখিব নোৱাৰে'

(পৰিকল্পনা ঃ বিতু বুঢ়াগোহাঁই আৰু সাক্ষাৎ গ্ৰহণ ঃ জোনমণি বড়ো)

সা ক্ষা ৎ কা ৰ

হাড়গিলা সংৰক্ষণৰ যোদ্ধা, পৰিৱেশ কৰ্মী **পূৰ্ণিমা দেৱী বৰ্মন**ৰ সৈতে সাক্ষাৎকাৰ

মানুহে যেতিয়া মোক 'হাড়গিলা বাইদেউ' বুলি কয়, তেতিয়া মই গভীৰভাৱে সন্মানিত অনুভৱ কৰোঁ। এই উপাধিটো কেৱল এটা নাম নহয়; ই হাড়গিলা সংৰক্ষণৰ প্ৰতি মোৰ সমৰ্পণ আৰু এই কামৰ বাবে জনসাধাৰণ অনুপ্ৰাণিত আৰু একত্ৰিত কৰাৰ মোৰ প্ৰচেষ্টাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। যেতিয়া মই গাঁৱলৈ যাওঁ বা কোনো বিদ্যালয়লৈ যাওঁ কণ কণ ল'ৰা-ছোৱালীবোৰে মোক 'হাড়গিলা বাইদেউ' বুলি কয়, মই খুব আৱেগিক হৈ যাওঁ।

আপোনাৰ জন্মস্থান আৰু শৈশৱৰ বিষয়ে জানিব বিচাৰিছোঁ।

পূৰ্ণিমা দেৱী বৰ্মন ঃ মাৰ জন্ম হৈছিল পলাশবাৰীৰ পূব মাজিৰ গাঁৱত। মোৰ দেউতা ভৱানীকান্ত শৰ্মা আৰু মা মনোমতী দেৱী। দেউতাই সেনা বাহিনীত চাকৰি কৰা বাবে কৰ্মসূত্ৰে দেশৰ বিভিন্ন ঠাইত থাকিব লগা হৈছিল। মাৰ অসুস্থতাৰ বাবে ভাইটি-ভণ্টিক লৈ তেওঁ দেউতাৰ লগত জামছেদপুৰতে আছিল। মই পূব মাজিৰ গাঁৱত আইতা পদুমী দেৱীৰ লগতে থাকিবলগীয়া হৈছিল। সেই সময়ত আমি কিছু আৰ্থিক অনাটনৰ মাজেৰে কটাবলগীয়া হৈছিল। আইতাৰ লগত খেৰৰ চালি আৰু মাটিৰ ঘৰত কটোৱা দিনবোৰ আজিও মানসপটত সজীৱ হৈ আছে। সেই ঘৰটোৰ পৰাই মোৰ প্ৰকৃতিৰ প্ৰতি অনুৰাগ আৰম্ভ হৈছিল।

গৱেষণাৰ ক্ষেত্ৰত মোৰ এই যাত্ৰা মোৰ শৈশৱৰ অভিজ্ঞতাৰ দ্বাৰা গভীৰভাৱে প্ৰভাৱিত হৈছে। সৰুতে আইতাই মোক প্ৰায়ে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ পাৰৰ ধাননি পথাৰলৈ লৈ গৈছিল, বানপানীৰ সময়ত আমি ৰাস্তাৰ শিবিৰত আশ্ৰয় লৈছিলোঁ। এটা স্মৰণীয় দিনত তেওঁ মোক হাড়গিলা, শগুন, মুকলি বিলৰ পাৰৰ বিভিন্ন চৰাই দেখুৱাইছিল। আমাৰ ঘৰৰ কদম গছত বাস কৰা হাড়গিলা চৰাইৰ প্ৰেমত পৰিলোঁ, যিবোৰ সম্ভৱতঃ বৰটোকোলা আছিল। সেই গছজোপা কটাত মোৰ

হৃদয় ভাঙি গ'ল। প্ৰকৃতিৰে ভৰা এই অভিজ্ঞতা আৰু আইতাৰ পৰা পোৱা শিক্ষাই মোক প্ৰকৃতিপ্ৰেমী হ'বলৈ অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল আৰু বৰ্তমানৰ গৱেষণা ক্ষেত্ৰখনৰ দিশত মোক পথ-প্ৰদৰ্শন কৰিছিল।

আপুনি বৰ্তমান অসমৰে নহয় সমগ্ৰ পৃথিৱীৰ জনসাধাৰণৰ মানসপটত 'হাড়গিলা বাইদেউ' বুলি পৰিচিত, এই ক্ষেত্ৰত আপোনাৰ অনুভৱ?

পূৰ্ণিমা দেৱী বৰ্মন ঃ মানুহে যেতিয়া মোক 'হাড়গিলা বাইদেউ' বুলি কয়, তেতিয়া মই গভীৰভাৱে সন্মানিত অনুভৱ কৰোঁ। এই উপাধিটো কেৱল এটা নাম নহয়; ই হাড়গিলা সংৰক্ষণৰ প্ৰতি মোৰ সমৰ্পণ আৰু এই কামৰ বাবে জনসাধাৰণ অনুপ্ৰাণিত আৰু একত্ৰিত কৰাৰ মোৰ প্ৰচেষ্টাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। যেতিয়া মই গাঁৱলৈ যাওঁ বা কোনো বিদ্যালয়লৈ যাওঁ কণ কণ ল'ৰা-ছোৱালীবোৰে মোক 'হাড়গিলা বাইদেউ' বুলি কয়, মই খুব আৱেগিক হৈ যাওঁ। কণ কণ শিশুসকলৰ মুখত হাড়গিলা নামটো শুনিলে মই খুব আশাবাদী তথা উৎসাহিত হওঁ। মই ভাবোঁ যে যেনেকে মই মোৰ গৱেষণাৰ বাবে গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা ডক্টৰেট ডিগ্ৰী লাভ কৰিছোঁ ঠিক তেনেদৰে হাড়গিলা বাইদেউ নামটো ৰাইজৰ পৰা ডক্টৰেট ডিগ্ৰীহে যেন পাইছোঁ তেনেকুৱা মোৰ অনুভৱ হয়। আৰু এই উপাধিৰ দ্বাৰা মই হাড়গিলাৰ লৈতে গভীৰভাৱে এক আত্মিক সম্পৰ্ক অনুভৱ কৰোঁ।

আপোনাৰ মনত হাড়গিলা চৰাই সংৰক্ষণৰ দৰে মহৎ চিন্তা ক'ৰপৰা কেনেকৈ আহিল?

পূৰ্ণিমা দেৱী বৰ্মন ঃ সৰু কালত মই মোৰ ককা-আইতাৰ লগত বাস কৰিছিলোঁ। মোৰ দেউতা কৰ্মসূত্ৰে বাহিৰত থাকিব লগা হৈছিল সেই বাবে মই মোৰ মা-দেউতাৰ পৰা আঁতৰি থকাৰ বাবে মোৰ প্ৰায়ে দুখ লাগে যদিও আইতাই মোক সদায় উৎসাহিত কৰাৰ উপায় বিচাৰি উলিয়াইছিল। তেওঁ মোক চৰাই চোৱাৰ বাবে পথাৰলৈ লৈ গৈছিল, যিটোৱে মোক অপৰিসীম আনন্দ দিছিল। মোৰ আইতাৰ পৰিৱেশ শিক্ষাৰ প্ৰতি গভীৰ প্ৰেম আছিল, আৰু তেওঁ সেই আৱেগ মোৰ লগত ভাগ কৰিছিল। তেওঁ মোক বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ চৰাইৰ লগত চিনাকি কৰাই দিছিল, ইহঁতৰ অনন্য বৈশিষ্ট্য আৰু আচৰণ আঙুলিয়াই দিছিল আৰু চৰাই আৰু পৰিৱেশক উদ্‌যাপন কৰা গীত শিকাইছিল।

প্ৰায় প্ৰতিদিনেই তেওঁ মোক চৰাই চাবলৈ, লৈ গৈছিল, য'ত মই প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্যৰ শলাগ ল'বলৈ শিকিছিলোঁ। তেওঁ মোক বাগিচাৰ গুৰুত্বও শিকাইছিল, গছ ৰোপণ আৰু যত্ন লোৱাৰ কথাও দেখুৱাইছিল। এই অভিজ্ঞতাবোৰৰ মাজেৰে মই প্ৰকৃতিৰ সৈতে এক দৃঢ় সম্পৰ্ক গঢ়ি তুলিলোঁ— যিটো সংযোগ মোৰ লগত গোটেই জীৱন ৰৈ গৈছে।

অৱশ্যে ডাঙৰ হৈ অহাৰ লগে লগে মই ইমান ভালপোৱা চৰাইবোৰ যেন মোৰ চৌপাশৰ পৰা নোহোৱা হৈ গ'ল। জীৱনটো আগবাঢ়ি গ'ল, মই পঢ়া-শুনাত মনোনিৱেশ কৰিলোঁ। স্নাতকোত্তৰ সময়ত মই কলেজীয়া শিক্ষা অধ্যয়ন কৰিবলৈ বাছি লৈছিলোঁ, যিয়ে মোৰ প্ৰকৃতি আৰু সংৰক্ষণৰ প্ৰতি থকা প্ৰেমক পুনৰ জগাই তুলিছিল। মোৰ দুজন গুৰু ড° পৰিমালেশ ভট্টাচাৰ্জী আৰু অধ্যাপক প্ৰশান্ত শইকীয়াই মোক অনুপ্ৰাণিত কৰাত সহায়ক হৈ পৰিল। ২০০৭ চনৰ কথা, মই তেতিয়া এগৰাকী পি এইচ ডিৰ ছাত্ৰী। মোৰ গৱেষণাৰ বাবে হাড়গিলা চৰাইৰ ওপৰত প্ৰয়োজনীয় তথ্য সংগ্ৰহ তথা অধ্যয়ন কৰিবলৈ তেতিয়া মই প্ৰায়ে দদৰা নামৰ গাঁওখনলৈ যাওঁ। এদিনাখন মই মোৰ গৱেষণাৰ তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবলৈ গাঁওখনত উপস্থিত হওঁতে, মই এক ভয়াৱহ দৃশ্যৰ সন্মুখীন হওঁ। এগৰাকী ব্যক্তিয়ে তেখেতৰ নিজ চৌহদত থকা এডাল গছ কাটি আছে, য'ত ৯টাকৈ হাড়গিলা চৰাইৰ বাহ আছিল আৰু গছডাল কটাৰ ফলত চৰাইবোৰৰ বাহ ভাঙি তলত পৰিছিল। মই হতবাক হৈ পৰিছিলোঁ। মই ব্যক্তিগৰাকীক কাকুতি মিনতি কৰিছিলোঁ গছ কটা বন্ধ কৰিবলৈ। কিন্তু তেখেতে মোৰ কথাত মন নিদিলে। বৰঞ্চ মোৰ প্ৰতিক্ৰিয়াত উপস্থিত সকলোৱে হাঁহিবলৈ, ঠাট্টা-মস্কৰা কৰিবলৈ ধৰিলে। ব্যক্তিগৰাকীয়ে ক'বলৈ ধৰিলে, 'ইমান যদি হাড়গিলা ভাল পাই নিজেই মোৰ ঘৰত কামকৰা ছোৱালী হৈ থাক আৰু এই অশুভ চৰাইয়ে মলত্যাগ কৰি লেতেৰা কৰাবোৰ পৰিষ্কাৰ কৰি থাকিবি। এগৰাকী চৰকাৰী এজেণ্ট হৈ ইয়ালৈ আহিছা, আমাক চৰকাৰে কি দিব''-- ইত্যাদি ইত্যাদি। সকলোৱে ক'বলৈ ধৰিলে মই হেনো চৰাইৰ মাংস খাবলৈহে এইবোৰ কৰিছোঁ। সেইদিনা ঘৰলৈ আহি মই খাব-শুব নোৱাৰিলোঁ। পিছত মই অনুভৱ কৰিলোঁ যে এই সহজ-সৰল গাঁওবাসীক বুজোৱা ইমান সহজ নহয় আৰু এই মানুহবোৰক দোষ দিয়াটোও উচিত নহ'ব কিয়নো এই মানুহবোৰৰ মাজত হয়তো হাড়গিলা চৰাইৰ প্ৰয়োজনীয়তা বা এই চৰাইবিধ কিয় সংৰক্ষণ কৰিব লাগে সেই বিষয়ত সজাগতাৰ অভাৱ। গতিকে মই সিদ্ধান্ত ল'লোঁ যে মই এই মানুহবোৰৰ মাজত চৰাইবিধৰ সংৰক্ষণৰ বাবে সজাগতা সৃষ্টি কৰিম। তাৰ বাবে পোনপ্ৰথমে মানুহবোৰৰ মনত, তেওঁলোকৰ হৃদয়ত এই

চৰাইবিধৰ প্ৰতি প্ৰেমৰ সৃষ্টি কৰিব লাগিব। মই অনুভৱ কৰিলোঁ যে মোৰ শিক্ষা, মোৰ ডিগ্ৰীৰ একো অৰ্থ নাথাকিব যদিহে মই পৰিৱেশৰ সজাগতাৰ প্ৰতি দায়বদ্ধ নহওঁ। তেতিয়াই মই সিদ্ধান্ত ল'লোঁ যে মই মোৰপি এইচ ডিৰ অধ্যয়ন সদ্যহতে স্থগিত ৰাখি এই বিশেষ সংগ্ৰামত মনোনিৱেশ কৰিম আৰু এনেদৰেই মই নামি পৰিলোঁ এই সংগ্ৰামত। পিছদিনাই মই ব্যক্তিগৰাকীৰ ঘৰত উপস্থিত হৈ বাৰীলৈ গৈ হাড়গিলা চৰাইৰ মল-মূত্ৰ পৰিষ্কাৰ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলোঁ আৰু সেইয়া দেখি তেখেতসকলেওঁ মোক আঁকোৱালি ল'লে। সেইদিনাৰ পৰাই মোৰ এই যাত্ৰাৰ আৰম্ভণি হ'ল। মই গাঁৱে গাঁৱে, মানুহৰ ঘৰে ঘৰে ঘূৰি ফুৰিবলৈ ধৰিলোঁ। আজিও মোৰ এই যাত্ৰা অব্যাহত আছে। আৰু এটা কথা যে এই সমগ্ৰ পৰিক্ৰমাটো সম্পূৰ্ণ অপৰিকল্পিত আছিল। সমস্যা দেখিছিলোঁ আৰু সমস্যা সমাধান কৰি গৈ থাকোঁতে থাকোঁতেই আজিৰ এই পৰ্যায়ত উপস্থিত হৈছোঁ। ইয়াৰ বাবে মই যিবোৰ পন্থা হাতত লৈছিলোঁ তাৰ বাবে কোনো ধৰণৰ গ্ৰন্থ বা আন উৎসৰ সহায় লোৱা নাছিলোঁ।

হাড়গিলা হ'ল 'IUCN Red List'ৰ অন্তৰ্গত এবিধ সংকটাপন্ন চৰাই। এই হাড়গিলা সংৰক্ষণৰ কাৰণে আপুনি প্ৰথম অৱস্থাত কি কি পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিছিল ক'ব নেকি ?

পূৰ্ণিমা দেৱী বৰ্মন ঃ আৰম্ভণিৰ সকলো কথা মই ইতিমধ্যেই ক'লোৱেই। পৰিৱেশ সংৰক্ষণত এনে বহুত ঐতিহাসিক উদাহৰণ আছে য'ত মহিলাসকলে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছে। বিশ্বব্যাপী পৰিৱেশ সংৰক্ষণত মহিলাসকলে বিশেষ দৃষ্টি আজিও দিয়ে আৰু তেওঁলোকৰ অৱদান অগ্ৰণী তথা অপৰিহাৰ্য। এই উদ্দেশ্যৰে 'হাড়গিলা আৰ্মী'ৰ জন্ম দিয়া হৈছিল। তাৰ পিছতেই আৰম্ভ হ'ল মোৰ এই ব্যতিক্ৰমী যাত্ৰাৰ— মই মানুহৰ ঘৰে ঘৰে, বাৰীয়ে বাৰীয়ে ঘূৰি ফুৰিবলৈ ধৰিলোঁ। এই যাত্ৰা ইমান সহজ নাছিল। প্ৰায় সকলোৱে আনকি পৰিৱেশ কৰ্মীবোৰেও মোক বহুত ঋণাত্মক মন্তব্য আগবঢ়াইছিল। মোৰ বাবে এই যাত্ৰা এক প্ৰত্যাহ্বানস্বৰূপ হৈ পৰিছিল। তদুপৰি মোৰ দুগৰাকী আঢ়ৈ বছৰীয়া ছোৱালী সন্তান আছিল। মোৰ স্বামী কৰ্মসূত্ৰে কাজিৰঙাত থাকে। গতিকে বহু সময়ত মই ছোৱালী দুজনীকো লগত লৈ গৈছিলোঁ এইবোৰ কামত। এই ক্ষেত্ৰত মোৰ মা-দেউতাই যথেষ্ট সহযোগিতা আগবঢ়াইছিল। মই দেখিলোঁ মই গাঁও বা সমাজত সভা পাতিলে কেৱল পুৰুষসকলহে আহে, মহিলা নাহে। অথচ পৰিৱেশ সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত নাৰীক জড়িত কৰোৱাটো অধিক প্ৰয়োজনীয় আছিল। কিয়নো এগৰাকী নাৰীক সজাগ কৰি তুলিব পৰা মানে এগৰাকী সন্তান, এগৰাকী স্বামী, এটা পৰিয়াল তথা এখন সমাজক সজাগ কৰিব পৰা। গতিকে মই মহিলাসকলক উলিয়াই অনাৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিলোঁ যিটো প্ৰথম অৱস্থাত খুবেই কঠিন আছিল।

অসমৰ সংস্কৃতি আৰু ঐতিহ্যক সাৰথি কৰি এক ব্যতিক্ৰমী পৰিকল্পনাৰে মহিলাসকলক নেতৃত্ব প্ৰদান কৰি 'হাড়গিলা আৰ্মী'ক আগবঢ়াই নিবলৈ প্ৰচেষ্টা চলালোঁ। হাড়গিলা পক্ষীক উদ্‌যাপন কৰা হ'ল বিভিন্ন অসমীয়া ৰীতি-নীতিৰে। মই বিদ্যালয়, নামঘৰ আদিত গৈ কেম্পেইন কৰিব ল'লোঁ কিয়নো সভা-সমিতিলৈ মাতিলে মানুহ নাহে। এই সকলোবোৰ খুব কঠিন আছিল। প্ৰায়ে মই মানুহৰ গালি-গালাজৰ সন্মুখীন হৈছিলোঁ। কিন্তু মই সেইবোৰত কোনোদিন গুৰুত্ব দিয়া নাছিলোঁ। মই আচলতে পৰিৱেশৰ ওপৰত কথা কৈ, মানুহক বুজাই খুব ভাল পাওঁ। মই পৰিৱেশৰ ওপৰত কথা কৈয়েই থাকিব পাৰোঁ কৈয়েই থাকিব পাৰোঁ। মহ ৩৬৫ দিন, ২৪ ঘণ্টাই এই পথত মনোনিৱেশ কৰিব ল'লোঁ। মোৰ এই পৰিক্ৰমাত বহু সময়ত বহু প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখীন হৈছোঁ। মই কেতিয়াওঁ ভাগৰি পৰা নাই। পিছলৈ মোৰ এই যাত্ৰাৰ সাহস, মোৰ সহযোগী হৈ পৰিছিল গাঁৱৰ ডেকা-বুঢ়া সকলো তথা নাৰীসমাজ।

'হাড়গিলা আৰ্মী'ৰ এটা মূল মন্ত্ৰ হৈছে 'গছ কটাৰ আগত আমাক আঘাত কৰিব লাগিব'। 'হাড়গিলা আৰ্মী'ৰ মহিলাসকলে

কেতিয়াও গছ কাটিব নিদিয়ে। তাৰোপৰি ওচৰ-পাজৰৰ গাঁওবোৰত বা নিজৰ গাঁৰত ক'ৰবাত যদি হাড়গিলা বা অন্য চৰাই অসুস্থ বা অঘৰী হয়, ধুমুহা দিলে যেতিয়া পোৱালিবোৰ তলত পৰে তেতিয়া তেওঁলোকে পৰ্যৱেক্ষণ কৰে, মোৰ লগতে আৰক্ষী প্ৰশাসনকো খবৰ দিয়ে আৰু আমি গৈ চৰাইবোৰ আনি সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰোঁ।

⏭ *অসম চৰকাৰৰ বন বিভাগ বা কোনো বেচৰকাৰী প্ৰকৃতি সংগঠনৰ পৰা এই ক্ষেত্ৰত সহায়- সহযোগিতা পাইছিল নেকি সেই সময়ত?*

পূৰ্ণিমা দেৱী বৰ্মন ঃ হয়, আমাৰ এই যাত্ৰাত কামৰূপ জিলা প্ৰশাসন, কামৰূপ আৰক্ষী প্ৰশাসন তথা বন বিভাগ আমাৰ লগত ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত হৈ আমাক প্ৰতিটো খোজতে সম্পূৰ্ণ সমৰ্থন তথা সহযোগিতা আগবঢ়াই আহিছে। এই সুযোগতে মই তেখেতসকললৈকে মোৰ কৃতজ্ঞতা যাচিলোঁ।

⏭ *আমাৰ সমাজ-ব্যৱস্থাত মহিলাসকলক সততে ঘৰুৱা আৱেষ্টনীৰ মাজতে আৱদ্ধ কৰি ৰখা হয়। অথচ আপুনি সেই আৱেষ্টনী ভাঙি ২০১৪ চনত 'হাড়গিলা আৰ্মী' গঠন কৰি হাড়গিলা সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত মহিলাসকলক জড়িত কৰাই যি সমাজ আৰু প্ৰকৃতিহিতৈষী কাম কৰিলে তাৰ বাবে শলাগ ল'বই লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত আপুনি কেনেকৈ আগবাঢ়িছিল আৰু কি কি সমস্যাৰ সন্মুখীন হৈছিল জানিব বিচাৰিছোঁ?*

পূৰ্ণিমা দেৱী বৰ্মন ঃ হয় প্ৰথমে হাড়গিলা চৰাইটোৰ প্ৰতি মানুহৰ মনত খুব অনাদৰ-অৱহেলাই আছিল। মই জানিব পাৰিছিলোঁ যে হাড়গিলা চৰায়ে বাহ লোৱা গছজোপাই মানুহে কাটি পেলাইছিল। মই নিজে এগৰাকী নাৰী হিচাপে মোৰ বাবে হাড়গিলা সংৰক্ষণ তথা হাড়গিলাই বাহ লোৱা গছ সংৰক্ষণ কৰাতো এক প্ৰত্যাহ্বান হৈ পৰিছিল। দিনে-ৰাতিয়ে চিন্তা-ভাবনা কৰি মই গাঁৰৰ মহিলাসকলক লৈ তেওঁলোকক প্ৰথমে সজাগ কৰাৰ কথা ভাবিলোঁ, এগৰাকী মহিলাক সজাগ কৰিব পাৰিলেই এখন ঘৰ সচেতন হ'ব। এখন ঘৰৰ পিছত এটা চুবুৰীৰ মহিলাসকলক উলিয়াই অনাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিলোঁ। যিটো প্ৰথম অৱস্থাত খুৱেই কঠিন আছিল। মহিলাবোৰে কৈছিল যে তেওঁলোকৰ ঘৰুৱা বহুত কাম থাকে বাবে এইবোৰ কামত জড়িত হ'ব নোৱাৰে। মই তেতিয়া মানুহৰ ঘৰ, চুবুৰীলৈ গৈ সৰু সৰু সভা পাতি ধুনীয়া ধুনীয়া পৰিৱেশ তথা জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ বিষয়ে ক'বলৈ ধৰিলোঁ আৰু মোৰ কথাবোৰ শুনি ভাল পাবলৈ ধৰিলে আৰু মোক লাহে লাহে আকোঁৱালি ল'লে। এনেকৈয়ে মই মহিলাবোৰক ঘৰুৱা কামৰ উপৰি তেওঁলোকৰ নিজৰোঁ যে এটা দায়িত্ব আছে তাৰ উপলব্ধি কৰিবলৈ উঠি-পৰি লাগিছিলোঁ। বিভিন্ন ফুড ফেষ্টিভেল, বিভিন্ন ৰন্ধন প্ৰতিযোগিতা, সময় উপযোগী লাড়ু-পিঠা বনোৱা প্ৰতিযোগিতাবোৰ পাতিলোঁ আৰু আকৰ্ষণীয় উপহাৰ আদি দিব ধৰিলোঁ। এনেকৈয়ে দেখিলোঁ যে মহিলাসকল দলে-বলে উলাই আহিব ধৰিলে। তেওঁলোকক নাম, বিয়াগীত আদিৰ মাজেৰেই, আকৰ্ষিত কৰিবলৈ ধৰিলোঁ। মই ৰীতি-নীতি, ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানৰ লগত সজাগতামূলক কাৰ্যক জড়িত হৈ থাকোঁ। মহিলাসকল ৰাইজৰ নামঘৰৰ সোমবৰীয়া, বৃহস্পতিবৰীয়া নাম-প্ৰসংগ, বিবাহ আদিত মই নিজে ভাগ লোৱা কৰিলোঁ। হাড়গিলাক লৈ নাম-বিয়াগীত আদি তেওঁলোকে নিজে নিজেই লিখি গাবলৈ ধৰিলে আৰু সেইবোৰ যেন ৰৈ যাব ইতিহাস হৈ নৱ প্ৰজন্মৰ বাবে। মহিলাক আকৰ্ষণৰ বাবে হাড়গিলাৰ মুখা বনোৱা যাক আমি 'হাড়গিলাৰ মুকুট' বুলি কওঁ। এই মুকুট পিন্ধি হাড়গিলাৰ প্ৰতিচ্ছবি লৈ নিজকে হাড়গিলা বুলি কল্পনা কৰিলে। এইবোৰ দেখি মই বহুত সুখী আৰু তেওঁলোকে সুখী পৰিৱেশৰ এটা অংশ হ'ব পাৰিছে। বৰ্তমান ৪০০ (চাৰিশ) গৰাকী মহিলা হ'ল সক্ৰিয় কৰ্মী। ইয়াৰ উপৰি ২০,০০০ মহিলাই বৰ্তমানলৈ 'হাড়গিলা আৰ্মী'ত যোগদান কৰিছে। মহিলাসকলৰ সাৱলিকৰণৰ বাবে সূঁতা চিলাই মেচিন আদিৰ ব্যৱস্থা কৰি দিয়া হৈছিল আৰু তেওঁলোকক বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে।

⏭ *আপুনি দক্ষিণ কামৰূপৰ সৰু গাঁও এখনৰ পৰা গৈ পৃথিৱীৰ সন্মানীয় গ্ৰীণ অস্কাৰকে ধৰি বহু বঁটা পাবলৈ সক্ষম হৈছে, তাৰ বাবে আমি গৌৰৱ অনুভৱ কৰিছোঁ। এয়া আপোনাৰ মহৎ কৰ্মৰ প্ৰাপ্য সন্মান। আপোনাৰ অনুভৱ?*

পূৰ্ণিমা দেৱী বৰ্মন ঃ এইক্ষেত্ৰত ক'বলৈ গলে আচলতে সকলো ৰাইজৰ মৰমৰ আৰু আশীৰ্বাদ। দৰাচলতে মই মাত্ৰ কামটোক লৈ সুখী। হাড়গিলা সংৰক্ষণৰ এই কামটো মোৰ জীৱনৰ সকলো মোৰ আত্মা, মোৰ জীয়াই থকাৰ উদ্দেশ্য। যেনেদৰে অৰ্জুনে কেৱল মাছৰ চকুটোহে দেখিছিল, মোৰ জীৱনৰ এটাই উদ্দেশ্য হৈ পৰিছিল যে মই হাড়গিলা চৰাই সংৰক্ষণ কৰিব লাগে আৰু হাড়গিলাৰ প্ৰতি মানুহৰ মনত

প্ৰেম জন্মাব লাগে। তাৰ বাহিৰে মই একো ভবাই নাছিলোঁ। কিন্তু বহু ঘাত-প্ৰতিঘাত, বহু প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখীন হৈছিলোঁ। কেতিয়াবা ক'ৰবাত এনেকুৱা লাগিছিল যেন আৰু আগনাবাঢ়িম সকলো স্তব্ধ কৰি দিম। কিন্তু যেতিয়াই মই মোৰ লক্ষ্যটোৰ কথা ভাবোঁ তেতিয়াই মই মনত সাহস পাওঁ। মোৰ মাত্ৰ এটাই স্বাৰ্থ যে মানুহৰ মাজত হাড়গিলাক মানুহে আকোঁৱালি লওক। মোৰ এই লক্ষ্যই মোক শুৱ নিদিয়ে। ই মোৰ জীৱনৰ এৰিব নোৱাৰা মিছন হৈ পৰিছে। আমি লক্ষ্যত দৃঢ় হৈ থাকিলে সকলোতে সফলতা পাব পাৰোঁ। ড° এ পি জে আব্দুল কালাম ছাৰৰ এশাৰী বাক্যই মোক বাৰুকৈ প্ৰভাৱিত কৰিছে— "dream in sleep is not a dream a dream is a dream that doesn't let you sleep" মোৰ এই লক্ষ্যটোওঁ মোৰ জীৱনৰ সৰ্বাধিক প্ৰয়োজনীয় অংশ হৈ পৰিল। ইয়াৰ বাবে মই যি কৰিব লাগে কৰিবলৈ সদ্য প্ৰস্তুত মোৰ জীৱনৰ মিছন হাড়গিলা প্ৰজাতিটোক সংৰক্ষণ কৰা। মোৰ জীৱনৰ অন্তিমটো দিনলৈ মই মোৰ এই লক্ষ্যত অটল থাকিম আৰু ইয়াৰ হকে কাম কৰি যাম। আৰু এই যিবোৰ সৰ্বোচ্চ সন্মান, আদৰ স্বীকৃতি মোলৈ যাঁচিছে এই সকলোবোৰ কেৱল ৰাইজৰ আশীৰ্বাদ আৰু তাৰ বাবে মই সকলোৰে ওচৰত সদাকৃতজ্ঞ। এই স্বীকৃতিৰ জৰিয়তে আচলতে হাড়গিলা চৰাইয়ে স্বীকৃতি পাইছে, ন্যায় পাইছে। এইখিনিতে মই এটা কথা মনত পেলাবলৈ বিচাৰিম যে "Who says my bird can't win a beauty contest, may bird has won the biggest contest today through this whitley Award" অৰ্থাৎ মোৰ মন মগজুত কেৱল হাড়গিলাৰ প্ৰতি থকা মৰমেহে চলাফুৰা কৰি থাকে।

এই সকলোবোৰ আশীৰ্বাদ হিচাপে লৈছোঁ আৰু সৰ্বোচ্চ সন্মান, আদৰ, স্বীকৃতি লৈ মই ৰৈ যাব নোৱাৰোঁ আৰু আগবাঢ়ি যাবলৈ এটা এটা উৎসাহহে পাইছোঁ।

গোটেই অসমখন বিল বা জলাশয়ৰে পৰিপূৰ্ণ হৈ আছে। আপোনাৰ হাড়গিলা সংৰক্ষণৰ সংগ্ৰামখনৰ লগত এই জলাশয়বোৰৰ ওতঃপ্ৰোত সম্পৰ্ক আছে। কিন্তু বৰ্তমান সময়ত দেখা গৈছে যে মানৱ জাতিৰ কিছুমান অবিবেচক কৰ্মৰ ফলত প্ৰকৃতিক ভাৰসাম্য ৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি অহা জলাশয়বোৰ সংকুচিত আৰু বাম হৈ মৃত্যুৰ দিশে আগবাঢ়িছে। এই ক্ষেত্ৰত চৰকাৰ আৰু জনসাধাৰণৰ কৰণীয় কি বুলি ভাবে আপুনি?

উত্তৰ ঃ হাড়গিলা চৰাইবোৰ বিলুপ্তিৰ পথত যোৱাৰ একমাত্ৰ কাৰণতো এইটো যে ভূপৃষ্ঠৰ খাল-বিল জলাশয়বোৰ লাহে লাহে সংকুচিত হ'বলৈ লৈছে। সমগ্ৰ বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ ভিতৰত একমাত্ৰ পৃথিৱীতে জীৱ-জগত আছে। এই জীৱ-জগত তিষ্ঠি থাকিবলৈ হ'লে পৃথিৱীৰ পৰিৱেশ জীৱৰ অনুকূলে থকাটো প্ৰয়োজনীয় বায়ু, পানী, মাটি, শস্য, জলীয় বাষ্প বিভিন্ন আকাৰৰ গেছ, উদ্ভিদ প্ৰাণী এই সকলোবোৰ সুশৃংখলিত ভাৰসাম্যই হ'ল পৰিৱেশ যেতিয়া বিভিন্ন কাৰণত এই ভাৰসাম্য বিনষ্ট হয়, জীৱকুলৰ ওপৰত প্ৰতিকুল প্ৰভাৱ পৰে বা পৰিৱৰ্তন ঘটে। খালবিল জলাশয়বোৰ ধ্বংস কৰিবলৈ লোৱাত হাড়গিলা বা আন বহু জীৱৰ প্ৰতি ভাবুকি আহি পৰিছে। আধুনিক মানুহৰ বিভিন্ন কৰ্মৰ বাবে মানুহৰ নিজৰ জীৱন উন্নত কৰিবলৈ গৈ অত্যধিক প্লাষ্টিকৰ ব্যৱহাৰ, পাহাৰ পৰ্বত, গছ-গছনিৰ দৰে খাল-বিল জলাশয়বোৰো ধ্বংস কৰি হাড়গিলা বা অন্য প্ৰাণীবোৰৰো উপাসনা স্থলৰ বিনষ্ট হৈছে। হাড়গিলা চৰাইবোৰে ওখ ওখ গছত বাস কৰে আৰু জলাশয়ৰ পৰা মাছ, বেংক বিচাৰি খায়। আধুনিক যুগত মানুহে নিজৰ উন্নতি হকে সহজতে অবিবেচকভাৱে পাহাৰ গছ-গছনি, হাবি-বননি আৰু খাল-বিল জলাশয় জীৱ কুলৰ বিপদাপন্ন হৈছে। হাড়গিলা চৰায়ে যেনেকৈ ওখ ওখ গছ কদম, শিমলু আদিত বাহ লয় আৰু জলাশয়ৰ পৰা মাছ বেং ধৰি খাই। এই জলাশয়বোৰ নাথাকিলে হাড়গিলা চৰাইবোৰো নাথাকে। সেয়ে চৰকাৰে এই জলাশয়বোৰ ৰক্ষনাবেক্ষণৰ ব্যৱস্থা ল'ব লাগে। জনসাধৰণেও এইবোৰ সংকুচিত নকৰি জলাশয়বোৰ ৰক্ষা কৰা উচিত।

(পৰিকল্পনা ঃ ড° মুনমী কোঁৱৰ আৰু সাক্ষাৎ গ্ৰহণ ঃ জোনমণি বড়ো)

স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য

আহোম যুগত নির্মিত স্থাপত্য ভাস্কৰ্যৰ অনুপম নিদৰ্শনকাৰী কেইটামান মন্দিৰ আৰু দেৱালয়

পুষ্পাঞ্জলি গগৈ

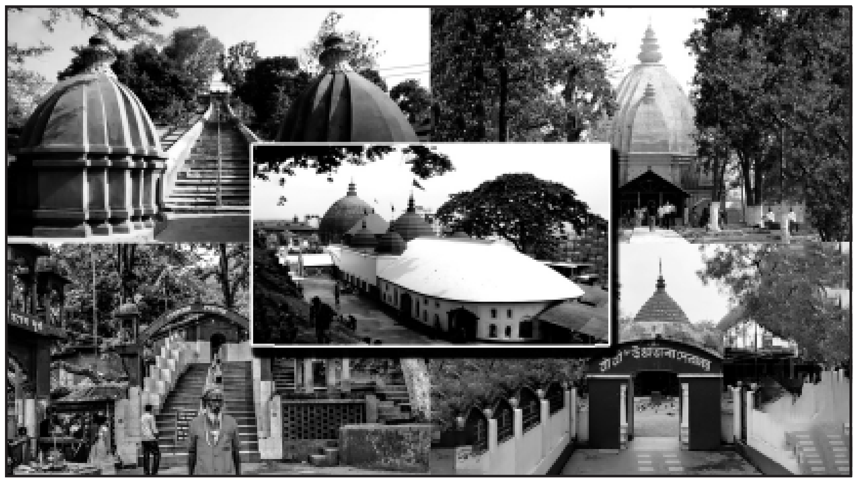

৬০০ বছৰীয়া আহোম ৰাজত্বকালত আহোম স্বৰ্গদেউসকলে বহুতো মঠ-মন্দিৰ, দৌল-দেৱালয়, কাৰেং আদি নির্মাণ কৰিছিল। এই মঠ-মন্দিৰ আৰু দৌল-দেৱালয়সমূহে আহোমসকলৰ উৎকৃষ্ট আৰু দৃষ্টিনন্দন স্থাপত্য শিল্পৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰি আহিছে। উজনি অসমৰ শিৱসাগৰৰ শিৱদৌল, বিষ্ণুদৌল, দেৱীদৌল, ৰংঘৰ, কাৰেংঘৰ, গুৱাহাটীৰ নীলাচল পাহাৰত অৱস্থিত কামাখ্যা মন্দিৰ, অশ্বক্রান্ত মন্দিৰ, দেৰগাঁৱৰ ওচৰৰ নেঘেৰিটিং দেৱালয়, গোৱালপাৰাৰ টুক্ৰেশ্বৰী দেৱালয়, গুৱাহাটীৰ মদন-কামদেৱৰ দেৱালয় আদি এই স্থাপত্য চিহ্নবোৰে আজিও পৰ্যটকৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰাৰ লগতে অসমৰ ইতিহাস অধ্যয়নতো সমল যোগাই আহিছে। আহোম ৰজাৰ দিনত নির্মিত কেইটামান মন্দিৰ আৰু দেৱালয়ৰ চমু বৰ্ণনা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

নৱগ্ৰহ মন্দিৰ ঃ গুৱাহাটীৰ চিত্ৰাচল পাহাৰত থকা এক প্ৰাচীন মন্দিৰ। ইয়াত সূৰ্যকে ধৰি নটা গ্ৰহৰ শিলাচিহ্ন আছে, সেয়েহে ইয়াৰ নাম নৱগ্ৰহ মন্দিৰ। এই মন্দিৰ অতিকৈ প্ৰাচীন, ঐতিহ্য সম্পন্ন। এসময়ত প্ৰাচ্যৰ জ্যোতিষ চৰ্চাৰ প্ৰাণকেন্দ্ৰৰূপে প্ৰখ্যাত এই মন্দিৰতে বিখ্যাত জ্যোতিৰ্বিদ বৰাহ মিহিৰে জ্যোতিষ চৰ্চা কৰিছিল বুলি জনা যায়। নৱগ্ৰহ মন্দিৰ কোনে কেতিয়া প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল তাৰ সঠিক তথ্য পাবলৈ নাই। এই মন্দিৰৰ প্ৰাঙ্গণত থকা এখন শিলালিপি অনুসৰি ১৭৫২ চনত আহোম স্বৰ্গদেউ ৰাজেশ্বৰ সিংহই মন্দিৰটো নকৈ নির্মাণ কৰোৱাইছিল বুলি জনা যায়।

শুক্ৰেশ্বৰ মন্দিৰ ঃ গুৱাহাটীৰ পাণবজাৰৰ ওচৰত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰত অৱস্থিত এটি প্ৰাচীন প্ৰসিদ্ধ মন্দিৰ। আহোম স্বৰ্গদেউ প্ৰমত্ত সিংহৰ দিনত (১৭৪৪-১৭৫১) নির্মিত এই মন্দিৰৰ ভিতৰত এটি বৃহৎ শিৱলিঙ্গ আছে। জনশ্ৰুতি অনুসৰি দৈত্যগুৰু শুক্ৰাচাৰ্যই

নেঘেৰিটিঙৰ প্ৰসিদ্ধ শিৱ মন্দিৰটো আহোম স্বৰ্গদেউ ৰাজেশ্বৰ সিংহৰ (১৭৫১-১৭৬৯) দিনত নির্মাণ কৰা হয়। মাজৰ সৰ্ববৃহৎ মন্দিৰৰ সৈতে ই পাঁচটা মন্দিৰৰ সমষ্টি। এটা টিলাৰ ওপৰত অৱস্থিত এই মন্দিৰৰ চৌপাশৰ নৈসৰ্গিক দৃশ্য অতি মনোৰম। শিৱভক্ত বহুকেইজন আহোম স্বৰ্গদেউৰ এই মন্দিৰৰ প্ৰতি গভীৰ আস্থা আৰু ভক্তি আছিল। এই মন্দিৰৰ পূজাৰ নিৰ্মালি প্ৰতিদিনে পুৰা আহোমৰ ৰাজধানী গড়গাঁৱলৈ নিয়াৰ বাবে বিশেষ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল। সেই উদ্দেশ্যে নেঘেৰিটিং দেৰগাঁৱৰ পৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰে পাৰে গজপুৰ, দিখৌমুখ হৈ গড়গাঁৱলৈ এটা আলি বন্ধোৱা হৈছিল। বুৰঞ্জীত এই আলি বৰআলি নামেৰে প্ৰসিদ্ধ।

এই শিৱলিঙ্গ প্রতিষ্ঠা কৰিছিল বাবে ইয়াৰ নাম শুক্রেশ্বৰ হয়। দৈনিক পূজা-পাতলৰ উপৰিও শিৱৰাত্রিৰ সময়ত ইয়াত অগণন ভক্তৰ সমাগম হয়।

হয়গ্ৰীৱ-মাধৱ মন্দিৰ ঃ কামৰূপ জিলাৰ হাজোৰ 'মণিকূট' পাহাৰত অৱস্থিত প্রসিদ্ধ মন্দিৰ। কোচৰজা ৰঘুদেৱ নাৰায়ণে ১৫৮৩ খ্রীষ্টাব্দত এই মন্দিৰ স্থাপন কৰিছিল বুলি জনা যায়। অৱশ্যে কোনো কোনো বুৰঞ্জীবিদৰ মতে ষষ্ঠ শতিকাত পাল বংশৰ ৰজাইহে এই মন্দিৰ নির্মাণ কৰিছিল। দীঘল শিলৰ খট্‌খটীৰে মন্দিৰলৈ যাব লাগে। মন্দিৰটোৰ বেৰত থকা প্রাচীন ভাস্কর্য্য দৃষ্টিনন্দন। মন্দিৰৰ ওচৰতে বিষ্ণুপুষ্কৰ বা মাধৱ পুখুৰী নামে এটি ডাঙৰ পুখুৰী আছে। দৈনিক পূজা-পাতলৰ উপৰি বিভিন্ন উৎসৱতো বহু তীর্থযাত্রী আৰু পর্য্যটক এই মন্দিৰ দর্শন কৰিবলৈ আহে।

কামাখ্যা মন্দিৰ ঃ গুৱাহাটী মহানগৰৰ পশ্চিমে নীলাচল পাহাৰত অৱস্থিত কামাখ্যা মন্দিৰ। ইয়াত শিৱই কান্ধত লৈ ফুৰা সতীৰ যোনি অংশ পৰিছিল কাৰণে ই যোনি পূজাৰ পবিত্র তীর্থস্থান বুলি জনবিশ্বাস প্রচলিত। এই মন্দিৰটো মহাৰাজ নৰনাৰায়ণে ১৫৬৫ খ্রীঃত পুনর্নির্মাণ কৰে।

বশিষ্ঠাশ্ৰম ঃ গুৱাহাটীৰ সন্ধ্যাচল পাহাৰত অৱস্থিত এখন তীর্থস্থান। কালিকা পুৰাণৰ মতে এবাৰ ব্ৰহ্মাৰ মানস পুত্ৰ বশিষ্ঠ মুনি নিমি ৰজাৰ শাপত দেহহীন হয়। আনহাতে, নিমিও বশিষ্ঠৰ শাপত দেহহীন হয়। নিৰুপায় হৈ বশিষ্ঠ মুনি ব্ৰহ্মাৰ শৰণাপন্ন হোৱাত তেওঁৰ উপদেশ অনুসৰি এই সন্ধ্যাচল পর্বতত ভগৱান বিষ্ণুক তপস্যা কৰিবলৈ ধৰে। তপস্যাত ভগৱান বিষ্ণু সন্তুষ্ট হয় আৰু মহর্ষিয়ে তপোবলত সন্ধ্যা, ললিতা আৰু কান্তা— এই ত্রিধাৰা প্ৰৱাহিত কৰি গংগাক নমাই আনে। এই ত্রিধাৰাৰ সংগম স্থলত গা ধুই আৰু পানী খাই বশিষ্ঠ মুনিয়ে পূর্বৰূপ ঘূৰাই পায়।

আহোম স্বৰ্গদেউ ৰাজেশ্বৰ সিংহৰ দিনত (১৭৫১-১৭৬৯) ইয়াত এটা বশিষ্ঠ দেৱৰ মন্দিৰ নির্মাণ কৰা হয়। মন্দিৰৰ ভিতৰত বশিষ্ঠ মুনিৰ পদ চিহ্ন আছে। মন্দিৰৰ বেৰত ৰাজেশ্বৰ সিংহৰ দিনৰে এখন শিলালিপিও আছে। সূর্য্য আৰু চন্দ্ৰ গ্ৰহণৰ সময়ত ইয়াত স্নান কৰিবলৈ বহু তীর্থযাত্রীৰ সমাৱেশ হয়।

জনার্দন দেৱালয় ঃ গুৱাহাটীৰ শুক্রেশ্বৰ মন্দিৰৰ লগতে থকা এটা বিষ্ণু মন্দিৰ। এই মন্দিৰৰ ভিতৰত বিষ্ণু জনার্দনৰ এটি সুন্দৰ মূর্তি আছে। আহোম স্বৰ্গদেউ প্রমত্ত সিংহই (১৭৪৪-১৭৫১) এই মন্দিৰ নির্মাণ কৰোৱাইছিল বুলি জনা যায়। মন্দিৰটোৰ বেৰত, ভালেমান মনোৰম মূর্তি খোদিত কৰা আছে। তদুপৰি ইয়াতে প্রমত্ত সিংহৰ এখন শিলালিপিও দেখা যায়।

উমানন্দ দেৱালয় ঃ পৃথিৱীৰ ক্ষুদ্ৰতম নদীদ্বীপ গুৱাহাটীৰ কাছাৰী ঘাটৰ উত্তৰে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মাজত অৱস্থিত। প্রাচীন গ্রন্থসমূহত এই দ্বীপ ভস্মাচল, ভস্মকূট, ভস্মগৈল আদি বিভিন্ন নামেৰে উল্লেখ আছে। কিংবদন্তি অনুসৰি উমাক আনন্দ দিবৰ কাৰণে মহাদেৱ এই স্থানত চিৰবিদ্যমান। সেয়ে ইয়াৰ নাম উমানন্দ, আন এক কিংবদন্তি অনুসৰি

মহাদেৱে তেওঁৰ তৃতীয় নয়নৰ পৰা ওলোৱা বহ্নিৰে কামদেৱক ইয়াতে ভস্ম কৰিছিল; সেয়ে এই দ্বীপক ভস্মাচল বা ভস্মগৈল বুলি কোৱা হয়। ইংৰাজীত এই দ্বীপৰ নাম Pea-cock Island অৰ্থাৎ ময়ূৰদ্বীপ। দ্বীপটো হেনো দেখিবলৈ ম'ৰা চৰাইৰ দৰে। সেয়ে ইংৰাজসকলে ইয়াক Peacock Island বুলি নামকৰণ কৰিছিল। এই দ্বীপতে এটা শিৱ মন্দিৰ আছে। আহোম স্বৰ্গদেউ গদাধৰ সিংহৰ নিৰ্দেশমতে ১৬৯৪ খ্ৰীঃত গড়গঞা সন্দিকৈ বৰফুকনে নিৰ্মাণ কৰোৱাইছিল। ইয়েই আজিকালি প্ৰসিদ্ধ উমানন্দ দেৱালয় বা উমানন্দ দৌল নামেৰে জনাজাত। শিৱৰাত্ৰিৰ দিনা এই দেৱালয়ত এক ডাঙৰ উৎসৱ হয়, বহু তীৰ্থযাত্ৰীৰ সমাগম ঘটে।

উগ্ৰতাৰা দেৱালয় ঃ গুৱাহাটীৰ আমবাৰী উজান বজাৰৰ যোৰ পুখুৰীৰ পাৰত অৱস্থিত এখন দেৱালয়। ইয়াত এটি আহোম যুগৰ মন্দিৰ আছে। এই ঠাইত সতীৰ নাভিমণ্ডল পৰিছিল বুলি কথিত আছে। মন্দিৰৰ পাৰত দুটা পুখুৰী আছে। ইহঁতক যোৰ পুখুৰী হিচাপে জনা যায়। এই পুখুৰীৰ পাৰৰ এখন শিলালিপিত লিখা আছে যে স্বৰ্গদেউ শিৱ সিংহৰ মহিষী ৰাণী ফুলেশ্বৰী দেৱীয়ে এই পুখুৰী পুনৰ খন্দোৱাইছিল। শিলালিপিৰ সময় ১৬৬০ শক। ইয়াৰ পৰা এই মন্দিৰ শিৱ সিংহৰ দিনত নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল বুলি ঠাৱৰ কৰা হৈছে।

নেঘেৰিটিং দেৱালয় ঃ গোলাঘাট জিলাৰ দেৰগাঁৱৰ ওচৰৰ এখন উল্লেখযোগ্য দেৱালয়। ইয়াত থকা ঐতিহাসিক শিৱ মন্দিৰৰ বাবে এই অঞ্চল বিশেষভাৱে প্ৰখ্যাত। এই শিৱ মন্দিৰ থকা ঠাইত সৰুবৰ বহুতো টিলা দেখা যায়। নেঘেৰিটিং নামটো সম্পৰ্কে একাধিক জনশ্ৰুতি প্ৰচলিত। এসময়ত এই ঠাইত হেনো অসংখ্য নেঘেৰি (এবিধ সৰু চৰাই) চৰাইৰ বাহ আছিল। তাৰ পৰাই পোনতে অঞ্চলটোৰ নাম নেঘেৰি আৰু পাছলৈ নেঘেৰিটিং হয়গৈ। আন এক জনশ্ৰুতি অনুসৰি সেই সময়ত বহু নৰ্তকীয়ে নাচোঁতে মূৰৰ ওপৰত ওখকৈ খোপা বান্ধিছিল। সেই খোপাটোৰ নাম নেঘেৰি খোপা। খোপাৰ ওপৰত ওৰণিৰ দৰে কাপোৰ লৈ নাচোতে, এটা ধুনীয়া সৰু টিং যেন দেখি এই অঞ্চলত থকা টিলাবোৰকো নৰ্তকীৰ মূৰৰ নেঘেৰি খোপাৰ দৰে দেখাত মানুহে এই টিলাবোৰক নেঘেৰি খোপাৰ টিং বা নেঘেৰিটিং বুলিবলৈ লয়। ইয়াৰ পৰাই সমগ্ৰ অঞ্চলটোৰ নাম নেঘেৰিটিং হয়গৈ।

নেঘেৰিটিঙৰ প্ৰসিদ্ধ শিৱ মন্দিৰটো আহোম স্বৰ্গদেউ ৰাজেশ্বৰ সিংহৰ (১৭৫১-১৭৬৯) দিনত নিৰ্মাণ কৰা হয়। মাজৰ সৰ্ববৃহৎ মন্দিৰৰ সৈতে ই পাঁচটা মন্দিৰৰ সমষ্টি। এটা টিলাৰ ওপৰত অৱস্থিত এই মন্দিৰৰ চৌপাশৰ নৈসৰ্গিক দৃশ্য অতি মনোৰম। শিৱভক্ত বহুকেইজন আহোম স্বৰ্গদেউৰ এই মন্দিৰৰ প্ৰতি গভীৰ আস্থা আৰু ভক্তি আছিল। এই মন্দিৰৰ পূজাৰ নিৰ্মালী প্ৰতিদিনে পুৰা আহোমৰ ৰাজধানী গড়গাঁৱলৈ নিয়াৰ বাবে বিশেষ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল। সেই উদ্দেশ্যে নেঘেৰিটিং দেৰগাঁৱৰ পৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ পাৰে পাৰে গজপুৰ, দিখৌমুখ হৈ গড়গাঁৱলৈ এটা আলি বন্ধোৱা হৈছিল। বুৰঞ্জীত এই আলি বৰআলি নামেৰে প্ৰসিদ্ধ।

আহোম ৰাজত্বকালত নিৰ্মাণ হোৱা মঠ-মন্দিৰ দৌল-দেৱালয় সমূহৰ পৰা সেই যুগৰ স্থাপত্য কলাৰ বিকাশ আৰু প্ৰসিদ্ধিৰ বিষয়ে জানিব পাৰি। অসমৰ বহুতো ঠাইত স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য্যৰ অনুপম নিদৰ্শন বহনকাৰী অনেক ঐতিহাসিকে স্মৃতিচিহ্ন উদ্ধাৰ কৰিছে। এই প্ৰাচীন স্মৃতিচিহ্নসমূহ পৰ্যটক আকৰ্ষণৰ মুখ্য কেন্দ্ৰ হৈ পৰিছে।

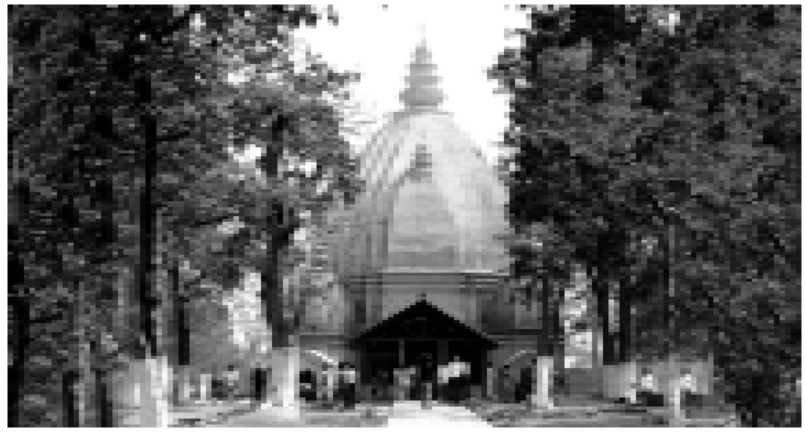

সামাজিক চেতনা

সাংস্কৃতিক স্নায়ুবিজ্ঞানৰ দৃষ্টিৰে আমাৰ সমাজখন

দেৱাঞ্জন বৰঠাকুৰ

সাৰাংশ ঃ

আমাৰ সমাজৰ প্ৰথা, লোকাচাৰ, বিবাহ, পৰম্পৰা বৈষম্য, জেনোফোবিয়া, বৰ্ণবাদ, জাতিভেদ এই সকলোবোৰ বিষয় সাংস্কৃতিক স্নায়ুবিজ্ঞানৰ দৃষ্টিৰে চাব পৰা যায়। সাংস্কৃতিক স্নায়ুবিজ্ঞানে কগনিটিভ আৰু সামাজিক প্ৰক্ৰিয়াৰ সামাজিক সাংস্কৃতিক তাৰতম্য আৰু মস্তিষ্কত ই কেনেকৈ প্ৰতিনিধিত্ব কৰে সেই বিষয়ে অধ্যয়ন কৰে। ইয়াৰ লক্ষ্য হৈছে বিভিন্ন সামাজিক-সাংস্কৃতিক পৰিৱেশত মানুহে বাৰে বাৰে নিয়োজিত হোৱাৰ ফলত মগজুত ইয়াৰ কেনে প্ৰভাৱ পৰে আৰু মানুহৰ আচৰণক ই কেনেকৈ প্ৰভাৱিত কৰে তাৰ ৰহস্য উন্মোচন কৰা। এই প্ৰবন্ধত সাংস্কৃতিক স্নায়ুবিজ্ঞানৰ দৃষ্টিৰে অসম আৰু পশ্চিমীয়া দেশৰ মানুহৰ তুলনামূলক অধ্যয়ন কৰাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে।

বীজশব্দ ঃ স্নায়ুবিজ্ঞান, সংস্কৃতি, জেনোফোবিয়া, লোক-নৃত্য, ট্ৰাইবেলিজম

আৰম্ভণি ঃ

আমাৰ অসমীয়া সমাজখন বিভিন্ন বিশ্বাস আৰু সংস্কাৰেৰে ভৰা। এই বিশ্বাসবোৰেই সামাজিক প্ৰথা, লোকাচাৰ আদিৰ সৃষ্টিও কৰে। এই বোৰৰ ভিতৰত বিভিন্ন আচাৰ-অনুষ্ঠান, প্ৰায়শ্চিত্ত আৰু শুদ্ধিকৰণ, ৰাজ অভিষেক, বিবাহ, অন্ত্যেষ্টিক্ৰিয়া, আনুষ্ঠানিকতা, পৰম্পৰাবাদ, বিবাহ, শাসন, ইত্যাদি।

১) বিহুৰ দিনা অগ্নিক পূজা কৰা, গৰুক গা ধোৱোৱা আনকি সুপ্ৰভাত দিয়া, জ্যেষ্ঠজনৰ ভৰি চুই সেৱা কৰাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি আমি সন্তানক কেনেকৈ শাসন কৰোঁ, আমি কেনেকুৱা ৰাজনীতি ভাল পাওঁ, আমাৰ খাদ্যাভাস, আমাৰ সাহিত্য, আমাৰ সংগীত এই সকলোবোৰে আমাৰ সমাজখনক সংজ্ঞায়িত কৰে। আমি অসমীয়া মানুহবোৰ ৰাজস্থানৰ মানুহতকৈ কিমান পৃথক বা ইউৰোপৰ কোনোবা দেশৰ মানুহতকৈ? এই বিচিত্ৰতাই মানুহৰ এক বৈশিষ্ট্য। আমাৰ বিবৰ্তিত মস্তিষ্কই এই সমাজখন সৃষ্টি কৰিছে আৰু এই সমাজখনেও এই মস্তিষ্কটোক প্ৰভাৱিত কৰিছে। সাংস্কৃতিক স্নায়ুবিজ্ঞানে আমাৰ সমাজখন আৰু আমাৰ জৈৱিক সত্তাটোৰ মাজৰ সমন্বয়ৰ বিশ্লেষণ কৰে। সাংস্কৃতিক স্নায়ুবিজ্ঞানে কগনিটিভ আৰু সামাজিক প্ৰক্ৰিয়াৰ সামাজিক সাংস্কৃতিক তাৰতম্য আৰু মস্তিষ্কত ই কেনেকৈ প্ৰতিনিধিত্ব কৰে সেই বিষয়ে অধ্যয়ন কৰে। ইয়াৰ লক্ষ্য হৈছে বিভিন্ন সামাজিক-সাংস্কৃতিক পৰিৱেশত বাৰে বাৰে নিয়োজিত হোৱাৰ ফলত মগজুত কেনে প্ৰভাৱ পৰিব পাৰে সেই কথাবোৰৰ উন্মোচন কৰা

(২) সংস্কৃতিয়ে আমাৰ মস্তিষ্কৰ স্নায়ু প্ৰক্ৰিয়াকৰণক গঢ় দিয়ে, যিয়ে সময়ৰ লগে লগে আমাৰ আচৰণত প্ৰভাৱ পেলায়। এটা উদাহৰণ ঃ নালিনি আম্বাড়ি আৰু জনাথন ফ্ৰীমেনে কৰা এটা অধ্যয়নত দেখা গৈছিল যে জাপানী আৰু আমেৰিকানসকলৰ মাজত মগজুৰ কাৰ্যকলাপৰ পাৰ্থক্য থাকে যেতিয়া তেওঁলোকে বেলেগ এজন ব্যক্তিৰ শৰীৰৰ ভংগিমা দেখা পায়। জাপানী অংশগ্ৰহণকাৰীসকলে বশৱৰ্তী 'submissive' শৰীৰৰ ভংগিমা দেখিলত মগজুৰ লিম্বিক অংশত পুৰষ্কাৰ বৰ্তনী সক্ৰিয় হৈ উঠিছিল। আনহাতে, আমেৰিকানসকলে প্ৰভাৱশালী শৰীৰৰ ভংগীমা দেখিলে মস্তিষ্কৰ পুৰষ্কাৰ বৰ্তনী সক্ৰিয় হোৱা দেখা পোৱা গৈছিল

(৩) ইয়াৰ কাৰণ হৈছে, এছিয়ান সংস্কৃতিবোৰে আনুগত্য, পাৰস্পৰিক সন্মানক প্ৰাধান্য দিয়ে, আনহাতে পশ্চিমত ব্যক্তি স্বতন্ত্ৰতা আৰু আত্মকেন্দ্ৰিকতা, ব্যক্তিগত সফলতাক উদ্‌যাপন কৰা দেখা যায়। হয়তো সেইবাবে আন এজন ব্যক্তিৰ শৰীৰৰ বিশেষ ভংগিমাই এজন পশ্চিমীয়া আৰু আনজন পূবৰ মানুহৰ মগজুৰ বেলেগ বেলেগ অংশ সক্ৰিয় কৰে। এই বিষয়বোৰৰ সম্যক জ্ঞানেও আমাৰ সামাজিক আচৰণ বুজাত সহায় কৰিব পাৰে। সামাজিক বৈষম্য, জেনোফোবিয়া, বৰ্ণবাদ, জাতিভেদ ইত্যাদি বিষয়ৰ আঁৰৰ কাৰণবোৰ বুজাতো ই সহায় কৰিব পাৰে। বহু অধ্যয়নে প্ৰমাণ কৰিছে যে এটা নিৰ্দিষ্ট দক্ষতাত অহৰহ পুনৰাবৃত্তিৰ প্ৰভাৱ মগজুৰ কাৰ্যকলাপত পৰে। হয়তো আমাৰ সমাজৰ কিছুমান নীতি-নিয়মে বা আচাৰ-ব্যৱহাৰে আমাৰ মস্তিষ্কক প্ৰভাৱিত কৰি আহিছে। উদাহৰণস্বৰূপে, ২০০০ চনৰ এক অধ্যয়নত দেখা পোৱা গৈছিল যে লণ্ডনৰ টেক্সি চালকসকলে সাধাৰণ লোকতকৈ মগজুৰ পশ্চাদ হিপ'কেম্পিত গ্ৰে মেটাৰৰ পৰিমাণ বেছি(৪)। এনেকুৱা কিবা বিশেষ কাম আছে নেকি যি আমি ভাৰতীয় বা অসমীয়া মানুহে কৰোঁ আৰু আন দেশৰ মানুহে নকৰে, নিশ্চয় সেই অভ্যাসবোৰে আমাৰ মস্তিষ্ক আৰু আমাৰ আচৰণক প্ৰভাৱান্বিত কৰি আহিছে, যি হয়তো আমাৰ অসমীয়া জাতিক এক অনন্যতা দিব পাৰে। ইয়াত গৱেষণাৰ যথেষ্ট সমল আছে।

> আমাৰ অসমীয়া সমাজখন বিভিন্ন বিশ্বাস আৰু সংস্কাৰেৰে **ভৰা। এই বিশ্বাসবোৰেই সামাজিক প্ৰথা, লোকাচাৰ আদিৰ সৃষ্টিও** কৰে। এই বোৰৰ ভিতৰত বিভিন্ন আচাৰ-অনুষ্ঠান, প্ৰায়শ্চিত্ত আৰু **শুদ্ধিকৰণ, ৰাজ অভিষেক, বিবাহ, অন্ত্যেষ্টিক্ৰিয়া,.....**

যিবোৰ প্ৰাণীৰ যেনে মানুহৰ সামাজিক বুদ্ধিমত্তা বেছি সিহঁতৰ মগজুৰ আকাৰ ডাঙৰ হোৱা দেখা যায়। অনুমান কৰা হয় যে প্ৰজাতিটোৰ সামাজিক জগতখন যিমানেই জটিল হ'ব সিমানেই এনে জটিলতাৰ সৈতে মোকাবিলা কৰিবলৈ মগজুটো ডাঙৰ হ'ব লাগিব। প্ৰাইমেটবোৰে 'বৃহৎ গোটত বাস কৰে য'ত ব্যক্তিৰ জীয়াই থকা আৰু প্ৰজনন সফলতা নিৰ্ভৰ কৰে আত্মীয়তা আৰু আধিপত্য সম্পৰ্কৰ জটিল জালৰ ভিতৰত আনৰ ওপৰত নিজৰ আধিপত্য জাহিৰ কৰাৰ ক্ষমতাৰ ওপৰত' (৫)। মগজুৰ আকাৰ আৰু সামাজিক বুদ্ধিমত্তাৰ মাজৰ এটা সম্পৰ্ক পৰীক্ষা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বহুতো অন্তৰ্নিহিত সমস্যা আছে তথাপিও কেইবাটাও অধ্যয়নে এটা সাধাৰণ উত্তৰৰ ওপৰত আলোকপাত কৰি কৈছে যে সামাজিক বুদ্ধিমত্তা আৰু মগজুৰ আকাৰৰ মাজত এক শক্তিশালী সম্পৰ্ক আছে। অৰ্থাৎ বিহু নাচিব পৰা আমিবোৰ আৰু চিম্পাঞ্জীৰ মাজত ব্ৰেইন (মস্তিষ্ক)ৰ আকাৰৰ পাৰ্থক্য আছে।

লোকনৃত্য আৰু স্নায়ুবিজ্ঞান ঃ

"আজি বিহু বিহু কালি বিহু বিহু, নাহৰ ফুল ফুলিবৰ বতৰ, ফুলপানী ছিগাতে ঢোলৰ মাত শুনিলোঁ, উজুটিত ভাঙি যাওঁ যঁতৰ।" অসমীয়া সংস্কৃতিৰ উৎপত্তি আৰু গঠন প্ৰক্ৰিয়াত বিহু আৰু আন আন লোক-নৃত্যৰ অৱদান আছে। খেতি চপোৱাৰ আনন্দই সমূহীয়া ৰূপ পাই এক ৰীতিলৈ পৰিৱৰ্তন হৈ বিহু উৎসৱত পৰিণত হ'লগৈ বুলি ধৰা হয়।

কিন্তু এই বিহু বা লোক-নৃত্যবোৰৰ স্নায়ুবিজ্ঞানৰ লগত কিদৰে সম্পৰ্কিত? এটা জাতিৰ সাংস্কৃতিক পৰিচয় গঢ় দিয়াত, ঐতিহ্য সংৰক্ষণত, সামাজিক সংহতিৰ প্ৰসাৰত লোক-নৃত্যই গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। এজন ব্যক্তিক তেওঁলোকৰ শিপাৰ সৈতে সংযোগ কৰি ই নিজৰ বুলি ভবাৰ ভাব আনি দিয়ে, লগতে এক সমন্বয় আৰু সহযোগিতাৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ বন্ধন শক্তিশালী কৰে। লোক-নৃত্যত অংশগ্ৰহণ কৰিলে মানসিক চাপৰ পৰা উপশম আৰু আৱেগিক প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰতো সহায়ক হয়, এণ্ডৰ্ফিন নিৰ্গমন আৰু ছন্দময় শিথিলতাৰ জৰিয়তে মানসিক স্বাস্থ্য উন্নত হয়। লোক-নৃত্যই প্ৰজন্মৰ পিছত প্ৰজন্ম ধৰি সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাৰ ধাৰাবাহিকতা নিশ্চিত কৰে, প্ৰতিকূলতাৰ সময়ত মানসিক স্থিতিস্থাপকতা আনি দিয়ে, আৰু অন্তৰ্ভুক্তি আৰু সামাজিক সংহতিক প্ৰসাৰিত কৰে, যাৰ ফলত ই হৈ পৰে মানৱ সাংস্কৃতিক আৰু মানসিক জীৱনৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ। স্নায়ুবিজ্ঞানৰ পৰা অন্তৰ্দৃষ্টি যোগ কৰি ষ্টিভেন ব্ৰাউন আৰু লৰেন্স এম পাৰ্ছনছৰ গৱেষণাই প্ৰকাশ কৰিছে যে নৃত্যত জটিল স্নায়ু সমন্বয় জড়িত হৈ থাকে, যিয়ে পশ্চাৎ পেৰিটেল কৰ্টেক্স, প্ৰিমটৰ কৰ্টেক্স আৰু চেৰিবেলামৰ দৰে অঞ্চল সক্ৰিয় কৰে। এই ক্ষেত্ৰসমূহে দৃশ্যমান তথ্যক মটৰ কমাণ্ডলৈ অনুবাদ কৰা আৰু সংবেদনশীল প্ৰতিক্ৰিয়াৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গতিবিধিক সুসংগবদ্ধ কৰি তোলে। বিৱৰ্তনৰ ফালৰ পৰা অসমীয়া নৱবৰ্ষত পৰিৱেশন কৰা বিহুৰ দৰে লোক-নৃত্যই সামাজিক সংহতি আৰু সম্প্ৰদায়ৰ বন্ধনৰ মাধ্যম হিচাপে বিকশিত হৈছিল বুলিয়েই ধাৰণা কৰিব পাৰি। শক্তিশালী আৰু ছন্দময় গতিবিধিৰে নৃত্যই নিজস্ব প্ৰকাশৰ মাধ্যমেৰে আৰু সামাজিক সম্পৰ্ক শক্তিশালী কৰাৰ আহিলা হিচাপে দুয়োটা কামেই কৰিব পাৰে, যাৰ ফলত ঐক্য আৰু স্থিতিস্থাপকতা গঢ়ি তুলি মানৱ সম্প্ৰদায়ৰ অস্তিত্ব আৰু সমৃদ্ধিৰ ক্ষেত্ৰত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিব পাৰে।

যিবোৰ প্ৰাণীৰ যেনে মানুহৰ সামাজিক বুদ্ধিমত্তা বেছি সিহঁতৰ মগজুৰ আকাৰ ডাঙৰ হোৱা দেখা যায়। অনুমান কৰা হয় যে প্ৰজাতিটোৰ সামাজিক জগতখন যিমানেই জটিল হ'ব সিমানেই এনে জটিলতাৰ সৈতে মোকাবিলা কৰিবলৈ মগজুটো ডাঙৰ হ'ব লাগিব।

লোক-বিশ্বাস আৰু মনোবিজ্ঞান ঃ

বিহুৰ দৰে লোক-নৃত্যৰ দৰেই আমাৰ সমাজত কিছু লোকবিশ্বাস, অন্ধবিশ্বাস ইত্যাদিও আছে যাৰ মনোবৈজ্ঞানীক, স্নায়ৱিক আৰু বিবৰ্তনীয় কাৰণ আছে। লোক-বিশ্বাসত বুঢ়াডাঙৰীয়াই বগা ধুতী, পাঞ্জাবী পিন্ধি গাত চেলেং চাদৰ লয় আৰু মূৰত মথুৰা পাগ মাৰি ঘোঁৰাত উঠি ফুৰে বুলি প্ৰবাদ আছে। গ্ৰীক আৰু ৰোমান

পৌৰাণিক কাহিনীও এনে প্ৰতীকী উপাদানৰে ভৰি আছে। ফেঁচা প্ৰজ্ঞাৰ প্ৰতীক আৰু প্ৰজ্ঞাৰ দেৱী এথেনাৰ সৈতে জড়িত। প্ৰাচীন কেলটিক পৰম্পৰাত ঘোঁৰাক এক শক্তিশালী আধ্যাত্মিক সত্তা হিচাপে শ্ৰদ্ধা কৰা হৈছিল। কেল্টসকলে পূজা কৰা দেৱী ইপোনাক প্ৰায়ে ঘোঁৰাত উঠি থকা চিত্ৰিত কৰা হৈছিল। ঘোঁৰাবোৰে জীৱিত আৰু মৃত লোক অতিক্ৰম কৰাৰ ক্ষমতা থকা বুলি তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰিছিল। বহু সংস্কৃতিত বিশেষকৈ প্ৰকৃতি আৰু জীৱ-জন্তুৰ সৈতে দৃঢ় সম্পৰ্ক থকা সংস্কৃতিত প্ৰাণীক প্ৰাৰ্থনা কৰা বা আধ্যাত্মিক তাৎপৰ্য দিয়াটো অস্বাভাৱিক নাছিল ইয়াক এনিমিজম আৰু প্ৰতীকবাদৰ মাজেদি বুজিব পাৰি। এজন নিৰক্ষৰ ব্যক্তিৰ বাবে ঘোঁৰাটো শক্তি, সহনশীলতা বা কোনো নিৰ্দিষ্ট দেৱতাৰ প্ৰতীক হ'ব পাৰে। লোক-বিশ্বাসত পূৰ্ণিমাৰ ৰাতি বুঢ়াডাঙৰীয়াই গছৰ পৰা নামি শুকুলা ঘোঁৰাত উঠি গাঁও পৰিভ্ৰমণ কৰে বুলি অসমীয়া লোক-বিশ্বাস আছে। সেই মহিলাসকল এই লোক-বিশ্বাসৰ বাবেই হয়তো সেই ঘোৰাক ঈশ্বৰৰ দূত যেন ভাবিছিল। নাইবা, তেওঁলোকৰ বাবে বগা ঘোঁৰাৰ দৰে জীৱ-জন্তু— যিবোৰক ঐশ্বৰিক বা ৰহস্যময় বুলি ধৰা হয়, সেইবোৰে আধ্যাত্মিক জগতৰ সৈতে এক সংযোগক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছিল। তেওঁলোকৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা কৰিলে হয়তো মহিলাসকলৰ কোনো এক অদৃষ্ট শক্তিৰ সৈতে সংযুক্ত অনুভৱ কৰাৰ আৱেগিক বা মানসিক প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ হ'ব পাৰে, তেওঁলোকক আশ্বাস দিব পাৰে, জীৱনত কিছু শান্তি দিব পাৰে। বগা ঘোঁৰা দেখাৰ প্ৰতিক্ৰিয়া স্বৰূপে প্ৰাৰ্থনা কৰা কাৰ্যটোও হয়তো জীৱনৰ অনিশ্চয়তাৰ সৈতে মোকাবিলা কৰাৰ এক কপিং পদ্ধতি। কিছুমানৰ বাবে এই মুহূৰ্তবোৰে মানসিক প্ৰশান্তি আৰু অনিশ্চিত পৃথিৱীত শৃংখলা বা নিয়ন্ত্ৰণৰ অনুভূতি প্ৰদান কৰিব পাৰে। এনেদৰে কোনো পৰিঘটনাত আৰ্হি বা অৰ্থ বিচৰাটোৱে বহল মানৱীয় প্ৰৱণতাক প্ৰতিফলিত কৰে, যাক এপ'ফেনিয়া বুলি জনা যায়। অৰ্থাত এই বিশ্বাস, অন্ধবিশ্বাস বোৰো আমাৰ সমাজত অতীজৰ পৰাই আছে, কিছু বিশ্বাস যি সমাজৰ বাবে অহিতকাৰী সি নিজে নিজে নোহোৱা হৈ যায় বা সমাজৰ একাংশই ইয়াৰ বিৰুদ্ধে জনমত গঢ়ি তোলে আৰু সময়ত ইয়াৰ প্ৰাবল্য কমি আহে।

ব্যক্তিবাদী বনাম সামূহিকতাবাদী সমাজ-ব্যৱস্থা ঃ

আমাৰ অসমীয়া আৰু আমেৰিকাৰ সমাজখনৰ মাজৰ এটা বিশেষ পাৰ্থক্য আছে। এটা কাহিনীৰ প্ৰসংগেৰে কথাখিনিৰ আলোচনাৰ কৰা হ'ব। আমেৰিকাৰ সত্তৰ বছৰীয়া এগৰাকী আইতাই টিউচন লৈ আছিল পাৰিসাংখ্যিক কম্পিউটিঙৰ। তেওঁ ক'লে, ১৯৮৬ মানতেই শিকিছিলোঁ প্ৰগ্ৰেমিং তাৰ পাছত আৰু সময়েই নাপালোঁ, এতিয়া আকৌ মন গৈছে , এইবোৰ শিকি ঘৰৰ পৰাই কিজানি আকৌ নতুন কাম পাম। ইয়াত দুটা দিশ দেখা পোৱা যায়। এটা নতুন কিবা এটা কৰিবলৈ বয়সীয়াল মানুহৰ উদ্যম, আনটো পশ্চিমীয়া ব্যক্তিবাদী (individualist) সমাজে আনি দিয়া একাকিত্ব আৰু নিজে আগবাঢ়ি যাব বিচৰাৰ তাড়ণা। কিন্তু এই তাড়ণাই তেওঁলোকক সুখী আৰু দিঘলীয়া জীৱনো নিদিয়া নহয়। আমাৰ মুখত তামোল লৈ এমোকোৰা হাঁহিৰে ভৰা অসমীয়া আইতাবোৰো সুখী, চাকৰি নকৰিলেও সুখী, নাতিনীৰ লগত সুখী, গোসাঁই ঘৰত নাম গাই সুখী। আমেৰিকান আইতাগৰাকীয়ে হয়তো এক ৰিক্ততা অনুভৱ কৰিছে। গণিতৰ প্ৰগ্ৰেমিং শিকি নাইকিয়া কৰিছে। আমাৰ অসমীয়া সমূহীয়া সমাজখন সামূহিকতাবাদী (collectivist) এই একাকিত্বৰ পৰা বহু দূৰৈত। গণিতৰ মাজত নোসোমালেও এক পৰিপূৰ্ণ জীৱন তেওঁলোকে পাইছে। দুখন সমাজৰ মাজত এই প্ৰভেদ দৃশ্যমান। এই

আমাৰ অসমীয়া আৰু আমেৰিকাৰ সমাজখনৰ মাজৰ এটা বিশেষ পাৰ্থক্য আছে। এটা কাহিনীৰ প্ৰসংগেৰে কথাখিনিৰ আলোচনাৰ কৰা হ'ব। আমেৰিকাৰ সত্তৰ বছৰীয়া এগৰাকী **আইতাই টিউচন লৈ আছিল পাৰিসাংখ্যিক কম্পিউটিঙৰ।**

প্ৰভেদবোৰ বুজিবলৈ কিছুমান গৱেষণাৰ সহায় ল'ব পাৰি। ঝু আৰু তেওঁৰ সহযোগীসকলে ২০০৭ চনত অনুসন্ধান কৰি পাইছিল যে বিভিন্ন সংস্কৃতিৰ মানুহৰ নিজৰ আৰু তেওঁলোকৰ মাতৃৰ বিষয়ে চিন্তা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ মগজুৰে বিশেষভাৱে সঁহাৰি দিয়ে। তেওঁলোকে অনুমান কৰিছিল যে পূব এছিয়াৰ লোকসকলৰ বাবে নিজৰ আৰু মাতৃৰ বিষয়ে চিন্তা কৰিলে মগজুৰ একেটা অঞ্চল এম পি এফ চি (মিডিয়াল প্ৰিফ্ৰণ্টেল কৰ্টেক্স) সক্ৰিয় হৈছে। আনহাতে, পশ্চিমীয়াসকলৰ বাবে এই চিন্তাবোৰে বিভিন্ন অঞ্চল সক্ৰিয় কৰিছিল। ইয়াক পৰীক্ষা কৰিবলৈ দুয়োটা সংস্কৃতিৰ অংশগ্ৰহণকাৰীসকলে মগজুৰ স্কেন কৰাৰ সময়ত নিজৰ, মাতৃ বা কোনো চেলিব্ৰিটিৰৰ ব্যক্তিগত বৈশিষ্ট্য (যেনে পশ্চিমীয়াসকলৰ বাবে বিল ক্লিণ্টন আৰু পূব এছিয়ানসকলৰ বাবে জু ৰংজী) বিচাৰ কৰিছিল। ফলাফলত দেখা গ'ল যে এজন চেলিব্ৰিটিৰ তুলনাত নিজৰ বিষয়ে চিন্তা কৰিলে দুয়োটা গোটে আত্মপ্ৰতিনিধিত্বৰ সৈতে জড়িত এমপিএফচি সক্ৰিয় কৰি পেলায়। কিন্তু মাকৰ কথা ভাবিলে কেৱল চীনা অংশগ্ৰহণকাৰীয়েহে এম পি এফ চি সক্ৰিয় কৰিছিল, আনহাতে, পশ্চিমীয়া অংশগ্ৰহণকাৰীয়ে কৰা নাছিল। ইয়াৰ পৰা অনুমান কৰিব পাৰি যে সংস্কৃতিয়ে মগজুৰে আত্মাক কেনেকৈ প্ৰতিনিধিত্ব কৰে আৰু আনৰ লগত ঘনিষ্ঠতা বৃদ্ধি কৰে তাৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলায়। চীনা ব্যক্তিৰ বাবে একেটা মগজুৰ অংশই নিজক আৰু মাক দুয়োটাকে প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। আনহাতে, পশ্চিমীয়াসকলৰ বাবে এই অঞ্চলটো কেৱল আত্মপ্ৰতিনিধিত্বৰ বাবেহে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই তথ্যসমূহে এই কথা বুজাই দিয়ে যে আত্ম-ধাৰণাৰ

অসমীয়া জাতি জেনোফোবিক নেকি? জেনোফবিয়া **হৈছে বিদেশী বা অজ্ঞাত লোকসকলৰ ৰাজনীতি বা** সংস্কৃতিৰ প্ৰতি আন এটা গ্ৰুপৰ ঘৃণা বা ভয়।

সাংস্কৃতিক পাৰ্থক্য কেৱল আচৰণগত নহয়, মস্তিষ্কৰ ক্ষেত্ৰতো ইয়াক দেখা পোৱা যায়।

অসহিষ্ণুতা, জেনোফোবিয়া আৰু ট্ৰাইবেলিজম (জনজাতীয়তাবাদ) ঃ

এটা স্পৰ্শকাতৰ বিষয় আলোচনা কৰা হ'ব। সেইটো হৈছে আমি বেলেগ ধৰ্ম, জাতি বা বৰ্ণৰ মানুহৰ প্ৰতি দেখুৱা অসহিযুওতা। অসমীয়া জাতি জেনোফোবিক নেকি? জেনোফবিয়া হৈছে বিদেশী বা অজ্ঞাত লোকসকলৰ ৰাজনীতি বা সংস্কৃতিৰ প্ৰতি আন এটা গ্ৰুপৰ ঘৃণা বা ভয়। জেনোফবিয়াৰ মূল হৈছে আমাৰ ট্ৰাইব মানসিকতা আৰু ইয়াক আমি বিৱৰ্তনীয়ভাৱে আৰ্জিছোঁ। এটা গৱেষণা প্ৰকাশ হৈছিল, 'American Political Science Review'ত, তেওঁলোকৰ সাৰাংশ আছিল যে ঘৃণা, 'আচৰণগত প্ৰতিৰক্ষা প্ৰণালী' আৰু অণুপ্ৰৱেশকাৰী, অভিবাসীৰ প্ৰতি থকা অভিবাসী-বিৰোধী মনোভাৱৰ মাজত সম্পৰ্ক আছে। আচৰণগত প্ৰতিৰক্ষা প্ৰণালীৰ বাবে অৱচেতনভাৱে আমি ঘৃণা, আচৰণগত পৰিহাৰ ইত্যাদি আচৰণ দেখুৱাওঁ। ৰোগ সৃষ্টিকাৰী পেথজেনবোৰৰ পৰা আঁতৰিবলৈ আমি অৱচেতনভাৱেই এই প্ৰক্ৰিয়াৰ অংশ হৈ পৰোঁ। মেক্সিকোৰ পৰা আমেৰিকালৈ হোৱা অবৈধ প্ৰব্ৰজন, বাংলাদেশৰ পৰা ভাৰতলৈ হোৱা অবৈধ প্ৰব্ৰজনে খিলঞ্জীয়াক শংকিত কৰি তোলে। ভাষা, সংস্কৃতি, সংস্থাপন হেৰুৱাৰ ভয়, সংখ্যালঘু হোৱাৰ ভয়ৰ কাৰকবোৰৰ লগতেই বিবৰ্তনীয়ভাৱে পোৱা আচৰণগত প্ৰতিৰক্ষা প্ৰণালীয়েও ইয়াত মুখ্য ভূমিকা লয়। বিবৰ্তনীয়ভাৱে গঢ় লোৱা আমাৰ মন, মগজুৱে ৰোগ সৃষ্টিকাৰী বুলি ভবা লোকসকলৰ পৰা আঁতৰি থাকিব বিচাৰে। ক'ভিডৰ সময়তো মানুহে মানুহক অস্পৃশ্য যেন জ্ঞান কৰিছিল, বিদেশীসকলক সেয়ে আদৰি ল'ব নিবিচাৰে। আমাৰ পূৰ্বপুৰুষসকলৰ এটা গ্ৰুপৰ মানুহে কঢ়িয়াই আনিব পৰা বেমাৰ আজাৰ, বীজাণুৰ বাবে আন এটা গ্ৰুপে যথেষ্ট সাৱধানতা ল'বলগীয়া হৈছিল আৰু সেই আচৰণ বিবৰ্তনীয়ভাৱে এইপ্ৰজন্মৰ মানুহেও কঢ়িয়াই ফুৰিছে। মানুহৰ উত্তৰজীৱিতাৰ বাবেও কেতিয়াবা 'মানৱীয়তাতকৈ' হয়তো নিজৰ স্বাৰ্থক অগ্ৰাধিকাৰ দিবলৈও মানুহ বাধ্য। পখিলাবোৰেও গছৰ তলত সূৰ্যস্পৰ্শা কোনো অংশত নিজৰ একাধিকাৰ স্থাপন কৰা দেখা যায়। চিম্পাঞ্জিবোৰেও নিজৰ বাবে অৰণ্যৰ এক অংশ নিজৰ কৰি লয়। বিভাৰ(beaver)বোৰে অনুপ্ৰৱেশকাৰীসকলৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ-বাগৰ কৰি থাকে।

আমাৰ অসমৰ জাতীয়তাবাদ বিদেশী খেদাক লৈয়ে গঢ়ি উঠিছে। মাজে মাজে তেওঁলোকে ৰাষ্ট্ৰীয়তাবাদৰ লগত

মিতিৰালি কৰিছে, কিন্তু সুস্থ আৰু অসুস্থ জাতীয়তাবাদৰ মাজতেই অসম আৰু অসমীয়া জাতিৰ ভাগ্যচক্ৰ ঘূৰি আছে। এটা অধ্যয়নত টেলজাৰ, ইচিয়েন আৰু কুৱে (২০১৫) আন্তঃগোষ্ঠী প্ৰসংগত প্ৰ'ছ'চিয়েল আচৰণৰ স্নায়ুৰ সম্পৰ্ক অন্বেষণ কৰিছিল। তেওঁলোকে এটা এফ এম আৰ আই টাস্ক ডিজাইন কৰিছিল, য'ত ইউৰোপীয়-আমেৰিকান আৰু চীনা অংশগ্ৰহণকাৰীসকলক ইউৰোপীয়-আমেৰিকান বা চীনা কনফেডাৰেটক ধন দান হিচাপে দিয়াৰ বিকল্প দিয়া হৈছিল। গৱেষকসকলে দেখিলে যে দুয়োটা সাংস্কৃতিকগোটতেঅংশগ্ৰহণকাৰীসকলে তেওঁলোকৰ বাহিৰৰ গোটৰ বিপৰীতে তেওঁলোকৰ নিজৰ গোটলৈ দান কৰাৰ সময়ত মস্তিষ্কত পুৰস্কাৰ-সম্পৰ্কীয় সক্ৰিয়তা বৃদ্ধি পোৱা দেখা গৈছে, যাৰ পৰা অনুমান কৰিব পাৰি যে দুয়োটা গোটে নিজৰ গোটটোক আন গ্ৰুপতকৈ বেছি প্ৰাধান্য দিছিল।(৭)

ফেচবুকৰ সমাজ আৰু আমাৰ মস্তিষ্ক ঃ

এখন সমাজে নিজেই নিজৰ গতি লয় উত্থান আৰু পতনৰ মাজেদি। নিজে নিজেই সংশোধিত হয়। এতিয়া আমি ডিজিটেল যুগত বাস কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছোঁ। মানুহৰ সংস্পৰ্শতকৈও বেছি আমি ভাৰ্চুৱেল পৃথিৱীখনক ভাল পাই পেলাইছোঁ। আমাৰ সমাজখনৰ এটা ভাৰ্চুৱেল সংস্কৰণ আমি তৈয়াৰ কৰিছোঁ। এই ভাৰ্চুৱেল পৃথিৱীত আমাৰ বন্ধু-বান্ধৱীও বাঢ়ি আহিছে। আমাৰ মস্তিষ্কইইয়াতো নিজৰ প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিবলৈ এৰা নাই। কেইবাটাও অধ্যয়নে মানৱ বন্ধুত্বৰ নেটৱৰ্কৰ আকাৰৰ ব্যক্তিগত পাৰ্থক্য পৰীক্ষা কৰি কৰি মগজুৰ গ্ৰে পদাৰ্থৰ গাঁথনিগত পাৰ্থক্যৰ সৈতে এক সম্পৰ্ক বিচাৰি পাইছে। ফেচবুকত বন্ধুৰ সংখ্যা আমাৰ বাস্তৱিক জীৱনৰ বন্ধুৰ সংখ্যাৰ সৈতে সম্পৰ্কিত, আৰু মগজুৰ কেইবাটাও অঞ্চলত গ্ৰে পদাৰ্থৰ ঘনত্বৰ সৈতেও সম্পৰ্কিত ঃ মস্তিষ্কৰ এণ্ট'ৰিনাল কৰ্টেক্স, সোঁফালৰ উচ্চতৰ টেম্প'ৰেল ছালকাছ আৰু বাওঁ মধ্যম টেম্প'ৰেল জাইৰাছ ইত্যাদিৰ আকাৰৰ লগত সম্পৰ্কিত, অৰ্থাৎ যিমানেই আমাৰ ফেচবুক বন্ধু আছে সিমানেই এই ব্ৰেইনৰ অংশবোৰৰ আকাৰো ডাঙৰ হৈ পৰে(৮)।

উপসংহাৰ ঃ

কেনেকৈ আমাৰ সামাজিক গাঁথনিয়ে আমাৰ মস্তিষ্কক প্ৰভাৱিত কৰি আহিছে আৰু সেই মস্তিষ্কইও সমাজখন পৰিচালিত কৰিছে, তাৰ এটা আলোচনা কৰা হ'ল। লোকাচাৰৰ পৰা অন্ধবিশ্বাসলৈ, ফেচবুকৰ বন্ধুৰ সংখ্যাৰ পৰা জেনোফোবিয়ালৈকে সকলো বিষয়তেই আমি, সমাজ আৰু আমাৰ মস্তিষ্ক ইটো-সিটোৰ পৰিপূৰক হিচাপে আছে। এইসমাজখনৰ সৃষ্টিৰ আঁৰত আমাৰ মস্তিষ্ক। সামাজিক স্নায়ুবিজ্ঞানে নতুন নতুন গৱেষণাৰ দ্বাৰা সমাজ গঢ়াৰ এই প্ৰক্ৰিয়াৰ আঁৰৰ বিৱৰ্তনীয় আৰু জৈৱিক কাৰণবোৰৰ ৰহস্য উদ্‌ঘাটন কৰাৰ চেষ্টা কৰি আহিছে। এই প্ৰবন্ধত থুলমূলকৈ তাৰ এটা আলোচনা কৰা হ'ল।

তথ্যসূত্ৰ ঃ

1] Bell (1997], পৃষ্ঠা. 138-169.

2] Kitayama, S., & Uskul, A. K. (2011]. Culture, mind, and the brain ; Current evidence and future directions. Annual Review of Psychology, 62, 419–449. doi ; 10.1146/annurev-psych-120709-145357

3] Your brain on culture". www.apa.org. Retrieved 2016-11-08.

4] Maguire, Eleanor A.; Woollett, Katherine; Spiers, Hugo J. (2006-01-01]. "London taxi drivers and bus drivers; a structural MRI and neuropsychological analysis". Hippocampus. 16 (12]; 1091–1101. CiteSeerX 10.1.1.296.5873. doi : 10.1002/hipo.20233. ISSN 1050-9631. PMID 17024677. S2CID 8980515.

5] Seyfarth, R. M., & Cheney, D. L. (2002]. What are big brains for? Proceedings of the National Academy of Science, USA, 99, 4141–4142.

6] Aarøe, L., Petersen, M. B., & Arceneaux, K. (2017]. The behavioural immune system shapes political intuitions; Why and how individual differences in disgust sensitivity underlie opposition to immigration. American Political Science Review, 111(2,) 277-294.

7] Telzer, E. H., Ichien, N., & Qu, Y. (2015]. The ties that bind; Group membership shapes the neural correlates of in-group favouritism. NeuroImage, 115, 42–51. doi : 10.1016/j.neuroimage.2015.04.035

8] Kanai, R., Bahrami, B., Roylance, R., & Rees, G. (2012]. Online social network size is reflected in human brain structure. Proceedings of the Royal Society BÊ. Biological Sciences, 279, 1327–1334.

সাহিত্য আৰু জীৱন

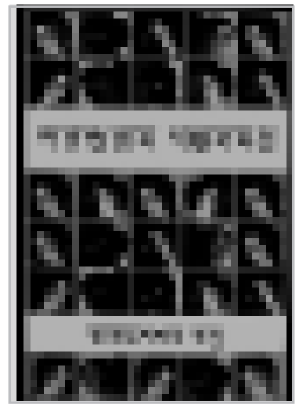

পরশুরামের 'নিকষিত হেম'- রূপান্তরগামিতার গল্প ঃ একটি পাঠ-অভিজ্ঞতা

অভিজিৎ সাহা

উনিশ শতকের শেষ দশকে রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর (১৮৬১-১৯৪১) তাঁর 'গিন্নি' (হিতবাদী, ১২৯৮ বঙ্গাব্দ) গল্পটি লিখেছিলেন। এই গল্পে শিবনাথ পণ্ডিত বালক-চরিত্র আশুকে 'গিন্নি' নামে অভিহিত করেছিলেন। এর পরমুহূর্তে যে আশুর 'ব্যথিত কপালের শিরা ফুলিয়া' উঠে এবং 'উচ্ছ্বসিত অশ্রুজল' নির্গলিত হতে থাকে, তার সামাজিক ও মনস্তাত্ত্বিক কারণ বোঝার জন্য আমাদের মন সেকালে তৈরি ছিল না। তাই গল্পের শেষে রবীন্দ্রনাথ আশুর মনস্তত্ত্ব ব্যাখ্যা করে বলেছেন, আশুর মনে হয়েছে ছোটবোনের সঙ্গে তার পুতুলখেলা 'জীবনের একটি সর্বপ্রধান লজ্জাজনক ভ্রম'; পৃথিবীর মানুষ আশুর জীবনের এই লজ্জাজনক দিনটি যে কখনও ভুলে যাবে তা সে বিশ্বাস করতে পারেনি। একই সময়ে প্রকাশিত রবীন্দ্রনাথের 'ব্যবধান' (হিতবাদী, ১২৯৮ বঙ্গাব্দ) গল্পেও আমরা দেখি, হিমাংশুর সঙ্গে বনমালীর হৃদ্যতাৰ সম্পর্ক গড়ে উঠার পর পারিবারিক বিবাদজনিত কারণে হিমাংশুর বাগানে আসা যখন বন্ধ হয়ে গেল, তখন রবীন্দ্রনাথের ভাষায় বনমালীর অভিব্যক্তি ছিল এইরূপ, "কখনো মনে করে নাই এ বন্ধন কিছুতেই ছিঁড়িবে; এমন নিশ্চিন্ত মনে থাকিত যে, জীবনের সমস্ত সুখ দুঃখ কখন সেই বন্ধনে ধরা দিয়াছে তাহা সে জানিতেও পারে নাই। আজ সহসা জানিল সেই বন্ধন ছিঁড়িয়াছে; কিন্তু এক মুহূর্তে যে তাহার সর্বনাশ হইয়াছে তাহা সে কিছুতেই অন্তরের সহিত বিশ্বাস করিতে পারিল না।" উনিশ শতকের মানবসমাজে যে-রক্ষণশীল মানসিকতা প্রবহমান ছিল তাতে সমাজ-সম্পর্কিত গতানুগতিক ধারণায় বনমালীর 'সর্বনাশ' কিংবা 'তাহার অশ্রুপূর্ণ দুটি কাতর চক্ষু'র ভাষা বোঝার সাধ

এবং সাধ্য কোনটাই আমাদের ছিল না।

নতুন যুগে অর্থাৎ বিশ শতকে প্রবেশের পর রবীন্দ্রনাথের 'স্ত্রীর পত্র' (সবুজ পত্র, ১৩২১ বঙ্গাব্দ) গল্পে আমরা মৃণালকে তার নিজের প্রতি থাকা বিন্দুর ভালোবাসা সম্পর্কে বলতে শুনি, "ভালোবাসার এরকম মূর্তি সংসারে তো কোনোদিন দেখিনি। বইয়েতে পড়েছি বটে, সেও মেয়ে পুরুষের মধ্যে।" অতএব মেয়ে পরুষের বাইরে শ্রদ্ধা, ভক্তি কিংবা স্নেহজাত সম্পর্কের বাইরে সমলিঙ্গের দুজন মানুষের মধ্যে যে প্রেম-ভালোবাসার সম্পর্ক গড়ে উঠতে পারে আমাদের সমাজের অধিকাংশ মানুষ তখনও সেই বিষয়ে অবগত হয়নি। তাই রক্ষণশীল পুরুষতান্ত্রিক সমাজ-প্রতিভূ স্বামীর উদ্দেশে লেখা স্বাভিমানী মৃণালের পত্রের নিগূঢ় ভাষা আমরা বুঝে উঠতে পারিনি। অথচ সেই পত্রে সে আরও বলেছিল যে, "বিন্দুর ভালোবাসার দুঃসহ বেগে আমাকে অস্থির করে তুলেছিল। এক-একবার তার ওপর রাগ হত সে কথা স্বীকার করি, কিন্তু তার এ ভালোবাসার ভিতর দিয়ে আমি আপনার একটি স্বরূপ দেখলুম যা আমি জীবনে আর কোনোদিন দেখিনি। সেই আমার মুক্ত স্বরূপ।" আমরা দেখি বিন্দুর ভালোবাসাই প্রকৃতার্থে মৃণালকে মুক্ত করেছিল, সেই সঙ্গে তাকে পৃথিবীর আকাশ চিনিয়েছিল। কামনা-বাসনায় দগ্ধ চেনাজানা পৃথিবীর বাইরেও যে একটি অচেনা-অজানা জগৎ আছে- তা আমাদের কাছে অপরিচিত থেকে গেছে। রবীন্দ্রনাথ তাঁর সাহিত্যে তথা ছোটগল্পে বহুবার সেই জগতের পরিচয় তুলে ধরার চেষ্টা করেছেন। কিন্তু সে-যুগে আমাদের ভারতীয় মানসচেতনা ততটা উদার, উন্মুক্ত ছিল না; যার ফলে জাগতিক অনেক বিষয় আমাদের চিন্তাভাবনায় প্রবেশের সুযোগ লাভ করেনি।

প্রেম-সম্পর্কিত গতানুগতিক ভাবনানুযায়ী আমরা প্রেমের সম্পর্ক বলতে সাধারণত নারীপুরুষের প্রেমকেই বুঝে থাকি। এর পাশাপাশি লিঙ্গ (Sex) এবং সত্তা সম্বন্ধেও আমাদের ভাবনা নারী ও পুরুষের মধ্যে সীমাবদ্ধ। স্বাধীনোত্তর ভারতবর্ষে এই ভাবনায় ধীরে ধীরে বদল আসতে শুরু করে। আমরা দেখি বিশ্বায়িত ভারতবর্ষে ব্যক্তিমানুষের চাহিদা, পণ্যসংস্কৃতি, সামাজিক নানা মাধ্যম আমাদের সাধারণ চিন্তাভাবনার মধ্যে বিবর্তন এনেছে, ফলে চিরাচরিত ধ্যানধারণায় কিছুটা হলেও পরিবর্তন এসেছে। জাতীয় পুরস্কার-প্রাপ্ত ঋতুপর্ণ ঘোষ পরিচালিত ও অভিনীত চলচ্চিত্র 'চিত্রাঙ্গদা - দ্য ক্রাউনিং উইশ' (২০১২ খ্রিস্টাব্দ), কৌশিক গাঙ্গুলীর পরিচালনায় 'নগরকীর্তন' (২০১৭ খ্রিস্টাব্দ) অথবা আনন্দ পুরস্কারে সম্মানিত স্বপ্নময় চক্রবর্তীর 'হলদে গোলাপ' (২০১৩ খ্রিস্টাব্দ) উপন্যাস আমাদের মতো সাধারণ মানুষের বদ্ধমূল ধারণায় প্রভাব বিস্তার করেছে। সাহিত্য-সংস্কৃতির মাধ্যমে হলেও আমরা লিঙ্গভাবনা এবং সত্তচিহ্নে একটি নতুন জগতের সন্ধান পেয়েছি, যাকে 'তৃতীয়' তথা 'রূপান্তরিত সত্তা' অর্থাৎ 'Transgender' বলা হয়ে থাকে। তবে বাঙালি সমাজ বিশ শতকের দ্বিতীয়ার্ধে এই নতুন জগতের সন্ধান পেয়েছিল। রামায়ণ-মহাভারতের গদ্যানুবাদক তথা বিজ্ঞানের ছাত্র শ্রীরাজশেখর বসু (১৮/০৩/১৮৮০ - ২৭/০৪/১৯৬০) বাংলা সাহিত্যে যিনি 'পরশুরাম' নামে পরিচিত, তিনি অত্যন্ত পরিষ্কারভাবে দ্রুপদ কন্যা শিখণ্ডিনীর শিখণ্ডীতে রূপান্তরিত হওয়ার গল্প, সব্যসাচী অর্জুনের বৃহন্নলা বেশ ধারণের ইতিবৃত্ত, কিংবা চিত্রাঙ্গদার নারী হিসেবে পূর্ণতা প্রাপ্তির কাহিনি ইত্যাদি জানতেন এবং বুঝতেন। তাই আমরা দেখি তাঁর আধুনিক মননজাত সৃষ্টি 'নিকষিত হেম' ছোটগল্পটিতে তিনি সেই রূপান্তরিত সত্তাচিহ্নের মানুষের জীবনকে তুলে আনার প্রয়াস করেছেন। গল্পটি মোটামুটিভাবে তাঁর সাহিত্যজীবনের শেষদিকের রচনা। ১৩৬০ বঙ্গাব্দে তথা ১৯৫৩ খ্রিস্টাব্দে তিনি এই গল্পটি রচনা করেন, পরবর্তীকালে গল্পটি তাঁর 'কৃষ্ণকলি ইত্যাদি গল্প' এবং 'পরশুরামের শ্রেষ্ঠগল্প' গ্রন্থে স্থান লাভ করে। ২০১৪ খ্রিস্টাব্দের ১৫ ফেব্রুয়ারি অপর্ণা সেন কর্তৃক সম্পাদিত প্রথমা এখন পত্রিকার "ছ'টি কালজয়ী প্রেমের গল্প" সংখ্যায় গল্পটি পুনর্মুদ্রিত হয়। এই গল্পটির পাঠ-অভিজ্ঞতাই আমাদের আলোচ্য প্রবন্ধের বিষয়বস্তু।

আজ থেকে শতবর্ষ আগে 'আধুনিকতা' ও 'বাস্তবতা'কে প্রাধান্য দিয়ে বাংলা সাহিত্যের জগতে 'কল্লোল' (১৯২৩ - ১৯৩০) পত্রিকার আবির্ভাব ঘটে। এর ঠিক আগের বছর অর্থাৎ ১৯২২ খ্রিস্টাব্দে 'ভারতবর্ষ' পত্রিকায় গল্পকার হিসেবে পরশুরামের উজ্জ্বল আবির্ভাব;- যার সাফল্য তাঁকে কল্লোলীয় বাস্তবতাবহের অনুসঙ্গী হতে দেয়নি। বৈদেশিক শিক্ষার ফলজাত বাস্তবতার চেয়ে তিনি মনে করলেন তাঁর বৈজ্ঞানিক বাস্তবতা সমাজ ও মানুষের ময়নাতদন্তে বেশি কার্যকরী হবে। তাঁর সম্পর্কে সমালোচক বীরেন্দ্র দত্তের এহেন ভাবনা অমূলক নয়। পরশুরামের ছোটগল্পের অন্যতম বিশেষত্ব হল বৈঠকী মেজাজ এবং গল্পের মধ্যে গল্প বলার শিল্পকুশলী রীতি। প্রথম বিশ্বযুদ্ধের পরিবেশে তিনি ছোটগল্প লিখতে শুরু করলেও, তাঁর প্রসার ঘটে দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধের 'চরমমুহূর্ত'-এ। ১৯৩২ খ্রিস্টাব্দ থেকে ১৯৪২ খ্রিস্টাব্দ পর্যন্ত ছোটগল্পকার পরশুরামের কলম স্তব্ধ থাকার পর তাঁর পুনরাগমনের শাসন ১৯৫৯ খ্রিস্টাব্দ পর্যন্ত অব্যাহত ছিল। এই বিচারে তাঁকে বিশ্বযুদ্ধ সমকালীন এবং পরবর্তীকালের গল্পকার হিসেবে চিহ্নিত করা যায়। কিন্তু 'নিকষিত

হেম' গল্পটির পাঠ-অভিজ্ঞতা থেকে আমরা বলতে পারি যুক্তিবাদের যুগে বাংলা ছোটগল্পের জগতে পরশুরামের নব-আবির্ভাব ঘটেছে। এই যুক্তিবাদের বৈঠকি মহলে 'প্লেটনিক লভ' এবং 'স্ত্রী-পুরুষের মধ্যে' সীমাবদ্ধ প্রেম নিয়ে যে-বিতর্ক তারই এক নতুন ভাষা এবং নতুন উদাহরণ আমরা তাঁর ছোটগল্পের বিষয়বৈচিত্রে খুঁজে পাই। আমাদের পঠিত গল্পটি সেরকমই এক যুক্তিতর্কের পরিবেশে অল্পকথায় লেখা একটি তাৎপর্যপূর্ণ ছোটগল্প। গল্পটিতে পরশুরাম মূলত 'প্রেম' সম্পর্কে প্রচলিত ধারণার মূলে কুঠারাঘাত হেনে বাস্তবতার সন্ধান দিতে চেয়েছেন।

গল্পমধ্যে আমরা দেখতে পাই বৈঠকি সভায় উপস্থিত চারজন চরিত্র ক্রমে পিনাকীবাবু, উপেন দত্ত, ললিত সাণ্ডেল এবং যতীশ মিত্তির- তাঁদের মধ্যে 'লভ' তথা 'প্লেটনিক লভ' নিয়ে আলোচনা শুরু হয়। এই বিষয়ে পিনাকী সর্বজ্ঞ বললেন, "দুটি হৃদয়ের পরস্পর নিবিড় প্রীতি, তাতে স্থুল সম্পর্ক কিছুমাত্র নেই। চণ্ডীদাস যেমন বলেছেন- রজকিনীপ্রেম নিকষিত হেম কামগন্ধ নাহি তায়।" উপেন দত্ত তার্কিক ব্যক্তি; ফলে বৈঠকি সভায় পিনাকীবাবুর কাছে তাঁর জিজ্ঞাসাসুলভ বক্তব্য এই যে, "দুই বন্ধুর মধ্যে যদি নিবিড় প্রীতি থাকে তবে তাকে প্লেটনিক বলবেন?" পিনাকীবাবু এর উত্তরে জানান, সম্পর্কটি হতে হবে 'স্ত্রী-পুরুষের মধ্যে।' এক্ষেত্রে তিনি রামী-চণ্ডীদাসের সম্পর্কটিকে দৃষ্টান্ত হিসেবে উপস্থাপন করেন। যতীশ মিত্তির গভীর পড়াশোনা করা একজন মস্ত সাহিত্যিক, ললিত সাণ্ডেল তাই তাঁকে বিষয়টি পরিষ্কার করতে বলেন। যতীশ আসলে পরশুরামের আদর্শে গড়া একজন যুক্তিবাদী মানুষ। অতএব তিনি বলেন, রামী-চণ্ডীদাসের সম্পর্কের বাস্তবিক রূপ কেমন ছিল তার কোনও সুনির্দিষ্ট সাক্ষী প্রমাণ আমাদের কাছে নেই। তাঁর মতে প্রেমের অর্থ "অতি ব্যাপক আর অস্পষ্ট।...ভক্তি প্রেম ভালবাসা স্নেহ সবই একজাতের। তবে প্রেম বললে সাধারণত নরনারীর আদিম আসঙ্গ প্রবৃত্তিই বোঝায়।...প্লেটনিক লভ বা রজকিনীপ্রেম তারই একটা রকমফের।...একটু লিপ্সা না থাকলে প্রেমের উৎপত্তি হয় না।"

গল্পমধ্যে আমরা দেখতে পাই বৈঠকি সভায় উপস্থিত চারজন চরিত্র ক্রমে পিনাকীবাবু, উপেন দত্ত, ললিত সাণ্ডেল এবং যতীশ মিত্তির- তাঁদের মধ্যে 'লভ' তথা 'প্লেটনিক লভ' নিয়ে আলোচনা শুরু হয়। এই বিষয়ে পিনাকী সর্বজ্ঞ বললেন, "দুটি হৃদয়ের পরস্পর নিবিড় প্রীতি, তাতে স্থুল সম্পর্ক কিছুমাত্র নেই।

ইতিপূর্বে আমরা বলেছি যে, পরশুরাম যুক্তিতর্কে বিশ্বাসী ছিলেন। কিন্তু 'প্রেম' বিষয়টি যেহেতু মনের একটি সহজাত ভাব, তাই প্রেমের কাছে যুক্তিতর্ক বিশেষ খাটে না। আমরা দেখি গল্পকার যতীশ মিত্তিরের অভিজ্ঞতায় বাস্তবিক একটি ইতিহাসকে গল্পের কেন্দ্রে তুলে এনে দেখিয়েছেন সাধারণ নারীপুরুষের আপাত প্রেমে ঘটনাটি শুরু হলেও সম্পর্কটি পরে দেহাতীত অর্থাৎ প্লেটনিক রূপ লাভ করে, কিন্তু পরিণতিতে পরিস্থিতির জটিলতায় বাস্তবের সম্মুখীন হয়ে সম্পর্কটি ক্রমে অস্তিত্বহীন হয়ে যায়। গল্পটি অখিল শীল এবং নিরঞ্জনা তলাপাত্র নামের দুটি চরিত্রকে কেন্দ্র করে লেখা হয়েছে। গল্পে অখিল নিরঞ্জনার প্রেমে পড়ে এবং তাকে বিয়ে করতে চায়। মেয়ে ব্রাহ্মণ আর ছেলে বেনে বলে শাস্ত্রসম্মত দিক থেকে অখিলের মায়ের এবং নিরঞ্জনার বাবার বিয়েতে প্রথমত আপত্তি ছিল। কিন্তু পাত্রপাত্রী কৌশলে দুপক্ষকেই রাজি করায়। এরপরই গল্পের মূল সমস্যা শুরু হয়। নিরঞ্জনা হঠাৎ গম্ভীর হয়ে যায়, অখিল জিজ্ঞাসা করলেও সে কোনও উত্তর করে না। হঠাৎ একদিন নিরঞ্জনার বাবা সর্বেশ্বরবাবু কলকাতায় এসে মেয়েকে বোম্বাইয়ে নিয়ে যান। যে-কাকার বাড়িতে থেকে মেয়েটি কলেজে পড়ত, সেই কাকাও অখিলকে কিছু বলতে পারে না। অখিলের টেলিগ্রাম, চিঠি কিছুতেই কোনও কাজ হয়নি। অবশেষে নিরঞ্জনা অখিলকে চিঠি লিখে জানায়, "আমার সঙ্গে তোমার বিয়ে হতেই পারে না, আমাকে একেবারে ভুলে যাও।...আমি তোমার সঙ্গে দেখা করতে পারব না। যথাকালে সমস্তই জানতে পারবে।" নিরঞ্জনার অন্যত্র বিয়ে ঠিক হয়েছে ভেবে অখিল পাগল প্রায় হয়ে নিরঞ্জনাকে রোজ চিঠি লিখলে সেই চিঠিগুলোর আর কোনও উত্তর আসেনি। তাই সে সচেষ্টায় বোম্বাই পাড়ি দেয়। কিন্তু সেখানে গিয়ে সে মূল সমস্যার সম্মুখীন হয়।

প্রথমত সর্বেশ্বরবাবু নিরঞ্জনার সঙ্গে অখিলকে দেখা করতে দিতে চাননি। নিরঞ্জনাও প্রকৃত অর্থে তাকে ঠকাতে চায়নি। তাই অখিলের কণ্ঠস্বর ও শোকচ্ছ্বাস শুনে সে নেমে আসে এবং অখিল অবাক হয়ে তাকে দেখে ভাবতে থাকে, "এই কি নিরঞ্জনা? তাকে এখন চেনা শক্ত। মাথার চুল ছোট করে কেটেছে,

পায়জামা আর পাঞ্জাবি পরেছে, লম্বায় ইঞ্চি কয়েক বেড়ে গেছে। তার কণ্ঠস্বর মোটা হয়েছে, গোঁফ বেরিয়েছে বুক একদম ফ্ল্যাট হয়ে গেছে।" অর্থাৎ 'সে পুরুষে রূপান্তরিত হচ্ছে।' নিরঞ্জনা অনেকদিন ধরেই নিজেকে নিয়ে সন্দেহে ছিল, বর্তমানে সব লক্ষণ স্পষ্ট হয়ে উঠেছে। ডাক্তার কির্লোস্কার তার চিকিৎসা করছেন, নানারকম গ্লয়ান্ড খেতে হচ্ছে এবং হরমোন ইঞ্জেকশন নিচ্ছে। সম্পূর্ণ রূপান্তর হতে বড়জোর ছয়মাস লাগবে। আমরা এই গল্পে একজন নারীর পুরুষে রূপান্তরিত হওয়ার সাধারণ ধারণার সাক্ষী হই ঠিকই, তবে পরশুরাম এখানে এই বিষয়ে কোনও মনস্তাত্ত্বিক ব্যাখ্যা দেননি।

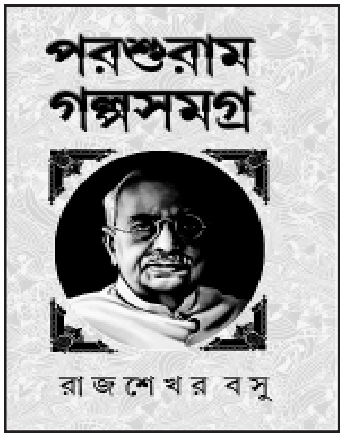

অখিল নিরঞ্জনাকে পুরুষ হতে বারণ করে, ট্রিটমেন্ট বন্ধ করতে বলে, এমনকি নিজে নারী হয়ে যাওয়ার ইচ্ছে প্রকাশ করে। কিন্তু তা প্রকৃতপক্ষে সম্ভব নয়, কেননা অখিল পুরুষ শরীরে পুরুষত্ব নিয়েই জন্মেছে। কিন্তু নিরঞ্জনা নারী শরীর নিয়ে জন্মালেও সত্তায় সে ছিল একজন পুরুষ। গল্পমধ্যে সে বলেছে, "আমি পুরুষ হয়েই জন্মেছি, এতদিন লক্ষ্মণগুলো চাপা ছিল, এখন ক্রমশ প্রকাশ পাচ্ছে। যদি চিকিৎসা বন্ধ করি, তা হলেও আমার পরিবর্তন হতে থাকবে, শুধু দু-তিন বছর দেরি হবে। তার চাইতে চটপট পুরুষ হয়ে যাওয়াই ভাল।" এখানে লেখক কৌশলে আমাদের বাস্তবের মুখোমুখি করেন। অখিল যেহেতু মিলনের 'লিপ্সা'য় নিরঞ্জনার প্রেমে পড়েছিল, তাই সে ক্রন্দনরত অবস্থায় ইচ্ছে প্রকাশ করে নিরঞ্জনাকে বলে, "আমার কী হবে? তুমি না হয় পুরুষই হয়ে গেলে, তোমার ডাক্তার কি আমাকে মেয়ে করে দিতে পারে না? তাহলেও আমাদের মিলন হতে পারবে।" অতএব মিলনের চাহিদা যে বারে বারে নারী-পুরুষকে কাছাকাছি টেনে এনেছে, এই জায়গায় লেখক স্পষ্টতই সেই দিকে অঙ্গুলি নির্দেশ করেন। অখিল স্বাভাবিকভাবেই একজন পুরুষ হয়ে জন্মেছে, তাই তার রূপান্তরিত হওয়ার প্রশ্নই নেই। নিরঞ্জনার কথা সে মেনে নেয় এবং বলে, "তুমি মেয়েই হও আর পুরুষই হও, তোমার সঙ্গে আমার হৃদয়ের যে সম্পর্ক তার পরিবর্তন হতে পারে না। আমি তোমাকে ছাড়তে পারব না।" নিরঞ্জনা তাই তার বাবাকে বলে দুজনের একসঙ্গে থাকার ব্যবস্থা করে। নিরঞ্জনা ইন্দোর ব্যাংকের সেক্রেটারি এবং অখিল কলকাতার চাকরি ছেড়ে বোম্বাইয়ে ইন্দোর ব্যাংকে অ্যাসিসট্যান্ট সেক্রেটারি পদে বসে একসঙ্গে কাছাকাছি থাকতে শুরু করে।

অখিল নিরঞ্জনাকে পুরুষ হতে বারণ করে, ট্রিটমেন্ট বন্ধ করতে বলে, এমনকি নিজে নারী হয়ে যাওয়ার ইচ্ছে প্রকাশ করে। কিন্তু তা প্রকৃতপক্ষে সম্ভব নয়, কেননা অখিল পুরুষ শরীরে পুরুষত্ব নিয়েই জন্মেছে। কিন্তু নিরঞ্জনা নারী শরীর নিয়ে জন্মালেও সত্তায় সে ছিল একজন পুরুষ।

"দ্রুপদ রাজার মেয়ে শিখণ্ডিনী যেমন পুরুষত্ব লাভ করে মহারথ শিখণ্ডী হয়েছিলেন, নিরঞ্জনাও তেমনি কয়েকমাস পরে পূর্ণ পুরুষ মিস্টার নিরঞ্জন তলাপাত্র রূপে ইন্দোর ব্যাংকের সেক্রেটারি হল।"— শরীরী মিলনের বাসনাকে দূরে সরিয়ে তারা পরস্পর কাছাকাছি থাকলেও 'প্লেটনিক' পর্যায় থেকে সরে যেতে বেশিদিন লাগেনি। নিরড়নই একদিন অখিলকে বলে, "ওহে অখিল, এরকম একা একা ভাল লাগছে না, জগৎটা বোদা বোদা ঠেকছে। মা-বাবাও বিয়ের জন্যে তাড়া দিচ্ছেন।" অতঃপর পরস্পর সিদ্ধান্তে এসে শেঠ মুকুলচাঁদের একজোড়া যমজ মেয়েকে তারা দুজন বিয়ে করে নিল। কিন্তু বিয়ের পর দুই বোনের সতিনের মতো চুলোচুলি, ঝগড়ায় দুই বন্ধুর মনোমালিন্য শুরু হয় এবং পরস্পরের মুখ দেখাদেখি বন্ধ হয়ে যায়। নিরড়নার নিরড়নে রূপান্তরের পর অখিলের মধ্যে মিলনের চাহিদা ক্রমে হ্রাস পায়। কাছাকাছি থাকলেও তাদের সম্পর্কে 'সোনার জৌলুস নেই, লোহার মরচে নেই, ইস্পাতের ধারও নেই।' পরশুরাম মনোবিদ নন, কিন্তু তিনি বিজ্ঞানী, তাই বুঝিয়ে দিয়েছেন দুজন যথার্থ পুরুষের মধ্যে কখনওই মিলন সম্ভব নয়। তাই কিছুদিন যেতে না যেতেই নিরড়নের একা বোধ হতে শুরু করে। গল্পে যতীশ মিত্তির তাই যথার্থ অর্থেই বলতে চেয়েছেন 'নরনারীর আদিম আসঙ্গ প্রবৃত্তি' থেকেই প্রেম জন্মায়। প্লেটনিক লভ অথবা রজকিনীপ্রেম এই প্রেমেরই একটি রকমফের।

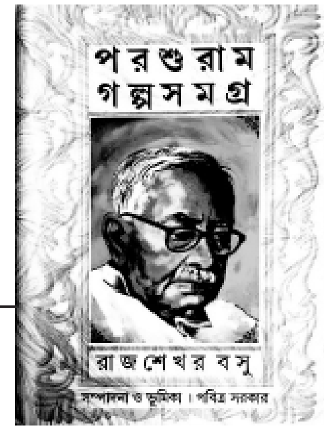

'অতএব প্লেটনিক প্রেম 'কামগন্ধ'হীন হ'লেও বাস্তবজগতে আত্মমগ্ন মানুষের পৃথিবীতে তা যে সহজসাধ্য ব্যাপার নয়, যুক্তিবাদী পরশুরাম গল্পটির মধ্য দিয়ে মুখ্যত তা-ই বোঝাতে চেয়েছেন।'

আলোচ্য গল্পটিতে রূপান্তরগামিতার কথা এলেও প্রকৃতপক্ষে এই বিষয়ে সেখানে কোনও মনস্তাত্ত্বিক ব্যাখ্যা নেই। তবুও গল্পটিকে আমরা রূপান্তরগামিতার গল্প বলেছি এই কারণেই যে, রূপান্তরকামী নিরড়নার রূপান্তরগামিতার জন্যই গল্পে সমস্যার সূত্রপাত হয়েছে এবং এই ঘটনা প্রেমের বৈচিত্র ও বাস্তবতা প্রদর্শনকে সহজ করে তুলেছে। সাধারণভাবে নিবড়নার শরীরী কাঠামো পরিবর্তন করে নিরড়ন হয়ে যাওয়ার ঘটনাটি আমরা শুনলেও নারী শরীরে পুরুষ সত্তা নিয়ে জন্মগ্রহণ করা নিরড়নার মানসিক টানাপোড়েন নিয়ে কোনও বিষয় এই গল্পে বর্ণিত হয়নি। তবে পরশুরাম দেখিয়েছেন নিরড়না তলাপত্রের নিরড়ন অর্থাৎ পুরুষে রূপান্তরিত হওয়ায় পরেও প্রথম দিকে তার প্রতি অখিলের নিবিড় ভালোবাসা অব্যাহত থাকে, যাকে 'প্লেটনিক লভ' বলা যায়। কিন্তু তারা দুই বন্ধু পরস্পর মিলে সিদ্ধান্ত নিয়ে যখন শেঠ মুকুলচাঁদের দুই যমজ মেয়েকে বিয়ে করে, তখন দুই বোনের ঝগড়া-বিবাদের মধ্যে পড়ে অখিল ও নিরড়েনের সম্পর্ক নষ্ট হয়ে যায়- যা আসলে সম্পর্কটির জটিল পরিণতি। 'প্লেটনিক লভ' বিষয়টিকে স্মরণে রেখে হলেও মানুষের শারীরিক টানকে যুক্তিবাদ অস্বীকার করতে পারেনি। এমনকী বাস্তবিক নানা টানাপোড়েনের মধ্যে 'নিকষিত হেম' সম 'রজকিনীপ্রেম' অর্থাৎ খাদহীন প্রেমের সম্পর্ক যে সম্ভব নয়, গল্পটির মধ্যে সেই যৌক্তিকতা প্রদর্শিত হয়েছে। নিরড়না প্রকৃত একজন নারী হ'লে যা সম্ভব ছিল, সে-ই নিরড়নে অর্থাৎ পুরুষে রূপান্তরিত হওয়ার পর পরস্পরের মধ্যে বন্ধুত্বপূর্ণ সম্পর্ক বজায় থাকলেও প্রেমের সম্পর্কটি আর শেষপর্যন্ত অক্ষত থাকেনি। অতএব প্লেটনিক প্রেম 'কামগন্ধ'হীন হ'লেও বাস্তবজগতে আত্মমগ্ন মানুষের পৃথিবীতে তা যে সহজসাধ্য ব্যাপার নয়, যুক্তিবাদী পরশুরাম গল্পটির মধ্য দিয়ে মুখ্যত তা-ই বোঝাতে চেয়েছেন। কামনাকে অস্বীকার করে নারীপুরুষের মধ্যে প্রেমের সম্পর্ক বাঁচিয়ে রাখা প্রায় অসম্ভব, আধুনিক ভারতবর্ষে দাঁড়িয়ে অখিল শীল আর রূপান্তরগামী নিরড়না তলাপাত্রের গল্প আমাদের সেই বাস্তবতার সন্ধান দিয়েছে। গল্পটি বিশ্লেষণান্তে আমরা বলতে পারি যে, বাংলা ছোটগল্পে প্রেমের রূপ-বৈচিত্রের ধারায় পরশুরামের 'নিকষিত হেম' গল্পটির গুরুত্ব অনস্বীকার্য।

গ্রন্থপঞ্জি ঃ

ক) আকর পত্রিকা ঃ

১. সেন, অপর্ণা (সম্পা.) ঃ *প্রথমা এখন*, ছ'টি কালজয়ী প্রেমের গল্প সংখ্যা, বর্ষ ১ সংখ্যা ১৪, প্রকাশকাল ঃ ১৫ ফেব্রুয়ারি ২০১৪, ২ ফাল্গুন ১৪২০

(খ) সহায়ক গ্রন্থ ঃ

১. ঠাকুর, রবীন্দ্রনাথ, *গল্পগুচ্ছ (অখণ্ড)*, বিশ্বভারতী গ্রন্থনবিভাগ, কলকাতা, সংস্করণ : মাঘ ১৪২১

২. দত্ত, বীরেন্দ্র, *বাংলা ছোটগল্প ঃ প্রসঙ্গ ও প্রকরণ*, প্রথম খণ্ড, পুস্তক বিপণি, কলকাতা, ষষ্ঠ সংস্করণ ঃ জানুয়ারি ২০০৯

যুগসন্ধিৰ মহীৰূহ

কবি অমূল্য বৰুৱাৰ 'কুকুৰ' আৰু 'বিপ্লৱী' কবিতাত সামাজিক নিষ্পেষণৰ বলিষ্ঠ প্ৰতিবাদ

ৰিতু বুঢ়াগোহাঁই

অবতৰণিকা ঃ

কুৰি শতিকাৰ চতুৰ্থ দশকটো অসমীয়া কবিতাৰ কাৰণে আছিল এক বিশেষত্বপূৰ্ণ সময়। এই সময়ছোৱাতে অসমীয়া কবিতাত সঞ্চাৰ হোৱা কিছু নব্যানুভূতিয়ে পূৰ্বৰ ৰোমাণ্টিক ভাৱধাৰাৰ পৰা ফালৰি কটাই নি কবিতাক এক সুকীয়া মৰ্যাদা প্ৰদান কৰিছিল। ৰোমাণ্টিক যুগৰ আকাশলংঘী কল্পনাৰ উচ্ছ্বাস স্তিমিত হৈ বাস্তৱ সচেতনতাই গা কৰি উঠিল। কবিতাৰ আংগিক আৰু বিষয়-বস্তু দুয়োটাতে পৰিৱৰ্তন হৈ নতুন নতুন ভাৱ, নিত্য-নতুন অভিজ্ঞতা, মানুহ আৰু জগতৰ প্ৰতি বাস্তৱ দৃষ্টিভংগীয়ে অসমীয়া কবিতাৰ বোৱতী সুঁতিত যি নতুন লহৰ তুলিছিল, তাৰ নামেই হ'ল নতুন কবিতা বা আধুনিক কবিতা।

অসমীয়া আধুনিক কবিতাৰ ইতিহাসত ৰোমাণ্টিক যুগৰ পাছতেই নতুন বা সাম্প্ৰতিক কবিতা হিচাপে আখ্যা পোৱা কবিতাৰাজিৰ উন্মেষ হয় 'জয়ন্তী' কাকতৰ পাতত। চল্লিশৰ দশকৰ মাজভাগত প্ৰকাশিত 'জয়ন্তী'ত যিসকল কবি-সাহিত্যিকে কবিতাৰ যোগেৰে ৰোমাণ্টিক কাব্যৰ বাস্তৱ-বিমুখ, কল্পনাসৰ্বস্ব কাব্যৰ বিৰুদ্ধে এক 'ক্ৰান্তিকাৰী' চেতনা আৰু সমাজবাদী ধাৰণাৰ বাহকস্বৰূপে কবিতাক প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছিল, সেইসকলৰ ভিতৰত ভৱানন্দ দত্ত, হেম বৰুৱা আদি প্ৰগতিবাদী ভাৱধাৰাৰ কবিসকলৰ লগতে অমূল্য বৰুৱা আছিল অন্যতম অগ্ৰদূত। সেইসকলৰ লগতে অমূল্য বৰুৱাইয়ো জীৱন কালত ৰচনা কৰা কমসংখ্যক কবিতাৰ মাজেদিয়েই প্ৰগতিবাদী ভাৱধাৰাৰ যোগেৰে সমাজৰ বাস্তৱ চিত্ৰ উদঙাই দেখুৱাবলৈ সক্ষম হৈছিল।

অমূল্য বৰুৱাৰ জন্ম হৈছিল ১৯২২ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ৩০ জুন তাৰিখে, যোৰহাটৰ এটি মধ্যবিত্ত পৰিয়ালত। তেওঁৰ পিতৃৰ নাম আছিল প্ৰমোদ চন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু মাতৃৰ নাম আছিল ৰেৱতী বৰুৱা। প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ অন্তত অমূল্য বৰুৱাই যোৰহাট চৰকাৰী বালক বিদ্যালয়ত নাম লগায় আৰু তাৰে পৰাই ১৯৪১ চনত অসমীয়া বিষয়ত লেটাৰ লৈ প্ৰথম বিভাগত মেট্ৰিক পাছ কৰে। ১৯৪৩ চনত অমূল্য বৰুৱাই জে বি কলেজৰ পৰা আই এ পাছ কৰে আৰু ১৯৪৫ চনত সেই কলেজৰে পৰাই সুখ্যাতিৰে বি এ পাছ কৰে। বি এ পাছ কৰাৰ পাছত অমূল্য বৰুৱা উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে কলকাতালৈ যায় আৰু কলকাতা বিশ্ববিদ্যালয়ত এম এ আৰু আইনৰ শ্ৰেণীত ভৰ্তি হয়।

অমূল্য বৰুৱাই কলকাতালৈ উচ্চ শিক্ষা ল'বলৈ যোৱাৰ আগেয়ে ইংৰাজ আধুনিক কবিসকলৰ ভিতৰত এলিয়ট, স্পেন্সাৰ, পাউণ্ড আদিৰ কবিতাৰ সংবাদ পাইছিল। তেওঁলোকৰ কবিতাই তেওঁৰ মনত বাৰুকৈয়ে প্ৰভাৱ পেলাইছিল। ইয়াৰ লগতে কলকাতা মহানগৰীৰ অভিজ্ঞতায়ো তেওঁৰ মনক প্ৰভাৱিত কৰিছিল।

অমূল্য বৰুৱাই কাব্যচৰ্চা আৰম্ভ কৰিছিল জগন্নাথ বৰুৱা কলেজত পঢ়া সময়ৰে পৰা। স্কুলীয়া জীৱনৰে পৰা তেওঁ সাহিত্যসেৱী আছিল যদিও এই সময়ৰ পৰাহে তেওঁ কাব্যচৰ্চাত মনোনিৱেশ কৰে। কলেজত পঢ়ি থকা কালতে তেওঁ গণেশচন্দ্ৰ গগৈৰ কবিতাৰ এটি সংকলন সম্পাদনা কৰি 'ৰূপজ্যোতি' নামেৰে প্ৰকাশ কৰে। প্ৰথম অৱস্থাত তেওঁ সাহিত্য সংগঠন আদিত ব্যস্ত আছিল যদিও পাছলৈ সৃষ্টিশীল সাহিত্যত মনোনিবেশ কৰে। কলেজত পঢ়ি থকা কালতে অমূল্য বৰুৱাই কেইজনমান সাহিত্যপ্ৰেমী ছাত্ৰৰ সহযোগত 'ৰ'দালি চ'ৰা' নামেৰে এটা সাহিত্যানুষ্ঠান গঢ়ি তুলিছিল। অসমীয়া সাহিত্যৰ সমকালীন বৈশিষ্ট্যসমূহ অধ্যয়ন কৰাটো ৰ'দালি চ'ৰাৰ লক্ষ্য আছিল। অমূল্য বৰুৱা জগন্নাথ বৰুৱা কলেজৰ আলোচনী সম্পাদকো আছিল।

কলকাতাত পঢ়ি থকা কালত তেওঁ কেইবাখনো নাটক ৰচনা কৰি কলকাতা অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰযোগে প্ৰচাৰ কৰাৰ দিহা কৰে। তেতিয়া গুৱাহাটীত অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰ স্থাপন হোৱা নাছিল। কলকাতা অনাতাঁৰ কেন্দ্ৰযোগে প্ৰচাৰিত অমূল্য বৰুৱাৰ উল্লেখনীয় নাটককেইখন হ'ল- 'এইবাৰ বিহুত', 'ৰংপুৰত বিহু', 'প্ৰায়শ্চিত্ত', 'মাটিৰ মোহ', 'বসন্তৰ অভিষেক' ইত্যাদি।

উল্লেখ্য যে, কবিতাৰ উপৰিও বৰুৱাই কেইটামান চুটিগল্পও ৰচনা কৰিছিল। কিন্তু তেওঁৰ মৃত্যুৰ পাছত ৰচনাসমূহ আৰু বিচাৰি পোৱা নগ'ল। ১৯৪৬ চনত তেওঁ প্ৰকাশৰ বাবে 'অচিনা' নাম দি নিজৰ কবিতাসমূহৰ এটা পাণ্ডুলিপি প্ৰস্তুত কৰিছিল। কিন্তু তেওঁৰ মৃত্যুৰ পাছত প্ৰেছৰ বাবে সাজু কৰা সেই পাণ্ডুলিপিটোও পোৱা নগ'ল। পৰৱৰ্তী কালত অধ্যাপক নন্দ তালুকদাৰে অমূল্য বৰুৱাৰ কবিতাসমূহ বিচাৰি 'অচিনা' নামেৰেই এটি সংকলন ১৯৬৪ চনত প্ৰকাশ কৰি উলিয়ায়।

গতিকে ক'ব পাৰি, অমূল্য বৰুৱা অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ অস্তাচল আৰু নতুন কবিতাৰ উদয়াচলৰ যুগসন্ধিৰ কবি। তেওঁৰ কবিতাত পোনপ্ৰথমে নব্য মানৱতাবাদ, বাস্তৱবাদ আৰু সাম্যবাদৰ সুৰ প্ৰতিধ্বনিত হোৱা শুনা যায়। ৰোমাণ্টিক কবিতাৰে কাব্য জীৱনৰ পাতনি মেলা অমূল্য বৰুৱাই জীৱনৰ শেষৰ তিনি বছৰমানহে প্ৰগতিবাদী চিন্তাধাৰাৰে কবিতা ৰচনা কৰিছিল আৰু সেই কবিতাখিনিৰেই তেওঁ অসমীয়া কাব্যজগতত উজ্জ্বল নক্ষত্ৰ ৰূপে আজিও জিলিকি আছে।

অমূল্য বৰুৱাৰ কবিতাত সমাজবাদী দৃষ্টিভংগী প্ৰকাশ ঃ

দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ পাছত ভাৰতৰ লগতে অসমৰ জাতীয় জীৱনলৈও নানা ধৰণৰ দুখ-দুৰ্যোগ আহি পৰিছিল। ইয়াৰ লগতেই আকৌ বিয়াল্লিছৰ মুক্তি সংগ্ৰামৰ পৰিণতিয়ে ইয়াৰ আগৰ সময়ত প্ৰকাশ পোৱা মানুহৰ জীৱনৰ ৰোমাণ্টিক সপোনো ভাঙি দিছিল। মহাবিশ্বৰ মহাযুদ্ধৰ পাছত অসমৰ বৌদ্ধিক সমাজ আৰু চিন্তাশীল লোকৰ মানসপটত সমাজবাদী দৃষ্টিভংগী আৰু সমাজ-সচেতন মনোভাৱ গঢ় লৈ উঠিছিল আৰু এনে চিন্তা-চেতনা গঢ়ি উঠাৰ ক্ষেত্ৰত এহাতে যিদৰে গান্ধীজীৰ ৰাজনৈতিক গণতান্ত্ৰিক দৰ্শনে প্ৰভাৱ পেলাইছিল, অন্যহাতে প্ৰভাৱ পেলাইছিল মাৰ্ক্সীয় দৰ্শনেও।

অমূল্য বৰুৱাৰ কবিতাত এই দুয়োটা দৰ্শনৰে প্ৰভাৱ পৰিছিল আৰু তেওঁৰ কাব্যসৃষ্টিয়ে সমাজৰ কদৰ্য ৰূপ দাঙি ধৰাৰ লগতে সাম্যবাদী মনোভাৱো প্ৰকাশ কৰিছিল। কবিতাসমূহৰ মাজেৰে অমূল্য বৰুৱাৰ জাতীয় চেতনা, সমাজৰ উচ্চ শ্ৰেণীৰ ভেম-ভণ্ডামিৰ তীব্ৰ বিৰোধিতা আদি নিৰ্ভীকভাৱে প্ৰকাশ পাইছিল। এক বিদ্ৰোহাত্মক জীৱন দৰ্শনে তেওঁৰ কবিতাৰাজিৰ মাজত ভুমুকি মাৰিছে। তেওঁৰ এই বিদ্ৰোহ আছিল প্ৰকৃততে সামাজিক ভণ্ডামিৰ বিৰুদ্ধে, অন্যায়-অবিচাৰৰ বিৰুদ্ধে আৰু শোষণ-নিষ্পেষণৰ বিৰুদ্ধে।

সেই সময়ছোৱাত অমূল্য বৰুৱাই তেওঁৰ সমসাময়িক সমাজখনৰ ক্ষয়িষ্ণু ৰূপৰ চিত্ৰণ কবিতাৰ যোগেদি দাঙি ধৰিছিল আৰু বৈপ্লৱিক চেতনাৰে পাঠক সমাজক উদ্বুদ্ধ কৰি এখন সুস্থ সমাজ গঢ়াত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল। অমূল্য বৰুৱাই তেওঁৰ কবিতাত মানুহৰ সামাজিক প্ৰগতি বিচাৰিছিল আৰু লাঞ্ছিত, অপমানিত, শোষিত সৰ্বসাধাৰণ মানুহৰ মুক্তি

কামনা কৰিছিল। সেয়ে বৰুৱাৰ কবিতাসমূহত প্ৰতিফলিত হৈছিল যুদ্ধবিধস্ত পৃথিৱীৰ অভিজ্ঞতাৰ প্ৰকৃত প্ৰতিনিধিত্বমূলক চিত্ৰলিপি।

অমূল্য বৰুৱাৰ কবিতাতেই প্ৰথমে পোৱা গৈছিল সমাজৰ শোষক শ্ৰেণীৰ প্ৰতি শোষিতসকলৰ উচ্চাৰিত ঘৃণা। প্ৰগতিবাদী মাৰ্ক্সীয় দৰ্শনৰ উদাৰ নৈতিক চেতনা আৰু সাম্যবাদেৰে সঞ্জীৱীত অমূল্য বৰুৱাৰ অন্তৰে সামাজিক গাঁথনিৰ ক্ষিপ্ৰ পৰিৱৰ্তন বিচাৰি ব্যাকুল হৈ পৰিছিল। সামাজিক নিষ্পেষণ আৰু ক্ষুধাৰ বাবেই এটি অতি ঘৃণিত জীৱন গ্ৰহণ কৰিবলগা হোৱা বেশ্যাসকলৰ বুকুৰ যন্ত্ৰণা, দেহৰ কেঁচা তেজেৰে প্ৰভুৰ পুঁজি শকত কৰা কয়লাখনিৰ বনুৱা আৰু এটুকুৰা ৰুটীৰ কাৰণে ডাষ্টবিনত কুকুৰৰ সৈতে যুঁজ কৰা ভিখাৰী ল'ৰা-ছোৱালীৰ দুৰ্দশা দেখি অমূল্য বৰুৱা অতিষ্ঠ হৈছিল। শ্ৰেণী বৈষম্য, সামাজিক অসাম্য আৰু অনীতিয়ে, পুঁজিপতি দালালৰ শোষণ-নিপীড়নে এচাম লোকক যে দিনৰ পাছত দিন ধৰি বঞ্চিত আৰু লাঞ্ছিত কৰি আহিছে, সেই কথা অনুভৱ কৰিয়েই কবি-হৃদয় ক্ষোভ আৰু বেদনাত গুজৰি-গুমৰি আছিল। তাৰে ফলস্বৰূপে বৰুৱাৰ কলমৰ পৰা জন্ম হৈছিল 'কয়লা', 'বেশ্যা', 'কুকুৰ', 'বিপ্লৱী', 'আজি আমাৰ বিহু', 'ভাৰতীৰ স্বপ্ন' আদি কবিতাগুচ্ছ।

গতিকে, ক'ব পাৰি যে জয়ন্তী যুগৰ আটাইতকৈ প্ৰতিভাসম্পন্ন কবি হিচাপে খ্যাত অমূল্য বৰুৱাই তেওঁৰ সমসাময়িক সমাজখনৰ ক্ষয়িষ্ণু ৰূপৰ চিত্ৰণ কবিতাৰ যোগেদি দাঙি ধৰিছিল আৰু বৈপ্লৱিক চেতনাৰে পাঠক সমাজক উদ্বুদ্ধ কৰি সুস্থ সমাজ এখন গঢ়াত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল।

অমূল্য বৰুৱাৰ 'কুকুৰ' আৰু 'বিপ্লৱী' কবিতাত সামাজিক নিষ্পেষণ ঃ

সাম্প্ৰতিক যুগৰ অসমীয়া কবিতাৰ বুৰঞ্জীত অমূল্য বৰুৱাৰ স্থান বা বৰঙণিৰ বিশ্লেষণ কৰিবলৈ গ'লে তেওঁৰ মৃত্যুৰ পাছত প্ৰকাশিত 'অচিনা' নামৰ সংকলনটিৰ যোগেদিয়েই আগবাঢ়িব লাগিব। সংকলনটিত সন্নিৱিষ্ট কবিতাসমূহৰ অধিকাংশই ৰোমাণ্টিক ভাবাপন্ন কবিতা। এইবোৰ কবিতাত সেই সময়ৰ প্ৰথিতযশা ৰোমাণ্টিক কবি যতীন্দ্ৰনাথ দুৱৰা, গণেশ চন্দ্ৰ গগৈ, দেৱকান্ত বৰুৱা আৰু ৰত্নকান্ত বৰকাকতি আদিৰ কবিতাৰ প্ৰভাৱ আৰু প্ৰতিধ্বনি অস্বীকাৰ কৰিব পৰা নাযায়। পূৰ্বৱৰ্তী কবিৰ প্ৰভাৱ উত্তৰ সাধকৰ ওপৰত পৰাটো স্বাভাৱিক। পৰৱৰ্তী কালৰ কবিতাসমূহত অমূল্য বৰুৱাই ৰোমাণ্টিকতা পৰিহাৰ কৰি কঠোৰ বাস্তৱৰ মুখামুখি হৈছে আৰু ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ গতানুগতিকতাৰ বিৰুদ্ধে গৈ নতুন কবিতা সৃষ্টি কৰিছে। 'কয়লা' অমূল্য বৰুৱাৰ এনে ধৰণৰ প্ৰথম কবিতা। ইয়াৰ পাছতে কবিয়ে সমাজ-সংস্কাৰৰ তীব্ৰ স্পৃহা বুকুত ৰাখি ৰচনা কৰিলে- 'বেশ্যা', 'কুকুৰ', 'বিপ্লৱী', 'আজি আমাৰ বিহু', 'আন্ধাৰৰ হাহাকাৰ', 'ভাৰতীৰ মুক্তি স্বপ্ন' আদি কবিতাসমূহ। মুষ্টিমেয় এই কবিতাকেইটিতে কবিৰ মনৰ ভিতৰত শুই থকা প্ৰতিবাদী সত্তাটোৰ তীব্ৰ আক্ৰোশ আৰু জাতীয়ভাৱৰ অন্তঃসলিলা হেন্দোলনি উপলব্ধি কৰিব পাৰি।

অমূল্য বৰুৱা অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ অস্তাচল আৰু নতুন কবিতাৰ উদয়াচলৰ যুগসন্ধিৰ কবি। তেওঁৰ কবিতাতে পোনপ্ৰথমে নব্য মানৱতাবাদ, বাস্তৱবাদ আৰু কম-বেছি পৰিমাণে সাম্যবাদৰ সুৰ আমি শুনিবলৈ পাওঁহক। তেওঁ আছিল আধুনিক অসমীয়া প্ৰগতিবাদী কবিতাৰ অন্যতম পথিকৃৎ। ৰোমাণ্টিক কবিতাৰে কাব্য জীৱন আৰম্ভ কৰি জীৱনৰ শেষ তিনি বছৰমান তেওঁ প্ৰগতিশীল কাব্যচৰ্চা কৰিছিল আৰু তাৰ বাবেই তেওঁ অসমীয়া কাব্য সাহিত্যত উজ্জ্বল জ্যোতিষ্ক স্বৰূপে আজিও জিলিকি আছে। কিন্তু অকালতে মৃত্যুবৰণ কৰিব লগা হোৱাৰ বাবে জীৱন দৰ্শন সম্পৰ্কে তেওঁৰ স্পষ্ট দৃষ্টিভংগী কবিতাসমূহত ফুটি নুঠিল। তেনেকৈ তেওঁৰ কবিতাও কাব্য গুণেৰে সমৃদ্ধ হোৱাৰ সুচল নহ'ল। তথাপি তেওঁৰ মুষ্টিমেয় প্ৰগতিশীল কবিতাখিনিৰ মাজতে তেওঁৰ বৈপ্লৱিক দৰ্শনৰ প্ৰকাশ লক্ষ্য কৰা যায়।

(ক)

অমূল্য বৰুৱাৰ 'কুকুৰ' কবিতাটো অধ্যাপক নন্দ তালুকদাৰে 'অচিনা' নামেৰে ১৯৬৪ চনত প্ৰকাশ কৰা বৰুৱাৰ কাব্য সংকলনখনত সন্নিৱিষ্ট।

সমাজ যেতিয়া বিভেদকামী ৰূপে পৰিগণিত হয়, উচ্চ-নীচ জাতৰ সৃষ্টি হয়, তেনে সমাজক বিশৃংখলতাই আগুৰি ধৰে আৰু তাত এটা শ্ৰেণীৰ লোকসকল উচ্চ জাতৰ হয় আৰু আনটো নিম্ন জাতৰ হয়। এনেহেন বৈষম্যমূলক সমাজৰ বিভেদ নাশ কৰিবলৈ কঠোৰ সংগ্ৰাম কৰিবলগীয়া হয়। তাৰেই প্ৰতিফলন ঘটিছে অমূল্য বৰুৱাৰ 'কুকুৰ' কবিতাটোত। কবিতাটিত প্ৰধানকৈ বৈষম্যমূলক সমাজ-ব্যৱস্থা আৰু শ্ৰেণীসংগ্ৰামৰ চিত্ৰ নিৰ্ভীকভাৱে অতি নিটোল ৰূপত চিত্ৰিত হৈছে। কবিয়ে এই কবিতাটো ৰচনা কৰিছে বিগত শতিকাৰ চতুৰ্থ দশকত দেশত সৃষ্টি হোৱা ভয়াবহ দুৰ্ভিক্ষৰ এক বিশেষ পটভূমিত। দ্বিতীয় মহাসমৰৰ সময়ত, ১৯৪৩ চনত যোৰহাটৰ বিষ্ণুৰাম বৰুৱা হলৰ কাষত থকা ডাষ্টবিনত আমেৰিকান মিলিটাৰীয়ে পেলাই যোৱা ৰুটীৰ টুকুৰা বিচাৰি মগনীয়া আৰু

কুকুৰৰ যি টনা-আঁজোৰা, সেই দৃশ্যই 'কুকুৰ' কবিতাৰ উৎস। বুভুক্ষাৰ বাবেই কুকুৰ আৰু মানুহৰ মাজত পাৰ্থক্য হেৰাই যায়। ডাষ্টবিনৰ পেলনীয়া ৰুটীৰ টুকুৰা লৈ মানুহ আৰু পশুৰ যি টনা-আঁজোৰা, সেয়াই জীৱন-সংগ্ৰামৰ কঠোৰতা আৰু জীয়াই থকাৰ তাড়নাৰ সঁচা বাস্তৱ ছবি। কবিয়ে মানৱতাবাদৰ মূল্যায়ন নোহোৱা ধ্বংসপ্ৰাপ্ত সমাজ এখনৰ চিত্ৰ আঁকিবলৈ গৈ 'কুকুৰ' প্ৰতীকৰ আশ্ৰয় লৈছে—

"এই দল খাবলৈ নোপোৱা কুকুৰ
ইহঁত নিম্নজাতৰ
কিন্তু আৰু এদল আছে
সেইদল কুকুৰে খাবলৈ পায়
সিহঁত উচ্চ বংশজাত।"

খাবলৈ নোপোৱা কুকুৰৰ জাতটো অহৰ্নিশ খাদ্য বিচৰাত ব্যস্ত থাকে। ৰাস্তাৰ কাষত আৱৰ্জনাৰ দ'মৰ কাষে কাষে ক্ষুধাৰ তাড়নাত ক্লান্ত হৈ সিহঁতে এটুকুৰা জাতি-বৰ্ণ পৰিচয়হীন, ৰসহীন শুকান হাড় বা এপাট জোতাৰ লেকেটা চামৰা মুখত লৈ চোবাই আছে। দুই-এটি ভাগ্যৱান কুকুৰৰ বাহিৰে সিহঁতৰ বাবে চুৰা পাতনিত পৰি থকা ভাতৰো অনাটন। দুৰ্গন্ধময় পচা খাদ্যও সিহঁতৰ বাবে সৰল আৰু সুস্বাদু হয়। কবিয়ে কবিতাটোৰ মাজেৰে *'অহিংসা পৰম ধৰ্ম'* এই মহামন্ত্ৰৰ ওপৰতো কুঠাৰাঘাত নকৰাকৈ থকা নাই। নিম্নজাতৰ 'কুকুৰ' শ্ৰেণীয়ে জীয়াই থাকিবলৈ প্ৰয়োজন অনুসাৰে খাবলৈ পোৱা নাই। আন্ধাৰৰূপী বুভুক্ষাই সিহঁতক পিছে পিছে খেদি লৈ ফুৰে। পেটৰ ভোকৰ তাড়ণাত সিহঁতে পৰস্পৰক আক্ৰমণ কৰিছে অৰ্থাৎ হিংসাৰ আশ্ৰয় লৈ অহিংসা যে পৰম ধৰ্ম সেয়া পাহৰি পেলাইছে। কবিয়ে কুকুৰৰূপী সৰ্বহাৰা নিপীড়িত মানৱ শ্ৰেণীৰ ক্ষুধা বা ভোকৰ উপশম কোনোদিনে নহয় বুলি ব্যঞ্জনাপূৰ্ণ ভাষাৰে কবিতাটিত বৰ্ণনা কৰিছে। সংস্কাৰকামী বিদ্ৰোহী ভাবাপন্ন কবিয়ে সমসাময়িক সমাজ ব্যৱস্থাৰ নগ্ন-নিষ্ঠুৰ ৰূপ-ছবি দেখি বিব্ৰত হৈছে। ক্ষয়িষ্ণু সমাজৰ ছবি আঁকিবলৈ গৈ কবিৰ মনত সেয়ে প্ৰশ্ন হৈছে— *'আমি কেৱল খাবৰ বাবে জীয়াই আছোঁ নে জীৱৰ বাবে খাইছোঁ?'*

ক্ষুধাৰ তাড়ণাই মানুহক পশুৰ স্তৰলৈ অৱনমিত কৰা দেখি কবি চিত্তত হাহাকাৰ ধ্বনিত হৈছে। সেয়ে কবিয়ে ব্যথিত অন্তৰেৰে কৈছে—

"খাবৰ বাবে জী থকাৰ প্ৰত্যেকটো আহিলাৰে যে
সিহঁতৰ অভাৱ
জীৱৰ বাবে খাবলৈ
খাদ্যৰ নামতো সিহঁতে পায় মহামাৰীৰ বীজ।"

আনহাতে, সমাজৰ আনটো শ্ৰেণীৰ মানুহ যেন কেৱল খাবলৈহে জীয়াই আছে। সেইসকল অহৰহ ভোগ-বিলাসত মত্ত হৈ থাকে। কুৰি শতিকাৰ ধ্বংসমুখী সভ্যতাৰ বিকৃত স্পৰ্শই মানৱ সমাজৰ কপালত লিখি দিছে দুখৰ লেখা। বৰ্তমান মানৱ সমাজৰ দুটা ৰূপে মানৱ সমাজক দুটা ভাগত বিভক্ত কৰিছে- এটা ধনী, আনটো দুখীয়া। ধনিক শ্ৰেণীটো সকলো ফালৰ পৰাই সুবিধাবাদী। এই শ্ৰেণীটোৱে দুখীয়াক শোষণ কৰি খায়। সিহঁতৰ শোষণ-নিষ্পেষণত সৰ্বহাৰাৰ দল জৰ্জৰিত। দেশৰ বিপৰ্যয়ৰ সুবিধাত গঢ়ি উঠা মুনাফাখোৰ চোৰাং বেপাৰীৰ কূট-কৌশলৰ বলি হ'ব লগা হৈছে সাধাৰণ মানুহখিনি। সেই সময়ৰ শাসকৰ গোলামি কৰি ধন অৰ্জন কৰা সেই 'কুকুৰ'বোৰৰ শোষণৰ ফলতেই নিৰীহ, শান্ত জনতায়ো কুকুৰৰ দৰে জীৱন-যাপন কৰিবলগীয়া হৈছে। কবিৰ ভাষাত 'উচ্চ কুকুৰ' ৰূপে পৰিগণিত—

"সেইদলৰ খাবলৈ পোৱাৰ সভ্যতাত
গঢ়ি উঠিছে
এই দলৰ খাবলৈ নোপোৱা বৰ্বৰতা
দুয়ো দলৰ নাম কুকুৰ।"

শুকাই-খীণাই যোৱা, খাবলৈ নোপোৱা কুকুৰ'ৰূপী মানুহবোৰৰ পিনে চাবলৈ এইচাম মানুহৰ সময় নাই। ক্ষয়িষ্ণু সমাজ ব্যৱস্থাৰ মানৱতাবাদৰ মূল্যায়ন কবি অমূল্য বৰুৱাই 'কুকুৰ' কবিতাটিত অতি সাৰ্থকভাৱে অংকন কৰিছে। কবিতাটোত বৰ্ণিত হৈছে বৰ্তমান সভ্যতাত মানৱ সমাজৰ দুটা ৰূপ- এটা দিনৰ পোহৰত দেখা পোৱা স্বৰূপ, আনটো ৰাতিৰ অন্ধকাৰত প্ৰকাশিত বিকৃত ৰূপ। 'আন্ধাৰ নিশা' প্ৰতীকৰ দ্বাৰা বৰ্তমান সময়ছোৱাত সভ্যতাই সৃষ্টি কৰা নিষ্ঠুৰতা আৰু বিষময় ফলৰ কথা কবিতাটোত ব্যক্ত কৰিছে। নৈতিকভাৱে অধঃপতিত মানুহৰ ভ্ৰষ্টাচাৰ আৰু দুনীৰ্তিয়ে মানৱ সভ্যতাকে আজি তীব্ৰ ব্যংগ কৰিছে।

আনহাতে, 'ঐশ্বৰ্য চন্দুক' সভ্যতাৰ ধনাঢ্য ৰূপ। ধনৰ জিলমিলনিতেই আচলতে মানুহৰ মনৰ পৰা আজি চিৰন্তন প্ৰমূল্যবোৰ অন্তৰ্হিত হৈছে। টকাৰ বাবেই আজি মানুহ পশুৰ শাৰীলৈ নামি গৈছে। আন্ধাৰ নিশাৰ ঐশ্বৰ্য চন্দুকৰ বিশ্বাসী প্ৰহৰী মানুহেই। কুকুৰে যেনেকৈ প্ৰভুৰ ঐশ্বৰ্যৰ পহৰা দিয়ে, ৰাতি চোৰ-ডকাইতৰ পৰা প্ৰভুৰ সম্পত্তি ৰক্ষা কৰে, ঠিক তেনেদৰে কিছুমান প্ৰভুভক্ত ভৃত্যস্বৰূপ মানুহেও নৈতিকতাহীন, ভ্ৰষ্টাচাৰী মানুহৰ দুৰ্নীতিক প্ৰশ্ৰয় দিছে, ৰক্ষণাৱেক্ষণ দি আহিছে। কবিয়ে শ্লেষধৰ্মী ভাষাৰে কৈছে যে আনক শোষণ কৰি ধনী হোৱা দালাল ব্যক্তিজনৰ 'বহুৱা'জনো

দিনৰ পোহৰত অপ্ৰয়োজনীয় হৈ পৰা কুকুৰৰ নিচিনা। কাৰণ, বহুৰাজনৰ ভোকৰ কথা মালিকে গম নাপালেও সি কিন্তু মালিকৰ বিশ্বাসী ভৃত্য হৈয়ে কাম কৰি গৈছে। তেওঁৰ বৰ্ণনাৰ ক্ষমতা, তীব্ৰ বিদ্ৰূপ আৰু সহানুভূতিপূৰ্ণ কাৰুণ্যৰ প্ৰকাশ তলৰ পংক্তিটোত লক্ষ্য কৰা যায়—

"আন্ধাৰ নিশাত প্ৰভুৰ ঐশ্বৰ্য চন্দুকৰ বিশ্বাসী প্ৰহৰী
পোহৰত দুৰ্বল নিষ্পেষিত ঘৃণিত প্ৰভুভক্ত ধেকুৰা।"

ইয়াত 'ধেকুৰা' শব্দৰ অৰ্থ হ'ল সৰ্বহাৰা শ্ৰেণী, যি উৎপীড়িত, শোষিত আৰু পদদলিত। প্ৰভুৰ উৎপাদন আৰু ঐশ্বৰ্য বৃদ্ধিয়েই যাৰ একান্ত কাম্য, হাজাৰ লাঞ্ছনা-গঞ্জনা পায়ো যি প্ৰভুৰ অত্যাচাৰৰ বিৰুদ্ধে থিয় হ'ব নোৱাৰে। এইদৰে কবি অমূল্য বৰুৱাই আধুনিক সভ্যতাই সৃষ্টি কৰা নৈতিক প্ৰমূল্যহীনতাৰ কথা কবিতাটিত সাৱলীলভাৱে প্ৰতিফলিত কৰিছে।

কবিতাটিত কবিয়ে কাব্যিক চেতনাক সাম্যবাদলৈ প্ৰবাহিত কৰিছে। আত্মমুক্তিৰ বিপৰীতে নিৰ্যাতিত, নিপীড়িত, ক্ষুধাৰ তাড়নাত দিন কটোৱা জনতাক মুক্তি দিবলৈ, এসাঁজ তৃপ্তিৰে খাবলৈ ভাত, পিন্ধিবলৈ এযোৰ কাপোৰ দিবলৈ কবিয়ে আশা কৰিছে। তেওঁ ক'ব বিচাৰিছে, যিখন সমাজ বৈষম্যৰে ভৰপূৰ, শোষণকাৰী দালালৰে আবৃত, তাত সংগ্ৰামৰ প্ৰয়োজনীতা অধিক। প্ৰকৃত মানৱতাই মূল্যবোধৰ নিদৰ্শন হিচাপে সাম্যবাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ সংগ্ৰাম কৰি যাব লাগিব শোষক শ্ৰেণীৰ বিৰুদ্ধে। এনেদৰে অমূল্য বৰুৱাই 'কুকুৰ' কবিতাত প্ৰতীকৰ সহায়ত সমকালীন বাস্তৱতাৰ এক স্পষ্ট ছবি অঙ্কন কৰিছে। তেওঁৰ প্ৰকাশভংগীত চিৰাচৰিত সাহিত্যিক অলংকাৰৰ বিপৰীতে প্ৰতিকী অৰ্থব্যঞ্জক ভাৱ প্ৰকাশৰ চেষ্টা লক্ষ্য কৰা যায়। তেওঁৰ কবিতাৰ শব্দচয়ন সৰল যদিও সৰলতাৰ মাজেদিয়েই শব্দবিলাকে বলিষ্ঠ আৰু নিৰ্ভীক চেতনাৰ পৰিচয় দিছে।

(খ)

অমূল্য বৰুৱাৰ 'বিপ্লৱী' কবিতাটো জয়ন্তী আলোচনীৰ সপ্তম বছৰৰ দ্বিতীয় সংখ্যা (১৯৪৬)ত প্ৰকাশিত হৈছিল। অমূল্য বৰুৱাৰ এই কবিতাটোৰ লগতে একেলগে প্ৰকাশিত হৈছিল হেম বৰুৱাৰ 'গুৱাহাটী ১৯৪৪' আৰু এই দুয়োটা কবিতাই অসমীয়া কবিতাৰ ৰূপান্তৰৰ গতি তীব্ৰ কৰি তুলিছিল বুলি কোৱা হয়।

প্ৰতিবাদী তথা সমাজবাদী কবি হিচাপে আখ্যা দিব পৰা কবি অমূল্য বৰুৱাই 'বিপ্লৱী' কবিতাৰ যোগেদি প্ৰকৃত বিপ্লৱীৰ স্বৰূপ বা চিত্ৰ দাঙি ধৰি সকলোকে যেন তেনে বিপ্লৱী হ'বলৈকে আহ্বান জনাইছে। কবিয়ে কবিতাটোৰ প্ৰথমতেই মানুহৰ ওপৰত গভীৰ বিশ্বাস তথা আস্থা স্থাপন কৰি কৈছে—

"আমাৰ আছে মানুহৰ ওপৰত বিশ্বাস
আমাৰ আছে ভৱিষ্যতৰ সুস্থ ৰঙা সূৰ্যৰ পিনে চকু।"

মানুহ হিচাপে বৰ্তমানৰ নিৰালম্ব নিৰাসক্তিৰ মাজত জীয়াই থাকিলেও তেওঁ যে ভৰসা হেৰুওৱা নাই আৰু প্ৰকৃত বিপ্লৱীয়েও যে ভৰসা নেহেৰুৱায়, সেই কথা কবিতাটোত ব্যক্ত কৰা হৈছে।

কিছুমান মানুহে কিদৰে দুঃখ-দুৰ্দশা, যাতনাৰ সন্মুখীন হৈ জীৱন নিৰ্বাহ কৰিছে, সেই কথাৰ ওপৰত কবিয়ে আলোকপাত কৰিছে। এই লোকসকলে গেলা, দুৰ্গন্ধ, অস্বাস্থ্যকৰ পৰিৱেশত নাৰকীয় দুৰ্ভোগ সহ্য কৰিছে যদিও অন্তৰৰ শক্তিয়ে কিন্তু তেওঁলোকক সততে আগবঢ়াই নিছে ভৱিষ্যতৰ ৰঙীণ দিনলৈ। গংগাস্নান কৰি মুক্তি লাভ কৰা ব্যক্তিৰ নিচিনা মানুহে যেন নিজৰ ৰূপ সলনি কৰি বিপ্লৱীৰ ৰূপ লৈছে আৰু সেইদৰে যেন সমাজৰ আৰু বিশ্ব মানৱৰ দীপ্ত সভ্যতা গঢ়ি মানৱৰ বাবে সংস্কৃতিৰ মন্দিৰো গঢ়ি তুলিছে।

কবিৰ মতে, প্ৰকৃত মানুহ বা প্ৰকৃত বিপ্লৱী হ'বলৈ হ'লে বিশ্বৰ জনসভাত নিজেই নিজৰ আধিপত্য বিস্তাৰ কৰিব লাগিব। অকলশৰীয়া মনোভাৱ লৈ বিশ্বৰ পৰা আঁতৰি যোৱাৰ মনোভাৱ বিপ্লৱীৰ কেতিয়াও হ'ব নোৱাৰে। কবিয়ে সেয়ে প্ৰকৃত বিপ্লৱীৰ সুৰত কৈছে যে কেৱল নিজৰ মাজতেই সীমাবদ্ধ মননশীলতাৰ অন্ধ কাৰাগাৰ গঢ়ি তেওঁ 'নিঃসংগ সুদূৰ' হ'ব নিবিচাৰে। কবিয়ে প্ৰকৃত বিপ্লৱীৰ অনুভূতি অনুসৰি স্বৰ্গৰ নন্দনকাননৰ কথা ক'ব বিচৰা নাই। বিপ্লৱীয়ে স্বৰ্গৰ নন্দন-কাননত তেওঁলোকৰ বাবে মৃত্যুঞ্জয়ী অমৃতৰ গোপন ভাণ্ডাৰ সাঁচি থোৱা বুলি ভাবি এই জগতক নেওচা দিব নিবিচাৰে। তেওঁলোক মানুহ আৰু মানুহ হিচাপে নিজৰ অস্তিত্ব বজাই ৰাখি নিজৰ ন্যায্য প্ৰাপ্য আদায় কৰি ল'ব বিচাৰে এই জগতৰ সীমাৰ ভিতৰতে।

বিপ্লৱী ৰূপী কবিয়ে মানুহ হিচাপে তেওঁৰ পঞ্চভূতজাত দীপ্তিমান দেহৰ বাবে আৱশ্যকীয় সকলোখিনি বস্তুকেই লাগে বুলি অনুভৱ কৰিছে। ৰূপকাত্মক ভাষাত তেওঁ বিচাৰিছে—

"নতুন মুকলি নীলা আকাশত হোৱা অৰুণোদয়ৰ
আলট্ৰা ভায়লেট ৰশ্মি।"

যি ৰশ্মি মানুহৰ দেহৰ বাবে অতি উপকাৰীও। তেওঁ ভালকৈ খাই-লৈ থাকিবলৈও বিচাৰে আৰু সেয়ে বিচাৰিছে—

"পুষ্টি সাধক অন্নৰ
তৃপ্তিদায়ক ভৰা থাল।"

সেয়ে বিপ্লৱী কবিয়ে পৃথিৱীত নিজৰ ন্যায্য আৰু প্ৰয়োজনীয় কাম কৰি যাব বিচাৰিছে, তেওঁ বিচাৰিছে 'উৰ্বৰা মাটিৰ কৰ্মনিষ্ঠ পূজাৰী' হ'বলৈ। শেষত কবিয়ে বিপ্লৱীসকল যে যুগ-পৰিস্থিতিৰ প্ৰতীক আৰু আদৰ্শ অনুসৰি তেওঁলোকে যে নিজৰ কৰ্তব্য স্থিৰ কৰি লৈ সংগ্ৰামত লিপ্ত হ'ব বিচাৰে, সেই কথাও ব্যক্ত কৰিছে। কবিয়ে 'বিপ্লৱী' কবিতাত এইদৰে প্ৰকৃত বিপ্লৱীৰ স্বৰূপ দাঙি ধৰি নিজেই যেন বিপ্লৱীৰ ভূমিকাত অৱতীৰ্ণ হৈ তেওঁৰ সময়ৰ সমাজৰ বৈষম্য নাশ কৰি সমাজত সমতা স্থাপন কৰি, মানুহ হিচাপে মানুহৰ ন্যায্য প্ৰাপ্য বা অধিকাৰৰ প্ৰতি মানুহক সচেতন কৰি আগবঢ়াই নিব বিচাৰিছে।

অসমীয়া আধুনিক কবিতাৰ বুৰঞ্জীৰ নতুন কবিতাৰ স্তৰৰ প্ৰথম পৰ্যায়ৰ কবি অমূল্য বৰুৱাই তেওঁৰ পূৰ্বৰ কবিসকলে প্ৰয়োগ কৰা মিত্ৰাক্ষৰ ছন্দৰ সলনি নতুন ছন্দৰ পৰীক্ষা চলাইছিল। পুৰণি মিত্ৰাক্ষৰ ছন্দৰ পৰা আঁতৰি আহি তেওঁ গদ্যাশ্ৰয়ী ছন্দ বা স্পন্দিত গদ্যৰ শাৰীত আহি উপনীত হৈছিল। কবিৰ 'বিপ্লৱী' কবিতাতো যেন এই ছন্দ-সজ্জাৰ প্ৰয়োগ ঘটিছে আৰু সমালোচকে দেখুওৱা অনুসৰি তেওঁৰ অন্যান্য কবিতা, বিশেষকৈ 'বেশ্যা' কবিতাৰ তুলনাত 'বিপ্লৱী' কবিতাৰ স্পন্দিত গদ্য-ছন্দ বা গদ্যাশ্ৰয়ী কাব্য-কথন যেন কিছু মিহি আৰু কোমল। 'বিপ্লৱী' কবিতাৰ প্ৰথম ফাকি পংক্তিতেই এই কথা হৃদয়ংগম কৰিব পাৰি—

"আমাৰ আছে মানুহৰ ওপৰত বিশ্বাস,
আমাৰ আছে ভৱিষ্যতৰ সুস্থ ৰঙা সূৰ্যৰ পিনে চকু।
বৰ্তমানৰ নিৰালম্ব নিৰাসক্তিৰ
বিকৃত জঞ্জাল লই
জীয়াৰ বুকুত,
আমাৰ দুৰু দুৰ স্পন্দমান অন্তৰতো আছে
শতেক ভৰসা।"

কবিয়ে ইয়াত শব্দৰ সাজোনৰ সামান্য ইফাল-সিফাল কৰিয়েই কথাখিনি স্পন্দিত গদ্য-ছন্দৰ শাৰীলৈ উন্নীত কৰিছে। সেই একে ধৰণৰ কথা 'বিপ্লৱী' কবিতাৰ অন্য ফাঁকিকেইটাৰ প্ৰসংগতো উল্লেখ কৰিব পাৰি।

সামৰণি ঃ

অমূল্য বৰুৱা কলকাতাৰ ২নং ৰাজনাৰায়ণ ষ্ট্ৰীটত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰাৱাসত আছিল। কিন্তু পৰিতাপৰ কথা যে কলকাতাত পঢ়ি থকা অৱস্থাতে ১৯৪৬ চনৰ ১৮ আগষ্ট তাৰিখে অমূল্য বৰুৱাই বাস কৰা কলিকতাৰ ৰাজাবাহাৰৰ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰাৱাসত সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষৰ বলি হৈ মাত্ৰ ২৪ বছৰ ১ মাহ ১৮ দিন বয়সত মৃত্যুক আঁকোৱালি ল'ব লগা হ'ল।

উল্লেখ্য যে, সেইদিনা ছাত্ৰাৱাসত থকা ছাত্ৰসকলক অসমলৈ অহা ৰেলত উঠাই থৈ আহিবলৈ পুলিচ ভেন আহিছিল আৰু অমূল্য বৰুৱায়ো সেই ভেনত উঠিছিল; কিন্তু ভেনত উঠাৰ পিছত তেখেতে অনুবাদ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰা জৱাহৰলাল নেহৰুৰ Glimpses of the World History কিতাপখন আৰু অনুবাদ কৰা অংশৰ পাণ্ডুলিপিখিনি আনিবলৈ আকৌ ছাত্ৰাৱাসলৈ উভতি যায়। তেতিয়ালৈ দুস্কৃতিকাৰী তেওঁলোকৰ মেছত সোমাইছিলগৈ আৰু তাতেই অমূল্য বৰুৱাৰ মৃত্যু হয়। পিছে তেখেতৰ মৃতদেহ বিচাৰি পোৱা হোৱা নাছিল বাবে পৰিয়ালৰ লোকে বহুদিনলৈ তেখেত উভতি আহিব বুলি আশা ৰাখিছিল। এনেদৰে ভৱিষ্যতৰ বিৰাট সম্ভাৱনাপূৰ্ণ এটি কাব্যজীবন অকালতে লোপ পালে।

যিকি নহওক, অমূল্য বৰুৱাই তেওঁৰ কবিতাসমূহত সচৰাচৰ স্পন্দিত গদ্য-ছন্দকে সঘনে ব্যৱহাৰ কৰি গদ্য-ছন্দক কবিতাৰ নিৰ্ভৰযোগ্য মাধ্যম কৰি তুলিবৰ প্ৰয়াস কৰিছে। আলংকাৰিক বিন্যাসৰ ফালে লক্ষ্য নকৰি তেওঁ সহজ-সৰল আৰু অনাড়ম্বৰ ভাষাত কবিতা ৰচনা কৰিছিল। ক্ষুধা আৰু বিদ্ৰোহৰ ভাষা যিমানেই বলিষ্ঠ নহওক, সেই ভাষা সদায় সৰল হ'বলৈ বাধ্য। অমূল্য বৰুৱায়ো সৰল শব্দকে কবিতাত ব্যৱহাৰ কৰিছে আৰু সাৰল্যৰ মাজেদিয়েই শব্দবিলাকে বলী আৰু নিৰ্ভীকতাৰ পৰিচয় দিবলৈ সক্ষম হৈছে। গভীৰ অৰ্থব্যঞ্জনা আৰু সাংকেতিকতাৰ অনুপস্থিতি সত্ত্বেও গদ্য-ছন্দত ৰচিত অমূল্য বৰুৱাৰ এই কবিতাসমূহ বলিষ্ঠ বক্তব্য, উপমা আৰু ব্যংগাত্মক ভংগীৰ বাবে সকলোৰে আদৰণীয় হৈছে।

অমূল্য বৰুৱা মাথোঁ একুৰি চাৰি বছৰ কাল জীয়াই আছিল। এই কম সময়তে তেওঁৰ চৰিত্ৰত এক গতিশীল ব্যক্তিত্ব অনুভূত হৈছিল। তেওঁৰ কবিতাকেইটিয়ে ভৱিষ্যতৰ বিৰাট সম্ভাৱনাৰ ইংগিত বহন কৰিছিল। এক বিদ্ৰোহাত্মক জীৱন দৰ্শনে তেওঁৰ কবিতাৰাজিৰ মাজেৰে ভুমুকি মাৰিছিল। তেওঁৰ এই বিদ্ৰোহ আছিল সমাজৰ ভণ্ডামিৰ বিৰুদ্ধে, অন্যায়-অবিচাৰৰ বিৰুদ্ধে, শোষণ-নিষ্পেষণৰ বিৰুদ্ধে। কিন্তু সেই বৈপ্লৱিক দৰ্শন পূৰঠ হ'বলৈ নৌপাওঁতেই কালে অমূল্য বৰুৱাক লৈ গ'ল।

ৰোমাণ্টিক যুগ'ৰ অসমীয়া কবিতাত ভক্তি-ৰহস্যবাদী চেতনা

ত্ৰিদীপ লহকৰ

ৰোমাণ্টিক যুগৰ অসমীয়া কবিতাত প্ৰকাশ পোৱা আধ্যাত্মিক ভাৱক 'ভক্তি-ৰহস্যবাদী' (Devotional-mysticism) চেতনা বুলি ক'ব পাৰি। কাৰণ এইসমূহ কবিতাত ৰহস্যবাদ আৰু ভক্তিবাদৰ এক মিশ্ৰিত ৰূপ দেখা গৈছিল।

অসমীয়া লিখিত সাহিত্যৰ আৰম্ভণি হয় কবিতাৰ যোগেদি। দশম শতিকাৰ চৰ্যাপদসমূহৰপৰা আৰম্ভ কৰি একবিংশ শতিকাৰ আধুনিক অসমীয়া কবিতালৈকে এক বৰ্ণিল যাত্ৰাৰ মাজেৰে অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যই বিকাশ লাভ কৰে। মধ্য যুগত নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মীয় আদৰ্শৰ প্ৰচাৰৰ প্ৰধান মাধ্যম আছিল কাব্য-সাহিত্য। শংকৰ-মাধৱৰ অৱদানেৰে পুষ্ট এই সময়ছোৱা আছিল কবিতাৰ লগতে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বাবেও এক সোণালী সময়। পৰৱৰ্তী সময়ত পাশ্চাত্যৰ প্ৰভাৱৰ ফলত অসমীয়া কবিতা আধুনিকতাৰ দিশলৈ অগ্ৰসৰ হয়।

অসমীয়া কবিতাৰ ধাৰা আৰু বিষয়-বস্তুক সময়ভেদে ভিন্ন পৰিঘটনাই প্ৰভাৱিত কৰি আহিছে। মধ্য যুগৰ ভাৰতীয় ভক্তি আন্দোলনৰপৰা আৰম্ভ কৰি অষ্টাদশ শতিকাৰ শিল্প বিপ্লৱ, ঊনবিংশ শতিকাত সমগ্ৰ বিশ্বত পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ দ্ৰুত প্ৰসাৰ, বিংশ শতিকাৰ শিহৰণকাৰী প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় মহাসমৰ তথা ভাৰতৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ দৰে সৰু-বৰ অলেখ ঘটনাই অসমীয়া কবিতাৰ বিষয়বস্তু আৰু ভাৱধাৰাৰ লগতে ইয়াৰ আংগিকৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট পৰিৱৰ্তন আনিছিল। তদুপৰি যুগভেদে হোৱা ভাষিক পৰিৱৰ্তনো লক্ষ্যণীয়।

কোৱা বাহুল্য যে, এই পৰিৱৰ্তন ইমানেই বেছি হ'ল যে একবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া কবিতা আৰু প্ৰাক-আধুনিক কালৰ সাহিত্যৰ ভাষা, বিষয়বস্তু আৰু প্ৰকাশভংগীৰ মাজৰ সামঞ্জস্য অতি ক্ষীণ ৰূপতহে আছে। কিন্তু যিকোনো এটা ভাষাৰ সাহিত্যই যিমান বিকাশ লাভ কৰিলেও ভাষাটোৰ পুৰণি ঐতিহ্যৰ প্ৰৱাহ একেবাৰে শেষ হৈ যাব নোৱাৰে। কবি টি এছ এলিয়টে তেওঁৰ Tradition and the Individual Talent (1919) শীৰ্ষক ৰচনাত প্ৰচলিত পৰম্পৰাৰ সপক্ষে মত আগবঢ়াই কৈছিল যে কবিসকলে পূৰ্বৰ কবিৰ আদৰ্শ বা পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰাটো জৰুৰী। পূৰ্বকবিৰ কবিতাৰ প্ৰতিফলন ঘটা কবিতাকহে এলিয়টে উৎকৃষ্ট বুলি অভিহিত কৰিছে।

ভাৰতীয় ৰহস্যবাদৰ সম্পৰ্ক উপনিষদ আৰু বেদৰ লগত। উপনিষদৰ সময়ৰ ৰহস্যবাদ আছিল দাৰ্শনিক। কিন্তু পাছলৈ মধ্য যুগৰ ভক্তি আন্দোলনৰ ফলত মধ্য যুগৰ ৰহস্যবাদ ভক্তিমূলক হৈ পৰে। পৰৱৰ্তী সময়ত ঊনবিংশ শতিকাৰ অসমৰ প্ৰেক্ষাপটত পশ্চিমীয়া

সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱৰ ফলত এই বৈষ্ণৱ ভক্তিমূলক ৰহস্যবাদী চেতনা বহু পৰিমাণে লোপ পায়। এই সময়ছোৱাত ৰহস্যবাদী চিন্তাধাৰাই বহল ক্ষেত্ৰ এখন আৱৰি লৈছিল। কিন্তু বৈষ্ণৱ কাব্য-সাহিত্যত যি ভক্তিবাদ প্ৰকাশ পাইছিল সেই ভক্তিবাদী চেতনা ঊনবিংশ শতিকাৰ অসমীয়া কবিতাত পাশ্চাত্যৰ প্ৰভাৱ পৰাৰ পাছতো একেবাৰে শেষ হৈ যোৱা নাছিল। এইছোৱা সময়ৰ বহুতো কবিতাত আধ্যাত্মিক ভাৱ প্ৰকাশ পাইছিল। কবি হেম বৰুৱাই কৈছে- "ৰহস্যবাদ বা আধ্যাত্মিকতাবাদ ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ চিৰকলীয়া বস্তু। প্ৰত্যেক ভাৰতীয়ৰ ই প্ৰাণৰ সুৰ। গতিকে সেই সুৰে ভাৰতীয় কবিক আকৰ্ষণ কৰা স্বাভাৱিক।"

ৰোমাণ্টিক যুগৰ অসমীয়া কবিতাত প্ৰকাশ পোৱা আধ্যাত্মিক ভাবক 'ভক্তি-ৰহস্যবাদী' (Devotional-mysticism) চেতনা বুলি ক'ব পাৰি। কাৰণ এইসমূহ কবিতাত ৰহস্যবাদ আৰু ভক্তিবাদৰ এক মিশ্ৰিত ৰূপ দেখা গৈছিল। এই বিষয়ে চেক গণৰাজ্যৰ এগৰাকী ধৰ্মগুৰু তথা প্ৰাচ্যবিদ কে ৱাৰ্নাৰৰ 'Love Divin : Studies in Bhakti and Devotional Mysticism' শীৰ্ষক গ্ৰন্থত বিস্তৃত ৰূপত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। বৈষ্ণৱ কবিসকলৰ লগত ৰোমাণ্টিক যুগৰ কবিসকলৰ এটা প্ৰধান পাৰ্থক্য আছিল যে ৰোমাণ্টিক যুগৰ কবিসকলৰ কবিতা ৰচনাৰ উদ্দেশ্য নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰ

এই ধৰণৰ চেতনাৰে পৰিপুষ্ট লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ (১৯৬৪-১৯৩৮) তিনিটা কবিতাৰ নাম বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিব লাগিব। 'ঈশ্বৰ আৰু ভকত', 'বাঁহী' আৰু 'মহাপ্ৰয়াণৰ যাত্ৰী'।

নাছিল। তাৰ ফলস্বৰূপে, এই সময়ছোৱাৰ কবিসকলে অধিক স্বাধীনভাৱে কবিতা লিখিবলৈ লৈছিল। তেওঁলোকে কেৱল ভগৱন্তৰ কথাতেই সীমাবদ্ধ হৈ নাথাকি প্ৰকৃতিৰ যিকোনো বস্তুৰেই ৰহস্য উদঘাটনৰ প্ৰয়াস কৰিছিল।

ৰোমাণ্টিক অসমীয়া কবিতাৰ প্ৰথম প্ৰণেতা চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ (১৮৬৭-১৯৩৮) কবিতাতো দেখা যায় ভক্তি ৰহস্যবাদী চেতনা। ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ লগতে আধ্যাত্মিক ভাৱেৰে তেওঁ ভগৱানৰ মহিমা প্ৰকাশ কৰিও কবিতা লিখিছিল। তাৰ ভিতৰত অন্যতম হ'ল— 'সীতা সৰমা'। কবি আগৰৱালাৰ বীণখনিয়ে যিদৰে কবিৰ সকলো দুখ বেজাৰৰ কথা শুনিছিল সেইদৰে সৰমাইও সীতাৰ কৰুণ কাহিনী শুনি সীতাৰ মনৰ দুখ কমাবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। দুখ আৰু ভাগৰৰ সন্তাপহাৰিণী সৰমা ৰাক্ষসী কবিৰ বীণ সদৃশ—

"বীণৰ প্ৰাণটি সৰমা প্ৰাণেৰে
উঠিল সকলো ব্যাপী।
সৰমা ৰাক্ষসী সৰমা মানৱী?
নহয়, সৰমা দেৱী।"

(সীতা সৰমা)

আগৰৱালাই সৰমাক ৰাক্ষসীৰ শাৰীত থ'ব বিচৰা নাই। তাৰ সলনি নিজকেই প্ৰশ্ন কৰিছে সৰমাক দেৱী নে মানৱীৰ শাৰীত থ'ব। শেষত তেওঁ সৌন্দৰ্য ভূষিতা সৰমা ৰাক্ষসীক দেৱী বুলিছে। চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ এটা উল্লেখযোগ্য কবিতা হৈছে— 'প্ৰপঞ্চ'। এই কবিতাটিত কবিয়ে কৈছে যে বিশাল সংসাৰখনৰ বিভিন্ন বস্তুয়ে বিভিন্ন ধৰণে কাম কৰি নিজৰ

মৰ্যাদা প্ৰকাশ কৰে যদিও কিছুমান ক্ষেত্ৰত হাই-কাজিয়া, বাক্-বিতণ্ডাৰো সন্মুখীন হয়। দৰাচলতে, এনেধৰণৰ মান-অভিমানৰ বশৱৰ্তী নহৈ ভগৱানৰ চৰণতহে সকলোখিনি সমৰ্পণ কৰি দিয়া ভাল এই কথাকেই ব্যক্ত কৰিছে।

এই ধৰণৰ চেতনাৰে পৰিপুষ্ট লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ (১৯৬৪-১৯৩৮) তিনিটা কবিতাৰ নাম বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিব লাগিব। 'ঈশ্বৰ আৰু ভকত', 'বাঁহী' আৰু 'মহাপ্ৰয়াণৰ যাত্ৰী'। বৈষ্ণৱ দৰ্শন আৰু সাহিত্য অধ্যয়নৰ ফলত বেজবৰুৱাই উপলব্ধি কৰিছিল যে সৃষ্টিৰ বুকুত কিবা এক গভীৰ আধ্যাত্মিক সত্য নিহিত হৈ আছে।

"বৈকুণ্ঠৰ পৰা হৰিয়ে সুধিলে—
কোন-কোন আহিবৰ হ'ল?"
নাম গোৱা ভকতে সাদৰি বুলিলে—
"নামতে গৈ আছোঁ তল।"
... ...

'মৰতত ভকত বৈকুণ্ঠত মুকুত, ল'ৰি আতৈসকল আহাঁ।'

'নেযাৰেঁ নেযাৰেঁ প্ৰভু মোৰ গোবিন্দাই
মুকুতিৰ নকৰো বেহা।"
... ...
'নাহাহে যদি, মই যাবকেই লাগিল,
লগলৈ তোমালোকৰ,
ভকতক এৰি থাকিব নোৱাৰোঁ,
পলকেই একো বছৰ।" (ঈশ্বৰ আৰু ভকত)

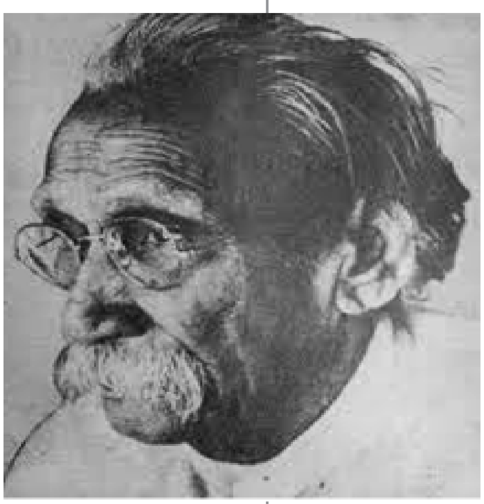

ভক্তি-ৰহস্যবাদী চেতনাৰ ক্ষেত্ৰত ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ (১৮৭৯-১৯৬৭) নাম বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। চৌধাৰীৰ কবিতাসমূহত কেৱল প্ৰকৃতিপ্ৰীতিয়েই যে প্ৰকাশ পাইছিল তেনে নহয়।

ভক্তি-ৰহস্যবাদী চেতনাৰ ক্ষেত্ৰত ৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ (১৮৭৯-১৯৬৭) নাম বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। চৌধাৰীৰ কবিতাসমূহত কেৱল প্ৰকৃতিপ্ৰীতিয়েই যে প্ৰকাশ পাইছিল তেনে নহয়। প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন ৰূপ গুণৰ মাজত তেওঁ ভগৱানৰ অস্তিত্বও উপলব্ধি কৰিছিল। বহু সময়ত তেওঁ এই ৰহস্যময় অদৃশ্য শক্তিৰ সান্নিধ্য লাভ কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰাও দেখা গৈছে। উদাহৰণস্বৰূপে, 'গোৱাহে এবাৰ মোৰ প্ৰিয় বিহঙ্গিনী' নামৰ কবিতাটো যদি চোৱা যায়—

"তোমাৰ লগতে উৰি যাওঁ বিহঙ্গিনী,
সদায় বইছে য'ত প্ৰেম-মন্দাকিনী।"
(গাৱাহে এবাৰ মোৰ প্ৰিয় বিহঙ্গিনী)

কবিৰ মতে কণ্ঠত অমৃতৰ ভাণ্ড বহন কৰি অনা বিহঙ্গিনী মৰ্ত্যৰ চৰাই হ'ব নোৱাৰে। বিধিয়েহে যেন তাইক মৰ্ত্যবাসী মানৱক মুহিবলৈ স্বৰ্গীয় দূতৰ বেশে কণ্ঠে সুধা সানি মৰতলৈ পঠিয়াই দিছে আৰু বিহঙ্গিনীয়ে যেন গীতৰ মাজেদি বিভুৰ মহিমা যশ গাই ফুৰিছে। শেষত কবিয়ে সেই প্ৰেম কৰুণাৰ খনি ভগৱানৰ প্ৰেমত আপ্লুত হৈ তেওঁক চাবৰ বাবে দেখুৱাই দিবলৈ বিহঙ্গিনীক আহ্বান জনাইছে।

একেদৰে ফুলৰ মাজতো চৌধাৰীয়ে ঈশ্বৰৰ সত্তা অনুভৱ কৰিছে। 'ভেটফুল' কবিতাটিৰ মাজত তাৰ উমান পাব পাৰি।

"কোৱাচোন ক'ত পালা এনে ঈশ-জ্যোতি
দুৰ্ভাগাক দিয়া সমিধান;
শিকোৱা ধৰম নীতি কৰিছো গোহাৰি
হৃদয়ত লভো দিব্যজ্ঞান।" (ভেটফুল)

একেদৰে 'পুৰতি তৰা' কবিতাটিত তেওঁ কৈছে যে চিৰ সৌন্দৰ্যৰ প্ৰতীক পুৰতি তৰাটো যেন ভগৱানৰ মহান জ্যোতিক প্ৰতিনিধিত্ব কৰি উদ্ভাসিত হৈছে। সেইবাবে কবিয়ে পুৰতি তৰাৰ অকণমান জ্যোতি লৈ ভৱ অন্ধকূপৰপৰা পাৰ হৈ ভগৱানৰ সান্নিধ্য পাবলৈ ব্যাকুল হৈ পৰিছে।

তযু প্ৰেম জ্যোতি-কণা ধৰি হৃদয়ত
পাৰ হম ভৱ অন্ধকূপ,
পাম গৈ সদানন্দ নন্দন পুৰত
সত্য শিৱ সুন্দৰৰ ৰূপ। (পুৰতি তৰা)

প্ৰকৃতিৰ বিচিত্ৰ ৰূপ বৰ্ণনা কৰি চৌধাৰীয়ে এই আটাইবোৰ একমাত্ৰ ভগৱানৰ সম্পদ বুলি ভাবিছে। কবিয়ে অনুভৱ কৰে যে প্ৰকৃতিৰ বুকুত এক ৰহস্যময় বিৰাট সত্তা নিহিত হৈ আছে আৰু এই সত্তাকেই প্ৰকৃতিৰ ভিন্ন ৰূপত পৃথিৱীবাসীয়ে দেখিবলৈ পাইছে।

চৌধাৰীৰ 'জোনলৈ' শীৰ্ষক কবিতাটিত তেওঁ উল্লেখ কৰিছে যে নদীয়ে জোনক নোপোৱাৰ দৰে কবিয়েও পৰম ঈশ্বৰক লগ পোৱা নাই। কিন্তু কবিয়ে জানে যে ভগৱানেই তেওঁৰ একমাত্ৰ গৰাকী আৰু প্ৰতিটো জনমত তেৰাৰ দিব্যজ্যোতিয়েই লাভ কৰিবলৈ কবি ব্যাকুল হৈ পৰিছে।

"জনমে জনমে যেন
পাওঁ স্বামী তোমাক হেন
নুবুলিবা অভাগীক এয়ে শেষ বাণী।" (জোনলৈ)

অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীৰ (১৮৮৫-১৯৬৭) 'তুমি' কাব্য ভক্তি-ৰহস্যবাদী চেতনাৰ অন্যতম নিদৰ্শন। কামসিক প্ৰেমে আত্মোপলব্ধিৰ মাধ্যমেদি বিশুদ্ধিকৃত হৈ অসীম চেতনা বা অতীন্দ্ৰিয় চেতনালৈ উত্তৰণ ঘটিছে। 'তুমি' কাব্যৰ প্ৰথম স্তৰটিত কবিয়ে লৌকিকতাৰ মাজত অলৌকিকৰ দৰ্শন কৰিছে। কবিৰ অন্তৰে পাৰ্থিৱ সৌন্দৰ্যৰ অন্তৰালত ভগৱানৰ অস্তিত্ব অনুভৱ কৰিছে এইদৰে—

"সকলো তুমিয়েই নাথ!
জগতত দেখিছোঁ যিমান।" (তুমি)

আকৌ বিৱৰ্তনৰ চতুৰ্থ পৰ্যায়ত 'তুমি' ভগৱান সকলো জাগতিক তত্ত্বময় মূলমন্ত্ৰ ৰূপে আত্মপ্ৰকাশ কৰিছে। কিয়নো অসীমেই জগত জাগৰিত কৰা ইন্দ্ৰজালৰ গীত। কবিৰ অনুভৱ—

"দয়াময় নাথ তুমি, সৌন্দৰ্যৰ পুণ্যভূমি
অনন্ত ৰহস্য ভৰা আলোকৰ সোঁত
উজ্বলাই দিয়া তুমি মনে মনে মোত।" (তুমি)

ড° তিলক বৰাই তেওঁৰ দ্বাৰা ৰচিত 'অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীৰ জীৱন আৰু সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক অধ্যয়ন' শীৰ্ষক গ্ৰন্থত লেখকে অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীৰ 'তুমি' কাব্যৰ মাজত মাধৱদেৱৰ নামঘোষাৰ গোন্ধ পাই কৈছে যে—"কবিয়ে উল্লিখিত 'আত্ম চৈতন্য'ৰ পোহৰত পৰমজনে বান্ধি থোৱা হেঙাৰৰ অস্তিত্ব অনুভৱ কৰিছে। এই উপলব্ধিৰ পূৰ্বতে কিন্তু বিশ্বাস আৰু সংশয়ৰ দোমোজাত কবি দ্বিধাগ্ৰস্ত। অৱশ্যে সেই দ্বিধাগ্ৰস্ততা ক্ষন্তেকীয়া। এই দ্বিধাগ্ৰস্ততা যেন ভক্ত কবি মাধৱদেৱৰ দ্বিধাগ্ৰস্ততাৰ সমতুল্য, ধৰ্মক জানোহো মঞি তথাপি প্ৰবৃত্তি নাই অধৰ্মতো নিবৃত্তি নোহয়।"[২]

মাধৱদেৱৰ নামঘোষাৰ দৰে অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীৰ 'বীণা'ত গভীৰ প্ৰত্যয় আৰু হৃদয় ওপচি পৰা কাৰুণ্যৰ সুৰ এটি শুনা যায়। ভক্তি মিশ্ৰিত হৃদয়েৰে মাধৱদেৱে যিদৰে আৱাহনী গীত জুৰে সেই আৱাহনী সুৰ 'বীণা'ত পৰিলক্ষিত হয়।

"সদায় নালাগে মোৰ
বহি ৰব সমুখত
এবাৰ মাথোন চুমি
যোৱা আহি আঁতৰত?
তাতেহে তোমাৰ সখি
পৰিব হেঁপাহ জুৰ,
তোমাৰ ৰূপত মোৰ—
ভৰিব হৃদয় পূৰ।
ৰূপতৃষ্ণাৰ অপূৰ্ব চেতনা!" (বীণা)

হীৰেন গোহাঁইয়ে অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীৰ 'বীণা', 'অনুভূতি' আদি কবিতাত প্ৰকাশ পোৱা পূৰ্বৰাগৰ আসক্তিৰ কথা উল্লেখ কৰি লিখিছে— "অম্বিকাগিৰীৰ আধ্যাত্মিকতাত পূৰ্বৰাগৰ অবিস্মৰণীয় আকৰ্ষণ প্ৰবল মোহৰ লগে লগে দৃপ্ত অভিমান আৰু স্বাধিকাৰ প্ৰতিষ্ঠাও মিহলি হৈ আছে।" ৰায়চৌধুৰীৰ অতীন্দ্ৰিয়বাদী কবিতাসমূহৰ কথা ক'বলৈ গৈ হীৰেন গোহাঁইয়ে আকৌ কৈছে— "অম্বিকাগিৰীৰ বিচ্ছেদব্যথা, অৱমানিত হৃদয়ৰ আস্ফালন অথবা অধীৰ প্ৰতীক্ষাত পৰিচিত জীৱনৰ পৰিচিত জগতৰ আস্বাদ আছে।"

"অম্বিকাগিৰীৰ আধ্যাত্মিকতাত পূৰ্বৰাগৰ অবিস্মৰণীয় আকৰ্ষণ প্ৰবল মোহৰ লগে লগে দৃপ্ত অভিমান আৰু স্বাধিকাৰ প্ৰতিষ্ঠাও মিহলি হৈ আছে।"

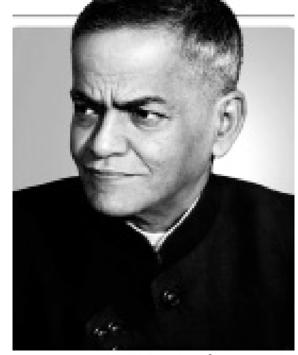

অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰীৰ দৰে ভক্তি-ৰহস্যবাদী চেতনাৰে সমৃদ্ধ আন এগৰাকী কবি হ'ল নলিনীবালা দেৱী (১৮৯৮-১৯৭৭)। অতীন্দ্ৰিয়বাদী কবি নলিনীবালা দেৱীৰ হৃদয় বিষাদগ্ৰস্ততাৰে ভৰপূৰ। তেওঁৰ কবিতাসমূহত কৰুণ হৃদয়ৰ আকুলতা লগে লগে আধ্যাত্মিক জ্ঞান আৰু অধ্যয়নেৰে পৰিপুষ্ট চিন্তাধাৰাৰ গভীৰতা প্ৰকাশ পাইছে। নলিনীবালা দেৱীয়ে বিশ্বাস কৰিছিল আত্মাৰ অবিনশ্বৰতা আৰু জন্মান্তৰবাদত। হৃদয়ৰ বিষাদগ্ৰস্ততাক আধ্যাত্মিক প্ৰেমেৰে আৱৰি নলিনীবালাই মানুহৰ মাজতে সন্ধান কৰিছে ৰূপ আৰু সৌন্দৰ্যৰ চিৰন্তন হেঁপাহ।

"মানুহৰ অন্তৰৰ অসীম সৌন্দৰ্য তৃষ্ণা
সুখ আশা হেঁপাহ বুকুৰ

নহয় ই মৰতৰ খন্তেকীয়া জীৱনৰ
সুখ আশা পৰম পদৰ
ৰূপ তৃষ্ণা চৰি সুন্দৰৰ।" (পৰমতৃষ্ণা)

দাস্যভাৱৰ একাত্ম সাধক মাধৱদেৱে নিজকে মূঢ়মতি জ্ঞান কৰি পৰম ঈশ্বৰৰ চৰণত ঠাই বিচৰাৰ দৰে নলিনীবালা দেৱীয়েও নিজে একো নাজানে বুলি একমাত্ৰ ভগৱন্ততেই সমৰ্পিত হৈ অনন্তৰ ৰহস্যৰ দিশে যাত্ৰা কৰিছে। মাথোঁ নলিনীবালাই দাস্য ভক্তিৰ সলনি ভগৱানক নিজৰ জীৱনৰ চিৰসংগী হিচাপে মানি লৈছে—

"নাজানো একোকে মই
উৱাদিহ নাপাওঁ বাটৰ
তুমিয়েই হ'বা মোৰ
অসীমৰ চিৰ লগৰীয়া।" (নাৰৰীয়া)

সকলো বাধাৰ প্ৰাচীৰ ভাঙি কেৱল ভগৱানৰ সান্নিধ্য লাভেই কবিৰ জীৱনৰ যেন একমাত্ৰ উদ্দেশ্য। ইহলোকত থাকি প্ৰিয়তম ভগৱানক নাপালেও পৰলোকত তেৰাৰ সান্নিধ্য পালেই যেন কবিৰ জীৱন পূৰ্ণ হ'ব। তেওঁৰ বাবে মৃত্যুও সুন্দৰ, সাৰ্থক। তেওঁ লিখিছে—

"চিতাগ্নি হোমাগ্নি হ'ব
সমীৰণ মলয় চন্দন
সেইদিনা পূৰ্ণ হ'ব শূন্য অৰ্ঘ্য
পূৰ্ণ ই জীৱন।" (শেষ অৰ্ঘ্য)

কেতিয়াবা আকৌ নলিনীবালা দেৱীয়ে নিজৰ মাজতেই অন্তহীন ৰহস্যৰ সন্ধান কৰিছে। পুনৰ তেওঁ প্ৰিয়তম সখা ভগৱানক অনুৰোধ জনাইছে কবিক তুলি ল'বলৈ। ঠাই বিচাৰিছে পৰমাত্মাৰ চৰণ তলত—

"বৰ শ্ৰান্ত প্ৰভু মই
লোৱা মোক তুলি
দিয়া ঠাই চৰণ তলত" (ভাগৰুৱা)

এইসকলৰ উপৰি ৰোমাণ্টিক যুগৰ আন বহুতো কবিৰ কবিতাত ভক্তি-ৰহস্যবাদী চেতনাৰ উমান পোৱা যায়। ৰত্নকান্ত বৰকাকতীৰ (১৮৯৭-১৯৬৩) কবিতাত ৰহস্যবাদী চিন্তাধাৰাৰ প্ৰতিফলন দেখা যায়। বৰকাকতী মূলতঃ প্ৰেমৰ কবি। তেওঁৰ কবিতাসমূহ ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰৰ কাব্যৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত। কিন্তু তেওঁৰ কিছুসংখ্যক কবিতাত বিশিষ্ট ৰহস্যবাদী দৃষ্টিভংগীৰ প্ৰভাৱ লক্ষ্য কৰা যায়। একেধৰণৰ চিন্তাৰ উন্মেষ ঘটা দেখা যায় দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্মাৰ (১৮৮৫-১৯৬১) কবিতাত। দাৰ্শনিক ভাৱধাৰাৰে লিখা তেওঁৰ কবিতাত ফুটি উঠে তেওঁৰ হৃদয়ৰ ৰহস্যময় সুৰ। নীলমণি ফুকনে (১৮৮০-১৯৭৮) অলপ ভাটি বয়সত কবিতা ৰচনাত নিমগ্ন হোৱা বাবেই সম্ভৱ তেওঁৰ কিছুসংখ্যক কবিতাতো দেখা যায় ৰহস্যবাদী সুৰ। সংসাৰৰ সমস্ত সৌন্দৰ্যৰ মূল সুন্দৰক বিচাৰি ব্যাকুল হৈ কবিয়ে কৈছে—

"বাট চাই ৰ'লোঁ সুন্দৰ আহিব
ইপাৰত মই, কোনে কই দিব
মোৰ নো সুন্দৰ ক'ত?" (সুন্দৰ)

গতিকে ক'ব পাৰি যে ৰোমাণ্টিক যুগৰ অসমীয়া কবিতাৰ ভক্তি-ৰহস্যবাদী চেতনা বহু পৰিমাণে মধ্যযুগীয় ভক্তিমূলক ৰহস্যবাদৰেই উত্তৰসুৰী। অৱশ্যে তাৰ লগতে পাশ্চাত্য ৰহস্যবাদী চেতনাৰো সমন্বয় সাধিত হৈছে।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী ঃ

১) তালুকদাৰ, নন্দ ঃ *কবি আৰু কবিতা*, দ্বিতীয় সংস্কৰণ, বনলতা, ১৯৮৭
২) নেওগ, হৰিপ্ৰসাদ (সম্পা) ঃ *ৰঘুনাথ চৌধাৰী স্মৃতিগ্ৰন্থ*, প্ৰথম প্ৰকাশ, অসম সাহিত্য সভা, ১৯৬৮
৩) বৰা, তিলক ঃ *অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰী জীৱন আৰু সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক অধ্যয়ন*, প্ৰথম প্ৰকাশ, ভগৱতী প্ৰকাশন, ২০০১
৪) বেজবৰুৱা, লক্ষ্মীনাথ ঃ কদম-কলি, প্ৰথম প্ৰকাশ, সাহিত্য প্ৰকাশ, ১৯১৫
৫) ৰায়চৌধুৰী, অম্বিকাগিৰী ঃ মোৰ জীৱন ধুমুহাৰ এছাটি, প্ৰথম প্ৰকাশ, অসম প্ৰকাশন পৰিষদৰ অৰ্থ সাহায্যত কৌশল্যাদেৱী ৰায়চৌধুৰীৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত, ১৯৭৩
৬) শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ (সম্পা) ঃ অম্বিকাগিৰী ৰায়চৌধুৰী ৰচনাৱলী, তৃতীয় প্ৰকাশ, অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, ২০০৯
৭) শৰ্মা, যজ্ঞেশ্বৰ (সম্পা) ঃ শতপত্ৰ, পঞ্চম সংস্কৰণ, দ্য বুক্ নক্, ২০২০
৮) হাজৰিকা, কৰবী ডেকা ঃ অসমীয়া কবিতা, পঞ্চম সংস্কৰণ, বনলতা, ২০১৪
৯) Werner, Karel (Ed.) : Love Divine : Studies in Bhakti and Devotional Mysticism. 1st Edition, Curzon Press, 1993.

সংস্কৃতিৰ জিলিকনি

অসমৰ লোক-নাট্য অনুষ্ঠান আৰু ইয়াৰ ‘বহুৰা’ চৰিত্ৰ ঃ এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

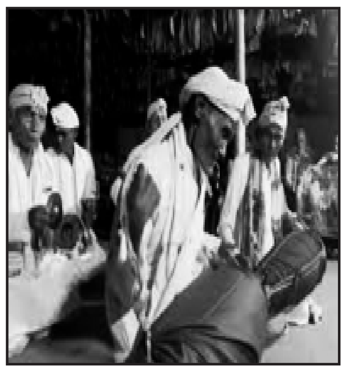

অৰ্চনা সোণোৱাল

আৰম্ভণি ঃ

লোক-নাট্যানুষ্ঠানৰ ভঁৰাল অসমত অতি প্ৰাচীন কালৰেপৰা বিভিন্ন অৰ্দ্ধনাটকীয় আৰু পৰিপূৰ্ণ নাট্যানুষ্ঠানৰ প্ৰচলন হৈ আহিছে। বিশেষকৈ পুতলাভিনয়, ঢুলীয়া ভাওনা, কুশান গান, খুলীয়া ভাৰৱীয়া, ভাৰীগান আদি পৰিপূৰ্ণ নাট্যানুষ্ঠান আৰু ওজাপালি, গোৱালনী যাত্ৰা, ভাসান যাত্ৰা, মনাই যাত্ৰা, আপী ওজা, পালা গান, ধুৰা নাট, হুদুমদেওৰ পূজা, দৌল, ঝুলন, ৰাসযাত্ৰা, ঝেঝেৰা পাৰ্টি, দেৱদাসী নৃত্য, দেওধনী নৃত্য আদি অৰ্দ্ধনাটকীয় নাট্য পৰম্পৰাৰ প্ৰচলন অতি প্ৰাচীন। ইয়াৰ উপৰি বিভিন্ন জনগোষ্ঠীয় নৃত্য, নাট্য পৰম্পৰা কিছুমানো অতি প্ৰাচীন কালৰেপৰা অসমভূমিত পৰিৱেশিত হৈ অহা দেখা যায়। যেনে— ৰাভাসকলৰ বায়খো, ফাৰকান্তি, লাঙামাৰা, হানাঘোঁৰা, ময়ৰাবায়; বড়োসকলৰ সেৰজা গাৱীন, হাৰসিঙৈ দিছিনায় গাবীন, মিছিংসকলৰ আলি আই লৃগাং, কাৰ্বিসকলৰ চ’মাংকান ইত্যাদি।

অসমত অতি প্ৰাচীন কালৰেপৰা বিভিন্ন নাট্য পৰম্পৰাৰ প্ৰচলন থকাৰ কথা অনুমান কৰিব পাৰি। ভৰতমুনিৰ নাট্যশাস্ত্ৰয়ো এই কথাৰ স্বাক্ষৰ বহন কৰে। নাট্যশাস্ত্ৰত চাৰি প্ৰকাৰৰ নাট্য-প্ৰবৃত্তিৰ কথা উল্লেখ আছে। সেয়া হ'ল— আবন্তী, দাক্ষিণাত্যা, পাঞ্চালী আৰু ওদ্ৰমাগধী (ঘোষ ১৯৫০,১৮/৬১)। ইয়াৰ ওদ্ৰমাগধীয়ে অংগ, বংগ, কলিংগ, বৎস, ওড্ৰ, মগধ, পুণ্ড্ৰ, নেপাল, প্ৰাগজ্যোতিষ আদি অঞ্চলক সামৰিছে—

"**প্ৰাগজ্যোতিষা ঃ** পুলিন্দা (বৈদহাস্তাম্ৰলিপ্তকাঃ। প্ৰাচ্য প্ৰবৃতয়ৰৈ) যুতি ঔদ্ৰমাগধীম্।। '(ঘোষ ১৯৫০, ১৮/৬১)

ভৰত মুনিৰ নাট্যশাস্ত্ৰ যিহেতু খ্ৰীঃপূঃ প্ৰথম শতিকাতে ৰচিত হৈছিল, গতিকে খ্ৰীঃপূঃ প্ৰথম শতিকা বা তাৰ আগৰেপৰাই প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ বা অসমত নাট্য পৰম্পৰাৰ প্ৰচলন আছিল।

অসমৰ কেইবিধমান লোকনাট্য পৰম্পৰা ঃ

ওজাপালি ঃ

অসমৰ এবিধ অতি প্ৰাচীন গীতি-নৃত্য-নাট্য পৰম্পৰা হ'ল 'ওজাপালি'। ওজাই পালিৰ সহায়ত যি নৃত্য-গীত-অভিনয় সম্বলিত অনুষ্ঠান পৰিৱেশন কৰে, সেয়াই ওজাপালি। এই ওজাপালি এক অৰ্ধনাটকীয় লোকনাট্যানুষ্ঠান। ইয়াৰ উদ্ভৱ আৰু বিকাশত মন্দিৰবোৰৰ প্ৰভূত পৰিমাণে অৰিহণা আছে। খ্ৰীঃ ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ পণ্ডিত বেদাচাৰ্যৰ স্মৃতি ৰত্নাকৰ, অসমৰ তাম্ৰশাসন, গুৰুচৰিত কথা আৰু বৈষ্ণৱ যুগৰ বিভিন্ন সাহিত্যত ওজাপালিৰ কলা-শৈলী প্ৰাচীন কালৰে পৰা প্ৰচলন থকাৰ বিভিন্ন তথ্য পোৱা যায়। মহাকাব্য অথবা পুৰাণৰ কাহিনী গীত, নৃত্য আৰু অভিনয়ৰ মাধ্যমেৰে অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মাজত প্ৰচলিত ওজাপালি অনুষ্ঠান এক জনচিত্ত বিনোদক কলাশৈলী ৰূপে সমাদৃত হৈছে। ওজাপালিৰ একোটা দলত এজন ওজা, এজন মূল 'পালি' (যাক দাইনাপালি বুলি কোৱা হয়) আৰু কেইজনমান সাধাৰণ 'পালি' থাকে। ওজাজন অনুষ্ঠানটোৰ মূল ব্যক্তি। তেওঁ হাতত চোঁৰৰ লৈ মুদ্ৰা আৰু নৃত্যসহ গীতেৰে পৰিৱেশিত কাহিনীৰ পদ আৰু ধূৰা অংশ বিভিন্ন ৰাগত গাই যায়, দাইনাপালি আৰু পালিসকলে খুটিতাল বজাই সেয়া দোহাৰে (ভৰালী, পৃ.১৭)। ওজাপালিৰ ৰূপ অনুসৰি তেওঁলোকৰ সাজপাৰো ভিন ভিন হয়। কোনো কোনো ওজাপালিৰ ওজাই জামাৰ উপৰি মূৰত বিশেষ ধৰণৰ টুপী পিন্ধে অথবা পাগ মাৰে। ধৰ্মীয় দিশৰ লগত জড়িত হোৱা বাবে ওজাপালিয়ে সম্পূৰ্ণ শুদ্ধ পোছাক পৰিধান কৰে।

গীত-পদৰ কথাবস্তুৰ মূলৰ ফালৰ পৰা ওজাপালি অনুষ্ঠানক দুটা ভাগত ভগাব পাৰি— মহাকাব্য আশ্ৰয়ী ওজাপালি আৰু মহাকাব্য অনাশ্ৰয়ী ওজাপালি (শৰ্মা ১৯৯৬, পৃ.৪১)। ৰামায়ণ, মহাভাৰত, পুৰাণ আদিৰ পৰা বিষয়বস্তু লৈ যি ওজাপালিয়ে অনুষ্ঠান পৰিৱেশন কৰে তাক "মহাকাব্য আশ্ৰয়ী ওজাপালি" বুলি কোৱা হয়। ব্যাহৰ ওজাপালি, ৰামায়ণৰ ওজাপালি, ভাউৰা বা ভাইৰা ওজাপালি, দুলড়ী ওজাপালি এই শ্ৰেণীৰ ওজাপালিৰ অন্তৰ্গত। আকৌ মহাকাব্যৰ বাহিৰৰ বিষয়-বস্তু ৰূপায়ণ অৰ্থাৎ সৰ্পদেৱী, মনসাদেৱী বা পদ্মাদেৱীৰ মাহাত্ম্য প্ৰকাশক গীত-পদ যি ওজাপালিত পৰিৱেশিত হয়, তাক 'মহাকাব্য অনাশ্ৰয়ী ওজাপালি' বুলি কোৱা হয়। সুকন্নানি ওজাপালি, বিষহৰি ওজাপালি, মাৰৈ গান, পদ্মা বা পদ্দা পুৰাণৰ গান, টুকুৰীয়া ওজাপালি আদি এই শ্ৰেণীৰ অন্তৰ্গত।

অঞ্চলভেদে ওজাপালি অনুষ্ঠানৰ ৰূপৰ ভিন্নতা দেখা যায়। দৰঙৰ ব্যাস গোৱা ওজাপালি (মহাকাব্য আশ্ৰয়ী) আৰু সুকন্নানি ওজাপালি (মহাকাব্য অনাশ্ৰয়ী), গোৱালপাৰা অঞ্চলত পন্দা পুৰাণৰ গান বা গীতালু গান (মহাকাব্য অনাশ্ৰয়ী), কামৰূপী ভাইৰা ওজাপালি (মহাকাব্য আশ্ৰয়ী) ইত্যাদি নামেৰে ই প্ৰচলিত।

ওজাপালি অনুষ্ঠানৰ দাইনাপালিজন অনুষ্ঠানটোৰ এগৰাকী সক্ৰিয় চৰিত্ৰ। তেওঁ অনুষ্ঠানৰ মাজে মাজে ওজাৰ লগত মূল কাহিনীৰ ভিতৰুৱা অথবা কাহিনীৰ লগত সম্পৰ্ক নথকা খুহুতীয়া কথা-বতৰাৰে হাস্যৰসৰ অৱতাৰণা কৰে।

কামৰূপ অঞ্চলত প্ৰচলিত ভাইৰা ওজাপালি দৰঙৰ ব্যাস গোৱা ওজাপালিৰ অনুৰূপ। ৰামায়ণৰ গীত-পদ পৰিৱেশন কৰা এই অনুষ্ঠানৰ ওজাৰ পিছতেই গুৰুত্বপূৰ্ণ চৰিত্ৰ হ'ল দাইনাপালি, যাক 'ভাইৰা' বুলি কোৱা হয়। তেৱেঁই কাহিনীৰ মাজে মাজে ৰাম-লক্ষ্মণ, সীতা, হনুমান, ৰাৱণ আদি চৰিত্ৰৰ অভিনয় কৰাৰ লগতে সমসাময়িক সমাজৰ বিভিন্ন বিষয়ক ব্যঙ্গ কৰি এফালে হাস্যৰসৰ অৱতাৰণা কৰে আৰু আনফালে সমাজ সংস্কাৰৰ বাৰ্তা প্ৰেৰণ কৰে (শৰ্মা ১৯৯৬, পৃ.০০০)।

কুশান গান ঃ

অসমৰ অবিভক্ত গোৱালপাৰা, ধুবুৰী জিলাৰ লগতে কোচবিহাৰ, জলপাইগুৰি, বিহাৰৰ পূৰ্ণিয়া জিলা, বাংলাদেশৰ ঢাকা, ৰংপুৰ, ময়মনসিং, মেঘালয়ৰ দাঁতি-কাষৰীয়া অঞ্চলত প্ৰচলিত এবিধ জনপ্ৰিয় লোকনাট্য পৰম্পৰা হ'ল "কুশান গান" (বৰকটকী, পৃ.৩৪৫)। এই গান কোচসকলৰ মাজত চৰ্চা হোৱা বাবে কোচান কুচান কুশান হৈছে বুলি কোনো কোনোৱে কয়। সীতাৰ পুত্ৰ কুশৰ দ্বাৰা প্ৰচাৰিত গীতৰ পৰা এই কুশান শব্দৰ উদ্ভৱ হোৱা বুলিও বহুতে বিশ্বাস কৰে। আকৌ কোনো কোনোৱে কোচ ৰাজত্বৰ আগৰে পৰা এই কুশান গানৰ প্ৰচলন হোৱা বুলি ক'ব খোজে। বিষয়-বস্তু ৰামায়ণ সম্বলিত হোৱা বাবে পুৰণিচাম লোকে কুশান গানক 'ৰাৱান গান' বুলি কৈছিল (Dutta, P. ২৩৪)

খোল-তাল, পেঁপা-বাঁহী আদি বাদ্য বজোৱা বাদকে সংগীত পৰিৱেশন কৰে। সংগীতৰ তালে তালে ছুকুৰীসকলে নৃত্য পৰিৱেশন কৰে। কোন চৰিত্ৰ কেতিয়া ওলাব, যুদ্ধত কোন কাৰ হাতত পৰাজয় বৰণ কৰিব ইত্যাদি গীদালে গীতৰ জৰিয়তে বৰ্ণনা কৰে। গীদাল বা মূলৰ সহযোগী হিচাপে 'দোহাৰী' নামেৰে আন এটি চৰিত্ৰ থাকে।

আদিতে কুশান গানত ৰামায়ণৰ কাহিনী পৰিৱেশিত হৈছিল যদিও বৰ্তমান স্থান বিশেষে বহু কুশান গানৰ দলে ৰামায়ণ, মহাভাৰত, পুৰাণ আদিৰ কাহিনী কুশান গানত পৰিৱেশন কৰা দেখা যায়। প্ৰায় একুৰিৰো অধিক কলা-কুশলীৰে এই অনুষ্ঠান পৰিৱেশিত হয়। এই অনুষ্ঠান পৰিচালনা কৰিবৰ কাৰণে এজন মুখ্য গায়ক থাকে, তেওঁক মূল, গীদাল, গীতাল বা গাৰণীয়া বুলি কোৱা হয়। মুখ্য ভূমিকা লোৱা বাবে কোনো কোনোৱে 'কুশানী'ও বোলে। ধুতি-চোলা পৰিধান কৰা গীদালে কান্ধত আওচা লয়। হাতত এটা তাঁৰযুক্ত বাদ্যযন্ত্ৰ 'বেনা'' আৰু চোঁৰৰ লৈ ওজাপালিৰ ওজাৰ দৰে মুদ্ৰাসহ গীত-পদ অৰ্থব্যঞ্জকভাৱে পৰিৱেশন কৰে। তেওঁ লগাই দিয়া গীত-পদবোৰ পাইল বা পালিয়ে সমস্বৰে দোহাৰে। খোল-তাল, পেঁপা-বাঁহী আদি বাদ্য বজোৱা বাদকে সংগীত পৰিৱেশন কৰে। সংগীতৰ তালে তালে ছুকুৰীসকলে নৃত্য পৰিৱেশন কৰে। কোন চৰিত্ৰ কেতিয়া ওলাব, যুদ্ধত কোন কাৰ হাতত পৰাজয় বৰণ কৰিব ইত্যাদি গীদালে গীতৰ জৰিয়তে বৰ্ণনা কৰে। গীদাল বা মূলৰ সহযোগী হিচাপে 'দোহাৰী' নামেৰে আন এটি চৰিত্ৰ থাকে। দোহাৰীয়ে মাজে-সময়ে গীদাল বা অন্য পালিৰ সৈতে বিসংগতিপূৰ্ণ হাস্য ৰসাত্মক উপকাহিনী ধেমেলীয়া কথা-বতৰাৰে অৱতাৰণা কৰি দৰ্শকক আমোদ দিয়ে। এই অনুষ্ঠানটোক 'ফ্যাঁসা' বুলি কোৱা হয়। ফ্যাঁসাৰ মূল উদ্দেশ্য হ'ল দৰ্শকক হাস্যৰস প্ৰদান কৰা। ই ৰামায়ণৰ কাহিনীৰ বহিৰ্ভূত অনুষ্ঠান। এই ফ্যাঁসা গোৱাৰ সময়ত ৰামায়ণৰ কাহিনী বহিৰ্ভূত গীত ছুক্ৰীসকলে একক বা যৌথভাৱে পৰিৱেশন কৰে। ইয়াত ভাওয়াইয়া, চট্‌কা, বিয়াগীত, নিন্দালি গীত ইত্যাদি গোৱা দেখা যায়।

কুশান গান খাৰাতালত পৰিৱেশন কৰা লোকনাট্য পৰম্পৰা। বঙলা কৃত্তিবাসী ৰামায়ণৰ পৰা লৱ-কুশৰ কাহিনীভাগ দেশী ভাষাত অনুবাদ কৰি কুশান গানৰ পালা প্ৰদৰ্শন কৰা হয়। পালাসমূহৰ নাম এনেধৰণৰ— লক্ষ্মণৰ শক্তিশেল, মহীৰাৱণ বধ, হৰিশ্চন্দ্ৰেৰ দান ইত্যাদি। ইয়াত ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ বিদ্যমান। বিশেষকৈ (শীতকালত) বিভিন্ন পূজা-পাৰ্বণ বা আন উৎসৱ-অনুষ্ঠান উপলক্ষে এই অনুষ্ঠান পৰিৱেশন কৰা হয়।

খাৰাতাল গান ঃ

গোৱালপৰীয়া মুছলমানসকলৰ মাজত প্ৰচলিত অতি জনপ্ৰিয় লোকনাট্যানুষ্ঠান হ'ল 'খাৰাতাল গান'। গীদাল, দোৱাৰী বা দোহাৰী, পাইল, ছোক্‌ৰা-ছুক্‌ৰী সকলোৱে থিয় হৈ পৰিৱেশন কৰা এই নাট্য পৰম্পৰাতো কুশান গান, ভাৰীগানৰ দৰে নৃত্যই বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। গীদাল আৰু দোৱাৰী বা দোহাৰীয়ে কাহিনী পৰিৱেশন কৰা অনুষ্ঠানটোত পাইল আৰু বাইনসকলে সহযোগ কৰে।

এই নাট্যানুষ্ঠানৰ নিৰ্বাহিকাসকল হ'ল— গীদাল বা গীদেল, দোৱাৰী, দোহাৰী বা বাওঁৰা গীদাল, পাইল বা গাইন, বাইন আৰু ছুৰ্ৰী। গীদালে দোতাৰা সংগত কৰি গীত, নৃত্য আৰু কথাৰে কাহিনী আগবঢ়াই নিয়ে। দোহাৰীজনো একেধাৰে গায়ক, নৰ্তক, পৰিস্থিতি ব্যাখ্যাকাৰী, অভিনয় পৰিচালক আৰু অভিনেতা। এওঁ কাহিনী, গীত, নৃত্য, সংলাপ, কথা আদিৰ সূত্ৰ ধৰি নাট্য পৰিৱেশন কৰায়। বাক্‌পটু, প্ৰত্যুৎপন্নমতি এই চৰিত্ৰটিয়ে বহুৱালীৰে দৰ্শকক আমোদ দিয়ে। গীদাল আৰু দোহাৰীক সহযোগ কৰা গাইনসকলকেই পাইল (পালি) বোলা হয়। একোটা দলত ৮-১০ জন মান পাইল থাকে। এওঁলোকৰ মাজত এজন গীদালৰ লগত প্ৰত্যক্ষভাৱে সহযোগ কৰা 'ডাইনাপাইল' বা 'মুখ্য পাইল' আৰু এজন 'বাওঁৰা পাইল' থাকে। বাদ্যযন্ত্ৰীসকলক 'বাইন' বা 'বাইনদাৰ' বুলি কোৱা হয়। খোলবাদকক 'খুলী' আৰু তালবাদকক 'তালী' বুলি কোৱা হয়। নৰ্তকীসকলক 'ছুক্‌ৰী' বোলা হয়। সহঅভিনয়ৰ প্ৰচলন নথকা এই নাট্যানুষ্ঠানত সাধাৰণতে ল'ৰাই ছোৱালীৰ পোছাক পৰিধান কৰি নাচে। ইয়াত তিনি শ্ৰেণীৰ ছুপ্ৰী থাকে— প্ৰথম শাৰীৰ নৰ্তকী বা ছুক্‌ৰীক 'ডাইনা ছুক্‌ৰী', মাজৰ শাৰীৰ ছুক্‌ৰীক 'বাওঁৰা ছুক্‌ৰী' আৰু শেষৰ শাৰীৰ ছুক্‌ৰীক 'পাচা ছুক্‌ৰী' বুলি জনা যায়। ডাইনা ছুক্‌ৰীয়ে নৃত্যৰ লগতে গীদাল আৰু দোহাৰীৰ লগত গীত আৰু কথোপকথনত আগভাগ লৈ নাট্যকাহিনী আগবঢ়াই নিয়ে। লগতে দোহাৰীৰ লগত গীত, নৃত্য আৰু ধেমালিৰে দৰ্শকক আমোদ দিয়ে। ছুক্‌ৰীয়ে বিশেষ প্ৰয়োজনত নাট্যকাহিনীৰ চৰিত্ৰতো ভাও দিয়ে।

গীদাল, ডাইনাপাইল আৰু বাইনে ধুতি বা পায়জামা, পাঞ্জাৰী চোলা পৰিধান কৰি ডিঙিত বগা গামোচা লয়। সাধাৰণ পাইলসকলে গামোচা বা আন সাধাৰণ পোছাক পৰিধান কৰে। বাওঁৰা গীদালে বহুৱাৰ দৰে আচহুৱা অৰ্থাৎ দেখিলেই হাঁহি উঠা

ধৰণৰ কাপোৰ পৰিধান কৰে। কেতিয়াবা কেতিয়াবা কাজল জাতীয় সামগ্ৰীৰে গোঁফ আঁকি লোৱাৰ উপৰিও শৰীৰত আনকি তপিনাতো চুণেৰে আঁক-বাঁক কৰি লয়। ছুক্ৰীসকলে তিনি ৰঙৰ শাৰী, ছায়া বা পেটীকোট আৰু ব্লাউজ পিন্ধাৰ উপৰিও মূৰত মুকুট, ডিঙিত চন্দ্ৰহাৰ, হাতত খাৰু, কাণত দুল, নাকত ফুলি, ভৰিত জুনুকা পৰিধান কৰে। তেওঁলোকে চকুত চশমা, হাতৰ তলুৱা আৰু ভৰিৰ পতাত আল্টা লগাই হাতত ৰঙা ৰুমাল এখন লৈ নাচে। মূৰত কৃত্ৰিম চুলি লগোৱাৰ উপৰি সৰুকৈ চিলোৱা গাৰু বা নাৰিকলৰ কোৰোকা বা আন উপায়েৰে বুকুখন ওখ কৰি লয়।

খাৰাতাল লোকনাট্য পৰম্পৰাৰ মূল বাদ্য হ'ল দোতাৰা, যাক গীদালে সংগত কৰে। ইয়াৰোপৰি খোল, তাল (কৰতাল), হাৰমনিয়াম, বাঁহী, ঢুলুক (dhuluk) আৰু মচক বাইনসকলে সংগত কৰে।

এই পূৰ্ণাংগ লোক-নাট্যৰ বিষয়-বস্তু লোক-কাহিনী। ইয়াত দিল বাদ্শা, কালু-গাজী, ৰহিম বাদ্শা, ছায়াদ বাদ্শা, নেহাৰ বাদ্শা, কৰিম বাদ্শা, চান্দ সদাগৰ, মধুমালা-মদনকুমাৰ, জয়নাল বাদশা আদি নাট বা পালা পৰিৱেশন কৰা হয়।

কুশানগানৰ দৰেই অনুষ্ঠান আগবাঢ়ি যায় যদিও ডাইনা ছুক্ৰীৰ সহযোগত 'দোহাৰী'য়ে মূল কাহিনীৰ পৰা আঁতৰি ধেমেলীয়া খেল প্ৰদৰ্শন কৰি দৰ্শকক হাঁহিৰ খোৰাক দিয়ে। নাট্যানুষ্ঠানত 'অন্তৰংগ আৰু বহিৰংগ' গীত পৰিৱেশন কৰা হয়। মূল কাহিনী চাই আমনি লগা দৰ্শকক মানসিক অৱসাদ দূৰ কৰাৰ উদ্দেশ্যে মূল বিষয়ৰ লগত সংগতি নথকা বহিৰংগ গীত দোহাৰী আৰু ছুক্ৰীয়ে পৰিৱেশন কৰে। উদাহৰণ-

'বাহে হটাৎ কথা পয়দা কৰা আচ্ছা মাথাৰ কাম
বাহে হটাৎ কথা।
আমাৰ গানে ডাইনা ছুক্ৰীটা খুদিৰ গুৰা খায়
এমন কৰি পাদ মাৰে ভাতাৰ ভাশিয়া যায়
হৰি চাকেলাং চাকেলাং লাং লাং লাং।'

আগৰ দিনত ল'ৰাই ছোৱালীৰ বেশভূষা পৰিধান কৰি ছুক্ৰী হৈ নচাৰ বিপৰীতে সহঅভিনয়ৰ ব্যৱস্থা হোৱাৰপৰা ছোৱালীয়ে এই চৰিত্ৰ ৰূপায়ণ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। এই গীতৰ ভাষা মূলতঃ দেশী যদিও কেতবোৰ গীতৰ কথা আৰু সুৰত বঙলুৱা প্ৰভাৱ দেখা যায়।

খুলীয়া ভাউৰীয়া ঃ

দৰঙৰ এক ঐতিহ্যমণ্ডিত লোকনাট্যানুষ্ঠান হৈছে 'খুলীয়া ভাউৰীয়া'। এই খুলীয়া ভাউৰীয়া অতি প্ৰাচীন কালৰেপৰা দৰং আৰু ইয়াৰ দাঁতি-কাষৰীয়া কামৰূপৰ দুই-এঠাইতো প্ৰচলন আছিল। লোক-শিক্ষা অথবা নৈতিক শিক্ষা প্ৰদানেৰে মহিমামণ্ডিত খুলীয়া ভাউৰীয়া দৰঙৰ জনসাধাৰণৰ মাজত প্ৰচলিত আটাইতকৈ জনপ্ৰিয় অনুষ্ঠান। খোলৰ গুৰুত্ব আৰু ভাউৰীয়াৰ অন্যতম ভূমিকাৰ বাবে এই লোক-নাট্যানুষ্ঠানক খুলীয়া ভাউৰীয়া বোলা হয়। 'খোল বাদন' এই লোক-নাট্যানুষ্ঠানৰ এক অপৰিহাৰ্য অংগ। খোল বাদনেৰে অনুষ্ঠান আৰম্ভ কৰাৰ পিছত সোঁ হাতত চোঁৰৰ আৰু বাওঁ হাতত দহিযুক্ত ৰুমাল লৈ নাচি নাচি ওজাই খলাত প্ৰৱেশ কৰে। এই লোক-নাট্যানুষ্ঠানত খুলীয়াৰ লগতে তালুৱৈৰ ভূমিকাও গুৰুত্বপূৰ্ণ। ইয়াত ওজাই পদেৰে নাটকৰ কাহিনীভাগৰ আগজাননী, চলন্ত বিৱৰণী, মতামত আগবঢ়োৱাৰ উপৰি প্ৰয়োজন সাপেক্ষে কোনো চৰিত্ৰ অথবা 'বহুৱা'ৰ সৈতে সংলাপো প্ৰয়োগ কৰে। 'ওজা' খুলীয়া ভাউৰীয়াৰ একেবাৰে গুৰুত্বপূৰ্ণ চৰিত্ৰ। এনে গুৰুত্বপূৰ্ণ চৰিত্ৰটি সুন্দৰ, সুঠাম হ'লে আকৰ্ষণীয়তা বাঢ়ে। সেয়ে সু-সজ্জিত কৰি তেওঁক মঞ্চলৈ সাজু কৰি তোলা হয়। বিভিন্ন ৰং আৰু মণি-মুকুতা খটুৱাই আকৰ্ষণীয় কৰি প্ৰস্তুত কৰা এটা নাওসেৰীয়া টুপী ওজাই মূৰত পৰিধান কৰে। তেওঁ শৰীৰত বগা ৰঙৰ দীঘল চাপকন চোলা পিন্ধে। কঁকালৰপৰা ভৰিলৈ ওলমি পৰা বগা ৰঙৰ জামা পৰিধান কৰি একাধিক ৰঙেৰে তৈয়াৰী এখন টঙালি আঁৰি লয়।

খুলীয়া ভাউৰীয়াৰ কাহিনী ৰামায়ণ-মহাভাৰত আদি পুৰাণৰ পৰা বুটলি অনা হয় যদিও যুদ্ধ বিষয়ত বিশেষকৈ বধকাব্যসমূহৰ আধাৰত ৰচিত কাহিনীক বেছি অগ্ৰাধিকাৰ দিয়ে। 'যুদ্ধ' খুলীয়া ভাউৰীয়াৰ অন্য এক অপৰিহাৰ্য বিষয়। ভাউৰীয়াসকলে স্থানীয় ৰং আৰু পোছাক-পৰিচ্ছদেৰে সাজ-সজ্জা কৰে। পুৰুষেই মহিলাৰ চৰিত্ৰত অভিনয় কৰে। মুখাৰ ব্যৱহাৰ এইবিধ লোকনাট্যানুষ্ঠানৰ আন এক বিশেষত্ব।

ঢুলীয়া ভাওনা ঃ

পুৰণি কামৰূপ, দৰং অঞ্চলত অতি প্ৰাচীন কালৰেপৰা প্ৰচলিত জনপ্ৰিয় এবিধ গীতি-নৃত্য-নাট্যানুষ্ঠান হ'ল 'ঢুলীয়া ভাওনা'। পৌৰাণিক কাহিনীৰ আলমত নাটকীয় কাহিনী ৰূপায়ণ কৰা এই অনুষ্ঠানত ঢুলীয়াসকলে ঢোল আৰু তাল বজাই নৃত্য, গীত, অভিনয়েৰে অনুষ্ঠান আগবঢ়াই নিয়ে। পৰম্পৰাগত ভাৱে পৰিৱেশিত হৈ অহা ঢুলীয়া ভাওনাৰ কোনো লিখিত ৰূপ বা পাণ্ডুলিপি নাথাকে। বিশেষ স্থায়ী মঞ্চৰ প্ৰয়োজন নোহোৱা এই অনুষ্ঠান মুকলি ঠাইত দৰ্শকৰ মাজত পৰিৱেশিত হয়। অসংগতিপূৰ্ণ মুখা ব্যৱহাৰ কৰি, ঘৰুৱা তথা থলুৱা ভাষাৰে বহুৱালি কৰি ঢুলীয়াসকলে হাস্যৰসৰ অৱতাৰণা কৰে। দৰ্শকক বিমল আনন্দ প্ৰদান কৰা এই অনুষ্ঠানৰ মূল উদ্দেশ্য (শৰ্মা ১৯৯৬, পৃ.৫১)।

নামনি অসমত ঢুলীয়া অনুষ্ঠানৰ বিভিন্ন ৰূপ দেখা যায়। তাৰ ভিতৰত দৰং অঞ্চলত প্ৰচলিত ঢেপাঢুলীয়া; কামৰূপ, নলবাৰী, দৰং আদি অঞ্চলত প্ৰচলিত বৰঢুলীয়া; কামৰূপৰ বিভিন্ন অঞ্চলত প্ৰচলিত কামৰূপীয়া ঢুলীয়া আদি বিশেষভাৱে জনপ্ৰিয় ঢুলীয়া অনুষ্ঠান।

ঢুলীয়া অনুষ্ঠানৰ অন্যতম ঢেপাঢুলীয়া জনজাতীয় কৃষ্টিৰ আধাৰত গঢ় লৈ উঠা লোকনাট্যানুষ্ঠান। পৰৱৰ্তী সময়ত দৰঙী ৰজাসকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত স্বকীয় ৰূপত আত্মপ্ৰকাশ কৰে। এসময়ত দৰং অঞ্চলত বিবাহ, চূড়াকৰণ, উপনয়ন আদিত ঢেপাঢুলীয়াৰ দল অপৰিহাৰ্য অংগ আছিল।

আকৃতিত ঢেপাঢোলটো দীঘলে প্ৰায় দুহাত আৰু মূৰ দুটা ক্ৰমশঃ সৰু। ইয়াৰ দুই মূৰ একাধিক তৰপ ছাগলীৰ ছালেৰে ছোঁৱা হয়। সোঁ মূৰৰ ওপৰ তৰপ ছোঁৱনীত এটা সৰু ফুটা ৰখা হয়। মাজে মাজে সেই ফুটাইদি পানী সুমুৱাই দিয়াৰ ফলত ছোঁৱনি সেমেকি উঠে আৰু বজালে তাৰ শব্দ হয় মেঘৰ গাজনিৰ দৰে গুৰু-গম্ভীৰ। সোঁহাতৰ তালিখন বাহৰ বেঁকা মাৰিৰে আৰু বাওঁ হাতৰ তালিখন হাতেৰে বজোৱা হয়।

ঢেপাঢুলীয়াৰ দলত সাধাৰণতে দুজন ঢুলীয়া আৰু চাৰিজন বা ছজন তালীয়া থাকে। ঢুলীয়া দুজনৰ এজনক ঘাই ঢুলীয়া আৰু আনজনক পালি ঢুলীয়া বোলা হয়। ঢেপাঢুলীয়াই ব্যৱহাৰ কৰা বিভিন্ন বাদীসমূহৰ ভিতৰত কান-কটা বাদী, খৰ বাদী, খেদা বাদী, খুন্দা বাদী, গোৰ বাদী, দেৱবাদী, নাক কটা বাদী, নিন্দা বাদী আদিয়েই প্ৰধান।

দেওধনী ঃ

'দেওধা' বা 'দেওধনী' অসমৰ শক্তি পূজাৰ বিশেষ অনুষংগ। এই লোকনাট্যানুষ্ঠান অসমীয়া সমাজ সংস্কৃতিলৈ অনাৰ্য্য জনগোষ্ঠী মংগোলীয়সকলৰ দান। অসমৰ শক্তি পীঠসমূহত বিশেষকৈ শদিয়াৰ তাম্ৰেশ্বৰী মন্দিৰ, নীলাচলৰ কামাখ্যা মন্দিৰ আদিত এই দেওধনী নৃত্য প্ৰদৰ্শিত হয়।

পূজাৰ সময়ত নৃত্যৰতা দেওধনীসকল অলৌকিক শক্তিৰ অধিকাৰী হয়। সেই সময়ত তেওঁলোকৰ গাত দেৱ-দেৱী লম্ভে বুলি বিশ্বাস কৰে আৰু তেতিয়া তেওঁলোকে ভৱিষ্যত বাণী কৰিব পাৰে বুলিও লোক-সমাজত বিশ্বাস আছে। কেতিয়াবা কেতিয়াবা কোনো কোনো দেওধনীয়ে তীক্ষ্ণ দা বা জ্বলন্ত অগ্নিৰ মাজতো নৃত্য কৰে। নৃত্যৰতা অৱস্থাত দেওধনীয়ে হাঁহ-পাৰ আদিৰ ডিঙি মুচৰি তেজো পান কৰে। অৰ্দ্ধনাটকীয় এই 'লোক-নাট্যানুষ্ঠানবিধৰ অসমৰ দৰং জিলাৰ বিভিন্ন অঞ্চলত বৰ্তমানো বিশেষ প্ৰচলন আৰু জনপ্ৰিয়তা দেখা যায়।

পুতলা নাচ ঃ

পুতলা নাচ অসমৰ এবিধ জনপ্ৰিয় লোক-নাট্যানুষ্ঠান। পুতলা নাচৰ ঐতিহ্য অসমত অতি প্ৰাচীন। শংকৰদেৱৰ 'আদি দশম'ত ইয়াৰ উল্লেখ থকালৈ চাই এই লোক-নাট্যানুষ্ঠানটি শংকৰদেৱৰ আগৰ পৰাই চলি অহা বুলি অনুমান কৰিব পাৰি। এজন বায়ন, এজন দাইনাপালি, দুজন পালি আৰু পুতলা নচুৱাওঁতা এজনে সম্পূৰ্ণ অনুষ্ঠানটো আগবঢ়াই লৈ যায়। অতীতত অকল ৰামায়ণৰ কাহিনী পৰিৱেশন কৰা পুতলা নাচত বৰ্তমান ৰামায়ণ, মহাভাৰতৰ উপৰি সমসাময়িক সময়োপযোগী অন্যান্য নাটকো পৰিবেশন কৰা হয়। এই অনুষ্ঠানত প্ৰধান বাদ্য হিচাপে খোল, তাল আদি বজোৱা হয়।

পুতলা নাচৰ পুতলাবোৰ সাধাৰণতে কাঠ, বাঁহ, কুঁহিলা, কাপোৰ, কণ্ঠৰুৱা আদিৰে এফুট বা ডেৰফুট ওখকৈ সাজি তাত বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰলেপ সানি সজাই-পৰাই অভিনয়ৰ উপযোগী কৰি তোলা হয়। এইবিধ লোক-নাট্যানুষ্ঠানত সূত্ৰধাৰজনে পুতলাৰ সহায়ত ধৰ্মীয় আখ্যানৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বিভিন্ন বিষয়ৰ কথাবস্তু অভিনয় কৰায়। সূত্ৰধাৰে আঁৰ কাপোৰৰ সিফালৰ পৰা পুতলাবোৰক ৰচি টানি টানি দৰ্শকে দেখা নোপোৱাকৈ পৰিচালনা কৰে; ফলত নিৰ্বাক-নিষ্পন্দ পুতলাবোৰ জীৱন্ত স্বৰূপ হৈ পৰে। তেওঁ নল বা খাগৰিৰে সজোৱা পেঁপাৰ সহায়ত বিভিন্ন মাত উলিয়াই পুতলাবোৰক সবাক কৰি তোলাৰ লগতে অভিনয় বিশ্বাসযোগ্য কৰি তোলে। পুতলা নাচৰ বায়নজন নৃত্য-গীতত পাকৈত। বায়নে পুতলাবোৰৰ বচন আৰু অভিনয় ব্যাখ্যা কৰে। মঞ্চৰ চাৰিওফালে গায়ন-বায়নৰ দলটি বহে আৰু তেওঁলোক বহা ঠাইৰ পৰাই পুতলাবোৰ প্ৰবেশ কৰোৱায়। মূৰত এক বিশেষ ধৰণৰ পাগুৰি, কঁকালত দীঘল চুৰিয়া, আঁঠুলৈকে ওলমি পৰা চোলা আৰু তাৰ ওপৰত চাদৰ মেৰিয়াই লৈ বায়নে হাতত চোঁৰৰ লৈ নাচি নাচি মঞ্চৰ একাষে দৰ্শকৰ সন্মুখত পালিৰ সৈতে মুদ্ৰাসহ গীত-পদৰ গুৰি ধৰে, পালিকেইজনে দোহাৰে। তেওঁ আৰম্ভণিৰ পৰা শেষলৈকে সমগ্ৰ অনুষ্ঠানটো গুৰি ধৰি এটা নিৰ্দিষ্ট গতিত

'দেওধা' বা 'দেওধনী' অসমৰ শক্তি পূজাৰ বিশেষ অনুষংগ। এই লোক-নাট্যানুষ্ঠান অসমীয়া সমাজ সংস্কৃতিলৈ অনাৰ্য্য জনগোষ্ঠী মংগোলীয়সকলৰ দান। অসমৰ শক্তি পীঠসমূহত বিশেষকৈ শদিয়াৰ তাম্ৰেশ্বৰী মন্দিৰ, নীলাচলৰ কামাখ্যা মন্দিৰ আদিত এই দেওধনী নৃত্য প্ৰদৰ্শিত হয়।

আগবঢ়াই লৈ যায় (অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা, পৃ. ১৬৯)।

পুতলা নচুৱাওঁতাজন বায়নৰ সমানেই দক্ষ হ'ব লাগে। মঞ্চৰ বাহিৰত থাকি তেওঁ হাতেৰে পুতলাবোৰ নচুৱাই, মুখেৰে পুতলাবোৰৰ মাত উলিয়াই। প্ৰয়োজন অনুসৰি পুতলাবোৰক তেৰেঁই হঁহুৱাই, কন্দুৱাই; বীৰত্বত দপদপোৱাই, দুখত ইননি-বিননি কৰোৱায়। তেৰেঁই ধনু-শৰ, গদা-তৰোৱাল আদিৰে যুদ্ধ কৰোৱাই; যি মৰিব লাগে তাক মৰোৱাই, যি জয় হ'ব লাগে তাক জয়ী কৰায় (অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা, পৃ. ১৬৯)।

ইয়াৰ মাজতে দৰ্শকক আমোদ দিবৰ উদ্দেশ্যে দুই-এটা পুতলাক 'বহুৱা' চৰিত্ৰতো অৱতীৰ্ণ কৰোৱাই ধেমেলীয়া কথা-বতৰাৰে হাস্যৰসৰ অৱতাৰণা কৰে।

লোকনাট্যৰ ক্ষেত্ৰত অসম এখন চহকী ৰাজ্য। অতীতৰেপৰা অসমৰ বিভিন্ন অঞ্চলত বিভিন্ন নাট্য পৰম্পৰাই জনসমাজক আমোদ প্ৰদান কৰি আহিছে। অৱশ্যে সময়ৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে এইবোৰৰ জনপ্ৰিয়তা কিছু কমি আহিছে আৰু প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰো পূৰ্বৰ তুলনাত কমিছে।

লোকনাট্যানুষ্ঠানত 'বহুৱা' চৰিত্ৰ ঃ

অসমৰ লোকনাট্যসমূহত বহুৱা চৰিত্ৰই বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। বহুৱা চৰিত্ৰসমূহ যে কেৱল জনসাধাৰণক হাস্যৰসৰ খোৰাক দিবলৈহে উপস্থাপন কৰা হয়, এনে নহয়। সমাজৰ কিছুমান জ্বলন্ত সমস্যা, মানুহৰ ভণ্ডামি ইত্যাদিবোৰ ব্যঙ্গ কৰি দৰ্শকৰ আগত উপস্থাপন কৰাৰ লগতে সমাজৰ বেয়া দিশবোৰ উন্মোচিত কৰি জনসাধাৰণক সজাগ কৰি তোলে এই বহুৱা চৰিত্ৰই। নিজে বাস্তৱ জীৱনত দুখ-যন্ত্ৰণা অতিক্ৰম কৰি নাটকত দৰ্শকক হঁহুৱাব পৰা বহুৱা চৰিত্ৰবোৰ চহা লোক। এওঁলোকে পৰিৱেশন কৰা দৃশ্যসমূহ পৰম্পৰাগত সমাজৰপৰাই গ্ৰহণ কৰা।

খুহুতীয়া কথা আৰু অভিনয়েৰে দৰ্শকক হাঁহিৰ খোৰাক যোগোৱা এটি চৰিত্ৰ হ'ল 'বহুৱা' চৰিত্ৰ; যাক ইংৰাজীত CLOWN বা JOKER বুলি কোৱা হয়। অসমীয়া সাহিত্যত লিখিত নাটকৰ ক্ষেত্ৰত শঙ্কৰদেৱে তেওঁৰ নাটকত প্ৰথমবাৰৰ বাবে বহুৱা চৰিত্ৰক সন্নিৱিষ্ট কৰিছিল। তেওঁৰ নাটকত 'বাসুয়া' চৰিত্ৰৰ ব্যৱহাৰ কৰিছে, যি বহুৱাক বুজায়। পাৰিজাত হৰণত আছে-

'সূত্ৰ ঃ তদনন্তৰ বাসুয়া চয়ি পাৰল, মুণি আসন ভিঞ্জি তিথি বৈথল।

'হেমকোষ'ৰ মতে বহুৱা মানে 'মানুহৰ মনত ৰং লগাবলৈ বিবিধ প্ৰকাৰৰ ভাও লোৱা আৰু অনেক প্ৰকাৰে কথা কোৱা মানুহ।

'অমৰকোষ' অভিধানৰ মতে বহুৱাৰ অৰ্থ হ'ল হাস্যপূৰ্ণ অভিনয়ৰ যোগেদি সকলোকে হহুওৱা ব্যক্তি।

লোকনাট্যানুষ্ঠানত যিবোৰ চৰিত্ৰই কৌতুক প্ৰদৰ্শন কৰে, তেনে চৰিত্ৰবোৰকেই বহুৱা বুলি কোৱা হয়। অতীতৰেপৰা বহুৱা চৰিত্ৰই অসমৰ পৰিৱেশ্য কলাৰ জগতখন সমৃদ্ধ কৰি আহিছে। এই চৰিত্ৰসমূহ প্ৰকৃততে স্বভাৱ কবি। এওঁলোক খুহুতীয়া তথা ধেমেলীয়া কথাৰ ভঁৰাল। অসাধাৰণ মৌলিক প্ৰতিভাসম্পন্ন এই চৰিত্ৰবোৰৰ অভিনয় তথা কথা-বতৰাত বোবা, অঁকৰা, বেমাৰী মানুহেও হাঁহি ৰখাব নোৱাৰে।

লোক-নাট্যানুষ্ঠানৰ বহুৱা বা ধেমেলীয়া চৰিত্ৰসমূহৰ নাট্যকাহিনীৰ সৈতে পোনপটীয়া সম্পৰ্ক নাথাকে যদিও কেতিয়াবা তেওঁলোকে নাট্য কাহিনীৰ একোটা অংশ হৈ কাহিনীৰ বিকাশত সহযোগিতা কৰে। আচলতে নাট্যকাহিনীৰ গহীন, ভাবগধুৰ কথাবোৰৰ পৰা দৰ্শকক কিছু আঁতৰাই আনি মনোৰঞ্জন দিয়াৰ উদ্দেশ্যে এই চৰিত্ৰবোৰে নাটকীয় কাহিনীত প্ৰবেশ কৰে।

লোক-নাট্যত বহুৱা চৰিত্ৰটি প্ৰবেশ কৰাৰ প্ৰসঙ্গত এটা কথা অনুমান কৰিব পাৰি যে, মানৱ সমাজত লোক-নাট্যই জন্ম লাভ কৰাৰ লগে লগেই ইয়াৰো জন্ম হৈছে। লক্ষ্যণীয় কথা এয়ে যে, নাটকীয় কাহিনীত এওঁলোকৰ কোনো পূৰ্ব-পৰিকল্পিত বিষয়বস্তু নাথাকে। বৰঞ্চ মঞ্চত প্ৰৱেশ কৰি তেওঁলোকে সমাজত চলি থকা বিশেষ কোনো ঘটনা, বিশেষ কোনো সমস্যা, পথত সন্মুখীন হৈ অহা বিশেষ পৰিস্থিতি আদি তৎকালীনভাৱে মঞ্চত ৰূপায়ণ কৰে।

লোক-নাট্যৰ বহুৱা চৰিত্ৰবিলাকে দৰ্শক-শ্ৰোতাক আনন্দ দান কৰাৰ লগতে সমজুৱাক প্ৰদান কৰে নৈতিক শিক্ষা। পৰম্পৰাগত গোড়া, অন্ধবিশ্বাসী সমাজ ব্যৱস্থাৰ বিৰুদ্ধে এওঁলোকে বিদ্ৰোহ ঘোষণা কৰে। অন্ধবিশ্বাস, কু-সংস্কাৰ ইত্যাদিৰপৰা ওলাই আহি এখন সুস্থ সমাজ গঠনৰ বাৰ্তা তেওঁলোকে অভিনয়ৰ জৰিয়তে সমাজ জীৱনলৈ প্ৰেৰণ কৰে। বহুৱা চৰিত্ৰই নিৰক্ষৰ গ্ৰাম্য জনসাধাৰণক নৈতিক, দাৰ্শনিক, ঐতিহাসিক, সামাজিক শিক্ষা প্ৰদান কৰি সামাজিক দায়বদ্ধতাৰ পৰিচয় দিয়ে।

ভাৰতীয় নাট্য পৰম্পৰাৰ পটভূমিত চালে দেখা যায়, সংস্কৃত নাটকত হাস্যৰস সৃষ্টিৰ বাবে বিদূষক নামৰ এটা চৰিত্ৰ আছিল। অৱশ্যে এই চৰিত্ৰটি নাট্য-কাহিনীৰ বাহিৰৰ চৰিত্ৰ বুলি কোৱা হয় যদিও সূক্ষ্ম দৃষ্টিৰে লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় ই বহু সময়ত কাহিনীৰ বিকাশত একাত্ম হৈ পৰে। আচলতে শ্ৰমজীৱী সাধাৰণ মানুহে সম্পূৰ্ণ দিনটোৰ পৰিশ্ৰমৰ অন্তত আনন্দ উদ্‌যাপন কৰিব বিচাৰে। তেওঁলোকে সেই আনন্দ উপভোগ কৰে এই বিদূষক চৰিত্ৰৰ কাৰ্যকলাপৰ মাজেৰে (শৰ্মা ২০০৭, পৃ. ১৮)।

লোক-নাট্যত এটা কথা লক্ষ্য কৰা যায়, বহুৰা নাট্যানুষ্ঠানৰ বহিঃৰঙ্গ চৰিত্ৰ। নাট্যানুষ্ঠানৰ কাহিনীৰ লগত পোনপটীয়া সম্পৰ্ক তেওঁলোকৰ নাথাকে। তেওঁ নাথাকিলেও নাট্য কাহিনীৰ দেখাত কোনো ধৰণৰ হানি-বিঘিনি নহয় যেন লাগিলেও গোটেই নাট্যানুষ্ঠানৰ সাৰ্থকতা কিন্তু বহুৰা, মূল বা ওজা আৰু বায়নৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে।

সংস্কৃত নাট্য-সাহিত্যলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায়, তাত 'বিদূষক' নামেৰে এটি চৰিত্ৰ থাকে, যিটো 'বহুৰা'ৰ অনুৰূপ। এই বিদূষক নায়কৰ আলধৰা বা সহযোগী হিচাপে নাটকত প্ৰৱেশ কৰে। বাকপটু আৰু খাই ভালপোৱা এই চৰিত্ৰটোৱে ৰাজসভাৰপৰা অন্তেষপুৰলৈ সকলো কাম-কাজতে আগভাগ লয়। হাস্যৰসেৰে দৰ্শকক আৱৰি ৰখা এই চৰিত্ৰটোৱে বহু সময়ত নাটকখনক গতিময়তা প্ৰদান কৰে।

ভাৰতীয় নাট্য পৰম্পৰালৈ চালে বহু ভাৰতীয় লোক-নাট্যানুষ্ঠানত বহুৰা চৰিত্ৰ দেখা পোৱা যায়। মৈথিলী কীৰ্তনীয়া নাটকত 'বিকটা' বা 'বিপিটা' নামৰ বহুৰা চৰিত্ৰ আছে, যিটো নাৰদৰ আলধৰা চৰিত্ৰ। ৰাজস্থান, গুজৰাটৰ 'ভৱাই' লোক-নাট্যানুষ্ঠানত 'বংগলো', মহাৰাষ্ট্ৰ, কৰ্ণাটকৰ লোক-নাট্যানুষ্ঠানত 'সোগাড়িয়া', মহাৰাষ্ট্ৰৰ কংকণ অঞ্চলৰ লোক-নাট্যানুষ্ঠানত 'মহাদেৱী' নামেৰে বহুৰা চৰিত্ৰই আত্মপ্ৰকাশ কৰে।

লোক-নাট্যত এটা কথা লক্ষ্য কৰা যায়, বহুৰা নাট্যানুষ্ঠানৰ বহিঃৰঙ্গ চৰিত্ৰ। নাট্যানুষ্ঠানৰ কাহিনীৰ লগত পোনপটীয়া সম্পৰ্ক তেওঁলোকৰ নাথাকে। তেওঁ নাথাকিলেও নাট্য কাহিনীৰ দেখাত কোনো ধৰণৰ হানি-বিঘিনি নহয় যেন লাগিলেও গোটেই নাট্যানুষ্ঠানৰ সাৰ্থকতা কিন্তু বহুৰা, মূল বা ওজা আৰু বায়নৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। সেয়ে দৰঙত এষাৰ কথা প্ৰচলিত হৈ আহিছে- 'নায়ে যদি বহুৰা, কিহৰ আকৌ খুলীয়া।'

লোক-নাট্য পৰম্পৰাত বহুৰা চৰিত্ৰ প্ৰবেশ আৰু প্ৰস্থানৰ কোনো নিৰ্দিষ্ট ধৰা-বন্ধা সময় নাথাকে। তেওঁলোকে যিকোনো সময়তে মূল কাহিনীৰ ব্যাঘাত নজন্মোৱাকৈ নাট্য মঞ্চত প্ৰৱেশ কৰিব পাৰে। অৱশ্যে কেতিয়াবা নাট্য কাহিনীৰ লগতো তেওঁলোক জড়িত হৈ কাহিনী আগবঢ়াই নিয়া দেখা যায়। এনে ক্ষেত্ৰত মূল নায়ক অথবা দূত বা দূতৰ সহযোগী হিচাপে নাট্য পৰিৱেশন স্থলীত প্ৰবেশ কৰে। কিম্ভুত কিমাকাৰ জলহু পোছাক, মুখত বিভিন্ন ৰঙৰ প্ৰলেপ তথা আঁক-বাঁক কৰি দেখিলেই হাঁহি উঠা ধৰণৰ ৰূপ লৈ মঞ্চত প্ৰবেশ কৰি খুহুতীয়া কথা-বতৰাৰে হাস্যৰসৰ অৱতাৰণা কৰে। নাট্যাভিনয় কৰোঁতে এওঁলোকৰ কোনো পূৰ্বপৰিকল্পিত বা পূৰ্বলিখিত কোনো সংলাপ বা বচন নাথাকে। পৰিৱেশ আৰু পৰিস্থিতি অনুযায়ী ঠাইতে সংলাপ ৰচনা কৰি পৰিৱেশন কৰে।

বহুৰা চৰিত্ৰ ৰূপায়ণ কৰিবলৈ যোৱা ব্যক্তিজন তীক্ষ্ণ বুদ্ধিসম্পন্ন ব্যক্তি হোৱাৰ লগতে এগৰাকী স্বভাৱ কবিও। নাট্যকাহিনীৰ মাজত দৰ্শক বিৰক্ত হ'লে নাইবা মঞ্চৰপৰা চৰিত্ৰবোৰ প্ৰস্থান কৰিলে বিৰতিৰ সময়ত তেওঁলোকে মঞ্চত প্ৰৱেশ কৰি খুহুতীয়া কথা-বতৰাৰে দৰ্শকক আমোদ প্ৰদান কৰে। তেওঁলোকৰ অভিনয় চাই নাট্যকাহিনীৰ মাজত বিৰক্ত হোৱা দৰ্শকবোৰৰ পুনৰ মনোযোগ ঘূৰি আহে। এয়াই বহুৰাৰ সাৰ্থকতা।

খ্ৰীঃপূঃ সপ্তম শতিকামানত গ্ৰীচত স্পাৰ্টাত খোজকাঢ়ি যোৱা এবিধ 'ক্লাউন' নামৰ চৰিত্ৰ দেখা গৈছিল, যাৰ সৈতে আমাৰ বহুৰাৰ যথেষ্ট সাদৃশ্য আছে। সেই সময়ত এই ক্লাউন চৰিত্ৰটোক 'ডেইকেলিস্টাছ' (Doikeliktas) বুলি কোৱা হৈছিল। সেই সময়ত তেওঁলোকে সৈনিক, মূৰ্খ, ডাইনী, দাস আনকি গ্ৰীক দেৱতাৰো অভিনয় কৰিছিল। মূৰত এক ব্যতিক্ৰমী টুপী, ৰঙা নাক আৰু দীঘল জোতা পৰিধান কৰা এক ব্যতিক্ৰমী এই ক্লাউনে মুক্ত মনেৰে দেহৰ বিভিন্ন অংগী-ভংগী প্ৰদৰ্শন কৰি মানুহক আকৰ্ষণ কৰিছিল।

খ্ৰীঃ পূঃ ২৪০০ শতিকাত মিচৰত প্ৰাচীন ক্লাউন পোৱা গৈছিল (Bala 2010, p. 50-71)ৰ যি ক্লাউনে সামাজিক আৰু ধৰ্মীয় বিভিন্ন কৰ্ম সম্পাদন কৰাৰ লগতে পুৰোহিতৰ ভূমিকাও পালন কৰিছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত বহু ক্লাউনে আদালতৰ সন্মুখত নাইবা ৰাজপথত অভিনয় কৰি মানুহক আমোদ দিছিল। এই ক্লাউন চৰিত্ৰটি যাদুবিদ্যাত পাকৈত, ৰচিৰ ওপৰেৰে খোজকাঢ়িব পাৰে, ধেমেলীয়া গল্প ক'ব পাৰে, এজন ভাল গায়ক আদি গুণৰ অধিকাৰী ক্লাউনে সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক দায়িত্বও পালন কৰি আহিছিল। এনে ক্লাউনে অসামাজিক ৰীতি-নীতি আৰু আচাৰ-ব্যৱহাৰক ব্যঙ্গ কৰি সামাজিক পৰিৱৰ্তনৰ সূচনা কৰিছিল।

'ক্লাউন' শব্দৰ সমাৰ্থক হিচাপে প্ৰাচীন গ্ৰীচত Zany, Jester, Fool, Minstrel, Mime আদি প্ৰতিশব্দ ব্যৱহাৰ হৈছিল।

মধ্যযুগীয় সময়ছোৱাত ক্লাউনক Fool বুলি কোৱা হৈছিল। Clownৰ গুৰুত্ব থকা সমাজখনক Clown Society বুলি কোৱা হৈছিল।ক্লাউনৰ ইতিহাস অধ্যয়ন কৰিলে দেখা যায় বহুতো সংস্কৃতিৰ পৰা ক্লাউনে জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰিছিল। তাৰ ভিতৰত Kachina সংস্কৃতিৰ Pueblo Clown জনপ্ৰিয় ক্লাউন আছিল।

একেটা গণ্ডীৰ মাজত সোমাই নাথাকি অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণীৰ ক্লাউনক বাহিৰলৈ উলিয়াই অনা Lakota আৰু Dakota সংস্কৃতিৰ একমাত্ৰ জনপ্ৰিয় ক্লাউন আছিল Heykota।

১৬৪২ চনত পিউৰিটানসকলে (Puritans) ইংৰাজী থিয়েটাৰসমূহ প্ৰায় ২০ বছৰ মানৰ বাবে বন্ধ কৰি দিয়াৰ পিছত নতুন থিয়েটাৰত ক্লাউনক আদৰণি জনোৱা নাছিল। তেতিয়া ইংৰাজী ক্লাউনসকলে ইম্প্ৰভাইজ মঞ্চত, বিভিন্ন মেলাত আৰু জনপ্ৰিয় Drolls নামৰ চুটি প্ৰহসনত অভিনয় কৰিবলগীয়া হৈছিল (https://joetheidtman.tripod.com/id85.htm, Retrived ৫.৫.২০২৪)।

এইখিনি সময়ত ইটালীত Commedia Dell'arte নামৰ বাটৰ নাটৰ ধাৰণাই জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰে। আৰু ইয়াতেই বহু কমেডি চৰিত্ৰৰ জন্ম হৈছিল। নতুন প্ৰসাধন আৰু সাজ-সজ্জাই তেওঁলোকৰ আকৰ্ষণৰ কেন্দ্ৰবিন্দু আছিল।

এইদৰে পশ্চিমীয়া পৰম্পৰাগত নাট্যান্দোলনত বহুৱাৰ সমৰূপী ক্লাউন চৰিত্ৰই মানুহক আকৰ্ষণ কৰি ৰাখিছিল। অৱশ্যে পৰৱৰ্তী সময়ত এই চৰিত্ৰক চাৰ্কাছলৈ লৈ যোৱা হ'ল আৰু তাত Joker হিচাপে পৰিচিত হ'ল।

পশ্চিমীয়া নাট্যান্দোলনৰ ক্লাউন চৰিত্ৰ আমাৰ বহুৱাৰ সমৰূপী চৰিত্ৰ। জনসাধাৰণ বা দৰ্শকক আমোদ প্ৰদান কৰাই তেওঁলোকৰ মূল লক্ষ্য। দৰ্শকক হাস্যৰসেৰে আমোদ প্ৰদান কৰাৰ লগতে সমাজ সংস্কাৰকৰ দায়িত্বও তেওঁলোকে পালন কৰি আহিছে।

সংস্কৃত নাটকৰ জনপ্ৰিয়তা কমি যোৱাৰ পিছত চতুৰ্দশ শতিকাৰপৰা উনবিংশ শতিকালৈ ভাৰতবৰ্ষৰ বহুতো আঞ্চলিক ভাষাত লোকনাট্যৰ বিকাশ ঘটিছিল। সংস্কৃত নাটকৰ প্ৰায়বোৰ বৈশিষ্ট্য ৰক্ষিত হোৱা লোকনাট্যত গীত, নৃত্য, বাদ্য, সাজসজ্জা, প্ৰসাধন, মুখা আদি অৱশ্যে সংস্কৃত নাটকৰ আৰ্হিত ব্যৱহৃত হৈ থাকিল।'

ঘূৰণীয়া, বৰ্গক্ষেত্ৰাকাৰ বা আয়তাকাৰ মুকলি ক্ষেত্ৰত এই লোকনাট্য প্ৰদৰ্শন কৰা হয়।

লোক-নাট্যৰ নিৰ্বাহিকাসকলৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায়, বেছিভাগ অভিনেতাই বংশগতভাৱে এই অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত হৈ থাকে। সৰুৰেপৰা জ্যেষ্ঠসকলক অনুসৰণ কৰি তেওঁলোকে এই অনুষ্ঠানসমূহৰ লগত জড়িত হৈ পৰে।

অঙ্কীয়া নাটৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায় দূত বা বহুৱা অঙ্কীয়া নাটৰ নাট্যকাহিনীৰ বহিঃৰঙ্গ চৰিত্ৰ। এনে চৰিত্ৰই মূল চৰিত্ৰসমূহৰ সংঘাতৰ মাজত খুহুতীয়া কথা-বতৰাৰে হাস্যৰসৰ অৱতাৰণা কৰি নাটকীয় পৰিস্থিতি নিয়ন্ত্ৰণ কৰে। আনকি নাট্যকাহিনীৰ মাজত চৰিত্ৰৰ প্ৰস্থান আৰু প্ৰৱেশৰ মাজত বিৰতি থাকিলে সেই সময়তে বহুৱা নাট্যমঞ্চত প্ৰৱেশ কৰি হাস্যৰসৰ অৱতাৰণা কৰি দৰ্শকক আমনিবোধ কৰা পৰিস্থিতিৰ পৰা উলিয়াই আনে।

লোকনাট্য পৰম্পৰাৰ বহুৱা চৰিত্ৰবোৰ তীক্ষ্ণ বুদ্ধিসম্পন্ন, বাকপটু তথা স্বভাৱ কবি। মুহূৰ্ততে বচন, গীত-পদ আদি ৰচনা কৰি মূল নাট্যকাহিনীত ব্যাঘাত নজন্মোৱাকৈ চৰিত্ৰ ৰূপায়ণ কৰিব পাৰে। নাট্য কাহিনী চাই আমনি বা বিৰক্তি পোৱা দৰ্শকক তেওঁলোকে কথাৰ পাগত উভতাই আনিব পাৰে। পৰম্পৰাগত সমাজ ব্যৱস্থাত চলি অহা অন্যায়-অবিচাৰ, শঠতা-হীনতা, অন্ধবিশ্বাস-কুসংস্কাৰ আদিৰ বিৰুদ্ধে তীব্ৰ ব্যঙ্গ কৰি সমাজ সংস্কাৰকৰ দায়িত্ব পালন কৰি আহিছে এই চৰিত্ৰবোৰে।

ভাৰতবৰ্ষৰ লোক-নাট্যৰ প্ৰেক্ষাপটত দেখা যায় ধৰ্মীয় উদ্দেশ্যেৰে লোক-নাট্যৰ সৃষ্টি হ'লেও জনসাধাৰণক হাস্যৰসেৰে আমোদ প্ৰদান কৰাটো এই নাট্য-পৰম্পৰাবোৰৰ অন্য এটা মূল উদ্দেশ্য। ভাৰত ভূমিত ইতিহাসে ঢুকি নোপোৱা সময়ৰেপৰা প্ৰচলিত হৈ অহা পুতলাভিনয়তো ৰামায়ণ, মহাভাৰত আদি পুৰাণৰ কাহিনী পৰিৱেশন কৰা হৈছিল যদিও বায়নজনে বিভিন্ন খুহুতীয়া কথা-বতৰাৰে পুতলাবোৰৰ অভিনয় কৰোৱাই দৰ্শকক আমোদ দিবলৈ যত্ন কৰে।

সংস্কৃত নাট্য পৰম্পৰাৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায় বিদূষক নামৰ এটি চৰিত্ৰ হাস্যৰসৰ মূল আধাৰ। তেওঁ কেতিয়াবা ৰজাৰ বিশ্বাসী, কেতিয়াবা নায়কৰ বন্ধু হিচাপে ভুমুকি মাৰে। নাটকৰ আৰম্ভণিৰেপৰা শেষলৈকে এই চৰিত্ৰটি ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত হৈ থাকে। তেওঁ নাটকৰ এটা অন্তৰঙ্গ চৰিত্ৰ। তেওঁ জাতিত ব্ৰাহ্মণ যদিও লোভী আৰু খাই ভাল পোৱা চৰিত্ৰ। কালিদাসৰ অভিজ্ঞান শকুন্তলমত বিদূষকৰ নাম 'মাধব্য', বিক্ৰমোৰ্বশীয়মত 'মানৱক', মালবিকাগ্নিমিত্ৰমত 'গৌতম', শূদ্ৰকৰ মৃচ্ছকটিকমত 'মৈত্ৰেয়', শ্ৰীহৰ্ষৰ ৰত্নাৱলী আৰু ভাসৰ স্বপ্নবাসবদত্তমত 'বসন্তক', ভৱভূতিৰ মালতীমাধৱম্, মহাবীৰচৰিত্ৰম আৰু উত্তৰৰামচৰিতম্, বিশাখদত্তৰ মুদ্ৰাৰক্ষসম্ আদি নাটকত বিদূষক চৰিত্ৰৰ নাম 'নাস্তি'। এওঁলোকে প্ৰতিটো মুহূৰ্তত নায়কৰ বিশ্বাসী হৈ নাটকীয় কাহিনী আগবঢ়াই নিয়ে। ৰজাৰপৰা সাধাৰণ প্ৰজালৈ এওঁলোকৰ সম্পৰ্ক। আনৰ বিপদৰ সময়ত সততে হাত উজান দিয়ে এওঁলোকে। তথাপি নাটকীয় কাহিনীৰ সৈতে সঙ্গতি ৰক্ষা কৰি এওঁলোকে হাস্যৰসৰ অৱতাৰণা কৰে।

দক্ষিণ ভাৰতৰ এবিধ জনপ্ৰিয় নাট্য পৰম্পৰা হ'ল 'কুত্তিয়ট্টম'। এই নাট্য পৰম্পৰাত নাটকীয় কাহিনীৰ মাজে মাজে দৰ্শকক হাস্যৰসৰ সোৱাদ দিবলৈ 'বিদূষক' নামৰ এটি চৰিত্ৰৰ প্ৰৱেশ কৰোৱা হয়। নাটকত এই চৰিত্ৰটোক উন্মুক্ত

কৰি দিয়া হয়। তেওঁৰ কোনো বাধা-বিঘিনি নাথাকে। দেৱলোকৰপৰা পাতাললৈকে, ৰজা, ব্ৰাহ্মণ, সাধাৰণ প্ৰজা সকলোৰে লগত তেওঁৰ সংযোগ আছে। সামাজিক সুস্থিৰতা বৰ্তাই ৰাখিবলৈ ৰজাৰপৰা প্ৰজালৈকে সকলোৰে বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদ কৰিব পৰা এটা চৰিত্ৰ হ'ল বিদূষক। নাটকীয় কাহিনী আগবঢ়াই নিয়াৰ বাবে তেওঁৰ কোনো লিখিত সংলাপ নাই। সমসাময়িক সমাজৰ যিকোনো বিসংগতি, অন্ধবিশ্বাস, কু-সংস্কাৰ আদিক তীক্ষ্ণভাৱে শ্লেষ আৰু বক্ৰোক্তিৰে ব্যঙ্গ কৰি সেইবোৰ দূৰ কৰিবলৈ যত্ন কৰে। এইবোৰৰ কোনো পূৰ্বপৰিকল্পিত ৰূপ নাথাকে। তৎকালীনভাৱে নতুন কাহিনী উদ্ভাৱন কৰি, নতুন কথা-বতৰাৰে মূলৰপৰা আঁতৰি গৈ কাহিনী ৰূপায়ণ কৰে। বিদূষকে ৰজা-প্ৰজা কাকো বাদ নিদিয়াকৈ কৰা সামাজিক প্ৰতিবাদ, বিৰুদ্ধ মত তথা তীব্ৰ বক্ৰোক্তিৰ সমলবোৰে দৰ্শকক আমোদ দিয়াৰ লগতে সমস্যাবোৰ বুজাবলৈ সক্ষম হয়। বিদূষকজনে দাৰ্শনিক চিন্তা-ভাবনা, ধৰ্মীয় গোড়ামী আদি বিষয়বোৰৰ আলোচনা আৰু বিতৰ্কৰ অৱতাৰণা কৰি সমজুৱাক সজাগ আৰু সচেতন কৰিবলৈ যত্ন কৰে (ৱাৎসায়ন, পৃ. ২৮)।

একেদৰে দক্ষিণ ভাৰতৰ অন্ধ্ৰপ্ৰদেশ, তামিলনাডু আদি অঞ্চলত প্ৰচলিত ভাগৱতমেলা, কুচিপুড়ি; কৰ্ণাটকত প্ৰচলিত যক্ষগান আদি জনপ্ৰিয় লোক-গীতি-নৃত্য-নাট্যানুষ্ঠান। এই অনুষ্ঠানসমূহতো নাটকীয় মূল কাহিনীৰ মাজে মাজে দৰ্শকক হাস্যৰসৰ খোৰাক যোগাবলৈ কুটিয়ট্ৰমৰ দৰে 'বিদূষক' নামৰ এটি চৰিত্ৰই ভুমুকি মাৰে। তেওঁৰ কোনো পূৰ্ব পৰিকল্পিত সংলাপ বা অভিনয় ৰীতি নাথাকে। তেওঁ স্পষ্টবাদী, চতুৰ। নাটকৰ মুখ্য চৰিত্ৰৰ অৱনতি ঘটিলে তেওঁ সমালোচনা কৰাৰ লগতে সংকটৰ সময়ত হাতে হাত ধৰি থিয় হয়। এই কামবোৰ সম্পাদন কৰিবলৈ যাওঁতে হাস্যৰসাত্মক কথা-বতৰা আৰু অভিনয়েৰে দৰ্শকক হুহুৱাবলৈ যত্ন কৰে। নাটকীয় কাহিনীত তেওঁৰ প্ৰবেশ আৰু প্ৰস্থানৰ কোনো ধৰা-বন্ধা সময় বা নীতি-নিৰ্দেশনা নাই; নাটকীয় প্ৰয়োজনত যিকোনো সময়ত তেওঁ প্ৰৱেশ আৰু প্ৰস্থান কৰিব পাৰে। শাসক শ্ৰেণীৰ শঠতা, ভণ্ডামি আদি দেখিলে সেইবোৰ ব্যঙ্গাত্মকভাৱে অৱতাৰণা কৰি সমাজৰপৰা তেনে অশুভ কৰ্ম নিৰ্মূল কৰিবলৈ যত্ন কৰে (বাৎসায়ন, পৃ. ১৬২)।

বঙ্গদেশৰ 'যাত্ৰা', উত্তৰ প্ৰদেশ, ৰাজস্থান আদি অঞ্চলত প্ৰচলিত 'খ্যাল' আদি পৰম্পৰাগত লোক-নাট্যানুষ্ঠান। এনে নাট্যানুষ্ঠানত ধেমেলীয়া চৰিত্ৰই অনিন্দনীয় বস্তুক লৈ বহুৱালি আৰু ব্যঙ্গ কৰে। বঙ্গদেশৰ যাত্ৰাত 'বিবেক' নামৰ চৰিত্ৰটিয়ে মূল কাহিনীৰ মাজে মাজে ধেমেলীয়া কথা-বতৰাৰে দৰ্শকক আমোদ দিবলৈ যত্ন কৰা দেখা যায়।

মূলতঃ ৰামায়ণ, মহাভাৰতৰ কাহিনী পৰিৱেশিত মহাৰাষ্ট্ৰৰ এবিধ জনপ্ৰিয় লোকনাট্য পৰম্পৰা হ'ল 'তমাশা'। মূল কাহিনীৰ উপৰি দৰ্শকক হাস্যৰস প্ৰদান কৰিবলৈ এনে নাট্য পৰম্পৰাত এবিধ ধেমেলীয়া চৰিত্ৰ থাকে। তেওঁক 'সোংগাড্য' বা 'বিদূষক' বুলি কোৱা হয় (বাৎসায়ন, পৃ. ১৭৩)। নাট্যকাহিনীত সোংগাড্যই কেতিয়াবা কৃষ্ণৰ ভাও লৈ গোপিনীৰপৰা ঘাট পাৰ কৰিবলৈ মাচুল দাবী কৰে। আনকি কৃষ্ণই গোপিনীক জোকোৱা কথাবোৰ ব্যঙ্গাত্মকভাৱে ৰূপায়িত কৰে।

এনে নাট্য পৰম্পৰাত সোংগাড্যৰ সহযোগী হিচাপে 'বিকৃতাঙ্গ' বা 'খোৰা' চৰিত্ৰ এটা উপস্থাপন কৰা হয়, যাক 'পাইণ্ডিয়া' বুলি কোৱা হয়। দুয়োটা চৰিত্ৰই নৈতিক আৰু সমসাময়িক সমাজৰ চিৰন্তন সমস্যা কিছুমানৰ বিষয়ে আলোচনা কৰে। দৰ্শকক আমনিবোধ কৰিবলৈ নিদিয়াকৈ এইধৰণৰ কথাবোৰ অৱতাৰণা কৰি সুস্থ সামাজিক বাতাৱৰণ বৰ্তাই ৰখাত এওঁলোকে সক্ৰিয় ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। অকল ইমানেই নহয়, সদাগৰৰ লগত কোনোবা গাঁৱলীয়া গাভৰুৰ প্ৰণয়ৰ কথা, এগৰাকী তিৰোতাৰ ঘৰত তিনিটা ডকাইতৰ প্ৰবেশ (বাৎসায়ন, পৃ. ১৭৪) ইত্যাদি হাস্যৰসাত্মক বহিঃৰঙ্গ কাহিনী এনে নাট্য পৰম্পৰাত সোংগাডা আৰু তেওঁৰ সহযোগীসকলে পৰিৱেশন কৰি এফালে হাস্যৰসৰ অৱতাৰণা কৰিলেও মূলতঃ তেনে কথা-বতৰাৰে ব্যঙ্গাত্মকভাৱে সামাজিক পৰিৱেশ সংশোধন কৰিবলৈ যত্ন কৰা যেনহে লাগে।

এইদৰে সৰ্বভাৰতীয় নাট্য পৰম্পৰালৈ চালে দেখা যায়—নাটকীয় কাহিনীৰ অগ্ৰগতি, পৰিচালনা তথা নাট্যক্ৰিয়াত 'বহুৱা' চৰিত্ৰই বহু দায়িত্ব মূৰ পাতি ল'বলগীয়া হয়। অতীত আৰু বৰ্তমানৰ মাজৰ সংযোগ, কাল আৰু স্থানৰ ঐক্যক তেৰেঁই

বঙ্গদেশৰ 'যাত্ৰা', উত্তৰ প্ৰদেশ, ৰাজস্থান আদি অঞ্চলত প্ৰচলিত 'খ্যাল' আদি পৰম্পৰাগত লোক-নাট্যানুষ্ঠান। এনে নাট্যানুষ্ঠানত ধেমেলীয়া চৰিত্ৰই অনিন্দনীয় বস্তুক লৈ বহুৱালি আৰু ব্যঙ্গ কৰে। বঙ্গদেশৰ যাত্ৰাত 'বিবেক' নামৰ চৰিত্ৰটিয়ে মূল কাহিনীৰ মাজে মাজে ধেমেলীয়া কথা-বতৰাৰে দৰ্শকক আমোদ দিবলৈ যত্ন কৰা দেখা যায়।

উদ্দেশ্যপূৰ্ণভাৱে ভংগ কৰে। বিভিন্ন নাট্য পৰম্পৰাত চৰিত্ৰটিক বেলেগ বেলেগ নামেৰে জনা যায়। সংস্কৃত নাটকৰ অনুৰূপে কুটিয়ট্ৰেমত এই চৰিত্ৰটিক 'বিদূষক', যক্ষগানত 'কোদাঙ্গি', চৌ নাট্য পৰম্পৰাত 'কাজি-পাজি যুটী', ভৱাইত 'বঙ্গলো', যাত্ৰাত 'বিবেক', নৌটঙ্কীত 'মুন্সী', ভাওনা পৰম্পৰাত 'বহুৱা' আদি। ইয়াৰোপৰি ৰাসলীলাৰ 'উধৱ' চৰিত্ৰটিও বিদূষকৰেই অনুৰূপ (বাৎসায়ন, পৃ. ১৮৬)।

অসমৰ লোকনাট্যসমূহতো বহুৱা চৰিত্ৰই বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। এই চৰিত্ৰসমূহ যে কেৱল জনসাধাৰণক হাস্যৰসৰ খোৰাক দিবলৈহে উপস্থাপন কৰা হয়, এনে নহয়। সমাজৰ কিছুমান জ্বলন্ত সমস্যা, মানুহৰ ভণ্ডামি ইত্যাদিবোৰ ব্যঙ্গ কৰি দৰ্শকৰ আগত বহুৱা চৰিত্ৰই উপস্থাপন কৰে। সমাজৰ বেয়া দিশবোৰ উন্মোচিত কৰি এই চৰিত্ৰটোৱে জনসাধাৰণক সজাগ কৰি তোলে। ধেমেলীয়া দৃশ্যৰ মাজেৰে গএঞা ৰাইজক লোকশিক্ষা প্ৰদান কৰে।

অসমৰ লোকনাট্যৰ ক্ষেত্ৰখনত অধ্যয়ন কৰিলে দেখা যায়, বহুৱা চৰিত্ৰই প্ৰায় প্ৰতিবিধ লোকনাট্য পৰম্পৰাতে বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। অসমৰ অতি প্ৰাচীন লোকনাট্য পৰম্পৰা পুতলাভিনয়ত 'জামাদাৰ', 'চেংৰা', 'হাৰি' আদি বহুৱা চৰিত্ৰ দেখিবলৈ পোৱা যায়। মূলত অভিনয় খলা পৰিষ্কাৰ কৰা এই চৰিত্ৰবোৰো কিন্তু দৰ্শকক হাস্যৰস প্ৰদান কৰিবলৈ অৱতাৰণা কৰা হয়। মূল অভিনয় আৰম্ভ হোৱাৰ পূৰ্বে হাতত বাঢ়নি বা ঝাৰু লৈ মঞ্চত প্ৰৱেশ কৰি মঞ্চটো পৰিষ্কাৰ কৰা নাভাবি ৰাস্তা পৰিষ্কাৰ কৰাৰ ভাও দিয়ে এনেদৰে—

'অ' হাবি চলিলৰে
এহে ৰাস্তাক সাৰিবে
অ' হাৰি চলিলৰে এ।।' (শৰ্মা ২০১০, পৃ. ৪৭)

আচলতে মূল নাট্যকাহিনীৰ মাজে মাজে পুতলাভিনয়ত জামাদাৰ, চেংৰা, হাৰি আদি চৰিত্ৰৰ প্ৰৱেশ ঘটোৱাই সামাজিক হাস্য-ব্যঙ্গৰ অভিনয়ৰ জৰিয়তে দৰ্শকক অনাবিল আনন্দ প্ৰদান কৰোৱা হয় (শৰ্মা ২০১০, পৃ. ৪৭)।

অসমৰ এবিধ জনপ্ৰিয় অৰ্দ্ধনাটকীয় লোকনাট্য পৰম্পৰা হ'ল ওজাপালি। এই ওজাপালিৰ 'ডাইনাপালি' এটি উল্লেখযোগ্য বহুৱা চৰিত্ৰ। তেওঁ অনুষ্ঠানৰ মাজে মাজে ওজাৰ লগত মূল বিষয়ৰ ভাঙনি কৰাৰ লগতে দৰ্শকৰ মনোৰঞ্জনৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি খুহুতীয়া কথা-বতৰাৰ অৱতাৰণা কৰি হাস্যৰসৰ সূচনা কৰে। ওজাপালি অনুষ্ঠানত ডাইনাপালিয়ে অতিৰঞ্জনৰ সহায়ত অথবা সমসাময়িক ঘটনাৰ লগত সম্পৰ্ক স্থাপন কৰি হাস্যৰসৰ সৃষ্টি কৰে। তেওঁ চিৰাচৰিত ঘটনা বা পৰিস্থিতিক বিকৃত কৰি, অসংগতিপূৰ্ণ উপকাহিনী উপস্থাপন কৰি স্থূল হাস্যৰস প্ৰদান কৰিবলৈ যত্ন কৰে।

ঢুলীয়া ভাউৰীয়া অসমৰ আন এবিধ জনপ্ৰিয় লোকনাট্য পৰম্পৰা। ঢোল বজাই যি লোকনাট্য পৰম্পৰাত ভাও প্ৰদৰ্শন কৰা হয়, সেয়াই ঢুলীয়া ভাউৰীয়া (শৰ্মা ২০১০, পৃ. ৮৪)।

এনে অনুষ্ঠানত মূল অনুষ্ঠানৰ মাজে মাজে দৰ্শকক আমোদ প্ৰদান কৰিবলৈ ভাইৰা চৰিত্ৰই অসংগতিপূৰ্ণ অভিনয় কৰা দেখা যায়। হাস্যৰসৰ বাবে তেওঁলোকে কৰা এই অনুষ্ঠানক 'ব্যঙ্গ বা কৌতুকধৰ্মী চং' বুলি কোৱা হয়। এনে চংবোৰৰ ভিতৰত জমিদাৰ, মৌজাদাৰ, ব্ৰাহ্মণ, মোল্লা, গাঁওবুঢ়া, এম এল এ আদিৰ আপত্তিজনক কথাবোৰ চঙৰ জৰিয়তে ব্যঙ্গ কৰা হয়। আচলতে এনে চঙৰ মূল উদ্দেশ্যই হ'ল আসন্ন পৰিস্থিতিৰপৰা মানসিকভাৱে নিজকে মুক্ত কৰা আৰু সমাজ সংস্কাৰ কৰা। এনে চংবোৰত পোছাক-পৰিচ্ছদ, জোতা, লাঠি, বাদ্যযন্ত্ৰ আদিৰ অসংগতিপূৰ্ণ ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে ভাইৰা চৰিত্ৰই হাস্যৰসৰ অৱতাৰণা কৰে। এনে অনুষ্ঠানৰ কোনো লিখিত ৰূপ নাথাকে। ভাইৰাৰ লগতে বাইন, গাইন, ঘাই ঢুলীয়া আদিয়ে এই অনুষ্ঠানত অংশগ্ৰহণ কৰে।

অসমৰ অবিভক্ত দৰং জিলাৰ এবিধ জনপ্ৰিয় লোকনাট্য পৰম্পৰা হ'ল খুলীয়া ভাউৰীয়া। ৰামায়ণ, মহাভাৰত, বিশেষকৈ ৰামসৰস্বতীৰ বধকাব্যৰ কাহিনী পৰিবেশিত এই নাট্যানুষ্ঠান ওৰে নিশা পৰিবেশিত হৈছিল। তেনে সময়ত মূল নাট্যকাহিনী চাই বিৰক্ত হোৱা দৰ্শকক আমোদ প্ৰদান কৰিবলৈ অথবা ওজা বা মূল চৰিত্ৰবোৰক সাময়িক বিৰতি দিবলৈ এনে নাট্য পৰম্পৰাত 'বহুৱা' চৰিত্ৰৰ প্ৰৱেশ ঘটোৱা হয়। এনে অনুষ্ঠানত যিজনে জনসাধাৰণৰ মাজত হাঁহিৰ ৰোল তুলিব পাৰে, তেওঁৰেই প্ৰাধান্য সৰ্বাধিক (শৰ্মা ২০১০, পৃ. ১০৭)। সেয়ে এই অনুষ্ঠানত বহুৱা চৰিত্ৰৰ প্ৰাধান্য অধিক। নাটকীয় কাহিনীৰ ফালৰপৰা এই বহুৱা চৰিত্ৰবোৰ অপ্ৰয়োজনীয় যদিও বিবিধ সামাজিক অসংগতি, ত্ৰুটি-বিচ্যুতি আদিৰ প্ৰতি বজ্ৰাঘাত কৰি পাতল তথা লঘু হাস্যৰস সৃষ্টি কৰি এই চৰিত্ৰবোৰে দৰ্শকক হাস্যৰস দিবলৈ যত্ন কৰে।

কুশান গান বা কুশান পালা অবিভক্ত গোৱালপাৰা, কোচবিহাৰ আদি অঞ্চলৰ এক জনপ্ৰিয় লোকনাট্য পৰম্পৰা। মূলতঃ ৰামায়ণৰ কাহিনী পৰিবেশিত এই নাট্যানুষ্ঠানো অতীতত ওৰে নিশা ৰূপায়িত হৈছিল। অতীতত বিভিন্ন পূজা, উপাসনাৰ প্ৰসঙ্গত আয়োজিত কুশান পালাত ৰামায়ণৰ একো একোটি বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ কাহিনী পৰিৱেশন কৰা হৈছিল। মূল কাহিনীৰ উপৰি

দৰ্শকক হাস্যৰস প্ৰদান কৰিবলৈ এনে নাট্য পৰম্পৰাত 'দোহাৰী', 'চুক্ৰী' আদি চৰিত্ৰই লঘু কথা-বতৰাৰ অৱতাৰণা কৰা দেখা যায়। এনে অনুষ্ঠানক 'চং' বা 'ফ্যাঁসা' বুলি কোৱা হয়। মূল পালাৰ মাজে মাজে অথবা ভাৱৰীয়াসকলৰ বিৰতিৰ সময়ত দোহাৰীয়ে গীদাল, পাইল, বাইন অথবা ছুক্ৰীৰ সহায়ত মূল পালাৰ সৈতে সম্পৰ্ক নথকা কিছুমান বিসংগতিপূৰ্ণ পৰিস্থিতি গীত, নৃত্য, বাদ্য, অভিনয়ৰ সহায়ত উপস্থাপন কৰে।

গোৱালপাৰা জিলাৰ পাতিৰাভাসকলৰ মাজত জনপ্ৰিয় এক লোকনাট্য পৰম্পৰা হ'ল ভাৰীগান। অৱশ্যে বৰ্তমান পাতিৰাভাসকলৰ অঞ্চলত বসবাস কৰা অনা-ৰাভাসকলেও এইবিধ অনুষ্ঠান চৰ্চা কৰি অহা দেখা যায়। ভাৰীগান নাট্য পৰম্পৰাৰ নাটৰ বিষয়-বস্তু ৰামায়ণ, মহাভাৰত আশ্ৰিত (শৰ্মা ২০১০, পৃ. ১৬০)। আনন্দ-বিনোদনৰ মাজেৰে সজ, নৈতিক লোকশিক্ষা তথা আধ্যাত্মিক শিক্ষা প্ৰদান এই অনুষ্ঠানৰ মূল উদ্দেশ্য। নাট্য কাহিনীৰ মাজে মাজে দৰ্শকক আমোদ প্ৰদান কৰিবলৈ এই নাট্য পৰম্পৰাত 'কেতুৱা' চৰিত্ৰৰ অৱতাৰণা কৰা হয়। বিদ্ৰূপাত্মক বা হাস্যৰসাত্মক কথা-বতৰাৰে এই চৰিত্ৰবোৰে দৰ্শকক আমোদ প্ৰদান কৰিবলৈ যত্ন কৰা দেখা যায়। এনে চৰিত্ৰবোৰে কেতিয়াবা ঝাড়ুদাৰ, কেতিয়াবা নাপিত, কেতিয়াবা বৈদ্য আদি চৰিত্ৰ ৰূপায়ণ কৰি পাতল-লঘু কথা-বতৰাৰ অৱতাৰণা কৰে। অকল সিমানেই নহয়, সমসাময়িক সমাজৰ অসংগতি কিছুমান তেওঁলোকে অভিনয়ৰ মাজেদি অৱতাৰণা কৰি এফালে হাস্যৰসৰ সৃষ্টি কৰে আৰু আনফালে সমাজ সংশোধনৰ বাবে যত্ন কৰে।

এইদৰে আলোচনা কৰিলে দেখা যায়, কৃষিজীৱী সাধাৰণ জনসাধাৰণক ব্যস্ততাপূৰ্ণ সময়ৰ দুখ, কষ্ট, ভাগৰ আদি লাঘৰ কৰিবৰ উদ্দেশ্যে বা নাট্যকাহিনীৰে সাধাৰণ দৰ্শকক আমোদ প্ৰদান কৰি লোকশিক্ষা প্ৰদান কৰাৰ উদ্দেশ্যে প্ৰাচীন কালৰেপৰা সমগ্ৰ বিশ্বত প্ৰচলিত হৈ অহা নাট্য পৰম্পৰাসমূহত 'clown' বা 'বহুৱা' চৰিত্ৰই উল্লেখযোগ্য ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। এওঁলোকৰ মূল নাট্যকাহিনীৰ লগত প্ৰত্যক্ষ সম্পৰ্ক নাথাকিলেও নাট্যানুষ্ঠানৰপৰা এৰাই চলিব পৰা চৰিত্ৰ এওঁলোক নহয়। লোক-নাট্য পৰম্পৰাত এই চৰিত্ৰৰ স্থান সদায়েই বিশেষ হৈ থাকিব।

পাদটীকা

১। শঙ্কৰদেৱ বাক্যামৃত, পাৰিজাত হৰণ নাট।
২। হেমকোষ, পৃ. ৯৩০।
৩। সংবাদদাতা ঃ দুমহু শইকীয়া, বহুৱা, শইকীয়াপাৰা।
৪। https://joelhedtman.tripod.com/id85.htm
৫। Pollio, Howard, 1978, What is so funny?, New Scientist, Vol 78, No. ১১২০, United Kingdom, Red business Information, ISSN 0262-4079, p. 774, Retrived 24.৫.২০২৪.
৬। Charles, Lucile Hoerr, The Clowns Function, The Journal of American Folklore, Vol. ৫৮, No. ২২৭, Jan-March, ১৯৪৫, Published by American Folklore Society, p. ২৫-৩৪. Retrived ২৭.৫.২০২৪
৭। Kinew, Web, The Reason You WalkÊ. A Memor, Penguin Random House, ২০১৭
৮। https://www.britannica.com/art/South-Asian-arts/Folk-theatre

প্ৰসঙ্গ সূচী ঃ

১। বাৎসায়ন, কপিলা। পৰম্পৰাগত ভাৰতীয় নাট্য ঃ বহুমুখী ধাৰা। অনু বীৰেন্দ্ৰনাথ দত্ত। নেশানেল বুক ট্ৰাষ্ট, ইণ্ডিয়া, ১৯৮০।
২। শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ। অসমৰ লোকনাট। বাণী প্ৰকাশ প্ৰাইভেট লিমিটেড, গুৱাহাটী। প্ৰথম প্ৰকাশ। ২০১০। শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ। পৰম্পৰাগত প্ৰাচ্য নাট্যাভিনয়। বীণা লাইব্ৰেৰী, দ্বিতীয় সংস্কৰণ, ২০০৭।
৩। Bala, Michal, 2010, The Clown ঃ An Archetypal Self-Journey, Jung Journal ঃ Culture and Phyche, p. 50-71

জলবায়ুৰ পৰিৱৰ্তন আৰু আমাৰ পৰিৱেশত ইয়াৰ প্ৰভাৱ

পলাশ সন্দিকৈ

একবিংশ শতিকাত পৰিৱেশৰ প্ৰধানতম সমস্যাৰ ভিতৰত প্ৰথমে স্থান পাবলগীয়া বিষয়টো হৈছে জলবায়ু পৰিৱৰ্তন। জলবায়ু পৰিৱৰ্তন পৃথিৱীৰ বাবে এটা বৃহৎ প্ৰত্যাহ্বান, যাৰ প্ৰভাৱৰ পৰা কোনো জীৱই নিজক মুক্ত কৰি ৰাখিব পৰা নাই। মানৱ জাতিৰ লগতে এই পৃথিৱীত থকা সমস্ত জীৱ-জন্তু, উদ্ভিদ ৰাজ্যক সামৰি আমাৰ চাৰিওফালে থকা মাটি, পানী, বায়ু আটাইবোৰে ইটোৰ পৰা সিটোৰ পৰিপূৰক হৈ চলি থাকে। এনেকুৱা বাতাবৰণ এটাৰ অস্বাভাৱিক পৰিৱৰ্তনে সকলোকে বৰ্তমান সময়ত চিন্তিত কৰি তুলিছে। যাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত জলবায়ু পৰিৱৰ্তন সম্পৰ্কীয় চিন্তা-চৰ্চাই বৰ্তমান সময়ত ব্যাপক প্ৰাসংগিকতা লাভ কৰা দেখা গৈছে।

পৰিৱৰ্তন, সময়ৰ সোঁতৰ লগে লগে ই পৰিলক্ষিত হয় সমাজৰ প্ৰতিটো বস্তুতে। প্ৰকৃতিও ইয়াৰ পৰিপন্থী নহয়। জীৱ, নিৰ্জীৱ আদি সকলো পৰিৱৰ্তনৰ অধীন। বতৰৰ পৰিৱৰ্তন এটা জটিল শব্দ, আৰু এই বিষয়-বস্তুটোৱে বহুতো গৱেষকৰ ধ্যান আকৰ্ষণ কৰি আহিছে। ডাঙৰ প্ৰশ্ন এটা হ'ল— কেনেকৈ মানৱ জাতিৰ কৰ্মই এই বতৰ পৰিৱৰ্তনৰ ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। এই বিষয়ে চিন্তা-চৰ্চা কৰাৰ আগতে আমি বতৰৰ সংজ্ঞাটো জানি লোৱাৰ বিশেষ প্ৰয়োজন।

বতৰ আচলতে কি? বতৰে জানো নিৰ্ধাৰণ নকৰেনে আমি কোন সময়ত কি কাপোৰ অথবা বস্ত্ৰ পৰিধান কৰিব লাগে, কোন সময়ত কেনেকুৱা ধৰণৰ খেতি-বাতি কৰিলে সেই খেতি-বাতি ভাল আৰু লাভদায়ক হয়, সেয়াও জানো বতৰে নিৰ্ধাৰণ নকৰেনে?

সামগ্ৰিক অৰ্থত চাবলৈ গ'লে, বতৰ হৈছে কোনো এঠাইৰ কোনো এটা সময়ত বায়ুমণ্ডলৰ স্থিতি, যেনে কোনো এটা সময়ত তাপমাত্ৰা কিমান, বা আৰ্দ্ৰতা কিমান, বা বতাহৰ বেগ কেনেকুৱা, বা ডাৱৰ কিমান আছে, বা বৰষুণ দিছে নে ৰ'দ দিছে নে কুঁৱলী পৰিছে ইত্যাদি। আনহাতে, জলবায়ু হৈছে এইবিলাকৰ এক দীঘলীয়া সময়ৰ গড়। উদাহৰণ স্বৰূপে, গুৱাহাটীত আজিৰ সৰ্বাধিক তাপমাত্ৰা কিমান, এইবাৰ বিহুত বৰষুণ দিব নে নিদিয়ে, যোৱা সপ্তাহত বতৰ কেনেকুৱা আছিল, এইবছৰ আগষ্ট মাহত বৰষুণ কেনে হ'ব ইত্যাদিবোৰ হৈছে

বতৰৰ বৰ্ণনা, কাৰণ ইয়াত কোনো এটা বিশেষ সময় বা দিন বা সপ্তাহ বা মাহৰ কথা কোৱা হৈছে। কিন্তু যদি আমি কওঁ গুৱাহাটীত জুন মাহত বতৰ কেনেকুৱা থাকে, ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল আমি কোনো এটা বছৰৰ জুন মাহৰ কথা কোৱা নাই, আমি কৈছোঁ যে সাধাৰণতে জুন মাহত গুৱাহাটীত কেনে ধৰণৰ বতৰ হয়। গতিকে ইয়াত জলবায়ুৰ কথা কোৱা হৈছে। ইয়াৰ উত্তৰ আমি কেনেদৰে দিম? এক দীঘলীয়া সময়ৰ (সাধাৰণতে কমেও ৩০ বছৰৰ) প্ৰতিটো বছৰৰ জুন মাহৰ তথ্য সংগ্ৰহ আৰু এই সকলোবোৰৰে এক গড় নিৰ্ণয়। গতিকে এনেদৰে গণনা কৰি পোৱা তথ্যৰ ভিত্তিত ওপৰৰ প্ৰশ্নৰ আমি উত্তৰ এইবুলি দিম যে জুন মাহত সাধাৰণতে গুৱাহাটীত যথেষ্ট পৰিমাণে বৰষুণ হয়, তাপমাত্ৰা আৰু আৰ্দ্ৰতা (rainy, hot and humid) বেছি থাকে। কোনো কোনো বছৰত হয়তো ইয়াৰ ব্যতিক্ৰমো হ'ব পাৰে, যেনে কোনো কোনো বছৰত বৰষুণ কম বা বেছিকৈ হ'ব পাৰে, বা তাপমাত্ৰা কম বা বেছি হ'ব পাৰে। কিন্তু যদি এক দীঘলীয়া সময়ৰ বাবে চোৱা যায়, তেন্তে বেছিভাগ ক্ষেত্ৰতে জুন মাহত গুৱাহাটীৰ জলবায়ু গৰম, আৰ্দ্ৰ আৰু যথেষ্ট বৰষুণ হয়। গতিকে আমি দেখিলোঁ যে বতৰ আৰু জলবায়ু দুয়োটা বেলেগ বেলেগ। আৰু কেইটামান উদাহৰণ চাওঁ আহক। অসমত এইবছৰ জানুৱাৰী মাহত ঠাণ্ডা কেনেকুৱা বুলি কলে আমি বুজিম যে কোনো এটা বছৰৰ জানুৱাৰী মাহৰ কথা কোৱা হৈছে, গতিকে ইয়াত বতৰৰ কথা কোৱা হৈছে। কিন্তু যদি সুধা হয়, জানুৱাৰী মাহত অসমত ঠাণ্ডা কেনেকুৱা থাকে, ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল কোনো এটা বছৰৰ কথা কোৱা নাই, সাধাৰণতে ঠাণ্ডা কেনেকুৱা থাকে তাক সুধা হৈছে, অৰ্থাৎ ইয়াত জলবায়ুৰ কথা কোৱা হৈছে। একেদৰে এইবাৰ দুৰ্গাপূজাত অসমত বতৰ কেনেকুৱা হ'ব, এইটো হ'ল বতৰ। আনহাতে, দুৰ্গাপূজাত অসমত বতৰ কেনেকুৱা থাকে, এইয়া হ'ল জলবায়ু। গতিকে বতৰ আৰু জলবায়ু এই দুটা শব্দ এটাৰ সলনি আনটো ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰি।

বতৰৰ জলবায়ুৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে আমাৰ সমাজখনেও আজি জীৱন যাপনৰ যুঁজত বহু পৰিৱৰ্তনৰ সন্মুখীন হৈছে। আধুনিকতাৰ দৌৰত খেতি-বাতিৰ বাবে থকা পথাৰবোৰ সংকুচিত হৈ আহিছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিও ইয়াৰ এটা প্ৰধান কাৰণ। বিভিন্ন ধৰণৰ উদ্যোগ প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন হোৱাৰ লগে লগে তাৰ পৰা নিৰ্গত বিভিন্ন ধৰণৰ বিষাক্ত ৰাসায়নিক ধোঁৱা আৰু পদাৰ্থই জৈৱিক বাতাবৰণ দূষিত কৰি তুলিছে। এই বতৰৰ পৰিৱৰ্তনে আমাৰ অসমখনকো বহুক্ষেত্ৰত জুৰুলা কৰি তুলিছে। আৱতৰীয়া বানপানী, গৰাখহনীয়া, কৃত্ৰিম বানপানী আদিয়ে চহৰ-নগৰ, আনকি গাঁৱলীয়া অঞ্চলৰো বিস্তৰ ক্ষতিসাধন কৰিছে।

জলবায়ু পৰিৱৰ্তন কি ?

ওপৰত আমি গম পালোঁ জলবায়ু কি। এতিয়া জলবায়ু পৰিৱৰ্তনলৈ আহোঁ। যোৱা সপ্তাহত ৰ'দ দিছিল, এই সপ্তাহত বৰষুণ দিছে, এইয়া জলবায়ু পৰিৱৰ্তন নহয় (not climate change), এইয়া বতৰৰ পৰিৱৰ্তনহে (weather change)। জলবায়ু পৰিৱৰ্তন হ'বলৈ, সেই দীঘলীয়া সময়ৰ যি গড়, সেয়া পৰিৱৰ্তন হ'ব লাগিব। উদাহৰণ স্বৰূপে, যদি আমি তথ্যৰ বিশ্লেষণ কৰি পাওঁ যে ১৯৮১ চনৰ পৰা ২০১০ চনলৈ এই ৩০ বছৰত কোনো এঠাইৰ গড় তাপমাত্ৰা আছিল ৩০ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ, কিন্তু যদি যোৱা ৩০ বছৰত অৰ্থাৎ ১৯৯১ চনৰ পৰা ২০২০ চনলৈ এই গড় বাঢ়ি ৩২ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ হৈছে, তেন্তে আমি ক'ব পাৰোঁ যে ঠাইডোখৰৰ তাপমাত্ৰা বাঢ়িছে, বা ঠাইডোখৰৰ জলবায়ু গৰম হৈছে। ঠিক তেনেকৈ যদি দেখা যায় যে বৰষুণৰ ক্ষেত্ৰতো যদি এই দুই সময়ছোৱাত এক বিশেষ বৃদ্ধি বা হ্ৰাস হৈছে তেন্তে আমি কব পাৰিম যে বৰষুণৰ ক্ষেত্ৰতো জলবায়ুৰ পৰিৱৰ্তন হৈছে। গতিকে জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ বিষয়ে ক'বলৈ হ'লে আমি কোনো ঠাইৰ অতি কমেও ৩০ বছৰৰ তথ্য আমাৰ হাতত থাকিব লাগিব। বিভিন্ন পৰিসাংখ্যিক উপায়েৰে এনে তথ্যৰ ওপৰত গণনা কৰিহে জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ ওপৰত মন্তব্য কৰিব পাৰি। কোনোবা এক বা দুই বছৰৰ তথ্য তুলনা কৰি, এই বিষয়ে কোনো মন্তব্য কৰাতো শুদ্ধ নহয়।

জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে আৰু এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয় আহি পৰে, সেইয়া হৈছে গোলকীয় উষ্ণতা বৃদ্ধি বা global warming। ঔদ্যোগিক যুগ আৰম্ভ হোৱাৰ আগতে পৃথিৱীৰ জল আৰু স্থলভাগৰ যি তাপমাত্ৰা আছিল, বৰ্তমান সময়ৰ তাপমাত্ৰা তাতকৈ যথেষ্ট পৰিমাণে বৃদ্ধি হৈছে, এয়াই হৈছে গোলকীয় উষ্ণতা বৃদ্ধি। তথ্য অনুসৰি দেখা গৈছে যে যোৱা এশ বছৰত পৃথিৱীৰ তাপমাত্ৰা প্ৰায় ১ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ বৃদ্ধি পাইছে। আমাৰ ভাৰতবৰ্ষতো এই সময়ছোৱাত তাপমাত্ৰা বৃদ্ধি পাইছে আৰু ১৯৮০ চনৰ পাছৰ পৰা এই বৃদ্ধি আৰু অধিক গতিত হ'বলৈ ধৰিছে (প্ৰতি দশকত প্ৰায় ০.২ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ)। বিভিন্ন ঠাই-বিশেষে কৰা অধ্যয়নৰপৰা এইয়া স্পষ্ট হৈ পৰিছে যে পৃথিৱীৰ বিভিন্ন অঞ্চলৰ তাপমাত্ৰা দ্ৰুতগতিত বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰিছে।

জলবায়ু পৰিৱৰ্তনকাৰী বহুবোৰ কাৰকে পৃথিৱীৰ ওপৰত ক্ৰিয়া কৰি আছে। বতৰ আৰু পৰিৱেশ বিজ্ঞানীসকলৰ মতে 'গ্ল'বেল ৱাৰ্মিং' বা পৃথিৱীৰ উত্তাপ বৃদ্ধিৰ বাবে তিনিটা কাৰণ, ক্ৰমে সেউজ গৃহ প্ৰক্ৰিয়া অ'জন স্তৰৰ অৱক্ষয় আৰু এছিড বৰষুণ ঘাইকৈ জগৰীয়া। বায়ুমণ্ডলে পৃথিৱীখনক এটা ছাতিৰ দৰে আৱৰি আছে। বায়ুমণ্ডলত সেউজগৃহৰ গেছৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি হোৱা বাবে সূৰ্যৰ পৰা বিকিৰিত ৰশ্মি গেছবিলাকে শোষণ কৰি যায়। ফলত বিকিৰিত ৰশ্মি উভতি যাব নোৱাৰে। এই পৰিঘটনাই পৃথিৱীৰ গড় উত্তাপ বৃদ্ধি কৰে। এই পৰিঘটনাক সেউজ গৃহ প্ৰভাৱ বোলা হয়। জীৱাশ্ম ইন্ধন দহনৰ ফলত ৪৯ শতাংশ, কৃষিক্ষেত্ৰৰ সম্প্ৰসাৰণৰ ফলত ১৩ শতাংশ, নিৰ্বননিকৰণৰ ফলত ১৪ শতাংশ, ঘৰুৱা আৰু ঔদ্যোগিক আৱৰ্জনাৰ ফলত ২৪ শতাংশ সেউজ গৃহ গেছৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি পায়। মানুহৰ ভাৱনাহীন ক্ৰিয়া-কৰ্মই সেউজ গৃহ গেছ মাত্ৰাধিক বৃদ্ধি কৰিছে। বিশেষকৈ উদ্যোগ বিপ্লৱৰ আগতে সেউজ গৃহ গেছৰ ভাৰসাম্য আছিল। কিন্তু শিল্প বিপ্লৱ আৰম্ভ হোৱাৰ পিছৰে পৰা অভাৱনীয় হাৰত সেউজ গৃহ গেছৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি হৈছে। এই ক্ষেত্ৰত উন্নত দেশবোৰৰ অৰিহণা বেছি। কাৰ্বন নিষ্কাশনৰ ক্ষেত্ৰত আমেৰিকা যুক্তৰাজ্য শীৰ্ষত আছে।

জলবায়ু পৰিৱৰ্তনকাৰী বহুবোৰ কাৰকে পৃথিৱীৰ ওপৰত ক্ৰিয়া কৰি আছে। বতৰ আৰু পৰিৱেশ বিজ্ঞানীসকলৰ মতে 'গ্ল'বেল ৱাৰ্মিং' বা পৃথিৱীৰ উত্তাপ বৃদ্ধিৰ বাবে তিনিটা কাৰণ, ক্ৰমে সেউজ গৃহ প্ৰক্ৰিয়া অ'জন স্তৰৰ অৱক্ষয় আৰু এছিড বৰষুণ ঘাইকৈ জগৰীয়া। বায়ুমণ্ডলে পৃথিৱীখনক এটা ছাতিৰ দৰে আৱৰি আছে। বায়ুমণ্ডলত সেউজগৃহৰ গেছৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি হোৱা বাবে সূৰ্যৰ পৰা বিকিৰিত ৰশ্মি গেছবিলাকে শোষণ কৰি যায়। ফলত বিকিৰিত ৰশ্মি উভতি যাব নোৱাৰে। এই পৰিঘটনাই পৃথিৱীৰ গড় উত্তাপ বৃদ্ধি কৰে।

পৃথিৱী পৃষ্ঠক অতি বেঙুণীয়া ৰশ্মিৰ প্ৰভাৱৰ পৰা মুক্ত কৰি অহা অ'জন স্তৰৰ অৱক্ষয় হ'বলৈ লৈছে। এই অৱক্ষয়ৰ বাবে জড়িত মুখ্য প্ৰদূষকবোৰ হ'ল— ক্ল'ৰফ্লু'ৰ কাৰ্বন, নাইট্ৰ'জেন অক্সাইড আৰু হাইড্ৰ'কাৰ্বন। নাইট্ৰ'জেন-ডাই-অক্সাইড আৰু হাইড্ৰ'কাৰ্বনৰ মাজত বিক্ৰিয়া ঘটি অ'জন আৰু আন অক্সাইড, যেনে— পেৰক্সি এচিটাইল, নাইট্ৰেট, হাইড্ৰ'জেন পেৰক্সাইড আদিৰ দৰে বিষাক্ত পদাৰ্থ উৎপন্ন কৰে। ক্ল'ৰফ্লু'ৰ' কাৰ্বনে ১৪ শতাংশ আৰু নাইট্ৰ'জেনৰ অক্সাইডবোৰে ৩.৫ শতাংশ অ'জন স্তৰৰ অৱক্ষয় ঘটায়। অ'জন স্তৰৰ এক শতাংশ হ্ৰাস হ'লে দুই শতাংশ অতি বেঙুণীয়া ৰশ্মি পৃথিৱীত পৰিব, যাৰ ফলত ছালৰ কৰ্কট ৰোগ, চকুৰ ৰোগ, মেল'নোমা, খজুৱতি আদিৰ দৰে ভায়ৰহ ৰোগৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱ হ'ব। অ'জন স্তৰৰ গাঢ়তা দহ শতাংশ বৃদ্ধি হ'লে শস্যৰ উৎপাদন হ্ৰাস পাব। ০.০২ অংশ প্ৰতি মিলিয়ন গাঢ়তাৰ অ'জনে বিলাহি, ধঁপাত, সৰল গছ আদিৰ ক্ষতি কৰিব।

মূলতঃ সেউজ গৃহ প্ৰভাৱ আৰু অ'জন স্তৰৰ অৱক্ষয়ৰ বাবে গোলকীয় উত্তাপ বৃদ্ধি পাইছে। যোৱা এশটা বছৰত গোলকীয় উত্তাপন বৃদ্ধিৰ মাত্ৰা ০.৮ ডিগ্ৰী চেলচিয়াচ যাৰ ভিতৰত ০.৬ ডিগ্ৰী চেলচিয়াচ মাত্ৰ যোৱা তিনিটা দশকত বৃদ্ধি পাইছে। আনহাতে, বিংশ শতিকাত প্ৰায় ১৫ ছেণ্টিমিটাৰ সগৰীয় উচ্চতা বৃদ্ধি হৈছে মূলতঃ আটলাণ্টিক মহাসাগৰৰ হিমৰাহ গলা আৰু সাগৰীয় পানীৰ প্ৰসাৰণৰ বাবে।

জীৱাশ্ম ইন্ধনৰ দহন, শক্তি প্ৰকল্প, উদ্যোগ, অট'ম'বাইল আৰু ঘৰুৱা ইন্ধনৰ আংশিক বা সম্পূৰ্ণ দহনৰ ফলত বায়ুমণ্ডলত ছালফাৰ আৰু নাইট্ৰ'জেন অক্সাইড বৃদ্ধি পায়। ছালফাৰ-ডাই-অক্সাইড, নাইট্ৰিক অক্সাইড, নাইট্ৰ'জেন-ডাই-অক্সাইড আদি হ'ল অম্ল বৰষুণৰ উৎস। ছালফিউৰিক এচিড ৬০-৭০ শতাংশ আৰু নাইট্ৰিক অক্সাইডে ৩০-৪০ শতাংশ আম্লিকতা বৃদ্ধি কৰে। অম্ল বৰষুণৰ প্ৰভাৱত মাটিৰ অম্লতা বৃদ্ধি হয়। অম্লতাযুক্ত পানী জলধাৰাত পৰিলে জলজ উদ্ভিদ আৰু প্ৰাণীৰ মৃত্যু হয়। ১৯৭৪ চনত স্কটলেণ্ডত ২.৪ গাঢ়তাৰ বৰষুণ হৈছিল। অম্ল বৰষুণক কাল নিৰ্ণায়ক বোমা বুলি অভিহিত কৰা হয়।

জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ সংকটে বিশ্ব ত্ৰাসৰ সৃষ্টি কৰিছে। ইয়ে কৃষি, অৰ্থনীতি, মানৱ স্বাস্থ্য, অনাকাংক্ষিত প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগ, উদ্ভিদৰ বিতৰণ, মৰুভৱন আদিত প্ৰভাৱ পেলাইছে। এই সংকট দূৰ কৰাৰ বাবে সেউজ বৃদ্ধি, বহনক্ষম উন্নয়ন, সেৱা পৰিচালনা গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ হিচাপে বিবেচিত হৈছে। বহুবোৰ দেশে মিলিত প্ৰচেষ্টা হাতত লোৱাটো এক সন্তোষজনক দিশ। বিশেষকৈ ধৰিত্ৰী সন্মিলন, জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ আন্তঃ চৰকাৰী অনুষ্ঠান আদিৰ দৰে অনুষ্ঠানত জলবায়ু পৰিৱৰ্তন বিষয়টোৱে আলোচনাৰ শীৰ্ষস্থান অধিকাৰ কৰিছে। তদুপৰি জলবায়ু পৰিৱৰ্তন হ্ৰাসকৰণ পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰাটো এক গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ।

বিজ্ঞানীসকলে সকীয়াই দিয়া মতে এই শতিকাৰ মাজ ভাগলৈকে গোলকীয় উষ্ণতা আৰু বৃদ্ধি হৈ জীৱজগতক এক ভয়ংকৰ বিপদৰ সন্মুখীন কৰাব পাৰে। যিহেতু পাৰিৱেশিক সমস্যাৰ লগত জনস্বাস্থ্য, ভৌগোলিক, অৰ্থনৈতিক আদি বিষয়বোৰ জৰিত, বিষয়টোৱে সমগ্ৰ বিশ্বজুৰি বিশেষ গুৰুত্ব লাভ কৰিছে।

গোলকীয় উষ্ণতাৰ ভয়াবহতা দেখি অৱশেষত পৃথিৱীৰ উন্নত দেশসমূহ তাৰ সমাধান বিচাৰি আগবাঢ়ি আহিল। সেই মৰ্মে ১৯৯৭ চনত জাপানত পৃথিৱীৰ ১৪১ খন দেশৰ দ্বাৰা স্বাক্ষৰিত “কি অট প্ৰট'কল' নামৰ এখন চুক্তি সম্পাদিত হ'ল। চুক্তি অনুসৰি যোৱা শতিকাৰ শেষ দশকতকৈ এই শতিকাৰ প্ৰথম দশকত সেউজগৃহ গেছৰ সৃষ্টিৰ পৰিমান পাচ শতাংশ কমাব লাগিব। বিগত ২০০5 চনৰ পৰা কি অট' প্ৰট'কল কাৰ্যকৰী হৈছে যদিও আটাইতকৈ বেছি সেউজ গৃহ সৃষ্টিকাৰী দেশ আমেৰিকা এই চুক্তিৰ বাহিৰত আছে। অদূৰ ভৱিষ্যতে কিঅট' প্ৰট'কলৰ সফল ৰূপায়ণে প্ৰাকৃতিক ভাৰসাম্য ৰক্ষা কৰি জীৱ-জগতক এক গভীৰ সংকটৰ পৰা মুক্ত কৰাৰ ফল আছে।

পৃথিৱীৰ গড় উষ্ণতা নিৰ্ভৰ কৰে ঘাইকৈ পৃথিৱীৰ বুকুত আপাতিত আৰু প্ৰতিফলিত হোৱা সৌৰশক্তিৰ সমতাৰ ওপৰত। প্ৰতিদিনে সূৰ্যৰ পৰা অহা তাপৰ প্ৰায় আধাখিনি পৃথিৱীয়ে শোষণ কৰে আৰু এক চতুৰ্থাংশ শোষণ কৰে বায়ুমণ্ডলত থকা সেউজগৃহ গেছ যেনে— কাৰ্বন-ডাই-অক্সাইড, ক্ল'ৰফৰ' কাৰ্বন (চি এফ চি) মিথেন, নাইট্ৰাছ অক্সাইড, অক্সিজন আৰু জলীয় বাষ্পই। দিনৰ ভাগত শুহি লোৱা তাপ পৃথিৱীয়ে ৰাতিৰ ভাগত এৰি দিয়ে। কিন্তু বায়ুমণ্ডলত থকা সেউজগৃহ গেছবোৰে পৃথিৱীৰ পৰা বিকিৰণ হোৱা তাপৰ কিছু অংশ পৃথিৱীলৈ পুনৰ ওভোতাই দিয়ে আৰু বাকী অংশ মহাকাশলৈ যাবলৈ দিয়ে। এইদৰে পৃথিৱীৰ তাপমাত্ৰাৰ ভাৰসাম্য ৰক্ষা কৰি জীৱক জীয়াই থকাত সহায় কৰে।

কিন্তু শিল্প বিপ্লৱৰ পাছত পেট্ৰ'ল, ডিজেল, কয়লা আদিৰ অত্যধিক ব্যৱহাৰৰ ফলত কাৰ্বন-ডাই-অক্সাইডৰ পৰিমাণ বাঢ়ি যোৱা কাৰণে পৃথিৱীৰ গড় উষ্ণতা বৃদ্ধি পাইছে। বৰ্দ্ধিত গোলকীয় উষ্ণতাত গোলকীয় বায়ু আৰু সাগৰীয় উষ্ণতা বৃদ্ধিয়েও অৰিহণা যোগাইছে। জলবায়ু পৰিবৰ্তনৰ আন্তঃ চৰকাৰী চমুকৈ আই পি ছিৰ সমীক্ষামতে গোলকীয় উষ্ণতা বৃদ্ধিৰ ফলত মেৰু অঞ্চলৰ বৰফ গলি বানপানীৰ সৃষ্টি কৰাৰ লগতে সমুদ্ৰতীৰৰ দেশ-চহৰবোৰ যেনে-— বাংলাদেশ, মালদ্বীপ আদি বিপৰ্যয়ৰ সম্মুখীন হ'ব। হিমালয়ৰ হিমবাহসমূহ অধিক হাৰত গলিবলৈ লোৱা হেতুকে অসম তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল বিশেষকৈ বংগোপসাগৰৰ উপকূলীয় অঞ্চল যেনে— সুন্দৰবন আদি ক্ষতিগ্ৰস্ত হোৱাৰ সম্ভাৱনা আছে।

শেষত, বৰ্তমান যি গতিত তাপমাত্ৰা বৃদ্ধি হৈছে, ই সেই গতিতে স্থিৰ নাথাকে। অনাগত সময়ত অনুমান কৰা হৈছে যে তাপমাত্ৰা বৃদ্ধিৰ এই হাৰ আৰু অধিক দ্ৰুতগতিত বৃদ্ধি পাব। Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)ৰ ৰিপৰ্ট অনুসৰি যোৱা দশকটো, অৰ্থাৎ ২০১১ ৰপৰা ২০২০ চনৰ দশকটো এতিয়ালৈকে পৃথিৱীৰ আটাইতকৈ গৰম দশক আছিল। যদি গম্ভীৰৰূপে নিয়ন্ত্ৰণ কৰা নহয় তেন্তে, অহা ২০ বছৰত ঔদ্যোগিক কালৰ আগৰ সময়ৰ তুলনাত পৃথিৱীৰ তাপমাত্ৰা প্ৰায় ১.৫ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ বৃদ্ধি পাব বুলিও এই ৰিপ'ৰ্টে কৈছে। তদুপৰি এই শতিকাৰ মধ্য ভাগলৈ ই বাঢ়ি ২ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ হ'বগৈ বুলি অনুমান কৰা হৈছে। গতিকে অনাগত দিনবোৰত হবলগীয়া জলবায়ুৰ চৰম পৰিৱৰ্তনৰ ফলত পৃথিৱীৰ সমগ্ৰ জীৱৰ বাবে জীয়াই থকাটো কিমান কষ্টকৰ হ'ব সেয়া আমি সকলোৱে উপলব্ধি কৰাতো দৰকাৰ হৈ পৰিছে। ইয়াৰ বাবে পৃথিৱীৰ সকলো দেশেই এই তাপমাত্ৰা বৃদ্ধিৰ হাৰ কমাবৰ বাবে পৰিকল্পনা কঠোৰভাৱে হাতত লোৱাৰ সময় আহি পৰিছে।

ৰাজনীতি

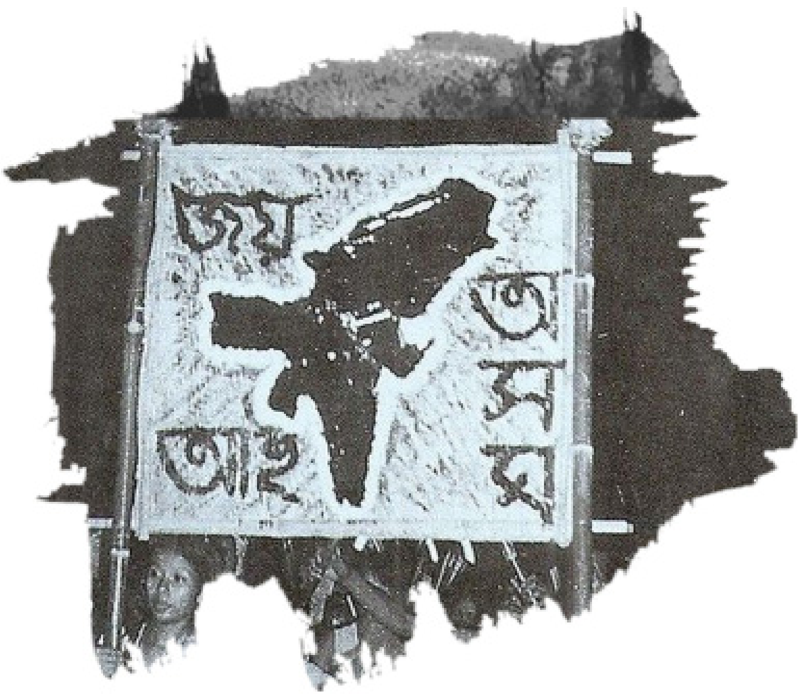

Youth are the driving force of every society. Their ideas, energy, and enthusiasm have the power to shape the direction of a nation's progress. In a democratic system, meaningful youth participation in politics ensures that governance reflects the needs and aspirations of future generations. The youth are not just the leaders of tomorrow, they are the most vital element of a strong democracy. Assam, a land of cultural richness, resilience, endless potential and history necessity for meaningful change. From the historic Assam Movement to present day youth led organizations and digital activism, the energy and voice of youth have shaped the state political realities. However, in recent years, the connection between young people and politics has weakened due to growing disinterest, lack of awareness, and limited opportunities for genuine participation. Empowering the next generation, therefore, is not just about giving them a voice but about building their capacity to make informed political choices and take active leadership roles. As Assam continues to face challenges such as unemployment, ethnic diversity, and developmental imbalance, the participation of educated and conscious youth becomes vital for inclusive and sustainable governance.

Youth Participation in Politics in Assam

Rethika kawshik

Assam remained an integral part of India after independence, preventing its merger with East Pakistan. This era marked the beginning of organized political activity, where people especially students and young reformers...

The political consciousness of Assam began to grow during the British colonial period. Educated Assamese youth and leaders started to engage with the Indian National Congress and the freedom struggle. Prominent figures like Gopinath Bordoloi and Tarun Ram Phukan played major roles in protecting Assam's political and cultural identity. Bordoloi's leadership was crucial in ensuring that Assam remained an integral part of India after independence, preventing its merger with East Pakistan. This era marked the beginning of organized political activity, where people especially students and young reformers, became aware of their rights and responsibilities toward the nation and their region. After independence, Assam's politics went through a period of transformation. The focus shifted from national freedom to issues like migration, ethnic identity, language, and regional development. These challenges led to several political movements, the most significant being the Assam Movement (1979-1985), led mainly by "All Assam Students' Union" (AASU). This youth-driven movement demanded the detection and deportation of illegal immigrants and protection of indigenous rights. The movement ended with the Assam Accord, and soon after, young leaders formed the Asom Gana Parishad (AGP). This period proved how youth leadership could bring major political changes through peaceful and democratic means. In the present political scenario, Assam continues to face issues of development, employment, migration, and ethnic balance. However, youth involvement has taken new forms. Young people are now participating through digital platforms, student organizations, and youth parliaments, contributing ideas and raising awareness on social and political matters. Regional parties like AGP, BPF, and UPPL, along with national parties, engage more youth in leadership and campaigns. The new generation focuses on practical solutions and governance rather than only protest movements, showing that the spirit of youth activism remains alive in shaping Assam's democratic future.

Youths are the backbone of every democratic society. In Assam, their participation in politics is vital because they represent energy, innovation, and a desire for change. The younger generation brings fresh perspectives and modern ideas to the political process. When youth actively engage in politics, whether through voting, debates, or leadership, democracy becomes more dynamic and inclusive. Their involvement ensures that decisions made today reflect the needs of tomorrow's citizens. Assam's political history has always been influenced by youth participation. From the Assam Movement led by student leaders to the formation of regional parties like the Asom Gana Parishad (AGP), young people have played a decisive role in shaping the state's political direction. This legacy continues today, as young voices still contribute to discussions on identity, development, and cultural preservation. By encouraging youth involvement, Assam can maintain this proud tradition of leadership and active citizenship. The youth are more aware of current social, environmental, and economic challenges. Their access to education, media, and technology allows them to raise important issues and spread awareness faster than ever before. In Assam, young people have been at the forefront of campaigns related to education reform, unemployment, and

Youths are the backbone of every democratic society. In Assam, their participation in politics is vital because they represent energy, innovation, and a desire for change.

environmental conservation. Through their activism, they inspire civic responsibility and push for government accountability, which strengthens democracy at the grassroots level. Engaging youth in politics helps identify and train the next generation of leaders. When young people are given opportunities to participate in student unions, local governance, and political discussions, they learn leadership, communication, and decision-making skills. In Assam, initiatives like Youth Parliaments, NSS, and Nehru Yuva Kendra provide such platforms. Encouraging this participation ensures that the state's political future rests in capable, informed, and responsible hands.

There are various challenges faced by the youths while participating in politics. A major challenge for youth participation in politics in Assam is the lack of proper political awareness and education. Many students grow up without understanding how governments function, how policies are framed, or how political institutions impact their daily lives. In schools and colleges, civic and political education is often neglected or taught in a theoretical way that fails to inspire real engagement. Because of this, many young people remain unaware of their rights, duties, and political opportunities. Moreover, misinformation on social media sometimes shapes their political opinions without proper understanding. Introducing structured political literacy programs, youth debates, and mock parliaments in educational institutions can bridge this gap and build an informed generation of citizens. Politics in Assam, as in many parts of India, is deeply influenced by money and power. Wealthy or well-connected individuals dominate elections, while young, honest, and capable candidates find it nearly impossible to compete. Political campaigns require significant funding, and youth without financial backing struggle to make their voices heard. This discourages genuine participation and promotes the idea that politics is only for the rich. Corruption within party systems and favoritism in political appointments further add to their frustration. Ensuring transparency in election spending and promoting merit-based representation can create a more balanced environment for youth involvement. Limited Representation and Lack of Leadership Opportunities is also a challenge faced by the youths of Assam. Even though the youth population in Assam is large, their representation in decision-making bodies remains minimal. Most political parties have youth wings, but these are often symbolic and do not allow young members to influence core decisions. Senior leaders tend to occupy major roles for long periods, leaving little room for new voices. This lack of opportunity and recognition discourages politically active youth. Furthermore, absence of mentorship programs means many young people have no guidance to navigate the political landscape. Creating leadership development programs and reserving positions for youth in party structures can help overcome this barrier. Assam's rich cultural and ethnic diversity, while a strength, also creates political complexity. Different communities have distinct identities, demands, and movements. Youth often find it difficult to navigate these divisions and form a united political front. Ethnic tensions or linguistic divides sometimes lead to fragmented youth organizations, limiting their collective power. To overcome this, political platforms should promote inclusive participation where young people from all communities can collaborate for common goals such as development, peace, and social justice. Gender gap is also considered to be a challenge, Young women in Assam face additional barriers in entering politics. Traditional gender norms, safety concerns, and lack of encouragement often prevent girls from participating actively in public affairs. Even when women join student organizations or political parties, their voices are not always valued equally. Limited access to resources and leadership training further adds to the gender gap. Promoting gender-sensitive leadership programs, ensuring safe political spaces, and highlighting successful women leaders can inspire more female participation in Assam's political arena.

It can be seen that there are various ways to

Empower the Next Generation in Politics in Assam such as Strengthening Political Education in Schools and Colleges: The first step toward empowering youth in politics is through proper political and civic education. Most young people In Assam do not receive structured knowledge about governance, democracy, and the importance of participation. Schools and colleges should include subjects like political science, constitutional values, and civic responsibilities as part of the curriculum. Activities such as mock parliaments, youth debates, and model elections can help students understand the functioning of democracy. Educational institutions can also collaborate with local government bodies to give students real exposure to policymaking. This will encourage curiosity, confidence, and active citizenship among the younger generation. Organizing Awareness Campaigns and Youth Leadership Training, awareness campaigns play a vital role in motivating young people to take part in political activities. Programs that highlight the importance of voting, social responsibility, and active participation in governance can create a sense of political ownership among the youth. Leadership training programs, workshops, and youth summits can help build the skills needed for public life, communication, negotiation, teamwork, and problem-solving. Organizations such as Nehru Yuva Kendra Sangathan (NYKS) and the National Service Scheme (NSS) already conduct such programs, but their reach should be expanded to rural and remote areas of Assam, where awareness is often lower. Encouraging Youth Participation in Local Governance, youth participation should begin at the grassroots level. Assam can empower its youth by encouraging them to engage in local self governance, such as panchayats, municipal boards, and student councils. These platforms help young people understand governance structures closely and contribute directly to community development. By involving youth in planning, budgeting, and monitoring of local schemes, they gain real-life leadership experience. The government can also introduce youth advisory committees at district or municipal levels, where young members can share their opinions on local issues like education, employment, or environment. Promoting Gender Equality in Political Participation, empowering youth in politics must include equal opportunities for young women. In Assam, many young women face social and cultural restrictions that prevent them from engaging actively in politics. To address this, political parties should promote gender-inclusive policies and reserve leadership positions for women in youth wings. Educational institutions and NGOs can organize women leadership training and mentorship programs to inspire female students. Highlighting successful women leaders from Assam, such as legislators, activists, and administrators, can motivate more young women to take part confidently in political and social change. Role of NGOs, Civil Society, and Digital Media, Non-Governmental Organizations (NGOs) and civil society groups can bridge the gap between youth and politics by conducting awareness drives, voter education campaigns, and capacity-building programs. They can help young people understand how to raise community issues, engage with local authorities, and demand accountability. In today's digital era, social media platforms like Instagram, YouTube, and X (formerly Twitter) can be powerful tools

Equality in Political Participation, empowering youth in politics must include equal opportunities for young women. In Assam, many young women...

for civic engagement. Responsible use of digital media allows youth to discuss policies, campaign for causes, and express their political opinions freely. Workshops on digital literacy and ethical political communication can ensure that youth use these tools constructively rather than spreading misinformation. Political Party Reforms and Youth Representation, Political parties must open up more space for young leaders by creating fair and transparent systems for participation, Instead of treating youth wings as symbolic, parties should assign them real responsibilities, such as managing campaigns, public communication, and grassroots outreach. Introducing age-based quotas or setting aside specific seats for young candidates in local elections could ensure better youth representation. Senior politicians should act as mentors, guiding young members and helping them grow in leadership without domination or bias. Government Initiatives and Policy Support: The government can play a direct role by launching youth empowerment policies focused on political participation. Scholarships, leadership fellowships, and internship programs within government offices or legislative assemblies can help young people gain firsthand experience. Setting up a State Youth Commission in Assam could act as a platform for young voices and ensure that youth-related issues are heard and solved.

Political parties must open up more space for young leaders by creating fair and transparent systems for participation, Instead of treating youth wings as symbolic, parties should assign them real responsibilities, such as managing

To conclude, youth participation in politics in Assam is not merely about winning elections or holding positions of power, it is about shaping the soul and direction of the state. The young people of Assam have always been closely connected to its social and political life, whether through student movements, cultural assertions, community service, or peaceful protests for rights and justice. Their involvement reflects hope, courage, and a deep concem for the future of their land. At a time when Assam faces complex challenges such as unemployment, environmental stress, migration, identity concerns, and unequal development, the voice of the youth becomes even more important. They bring with them new perspectives, technological awareness, and the willingness to question outdated practices, making politics more responsive to people's real needs. However, the journey is not without difficulties. Many young people feel disconnected from formal politics due to corruption, lack of transparency, and limited representation. Despite this, their continued engagement through voting, social campaigns, local leadership, and digital activism, shows resilience and a desire for positive change rather than withdrawal. When supported by proper political education, ethical leadership, and inclusive platforms, youth participation can transform politics from a space of power struggle into a tool for social development. Ultimately, the future of politics in Assam depends on how meaningfully the energy of its youth is guided and valued. When young voices are heard, respected, and given responsibility, democracy becomes stronger and more humane. Youth participation is not just an option for Assam; it is the foundation for a just, progressive, and sustainable society. By trusting its youth and allowing them to actively shape political decisions, Assam can move forward with confidence, unity, and hope for generations to come.

বিকেন্দ্ৰীকৰণ আৰু পঞ্চায়তীৰাজ

তৃণমূল পৰ্যায়ত গণতন্ত্ৰক শক্তিশালী কৰা এক পদ্ধতি

পাৰ্থ প্ৰতিম গগৈ

বিকেন্দ্ৰীকৰণ ভাৰতৰ অন্যতম উল্লেখযোগ্য গণতান্ত্ৰিক সংস্কাৰ। ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল চৰকাৰৰ উচ্চ পৰ্যায়ৰ পৰা স্থানীয় পৰ্যায়লৈ ক্ষমতা, কৰ্তৃত্ব আৰু দায়িত্ব হস্তান্তৰ কৰা। ভাৰতত শাসন ব্যৱস্থাক জনসাধাৰণৰ ওচৰলৈ অনা আৰু তৃণমূল পৰ্যায়ৰ গণতন্ত্ৰক শক্তিশালী কৰাৰ লক্ষ্যৰে পঞ্চায়তীৰাজ ব্যৱস্থা স্থাপনৰ লগে লগে বিকেন্দ্ৰীকৰণ সাৰ্থক হৈ উঠিল। পঞ্চায়তীৰাজ প্ৰতিষ্ঠানসমূহে (PRI)এনে এক গাঁথনি প্ৰদান কৰে যাৰ জৰিয়তে নাগৰিকে গাঁও পৰ্যায়ত সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ আৰু সম্প্ৰদায় উন্নয়নত প্ৰত্যক্ষভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

বিকেন্দ্ৰীকৰণ আৰু যুক্তৰাষ্ট্ৰ ঃ

বিকেন্দ্ৰীকৰণ ভাৰতৰ যুক্তৰাষ্ট্ৰ ব্যৱস্থাৰ সৈতে ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত। যুক্তৰাষ্ট্ৰত পৰম্পৰাগতভাৱে কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্য চৰকাৰৰ মাজত ক্ষমতা ভাগ-বতৰা কৰাটো জড়িত হৈ থকাৰ বিপৰীতে ৭৩ সংখ্যক সাংবিধানিক সংশোধনে তৃতীয় স্তৰৰ চৰকাৰ প্ৰৱৰ্তন কৰি এই গাঁথনিটোক সম্প্ৰসাৰিত কৰিবলৈ পঞ্চায়তীৰাজ প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। ইয়াৰ ফলত স্থানীয় পযায়লৈ ক্ষমতা হস্তান্তৰ নিশ্চিত কৰি স্ব-শাসনক শক্তিশালী কৰা হয়। এই বহুস্তৰীয় শাসন গাঁথনিৰ জৰিয়তে বিকেন্দ্ৰীকৰণে গণতন্ত্ৰক শক্তিশালী আৰু নাগৰিকসকলক তৃণমূল পৰ্যায়ত উন্নয়ন আৰু সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ ক্ষেত্ৰত অধিক সক্ৰিয় ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে।

> পঞ্চায়তীৰাজ ব্যৱস্থাৰ ফলত হোৱা অন্যতম পৰিৱৰ্তন হ'ল মহিলাৰ ৰাজনৈতিক সবলীকৰণ। লাখ লাখ মহিলাই এতিয়া নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধি হিচাপে কাম কৰি আছে, ৰাজহুৱা কাম-কাজত ...

১৯৯২ চনৰ ৭৩ সংখ্যক সাংবিধানিক সংশোধনী আইনৰ জৰিয়তে বিকেন্দ্ৰীকৰণৰ ভেটি সুদৃঢ়ভাৱে প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছিল।এই ঐতিহাসিক সংশোধনে পঞ্চায়তী ৰাজ প্ৰতিষ্ঠানসমূহক সাংবিধানিক মৰ্যাদা প্ৰদান কৰিছিল, যাৰ ফলত ভাৰতৰ গণতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰ এক অবিচ্ছেদ্য আৰু স্থায়ী অংশ হৈ পৰিছিল। ইয়াৰ দ্বাৰা তিনিটা স্তৰৰ গাঁথনিৰ প্ৰৱৰ্তন কৰা হয়— গাঁও পৰ্যায়ত গ্ৰাম পঞ্চায়ত, ব্লক পৰ্যায়ত পঞ্চায়ত সমিতি, আৰু জিলা পৰ্যায়ত জিলা পৰিষদ। এই আইনখনে প্ৰতি পাঁচ বছৰৰ মূৰে মূৰে নিয়মীয়াকৈ নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত কৰা, অনুসূচিত জাতি, অনুসূচিত জনজাতি আৰু অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণীৰ বাবে আসন সংৰক্ষণ আৰু মহিলাৰ বাবে কমেও এক তৃতীয়াংশ সংৰক্ষণৰ নিৰ্দেশ দিছিল। এই বিধানসমূহে গ্ৰাম্য শাসনত সামাজিক প্ৰতিনিধিত্ব আৰু অন্তৰ্ভুক্তি বহু পৰিমাণে বৃদ্ধি কৰিছিল।

৭৩ সংখ্যক সংশোধনীৰ এটা মূল বৈশিষ্ট্য হৈছে গ্ৰামসভাক পঞ্চায়তী ৰাজ ব্যৱস্থাৰ কেন্দ্ৰীয় স্তম্ভ হিচাপে স্বীকৃতি দিয়া। গ্ৰামসভাই গাঁওবাসীয়ে নিজৰ প্ৰয়োজনীয়তা প্ৰকাশ, স্থানীয় বিষয়ত আলোচনা, উন্নয়ন পৰিকল্পনা অনুমোদন আৰু জবাবদিহিতা নিশ্চিত কৰাৰ মঞ্চ হিচাপে কাম কৰে। স্বচ্ছতা নিশ্চিত কৰি আৰু প্ৰত্যক্ষ গণতান্ত্ৰিক অংশগ্ৰহণক উৎসাহিত কৰি বিকেন্দ্ৰীকৰণক অৰ্থপূৰ্ণ কৰি তোলাত ই গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে।

পঞ্চায়তী ৰাজৰ জৰিয়তে বিকেন্দ্ৰীকৰণে গ্ৰাম্য উন্নয়নত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছে। সংবিধানৰ একাদশ অনুসূচীৰ অধীনত পঞ্চায়তসমূহক কৃষি, জলসিঞ্চন, খোৱাপানী, গৃহ নিৰ্মাণ, স্বাস্থ্য, শিক্ষা, দৰিদ্ৰতা নিৰাময় আৰু কল্যাণমূলক আঁচনিৰ সৈতে জড়িত কাৰ্যসূচীৰ পৰিকল্পনা আৰু ৰূপায়ণৰ দায়িত্ব অৰ্পণ কৰা হৈছে। যিহেতু স্থানীয় সংস্থাসমূহে স্থানীয় সমস্যাসমূহ ভালদৰে বুজি পায়, সেয়েহে কাৰ্যকৰীকৰণ অধিক ফলপ্ৰসূ হৈ পৰে। এম জি এনৰেগা(MGNREGA), স্বচ্ছ ভাৰত মিছন, প্ৰধানমন্ত্ৰী আৱাস যোজনা , বিভিন্ন গ্ৰাম্য আন্তঃগাঁথনি প্ৰকল্প আদি চৰকাৰী বৃহৎ পদক্ষেপসমূহ কাৰ্যকৰী কৰাত পঞ্চায়তসমূহে উল্লেখযোগ্য ভূমিকা পালন কৰি আহিছে।

পঞ্চায়তীৰাজ ব্যৱস্থাৰ ফলত হোৱা অন্যতম পৰিৱৰ্তন হ'ল মহিলাৰ ৰাজনৈতিক সবলীকৰণ। লাখ লাখ মহিলাই এতিয়া নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধি হিচাপে কাম কৰি আছে, ৰাজহুৱা কাম-কাজত সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰি উন্নয়নৰ অগ্ৰাধিকাৰসমূহক প্ৰভাৱিত কৰিছে। তেওঁলোকৰ নেতৃত্বই পানী, অনাময়, স্বাস্থ্যসেৱা আৰু শিক্ষাৰ দৰে বিষয়ত মনোনিৱেশ শক্তিশালী কৰিছে। একেদৰে অনুসূচিত জাতি আৰু অনুসূচিত জনজাতিসমূহৰ বাবে সংৰক্ষণে প্ৰান্তীয় সম্প্ৰদায়সমূহৰ স্থানীয় শাসন আৰু সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ ক্ষেত্ৰত কণ্ঠস্বৰ থকাটো নিশ্চিত কৰিছে।

এই সাফল্যৰ পিছতো ভাৰতত বিকেন্দ্ৰীকৰণে কেইবাটাও প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখীন হৈছে। বহু পঞ্চায়তৰ আৰ্থিক স্বায়ত্তশাসনৰ অভাৱ আৰু পুঁজিৰ বাবে ৰাজ্য চৰকাৰৰ ওপৰত বহু পৰিমাণে নিৰ্ভৰশীল। সীমিত

ৰাজহ আহৰণ ক্ষমতা আৰু পুঁজি মুকলি কৰাত পলমে প্ৰায়ে উন্নয়নমূলক কামত গতি লেহেমীয়া কৰে। প্ৰশাসনিক ক্ষমতাও চিন্তাৰ বিষয়, কিয়নো বহু নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধিক পৰিকল্পনা, বাজেট আৰু শাসনৰ সঠিক প্ৰশিক্ষণৰ প্ৰয়োজন। অনিয়মিত গ্ৰামসভা সভা, জনসাধাৰণৰ অংশগ্ৰহণ কম, দুৰ্নীতি আৰু শক্তিশালী গোটৰ সামাজিক আধিপত্যই ব্যৱস্থাটোৰ ফলপ্ৰসূতা দুৰ্বল কৰি তোলে। ইয়াৰ উপৰি গ্ৰাম্য অঞ্চলত কাৰিকৰী কৰ্মচাৰীৰ অভাৱে উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু ৰূপায়ণৰ মানদণ্ডত প্ৰভাৱ পেলায়।

প্ৰযুক্তিগত বিকাশে অৱশ্যে পঞ্চায়তীৰাজক শক্তিশালী কৰাৰ বাবে নতুন সম্ভাৱনাৰ সন্ধান দিয়ে। ই-গভৰ্নেন্স প্লেটফৰ্ম(E GOVERNANCE PLATFORM], ডিজিটেল ফাণ্ড-ট্ৰেকিং চিষ্টেম, মোবাইল এপ্লিকেচন আৰু ছ'চিয়েল অডিটে স্বচ্ছতা আৰু নিৰীক্ষণৰ উন্নতি সাধন কৰিছে। বহু ৰাজ্যই ডিজিটেল ডেচবৰ্ড আৰু অনলাইন ৰিপৰ্ট ব্যৱস্থা ব্যৱহাৰ কৰি পঞ্চায়তৰ কাম-কাজ অধিক কাৰ্যক্ষম আৰু নাগৰিকৰ বাবে সুলভ কৰি তুলিছে।

> প্ৰযুক্তিগত বিকাশে অৱশ্যে পঞ্চায়তীৰাজক শক্তিশালী কৰাৰ বাবে নতুন সম্ভাৱনাৰ সন্ধান দিয়ে। ই-গভৰ্নেন্স প্লেটফৰ্ম (E GOVERNANCE PLATFORM), ডিজিটেল ফাণ্ড-ট্ৰেকিং ছিষ্টেম, মোবাইল এপ্লিকেচন আৰু ছ'চিয়েল অডিটে স্বচ্ছতা আৰু নিৰীক্ষণৰ উন্নতি সাধন কৰিছে। বহু ৰাজ্যই ডিজিটেল ডেচবৰ্ড আৰু অনলাইন ৰিপৰ্ট ব্যৱস্থা ব্যৱহাৰ কৰি পঞ্চায়তৰ কাম-কাজ অধিক কাৰ্যক্ষম আৰু নাগৰিকৰ বাবে সুলভ কৰি তুলিছে।

বিকেন্দ্ৰীকৰণ আৰু পঞ্চায়তীৰাজৰ গুৰুত্বতা-

১। **শাসন ব্যৱস্থাক জনগন ওচৰলৈ আনে ঃ** বিকেন্দ্ৰীকৰণে গাঁৱৰ লোকসকলক তেওঁলোকৰ নেতাসকলৰ সৈতে সহজে যোগাযোগ কৰিবলৈ সক্ষম কৰে আৰু সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰাত স্থানীয় জনগনক গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে।

২। **প্ৰত্যক্ষ জনসাধাৰণৰ অংশগ্ৰহণক উৎসাহিত কৰে ঃ** গ্ৰামসভাৰ সভাই উন্নয়নমূলক কামৰ পৰিকল্পনা, নিৰীক্ষণ আৰু অনুমোদনৰ ক্ষেত্ৰত মানুহক প্ৰত্যক্ষ কণ্ঠ প্ৰদান কৰে।য

৩। **বহল সামাজিক প্ৰতিনিধিত্ব নিশ্চিত কৰে ঃ** মহিলা, অনুসূচিত জাতি, অনুসূচিত জনজাতি আৰু অন্যান্য পিছপৰা জাতিৰ বাবে সংৰক্ষণে স্থানীয় শাসনত অন্তৰ্ভুক্ততা আৰু ন্যায্য প্ৰতিনিধিত্বক প্ৰসাৰিত কৰে।

৪। **প্ৰয়োজনভিত্তিক পৰিকল্পনাৰ উন্নতি সাধন কৰে ঃ** স্থানীয় সংস্থাসমূহে বা লোকে স্থানীয় সমস্যাসমূহৰ বিষয়ে ভালদৰে বুজি পায়, যাৰ ফলত অধিক ব্যৱহাৰিক আৰু ফলপ্ৰসূ উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ সৃষ্টি হয়।

৫। **উন্নয়নমূলক কাৰ্যসূচী শক্তিশালী কৰে ঃ** এম জি এনৰেগা, স্বচ্ছ ভাৰত আৰু পি এম এ ৱাইৰ দৰে আঁচনি ৰূপায়ণ, দক্ষতা বৃদ্ধি আৰু নিৰীক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত পঞ্চায়তসমূহে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে।

৬। **জবাবদিহিতা বৃদ্ধি কৰে ঃ** মানুহে সহজেই স্থানীয় নেতাক প্ৰশ্ন কৰিব পাৰে, ধনৰ ব্যৱহাৰৰ পৰ্যালোচনা কৰিব পাৰে আৰু সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ ক্ষেত্ৰত স্বচ্ছতা নিশ্চিত কৰিব পাৰে।

৭। **মহিলা আৰু প্ৰান্তীয় গোটসমূহক সবলীকৰণ কৰে ঃ** মহিলা আৰু বঞ্চিত সম্প্ৰদায়ৰ বাবে নেতৃত্বৰ ভূমিকাই ৰাজহুৱা জীৱনত তেওঁলোকৰ আত্মবিশ্বাস আৰু প্ৰভাৱ বৃদ্ধি কৰে।

৮। **তৃণমূল পৰ্যায়ত গণতান্ত্ৰিক মূল্যবোধক প্ৰসাৰিত কৰে ঃ** নিয়মীয়াকৈ নিৰ্বাচন, বৈঠক আৰু অংশগ্ৰহণমূলক সিদ্ধান্ত গ্ৰহণে ভাৰতৰ গ্ৰাম্য অঞ্চলত গণতান্ত্ৰিক সফল কৰি তোলে।

বিকেন্দ্ৰীকৰণ আৰু পঞ্চায়তীৰাজ ব্যৱস্থাই জনসাধাৰণৰ হাতত ক্ষমতা ৰাখি গ্ৰাম্য শাসন ব্যৱস্থাৰ ৰূপান্তৰ ঘটাইছে। ভাৰতৰ গণতান্ত্ৰত শিপাই থকা এইবোৰে সৰ্বাংগীন প্ৰতিনিধিত্বক প্ৰসাৰিত কৰে, জনসাধাৰণৰ অংশগ্ৰহণ শক্তিশালী কৰে আৰু উন্নয়ন আঁচনিসমূহৰ ৰূপায়ণ উন্নত কৰে। প্ৰত্যাহ্বানসমূহ থাকিলেও— বিশেষকৈ আৰ্থিক আৰু প্ৰশাসনিকভাৱে-চলি থকা সংস্কাৰ আৰু প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰে যথেষ্ট সম্ভাৱনা প্ৰদান কৰে। অধিক অংশগ্ৰহণমূলক, জবাবদিহি আৰু গণতান্ত্ৰিক ভাৰত গঢ়ি তুলিবৰ বাবে পঞ্চায়তীৰাজক শক্তিশালী কৰাটো অতি প্ৰয়োজনীয়।

জন্ম শতবাৰ্ষিকী বিশেষ

লুইতৰ পৰা মিছিছিপি হৈ ভল্গাৰ ৰূপ দেখা মানুহজন এক শৈক্ষিক বিশ্লেষণ

দেৱৰাজ বুঢ়াগোহাঁই

শতাব্দীৰ আন্ধাৰে চুবকে নোৱাৰা, সেই জ্যোতিষ্কজন; প্রতিধ্বনিত হোৱা সেই সুৰৰ খনিকৰজন; ঘৰ থাকিও যাযাবৰ সেই দাৰ্শনিক মানুহজন আৰু অভিমান থাকিও মৰমেৰে আৱৰি ধৰা সেই প্ৰেমিকজন, আমাৰ আত্মাৰ স্পন্দন, মাথোঁ এটাই নাম, ভূপেন হাজৰিকা বা সুধাকণ্ঠ ডঃ ভূপেন হাজৰিকা বা শ্ৰী ভূপেন্দ্ৰ কুমাৰ হাজৰিকা। এটি জাতিক জগাই তোলাৰ সেই অক্ষয় শক্তি। এটি জাতিক বিশ্বদৰবাৰত প্ৰতিষ্ঠা কৰোৱাৰ এক যুগদ্ৰষ্টা। বৰ বৰ মানুহক নিজৰ অস্তিত্বৰ সৈতে চিনাকি কৰাব পৰা সেই অদম্য শক্তিৰ নাম ভূপেন হাজৰিকা। উৰণীয়া মৌ হৈ জীৱনজুৰি গীত গাই, সৃষ্টি কৰি ফুৰা সেই সুৰ নগৰীৰ সুৰৰ কুমাৰ জন। সপোন সনা ৰসেৰে জীপাল কৰা জংকী পানেইৰ স্মৃতি বিজৰিত সেই দিচাং মুখৰ নিশাটিৰ ঐনিতমৰ সুৰক আকোঁৱালি ধৰা সেই খনিকৰজন। চিয়াং, মনপা, ৱাংচু, নক্তে আদি জনজাতিৰ আপোন মানুহজন, আলিংগনেৰে নিজৰ বুলি গৌৰৱ কৰা সেই সমন্বয়ৰ প্ৰতীকজন। সেইয়াই আমাৰ প্ৰাতঃনমস্য সুধাকণ্ঠ ড° ভূপেন হাজৰিকা।

বিশ্বজনীন চিন্তাৰ প্ৰতিভূ ভূপেন হাজৰিকা ঃ গীতৰ মাজেৰে কিছু কথাৰ বিশ্লেষণ

"মই লুইতৰ পৰা মিছিছিপি হৈ
ভল্গাৰ ৰূপ চালোঁ
অটোৱাৰ পৰা অষ্ট্ৰিয়া হৈ
পেৰিছ সাৰটি ললোঁ।
মই ইলোৰাৰ পৰা পুৰণি ৰহণ চিকাগোলে কঢ়িয়ালোঁ
গালিবৰ শ্বেৰ দুচম্বেৰ মিনাৰত শুনা পালোঁ
মাৰ্ক টোৱেইনৰ সমাধিত বহি গৰ্কীৰ কথা ক'লোঁ
বাৰে বাৰে দেখোঁ বাটৰ মানুহো আপোন হৈছে বৰ।।
মই এটি যাযাবৰ'

যাযাবৰ ভূপেন হাজৰিকা। বিশ্বখন ঘূৰি ফুৰি বিশ্বৰ বহুতো ঘটনা পৰিঘটনাৰ সাক্ষী হৈ ৰৈছিল ভূপেন হাজৰিকা। যাযাবৰী চিন্তাৰ প্ৰতিভূ তেওঁ। নতুন সৃষ্টি, নতুন দৃষ্টি, নতুন চিন্তাৰ এক সুন্দৰ মনৰ বিশাল পুৰুষ তেওঁ। কৃষ্ণাংগসকলৰ সাম্য-মৈত্ৰীৰ বাবে কৰা প্ৰতিবাদৰ গীতো তেওঁৰ বাবে হৈ পৰিছিল এক সৃষ্টিৰ শলিতা। আফ্ৰিকাৰ নীল নৈ পাৰৰ কঁপাহ খেতিয়ক জন আৰু লুইতৰ পাৰৰ ৰংমন দুয়ো হৃদয়ৰ আপোন আছিল তেওঁৰ, সেইয়ে তেওঁৰ সৃষ্টিৰ মাজত আমি দুয়োকে বিচাৰি পাওঁ। সুদূৰপ্ৰসাৰী মানৱ সভ্যতাক উজ্জীৱিত কৰিছিল তেওঁৰ গীতৰ মাজেৰেই। প্ৰশান্ত মহাসাগৰ যেন তেওঁৰ সৃজন শক্তিৰ এক স্বৰূপ হৈছিল। সৃষ্টি হৈছিল ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দুটি পাৰক লৈ, নতুন মন আৰু নতুন চিন্তাৰ প্ৰতিভূ হৈ নতুনৰ বাবে এক পশচাতগামী মহা শক্তি ৰূপে সৃষ্টি হৈছিল সভ্যতাৰ শ্ৰেষ্ঠ শতিকাৰ শ্ৰেষ্ঠ গীতটি। 'মানুহে মানুহৰ বাবে, যদিহে অকণো নেভাবে, অকণি সহানুভূতিৰে ভাবিব কোনেনো কোৱা? সমনীয়া।' মানৱতা প্ৰেমৰ শ্ৰেষ্ঠ নিদৰ্শন যি বিশ্ব ব্যাপী আজিও বিদ্যমান নিজৰ এক শক্তিশালী ছন্দত। কি যে ছন্দত হ'লোঁ বন্দী বুলি কোৱা ভূপেন হাজৰিকাই নৱজাত বাংলাদেশক লৈও লিখিছিল এটি গীত, যি গীতে বাংলাদেশৰ মুক্তিকামী চিন্তাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছিল। তেওঁ বিচাৰিছিল এখনি সাম্যৰ সমাজ, শান্তিৰ সমাজ, বিশ্ব ব্যাপী। সেই স্বপ্নই বাস্তৱ ৰূপ পাই তেখেতৰ সৃষ্টিৰ সুদূৰপ্ৰসাৰী প্ৰভাৱৰ জৰিয়তে।

'নানা জাতি উপজাতি
ৰহণীয়া কৃষ্টি
আকোঁৱালি লৈ হৈছিল সৃষ্টি
এয়ে মোৰ অসম দেশ
বিভেদ পৰিহৰি
নিজ হাতে শ্ৰম কৰি
দেশক নগঢ়িলে
এই দেশ হ'ব নিঃশেষ
আৰু মনবোৰো ভাগি ছিগি যাব
আজিৰ অসমীয়াই নিজক নবচালে
অসমতে মগনীয়া হ'ব।'

অসমৰ জনমানসত দেখা দিয়া কিছুমান জীয়া প্ৰতিচ্ছবিয়ে তেখেতৰ মনটোক ব্যথিত কৰি তুলিছিল, সেইয়ে তেওঁ কৈছিল, 'মোৰ আইক ভাল পাওঁ বুলিলে আনৰ আইক জানো ঘিণ কৰাটো বুজাব? প্ৰতি অসমীয়া, আমি ভাল ভাৰতীয় আৰু দূৰণিৰ পৰা আহি লুইতৰ পাৰৰে মাটিক মাতৃ বোলা, প্ৰতি ভাৰতীয় হ'ল নতুন ৰূপৰ অসমীয়া, আমি সেই ভাবে থাকিলে হ'ব।।' কি এক অপূৰ্ব মিলনৰ চানেকি। জাতিক জগাই তুলিব পৰা তেওঁৰ সৃষ্টি। এক নতুন যুগক উদ্বুদ্ধ কৰিব পৰা এক নতুন দৃষ্টি। পুনৰ এটি গীতত লিখিছে, 'অসমী আইৰে লালিতা পালিতা মই তোলনীয়া জী, অসমীৰ সন্মান সদায়ে ৰাখিব, আৰুনো কওঁ মই কি!' নিজৰ অসম মাতৃক কিমান ভাল পালে এনেকুৱা সৃষ্টি কৰিব পাৰে। এনে ধৰণৰ যোগাত্মক চিন্তাৰ বিশ্লেষণে আমাক যে উজ্জীৱিত কৰিব ই সদায় শাশ্বত। ভূপেন হাজৰিকাৰ সত্তাটি সেয়ে চিৰ উজ্বল। পুনৰ এটি গীতত তেওঁ কৈছে, 'নামি আহা সুন্দৰৰে সেনা শিল্পী দল, এৰা সপোন ধেমালি, বাধা যদি নিদিয়া পিশাচী এন্ধাৰক, ধৰা হ'ব ৰণেৰে ৰাঙলী'। কি এক সুন্দৰ নিদৰ্শন। শিল্পীৰ গুৰুত্ব, শিল্পীৰ প্ৰয়োজনীয়তা যেন তেওঁ বুজি পাইছিল, সেইয়ে সুন্দৰৰ শিল্পীসকলক পুনৰ ধৰালৈ আহ্বান জনাইছিল। বিহংগম দৃষ্টিৰে আমি যদি চাওঁ তেনে দেখিম এখন নতুন অসমৰ বৰ্ণময় চিত্ৰপট। এইয়াই আছিল শিল্পীৰ পৃথিৱী। সহজ মন, নিৰ্মল প্ৰাণ, আৰু পবিত্ৰ আত্মা এইয়াই শিল্পীৰ উক্তি। শিল্পী তৈয়াৰ নহয়, শিল্পীৰ সৃষ্টি হয়। যুগে যুগে এনে কিছু শক্তিৰ উদগ্ৰীৱ হয়, যিয়েই শিল্পী সত্তাক উজ্জীৱিত কৰে আৰু সমাজক এক নতুন দৃষ্টি দিয়ে। এয়াই শিল্পীৰ বৰ্ণময় জীৱনৰ বাস্তৱতা।

১৯৫৬ চনৰ কোনোবা এটা সময়ত গণনাট্য সংঘৰ কবি গণশিল্পী হেমাংগ বিশ্বাসে লিখিছিল, 'অসমীয়া সুৰত পাশ্চাত্য সংগীতৰ সমন্বয় ঘটাই জ্যোতিপ্ৰসাদে অসমীয়া গীত-মাতক এক বাটলৈ লৈ গ'ল। সেই বাটেৰেই তেখেতৰেই দীক্ষিত ড° ভূপেন হাজৰিকাই অসমীয়া গীতক আৰু এক নতুন স্তৰলৈ উন্নীত কৰিলে। জ্যোতিপ্ৰসাদৰ 'ৰোমান্টিক' স্বদেশীকতাক ভূপেন হাজৰিকাই সমাজতান্ত্ৰিক বাস্তৱতাৰ দুৱাৰডলিলৈ তুলি আনিলে। চাহ মজদুৰ জুগনু, মাছমৰীয়া ৰংমন, ৰে'ল-মজুৰ,

দোলাভাৰি আদি, মহা-চীনৰ 'প্ৰতিধ্বনি' আৰু 'প্ৰশান্ত সাগৰৰ অশান্ত' ঢৌৰ ছন্দ অসমৰ সুৰৰ দেউলত প্ৰতিষ্ঠিত হ'ল। সেই সুৰৰ দেউলৰ অসমীয়া স্থাপত্য অক্ষুণ্ণ ৰাখিও ড° হাজৰিকাই ভাৰতীয় শাস্ত্ৰীয় সংগীত আৰু লোকগীতি আৰু পাশ্চাত্য সুৰৰ ৰহনকে তাৰ জেউতি চৰালে।' (মই এটি যাযাবৰ, ড° ভূপেন হাজৰিকা আত্মজীৱনী, পৃষ্ঠা - ১৬৪)। এইয়াই আছিল এজন শিল্পীৰ আনজন শিল্পীৰ প্ৰতি থকা স্নেহ, অকৃত্ৰিম মৰম আৰু শ্ৰদ্ধাৰ প্ৰকাশ। সঁচাই যিখন কিতাপ পঢ়ি শেষ কৰিব নোৱাৰি, সেই কিতাপখনৰ নাম ভূপেন হাজৰিকা।

সহজ-সৰল গাঁৱৰ জীয়ৰী, সপোন ৰচে, দেখে এখন অকৃত্ৰিম সমাজৰ স্বপ্ন। ভূপেন হাজৰিকাই সেয়ে বুজি উঠে তাইৰ বুকুৰ অনুভৱবোৰ, তেখেতৰ কাপেৰে নিগৰিত হয়, 'গাঁৱৰে জীয়ৰী, সপোন সুন্দৰী, গাঁৱতে সৰগ ৰচো মই, মাটিতে সৰগ ৰচো মই, দেৱতাই ৰ লাগি চাই।' কি সুন্দৰ মনৰ ভাব তেখেতে প্ৰকাশ কৰিছিল। এইয়া কেৱল ভূপেন হাজৰিকাৰ পক্ষে হে সম্ভৱ আছিল। একেইজন মানুহে আকৌ প্ৰেমৰ এক উজ্বল ছবিও আঁকে আলফুলে। তেওঁ লিখে, 'দেহ ৰন্ধ্ৰে ৰন্ধ্ৰে তুলিলে শিহৰণ, তোমাৰ উঠৰ পৰশে। মোৰ ছন্দে ছন্দে উৰে প্ৰেমৰ সুবাস, মন নাচে কিবা হৰসে।' প্ৰেম যেন তেখেতৰ শব্দৰ অনুৰণত প্ৰতিধ্বনিত হৈছে। আকৌ লিখিছে প্ৰেয়সীক অভিমান কৰি, 'মই যেতিয়া এই জীৱনৰ, মায়া এৰি গুচি যাম, আশা কৰোঁ মোৰ চিতাৰ কাষত তোমাৰ সহাঁৰি পাম, নেলাগে মোৰ সোঁৱৰণি সভা, নেলাগে মিছা নাম, তোমাৰ এটুপি চকুলো পালেও মই পাম মোৰ দাম।' কি এক বেদনাময়ী গীতৰ কথাত এক পবিত্ৰ প্ৰেমৰ সংজ্ঞা দিছে সুৰৰ খনিকৰ জনে। সঁচাই ই এক বিৰল সৃষ্টিৰ অপূৰ্ব নিদৰ্শন।

ভূপেন হাজৰিকাৰ ভাষাৰে, '১৯৬২ চন আহিল। এই বছৰৰ শেষ ভাগত চীনে ভাৰত আক্ৰমণ কৰিলে। কামেং সীমান্তৰ ব'মডিলালৈকে চীনা সৈন্য সোমাই আহিল। চীনা দস্যুহঁতে বৰ্বৰ অত্যাচাৰ চলালে। এফালৰ পৰা ধ্বংস কৰি অহা ৰণ-বলিয়া চীনা দস্যুহঁতৰ পৰা উত্তৰ-পূব ভাৰতক ৰক্ষা কৰাৰ আশা নেদেখি তেতিয়াৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী জৱাহৰলাল নেহৰুৱে বিদায়-বাণী শুনালে। তেজপুৰকে আদি কৰি উত্তৰ পাৰৰ মানুহ ঘৰ-বাৰী এৰি যেনিয়ে-তেনিয়ে পলাই প্ৰাণ বচাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। মোৰ মা-দেউতাৰো মই খবৰ নোপোৱা হৈছিলোঁ। ক'ৰবাত হেৰাই গৈছিল তেওঁলোক। দুখ আৱেগেৰে লিখিছিলোঁ—

'বুকু হম হম কৰে
মোৰ আই
কোনে নিদ্ৰা হৰে মোৰ আই
পুত্ৰ হৈ মই কিমতে তৰোঁ?
আই তোৰে হৈ মই মৰোঁ।। 'সৃষ্টি হৈছিল এটি কালজয়ী গীতৰ। অন্তৰালৰ কথাখিনিৰ পৰা দেশ প্ৰেম, মাতৃ প্ৰেমৰ এক কৰুণ আৰু আত্মিক নিদৰ্শন দেখিবলৈ পাওঁ। লগতে দেশৰ চন্দ্ৰমাক কাল আন্ধাৰে আৱৰা কথাই সঁচাই এক সুন্দৰ ৰাজনৈতিক সমালোচনাৰ বাবে থল দিয়ে। কি এক পৰিৱেশত লিখিছিল তেওঁ। কি এক মহান সৃষ্টি, আজিও একেই ৰূপতেই বিদ্যমান। তেনে এক ৰাজনৈতিক চেতনাত লিখা অন্য এটি গীত, যি মানুহৰ মুক্তিৰ এক শক্তি হিচাপে পৰিগণিত হৈছিল,

'মুক্তিকামী লক্ষ জনৰ
মৌন প্ৰকাশ শুনিছানে নে নাই?
জীৱন আকাশত নতুন সাহসৰ
উঠিছে জোৱাৰ দেখিছানে নাই?'

ইয়াৰ অন্তৰালৰ মুখ্য কথাখিনিয়ে আমাৰ ভাৰতীয় ৰাজনৈতিক ইতিহাসৰ এক ক'লা অধ্যায় জৰুৰীকালীন অৱস্থাৰ কথা বৰ্ণন কৰিছে। ইয়াৰ জৰিয়তে ৰাজনৈতিক শক্তিৰে মহীয়ান হৈ থকা শাসক তন্ত্ৰক তীব্ৰ ভাষাৰে গৰিহণা দিছিল, যদিও ই এক শ্ৰুতিমধুৰ গীত, কিন্তু ইয়াৰ তত্ত্ব সঁচাই অপূৰ্ব। ইয়াৰ অন্তৰালৰ কথাই যুগ যুগলৈ আমাক উদ্ভাসিত কৰি যাব।

অসমী আইৰ ওপৰত যেতিয়াই বিপদৰ অগ্নিৰ তাপ দেখিছে, তেতিয়াই জাতিৰ সাহস হৈ থিয় দিছে ড° ভূপেন হাজৰিকাই আৰু তেওঁৰ গীত কথাই। জুইয়ে পোৱা তিৰাশি চন, আৰু তেওঁৰ মনৰ ভিতৰত জ্বলি থকা জুইকুৰা নিৰ্বাপিত হয় কোন হতে। নিজৰ ভাই ভগ্নীৰ প্ৰাণ কাতৰ চিঞৰ, চাৰিওফালে মৃত মানুহৰ আৰ্তনাদ আৰু কোনো পিতৃ মাতৃৰ বুকু শুদা কৰি গুচি যোৱা সন্তানৰ বাবে আজিও আশাৰ বন্তি বুকুত জ্বলাই ৰৈ থকা সেই দুৰ্ভগীয়া সকলক লৈ লিখিছিল সেই অমৃতময় গীতটি,

'জুইয়ে পোৱা তিৰাশিৰ
নিৰ্বাচনীৰ বছৰ
মোৰ ভাইটি নোহোৱা হ'ল
নেপালোঁ খবৰ তাৰ
জাননে খবৰ তাৰ
জাননে খবৰ।।'

একেই পৰিপ্ৰেক্ষিতত লিখিছিল, জাতিক জগোৱা গান। জাতিক উদ্বুদ্ধ কৰা সেই শক্তিময় গান। ডেকা শক্তিৰ দেহ ৰন্ধ্ৰে ৰন্ধ্ৰে শিহৰণ তুলিব পৰা গান। যি আছিল সেই আন্দোলনৰ এক শক্তিস্বৰূপ।

'তেজ দিলা প্ৰাণ দিলা
ত্যাগ দিলা ডেকা বন্ধু
পুনু আহিবা আহি যুঁজিবা
যুঁজি জিকিবাই ডেকা বন্ধু...।।'

আকৌ লিখিছিল,
'তপ্ত তীখাৰে
অগ্নি শক্তি
ৰক্ত বৰ্ণে জ্বলে এ' জ্বলিলে
মুক্তি পিয়াসী সুপ্ত মানুহৰ
বক্ষ তীখা হৈ গলে হে গলিলে...।
জনতন্ত্ৰৰ সাজি ললোঁ অস্ত্ৰ
স্বতন্ত্ৰতাকে আনিম বুলি
শোষণ জৰ্জৰ সহস্ৰ মানুহৰ
আৰ্তনাদ আৰু নুশুনো বুলি
আমাৰে দেশতে
ফল্গুসদৃশ গুপ্ত সংগ্ৰাম চলে
এ' চলিলে।'

কিমান দেশৰ প্ৰতি দায়বদ্ধ হ'লে এনেকুৱা গীতৰ সৃষ্টি হয়। সুধাকণ্ঠৰ কাপেৰে নিগৰা প্ৰতিটো শব্দ ই যেন এক নতুনৰ অৰ্থ কঢ়িয়াই আনিব পৰা ক্ষমতা ৰাখে। একে আষাৰে ক'বলৈ গ'লে অসমীয়া সাংস্কৃতিক জগতৰ বাবে এক ৰেণেছাঁ স্বৰূপ তেখেতৰ গীতৰ কথাবোৰ।

শুনিছোঁ সুৰৰ অমিয়া ঝংকাৰ। দেখিছোঁ সৌ জনজাতিৰ মাজৰ ঐক্যতান। দেখিছোঁ দূৰৈত জিলিকি থকা মিজোৰাম। ভূপেন হাজৰিকাৰ ভাষাৰে,

'কাহ মঙাইহ চেঃ মিজোৰাম,
তোমাক ভালপাওঁ মিজোৰাম'।

বা

আকৌ লিখিছে, সেই খাচী গাঁৱৰ কথা। তাৰ মাজত থকা সেই সংস্কৃতি সভ্যতাৰ কথা। খাচী খেতিয়ক আৰু ৰংমনৰ মনৰ কথা, তুলনামূলকভাৱে, কি এক সুন্দৰ নিদৰ্শন। লিয়েনমাকাওক বিচাৰি ফুৰা খাচী প্ৰেমিকজনৰ কথা। চিয়েমৰ কথা। সৰল গছ, প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য আৰু কত যে কি। সৃষ্টিৰ মাজেৰে দৃষ্টিৰ মৌৱন বোৱাইছিল ভূপেন হাজৰিকাই। আকৌ লিখিছে অসম দেশৰ বাগিচাৰ ঝুমুৰ নচা লচমি আৰু চাহ জনজাতিসকলৰ সাংস্কৃতিক ঐক্যতান আৰু ৰঙীণ জীৱনৰ মাজেৰে কৰা জীৱন সংগ্ৰামৰ কথা। ৰাধাচুড়াৰ ফুল গুজি ভাল পোৱা, ৰাধাপুৰৰ ৰাধিকা আৰু জুগনুৰ কথা কি যে অপূৰ্ব নিদৰ্শন, এক নান্দনিক বিশ্লেষণ। সুৰৰ পানচৈ আৰু কথাৰ অন্বেষণ এক মুদ্ৰাত পৰিণত হৈছিল সুধাকণ্ঠৰ সৃষ্টিৰ মাজেৰে। জ্যোতিৰ জেউতি আৰু ৰাভাৰ আভাৰে জ্যোতিৰ্ময় ভূপেন হাজৰিকাই ৰচিছিল এখন নিজৰ সৰগ। অস্ত আকাশত ক্লান্ত লুইতৰ হেঙুলীয়া পানীত যেন তেওঁ বিচাৰি পাইছিল জীৱনৰ অৰ্থ। পদুমৰ পানচৈ আৰু শিল্পী সত্তাৰ এক দিগন্ত অপাৰ আৰু গভীৰ, সুগভীৰ সৃষ্টিৰ সু-পৰিকল্পনাই আছিল তেওঁৰ মূল লক্ষ্য। গীতৰ শ্ৰোতা তেওঁৰ বাবে আছিল ভগৱান স্বৰূপ। সেয়ে তেওঁ গাই,

'মোৰ গীতৰ হেজাৰ শ্ৰোতা
তোমাক নমস্কাৰ
গীতৰ সভাত তুমিয়েইতো
প্ৰধান অলংকাৰ.... !

ভুল যদি হয় সৃষ্টিত মোৰ
তুমি হোৱা চিন্তিত
সমালোচনাৰ অগনিৰে পুৰি
মোকো কৰা উন্নত... !'

কিমান গভীৰ চিন্তাৰ লোক হ'লে ইমান এটি গভীৰ দৰ্শন গীতৰ মাজেৰেই দিব পাৰে? সমালোচনা তেওঁৰো কাম্য। যোগাত্মক হোৱা উচিত। ভুল বোৰ আঙুলিয়াই দিবৰ বাবে জনতাকেই আহ্বান জনাইছিল, সেয়ে তেওঁ সুধাকণ্ঠ, অমৃতময় সুধা যাৰ কণ্ঠত সাৰস্বত, সেয়ে তেওঁ অমৃতময়, চিৰউজ্বল সুধাকণ্ঠ। তেওঁৰ গান হৈ পৰিছিল বহু আস্থাহীনতাৰ বিপৰীতে এক আস্থাৰ গান। বহু দিশ হেৰুওৱা সময়েও যেন বিচাৰি পাই নিজৰ আঁত তেওঁৰ গীতৰ মাজেৰেই। ধ্বংসমুখী দৃষ্টিভংগীৰে বা মনোমালিন্যই কি ক্ষতি কৰিব পাৰে তাক বাৰুকৈয়ে উপলব্ধি কৰিব পৰা শিল্পী আছিল তেওঁ। সেইয়া যেন তেওঁৰ গানৰ লক্ষ্য নহয় বৰঞ্চ লক্ষ্য আছিল শান্তি অনন্য, যি তেওঁ গীতত স্পষ্টতাৰে সৈতে উল্লেখ কৰিছে। নিঃসংগতাক নিজৰ কৰি লৈ এক সৃষ্টিৰ মাজেৰে তাক জিলিকাই তুলিছিল, এক পৰুৱাক সংগী কৰি। "নিঃসঙ্গতাৰ পৰুৱা এটি, মাথোঁ তাতে পৰি ৰ'ল, জীৱন ঘড়ীৰ প্ৰতিটো পল, যেন গলি গলি গ'ল।'

তেওঁ আঁকিছিল এখন লেণ্ডস্কেপ। জীয়া জীৱনৰ প'ৰ্ট্ৰেইট। আৰু শ্ৰেণীবিহীন সমাজৰ এখনি ষ্টীল লাইফ। তেওঁ জীৱনেই আছিল এখন কেনভাছ। তেওঁৰ গীতেই আছিল একোখন ছবি। চলমান চিত্ৰৰ গতিময় ছন্দৰ দৰেই গতিময় তেওঁৰ জীৱনৰ উজ্বল ৰথ চক্ৰ।

'জীয়াই থাকি এখন সমাজ
গঢ়িবৰ মোৰ মন আছে
য'ত সোণতকৈও মানুহৰ দাম
অলপ হ'লেও বেছি আছে
অলপ হ'লেও বেছি আছে।।'

এইয়াই সুধাকণ্ঠ ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ অমোঘ দৰ্শন। মানুহে মানুহৰ বাবে আগবাঢ়ি যাব লাগিব। মানুহে মানুহৰ বাবে সংকল্পবদ্ধভাৱে আগবাঢ়ি যাব লাগিব। মানুহৰ বাবে সহানুভূতি, মৰম, আদৰ থাকিলেহে সমাজ এখন সু শৃংখলিত হৈ ৰ'ব। মানুহ এক হৈ থাকিলেহে এখন সংস্কাৰী সমাজৰ এনাজৰী হ'ব পাৰিব। তেখেতৰ মন আৰু পণ যি আছিল, সেইয়া আছিল মানৱতাবাদ, সমাজবাদ, শ্ৰেণীবিহীন এখন নিকা সমাজ, ধৰ্মৰ ঊৰ্ধ্বত মানুহৰ প্ৰেমৰ সমাজ, মুক্তিৰ সমাজ আৰু ঐক্যৰ সমাজ। তেখেতৰ গীতে লৈ আনে অনাবিল ঐক্যতান। তেখেতৰ গীততেই আছে আমাৰ প্ৰাণৰ ব'হাগ। জাতিৰ চেতনা, জাতিৰ মুক্তি প্ৰয়াসী চিন্তাৰ প্ৰতিভূ, জাতিক এক নতুন পথৰ সন্ধান দিব পৰা সেই অগ্নিময় গান আৰু সেই গানৰ দাৰ্শনিক তত্ত্বৰ জৰিয়তেই যুগ-যুগান্তৰলৈ অক্ষয় হৈ ৰ'ব আমাৰ প্ৰাণৰ ভূপেন হাজৰিকা। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মানসপুত্ৰ ভূপেন হাজৰিকা। মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰ, মহামিলনৰ তীৰ্থ বুলি কোৱা ভূপেন হাজৰিকা চিৰদিন জীয়াই থাকিব আমাৰ প্ৰাণৰ এগছি কাহানিও শেষ নোহোৱা এটি গান হৈ, এটি সুৰ হৈ, এটি মিঠা কবিতা হৈ। যুগে যুগে, মনবন্তৰে চিৰস্থায়ী হৈ থাকিব আমাৰ প্ৰাণৰ স্পন্দন সুধাকণ্ঠ ড° ভূপেন হাজৰিকা। লুইতৰ পৰা মিছিছিপি হৈ ভল্গাৰ ৰূপ দেখা সেই অদম্য সাহস থকা সহস্ৰ গুণৰ মানুহজন। এজন বহেমিয়ান হৈ, যাযাবৰ হৈ, জাতিৰ অতন্দ্ৰ প্ৰহৰী হৈ।

সহায়ক গ্ৰন্থ ঃ

১। দত্ত, ড° দিলীপ -'ড° ভূপেন হাজৰিকা ঃ গীত আৰু জীৱন ৰথ'।
২। হাজৰিকা, শ্ৰী সূৰ্য্য - 'ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত সমগ্ৰ'।
৩। হাজৰিকা, ড° ভূপেন- 'মই এটি যাযাবৰ'।
৪। হাজৰিকা, ড° ভূপেন- 'কৃষ্টিৰ পথাৰে পথাৰে'।
৫। Buragohain, Debraj. 'Echoes of the Earth ; Celebrating Tribal Life in the Songs of Dr. Bhupen Hazarika'.

Poverty and Unemployment
in Assam

Rituporna Borah

Assam situated in the northeastern frontier of India, occupies a vital place in the nation's social, cultural, and economic structure. The state is richly endowned with natural resources such as fertile agricultural land, vast tea plantations, abundant forests, and valuable oil and natural gas reserves. The mighty Brahmaputra River , while serving as a lifeline for agriculture and trade, also shapes the everyday life of the people of Assam. Along with its natural wealth, the state is known for its ethnic diversity , age-old traditions and cultural richness. In spite of these strengths and immense potential for growth, Assam continues to struggle with several deep-rooted socio-economic challenges. Among these, poverty and unemployment are the most serious and persistent problems affecting a large section of the population across both rural and urban areas. Poverty, which deprives people of basic necessities such as food, shelter, education, and healthcare and unemployment, which denies capable individuals the opportunity to earn a stable livelihood, together create a cycle of hardship and insecurity. These twin issues have not only slowed down economic development but have also contributed to social inequality and migration. Therefore, a detailed understanding of poverty and unemployment in Assam is essential as these problems significantly influence the standard of living of the people and the overall progress and future development of the state.

Poverty and Unemployment remain two of the most persistent socio-economic challenges confronting Assam despite the state's rich natural resources and strategic importance in India's northeastern region. The roots of these problems lie in a complex.

Assam is the home to 31million people, a third of home are poor. While poverty levels in Assam declined rapidly between 1994 and 2005, the state has since lagged behind most other states in reducing poverty.

Despite Assam's abundant natural resources, including tea, oil, and natural gas, the state continues to struggle with poverty and unemployment. According to the most recent Multidimensional Poverty Index(MPI)data, about 14.47% of Assam's population still lives in poverty (though this reflects a significant decline from over 36% a decade ago), showing progress but also the persistence of socio-economic challenges. Poverty remains high especially in rural and flood-affected areas where agriculture is the main livelihood but is frequently disrupted by natural disasters like floods and soil erosion.

Unemployment is also a key concern. While Assam's official unemployment rate has reportedly improved in years, with figures cited around 6.1% in 2023–24, the state still faces pressure from a growing number of educated job seekers, with nearly 10 lakh registered educated job-seekers in 2022 indicating underemployment and skill gaps in the labor market. The weak industrial base and limited investment outside agriculture mean many youths remain without stable employment or migrate elsewhere for work.

These structural problems dependence on subsistence agriculture, frequent natural disasters affecting crops and livelihoods, slow industrial growth, lack of modern skills, and infrastructure deficits — continue to contribute to poverty and unemployment in Assam. Addressing them will require improved flood control, skill development programs, better infrastructure, and balanced industrial expansion to create sustainable jobs across sectors.

In Assam, poverty and unemployment vary significantly across districts, influencing local socio-economic outcomes and deepening regional disparities. According to the National Multidimensional Poverty Index (MPI) districts like Hailakandi, dhubri, and Cachar have historically shown higher multidimensional poverty rates (above 40–50%), although these have in recent years, e.g., Hailakandi's MPI headcount fell from 51.07 % to 36.22 % and Dhubri's from 51.06 % to 26.02 % between 2015–16 and 2019–21, reflecting targeted welfare efforts and improved rural services. In contrast, districts like Jorhat and Golaghat record lower poverty levels, indicating more diversified economies and better access to education and markets. High poverty in western and Barak Valley districts has led to worse health, nutrition, and education outcomes, increasing school dropouts and child malnutrition and limiting human capital development compared to districts with lower poverty.

Unemployment also varies: while state-wide estimates during 2022–23 showed a relatively low official unemployment of about 1.7 %, rural areas were lower (around 1.5 %) and urban areas higher (around 6.1 %), with many educated youths still seeking jobs (over 18 lakh registered job seekers in 2021–22), pointing to under-employment and skill-mismatch issues. Meanwhile, older Human Development data show that districts such as Cachar, Dibrugarh, Karimganj and Dhemaji had been among those with higher unemployment rates (above 16 %), particularly impacting women with female unemployment locally as high as 50 %-plus, contributing to low workforce participation.

The consequences of these uneven patterns are serious: districts with high poverty and unemployment see slower economic growth, increased migration, persistent child malnutrition, low school completion, and pressure on informal work sectors where jobs are insecure and low-paid. The reasons for changes over time include government welfare and employment schemes, improved infrastructure, and poverty reduction programmes driving declines in MPI in many districts, while frequent floods, agricultural vulnerability, limited industrial investment, and skill gaps continue to keep unemployment and under-employment high, especially among youth and women.

The Assam government has launched a wide range of programs and initiatives to reduce poverty

and unemployment while improving education, health and overall social welfare. A flagship poverty-reduction effort is the Orunodoi Scheme,which provides direct monthly cash transfers (about ?1,250) to over 27 lakh economically vulnerable families, helping them meet basic needs and improving food security, education, and health access through a unified welfare platform. To generate employment, schemes like the Chief Minister's Atmanirbhar Asom Abhijan and Swami Vivekananda Assam Youth Empowerment (SVAYEM) offer financial assistance of up to? 2–5 lakh to youth for entrepreneurship, aiming to create self-employment and reduce dependency on wage labour. In rural areas, implementation of DAY-NRLM through the Assam Rural Livelihood Mission has mobilised over 37 lakh rural households into thousands of Self-Help Groups(SHGs), strengthening livelihood opportunities and financial inclusion, especially for women, with substantial revolving funds extended to hundreds of thousands of groups. For urban poor populations, the DAY-NULM provides skills training, placement support, self-employment opportunities and SHG formation, helping youth and women gain sustainable jobs.

In education and health, the government supports infrastructure upgrades, model schools, and incentives like the Pragyan Bharati Scooty Scheme for girl students, and free midday meals via community kitchens under the PM POSHAN scheme, which improves nutrition and school retention while creating local jobs. Health initiatives like the Chief Minister Free Diagnostic Service, Janani Shishu Suraksha Karyakram, and other National Health Mission components reduce financial barriers to quality care for poor families. Additionally, welfare extensions such as expanded National Food Security Act benefits (including subsidised pulses, sugar and salt), rural housing under PMAY-G , and empowerment moves like the Sakhi Express for women community workers deepen social support and economic participation. Together, these schemes aim to address structural poverty and unemployment by increasing income, enhancing human capital through education and health, and promoting self-employment and entrepreneurship across Assam.

Poverty and unemployment in Assam remain major challenges despite the state's rich natural resources and recent development efforts. Heavy dependence on agriculture, frequent floods, slow industrial growth, skill gaps, and weak infrastructure continue to limit stable employment and income opportunities, especially in rural and disaster-prone areas. At the same time, government initiatives in welfare, skill development, education, health care, and self-employment have helped reduce poverty levels over time and improved access to basic services. However, unemployment and underemployment among youth still persist due to limited industrial expansion and mismatch between education and job market needs. Therefore, sustainable reduction of poverty and unemployment in Assam requires stronger flood management, modernized agriculture, quality education and skill training, balanced industrial growth, and effective implementation of development schemes to ensure inclusive and long-term economic progress.

Sources:

• NITI Aayog (Government of India) : National Multidimensional Poverty Index (MPI) Report, 2021 & Progress Review 2023

• Ministry of Statistics & Programme Implementatio??: (MoSPI) Periodic Labour Force Survey (PLFS), 2022–23

• Gourav Datt,Ashwani Mahajan and S.Chand.

• S.K.Misra and V.K.Puri , Himalaya Publishing House.

মৃণালজ্যোতি পুনৰ্বাস কেন্দ্ৰ

কিৰণময়ী বড়া

মানুহে কয় জীৱনটো এটা সাধু কথা। হয়, আমাৰ জীৱন এটা সাধুকথাৰ দৰেই। এসময়ত আৰম্ভ হয় আৰু এটা সময়ত শেষ হয়। এই মাজৰ সময়খিনি কিছুমানৰ বাবে হয়তো উজু বা কিছুমানৰ বাবে কঠিন হ'ব পাৰে। কিন্তু ক'বলৈ গ'লে কোনো মানুহৰে জীৱন উজু নহয়। বিভিন্ন ঘাত-প্ৰতিঘাতৰ মাজেৰে প্ৰত্যেকজন মানুহেই জীৱনত আগবাঢ়ি যায়। জীৱনৰ পথটো ইমানো সুচল নহয় যে, তাক হেলাৰঙে পাৰ কৰিব পাৰি। জীৱনৰ এই পথ অতিক্ৰম কৰিব নোৱাৰি বহু লোকে কেতিয়াবা ন'লবলগীয়া পথ বাছি লয়, যাৰ প্ৰভাৱ তেওঁৰ পৰিয়ালৰ লগতে সমাজৰ ওপৰতো বৰ বেয়াকৈ পৰে। কাম কৰিব পৰাকৈ দুখন হাত, দেখিব পৰাকৈ দুটা চকু, শুনিব পৰাকৈ দুখন কাণ, খোজ কাঢ়িব পৰাকৈ দুটা ভৰি আৰু এটা সুস্থ শৰীৰ থকা সত্ত্বেও মানুহে নিজকে দুৰ্বল বুলি ভাবি এই পথ বাছি লোৱাটোৱেই এটা সময়ত তেওঁলোকৰ বাবে শুদ্ধ হৈ পৰে। কিন্তু সেইসকল লোকৰ কথা এইসকল লোকে বুজি পাইছেনে যিসকলে বিভিন্ন বাধাগ্ৰস্ততাৰ মাজেৰে বিশেষভাৱে সক্ষম হৈ জীৱনটো কেনেদৰে পাৰ কৰিছে। সমাজৰ সুস্থ ব্যক্তিসকলেই যদি এনে কৰে। তেন্তে বিশেষভাৱে সক্ষম এই ব্যক্তিসকলৰ বাবে জীৱন কিমান সংগ্ৰামময় হ'ব সেয়া আমি হয়তো উপলব্ধি কৰিব পাৰিছোঁ।

হয়, আমাৰ সমাজত বিশেষভাৱে সক্ষম লোকসকলক পৃথক দৃষ্টিৰে

চোৰা হয়। বৃত্তিগত বহু ক্ষেত্ৰত এইসকল লোকক অংশগ্ৰহণৰ পৰা বঞ্চিত কৰা হয়। সামাজিক অধিকাৰৰ পৰা বঞ্চিত হৈ এওঁলোকে এটা সময়ত দৰিদ্ৰতাকে আদৰি এক অন্ধকাৰৰ জীৱন কটাবলগীয়া হয়। এই সমস্যা বৰ্তমানৰ নহয়, প্ৰাচীন কালৰ পৰা এই সমস্যা চলি আহিছে। বিশেষকৈ কন্যা সন্তানৰ ক্ষেত্ৰত এই সমস্যা অধিক দেখিবলৈ পোৱা যায়। সাম্প্ৰতিক কালত চৰকাৰে বিভিন্ন ধৰণৰ আঁচনি বলৱৎ কৰি এই লোকসকলক বহুগুণে আগবাঢ়ি যোৱাত সহায়-সহযোগিতা আগবঢ়াইছে। কিন্তু এয়াই যথেষ্ট নহয়। আমাৰ সমাজত চলি থকা এই সমস্যা কেৱল আৰ্থিক সাহায্য বা আঁচনি বলৱৎ কৰিলেই নহ'ব। আমাৰ সমাজৰ লোকসকলৰ মনোভাৱক সলনি কৰিব পৰাটোহে আচল কথা। আৰু এই মনোভাৱ সলনি কৰিবৰ বাবে শিক্ষাৰ ব্যতিক্ৰম একো নাই কিন্তু।

বিশেষ ধৰণৰ বাধাগ্ৰস্ততাৰ মাজেৰে আগবাঢ়ি অহা লোকসকলৰ উন্নতিৰ বাবেই এটা সময়ত অসমৰ এটি সৰু কোণত দুলীয়াজানৰ অমিয়া পাঠক বৰপূজাৰী আৰু জয়প্ৰকাশ বৰপূজাৰীৰ প্ৰচেষ্টাত প্ৰাণ পাই উঠিছিল 'মৃণালজ্যোতি পুৰ্নবাস কেন্দ্ৰ' নামৰ শৈক্ষিক অনুষ্ঠানটোৱে। যাৰ প্ৰথম ছাত্ৰী আছিল তেওঁলোকৰেই কন্যা পাহী বৰপূজাৰী। 'মৃণালজ্যোতি'ৰ জন্ম হৈছিল ১৯৯৯ চনত। প্ৰথম অৱস্থাত এটি ঘৰৰ প্ৰয়োজন হোৱাত দেৱ বৰুৱাৰ অনুমতিসাপেক্ষে অমিয়া পাঠক বৰপূজাৰী আৰু জয়প্ৰকাশ বৰপূজাৰীয়ে নিজৰ পৰাই এটি বাঁহ-খেৰৰ ঘৰ সাজে। তাৰ পৰাই আৰম্ভ হ'ল মৃণালজ্যোতিৰ অবিৰত যাত্ৰা। এই ক্ষেত্ৰত ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত হৈ পৰিছিল দেৱ বৰুৱা, কমল গগৈ, অৰ্চনা ৰাজকোঁৱৰ, ধীৰেণ গোহাঁই, টুণ্টি শৰ্মা, জয়ানন্দ বৰুৱা, মিনতি বৰুৱা আদি বহুজন। লগতে দুলীয়াজান লেডিজ ক্লাবৰ ভূমিকা বহুত। অৱশেষত বহুতো প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষ বাধা-বিঘিনীৰ মাজেৰে বহল পৰিসৰ, উন্নত সা-সুবিধা, যাতায়াতৰ সুবিধা, চিকিৎসা সেৱা আদিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ২০০২ চনৰ ১ ফেব্ৰুৱাৰীত 'মৃণালজ্যোতি'ক দুলীয়াজানলৈ স্থানান্তৰিত কৰা হ'ল। আৰু দুলীয়াজানতেই 'মৃণালজ্যোতি'য়ে স্থায়িত্ব লাভ কৰিলে। দুলীয়াজানৰ সমাজে এই প্ৰচেষ্টাক স্বীকৃতি দিলে। 'মৃণালজ্যোতি'ক সহায় কৰিবলৈ আগবাঢ়ি আহিল অইল ইণ্ডিয়া লিমিটেড, ৰ'টাৰী ক্লাব, অসম গেছ কোম্পানী লিমিটেড, নীপক', দুলীয়াজান ক্লাব, ডিব্ৰুগড় জিলা প্ৰশাসন আদি বহুতো আগৰণুৱা অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানে। লাহে লাহে 'মৃণালজ্যোতি'ত শিক্ষাৰ্থীৰ সংখ্যা বাঢ়িবলৈ ধৰিলে। অসম চৰকাৰক কৰা আবেদনৰ স্বীকৃতিত দহ বিঘা মাটি কেন্দ্ৰটিলৈ আবণ্টন দিলে চলাকটকী চৰণীয়া পথাৰত। বৰ্তমান ডেৰশ শিক্ষাৰ্থীৰ প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰটি দুলীয়াজানৰ কুমুদ নগৰত অৱস্থিত।

'মৃণালজ্যোতি' প্ৰতিষ্ঠাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিষ্ঠাপক অমিয়া পাঠক বৰপূজাৰীয়ে Youtubeৰ জৰিয়তে লোৱা এটি সাক্ষাৎকাৰত এনেদৰে প্ৰকাশ কৰিছে, "মৃণালজ্যোতি পুনৰ্বাস কেন্দ্ৰ এখন বিশেষভাৱে সক্ষম শিশুসকলৰ বাবে আমি প্ৰতিষ্ঠা কৰা এখন শিক্ষানুষ্ঠান। এতিয়া 'মৃণালজ্যোতি পুৰ্নবাস কেন্দ্ৰ' এটা পূৰ্ণাংগ অনুষ্ঠান। এই অনুষ্ঠানটোৱে প্ৰতিবন্ধীসকলৰ কেৱল শিক্ষাই নহয়, তেওঁলোকৰ যাৱতীয় সকলো কাম-কাজ আৰু সেৱা আগবঢ়ায় আহিছে। ১৯৯৯ চনত নাহৰকটীয়াত 'মৃণালজ্যোতি পুৰ্নবাস কেন্দ্ৰ' অনুষ্ঠানটি আমি দুয়োজনে মিলি স্থাপন কৰিছিলোঁ। আমাৰ সন্তান পাহী এজনী বিশেষভাৱে সক্ষম ছোৱালী আছিল। যাৰ বাবে তাইক আমি দুয়োজন শিক্ষক হৈয়ো একো শিকাব পৰা নাছিলোঁ। কোনো সাধাৰণ বিদ্যালয়ে সেইসময়ত তাইক accept কৰিব পৰা নাছিল। সেইকাৰণেই মই এই বিশেষ শিক্ষানুষ্ঠানৰ মাজত সোমাই পৰিলোঁ। যেতিয়া দেখিলোঁ এই বিশেষ এক বিশেষ শিক্ষা পদ্ধতিৰেহে এনে ধৰণৰ শিক্ষাৰ্থীক শিকাব পৰা যায়, তেতিয়াই আমি দুয়োজনে চিন্তা কৰিলোঁ যে আমাৰ সমাজত এনেকুৱা তাইৰ নিচিনা আৰু বহুত সন্তান আমি দেখোঁ। গতিকে সেই সকলকো আমি যদি এই শিক্ষাৰে শিক্ষিত কৰোঁ বা এই শিক্ষা দিব পাৰোঁ তেতিয়াহ'লে তেওঁলোক যথেষ্ট উপকৃত হ'ব। কাৰণ, এজন বিশেষভাৱে সক্ষম সন্তান হৈ জীয়াই থকাটো যিমান জটিল, সেইটো ভুক্তভুগী পৰিয়ালটোৱেহে জানে, মাক-দেউতাকেহে জানে। গতিকে সকলোৰে যাতে সুবিধা হয়, সেইবাবে ১৯৯৯ চনত আমি এই প্ৰচেষ্টাটো হাতত ল'লোঁ আৰু ২০০২ চনত এই অনুষ্ঠানটো আমি নাহৰকটীয়াৰ পৰা দুলীয়াজানলৈ আনিলোঁ, যিহেতু চৰকাৰে দুলীয়াজানত আমাক এই অনুষ্ঠানটো স্থাপন কৰিবৰ বাবে এডোখৰ মাটি আবণ্টন দিলে। তেতিয়াৰ পৰাই এই অনুষ্ঠানটোৱে বিশেষভাৱে সক্ষমসকলৰ মাজত তেওঁলোকক মূল্যাংকন (assesment)কৰা, সজাগতা অনা, অভিভাৱকসকল তথা ৰাইজৰ মাজত সজাগতা বৃদ্ধি কৰা আদি এই কামবিলাক কৰাৰ উপৰিও বিশেষ শিক্ষাৰে তেওঁলোকক তেওঁলোকৰ যাৱতীয় জ্ঞানখিনি দি সমাজত এজন সুস্থ-সবল মানুহ হিচাপে জীয়াই থাকিবলৈ আৰু সম অধিকাৰ পাবৰ কাৰণে যিখিনি তেওঁলোকৰ প্ৰাপ্য, সমঅধিকাৰ পাবৰ কাৰণে মৃণালজ্যোতিয়ে চেষ্টা কৰি আহিছে।"

সমাজৰ যিসকল জটিল প্ৰতিবন্ধী যাৰ মানসিক বুদ্ধি-বৃত্তি

যথেষ্ট কম সেই জটিল প্ৰতিবন্ধীসকলৰ বাবে মৃণালজ্যোতিয়ে কাম কৰি আহিছে। ইয়াত তেওঁলোকক ০ পৰা ১০ বছৰৰ ভিতৰত প্ৰথমতে ভালদৰে মূল্যায়ন কৰি তেওঁলোকৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুসৰি যেনে পদ্ধতিৰে তেওঁলোকে ভালদৰে শিকিব পাৰে, সেই অনুসৰি তেওঁলোকক শিক্ষা দিয়া হয়। মুঠতে সকলো প্ৰকাৰৰ শিক্ষা মৃণালজ্যোতিয়ে এনে ধৰণৰ শিশুসকলক প্ৰদান কৰে যাতে ডাঙৰ হৈ অহাৰ লগে লগে শিশুসকলে সাধাৰণ বিদ্যালয় বা মহাবিদ্যালয়ত অধ্যয়ন কৰিব পাৰে। যিসকলে সাধাৰণ বিদ্যালয়সমূহত যাবৰ বাবে উপযুক্ত নহয় তেওঁলোকক মৃণালজ্যোতিতে শিক্ষাদান কৰা হয়। ইয়াত যিসকল অনাথ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বা যিসকলৰ পিতৃ-মাতৃ নাই তেওঁলোকক ভৱিষ্যতৰ বাবে আৰ্থিকভাৱে সবল কৰিবৰ বাবেও বিভিন্ন ধৰণৰ শিক্ষা দিয়া হয়। মেটেকাৰ পৰা বিভিন্ন ধৰণৰ সামগ্ৰী তৈয়াৰ কৰা, কাপোৰ চিলোৱা আদি শিকোৱাৰ ফলত তেওঁলোকে স্বাৱলম্বী হোৱাৰ দিশে আগবাঢ়িব পাৰিব।

মৃণালজ্যোতিৰ অৰ্থনৈতিক দিশৰ কথা ক'বলৈ গ'লে, মৃণালজ্যোতি নিৰ্ভৰশীল ৰাইজৰ দান-বৰঙণি আৰু মহানুভৱতাত। সৰ্বানন্দ সোণোৱালে এটা হোষ্টেল বৰঙণি হিচাপে আগবঢ়াইছে। অইল ইণ্ডিয়া লিমিটেডে দিয়া গাড়ীখনেৰে বৰ্তমান শিক্ষাৰ্থীসকলক অনা-নিয়া কৰা হয়। জিলা গ্ৰামোন্নয়ন বিভাগৰ সহায়-সহযোগত এটা ফিচাৰীও খান্দি উলিওৱা হৈছে। থলুৱা মাছৰ উৎপাদনে আৰ্থিক দিশ বহু পৰিমাণে টনকিয়াল কৰিছে।

মৃণালজ্যোতিয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকলৰ বিকাশৰ বাবে বিভিন্ন ধৰণৰ সংগঠনসমূহৰ লগ-লাগি বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰকল্প হাতত লৈ আগবাঢ়ি গৈ আছে। সেইসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হৈছে—

ক) SSA-IED Project 2003-2004, Experimental survey of SSA in Dibrugarh district

খ) ALIMCO Kanpur, Composite Regional Centre (CRC) Guwahati & District Disable Rehabilitation Centre (DDRC) Dibrugarh

গ) Projects under National Trust (Statutory body of the Ministry of Social Justice and Empowerment Government of India)

ঘ) Support under the project of Jan Vikas Samiti, 2006-2007, 2011-2012

ঙ) Gram Vikas, NABARD ঃ Mrinaljyoti along with National Bank for Agriculture and Rural Development (NABARD) conducted following trainings

চ) Jyotiniwas Child Care Institute

ছ) RAISE-NE Project, 2016-2021

জ) Rehabilitation (CBR) under Caritus India —2019-2020

ঝ) Inclusive Development for Youth Stars and children with disabilities, with the support of Jan Vikas Samiti funded by Lilliane Fonds, Netherlands from 2011 till date আদি এনেকৈয়ে মৃণালজ্যোতি আগবাঢ়ি গৈ আছে আৰু ভৱিষ্যতেও আগবাঢ়ি গৈ থাকিব। সমাজৰ বিশেষভাৱে সক্ষম শিশুসকলক লৈ মৃণালজ্যোতিয়ে যিসমূহ কাৰ্যপন্থা হাতত লৈছে সেয়া সঁচাকৈয়ে লেখত ল'বলগীয়া। সমাজৰ এই শিশুসকলক আগবঢ়াই নিয়াতো কেৱল মৃণালজ্যোতিৰ দৰে বিদ্যালয়সমূহৰেই নহয়, সমাজৰ প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিৰ দায়িত্ব হোৱা উচিত। যাতে এই শিশুসকলে আন শিশুৰ দৰেই সমানে আগবাঢ়ি যাব পাৰে আৰু ভৱিষ্যতে সমাজৰ একোজন প্ৰতিষ্ঠাপিত সু-নাগৰিক হ'ব পাৰে। লগতে এয়াও প্ৰমাণ কৰিব পাৰে যে শাৰীৰিক অক্ষমতা, শাৰীৰিক প্ৰতিবন্ধকতা আদি কেতিয়াও উন্নতিৰ পথৰ হেঙাৰ হ'ব নোৱাৰে। শেষত মৃণালজ্যোতিৰ সৰ্বাংগীন উন্নতি কামনা কৰিলোঁ।

সমাজৰ যিসকল জটিল প্ৰতিবন্ধী যাৰ মানসিক বুদ্ধি-বৃত্তি যথেষ্ট কম সেই জটিল প্ৰতিবন্ধীসকলৰ বাবে মৃণালজ্যোতিয়ে কাম কৰি আহিছে। ইয়াত তেওঁলোকক ০ পৰা ১০ বছৰৰ ভিতৰত প্ৰথমতে ভালদৰে মূল্যায়ন কৰি তেওঁলোকৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুসৰি যেনে পদ্ধতিৰে তেওঁলোকে ভালদৰে শিকিব পাৰে, সেই অনুসৰি তেওঁলোকক শিক্ষা দিয়া হয়।